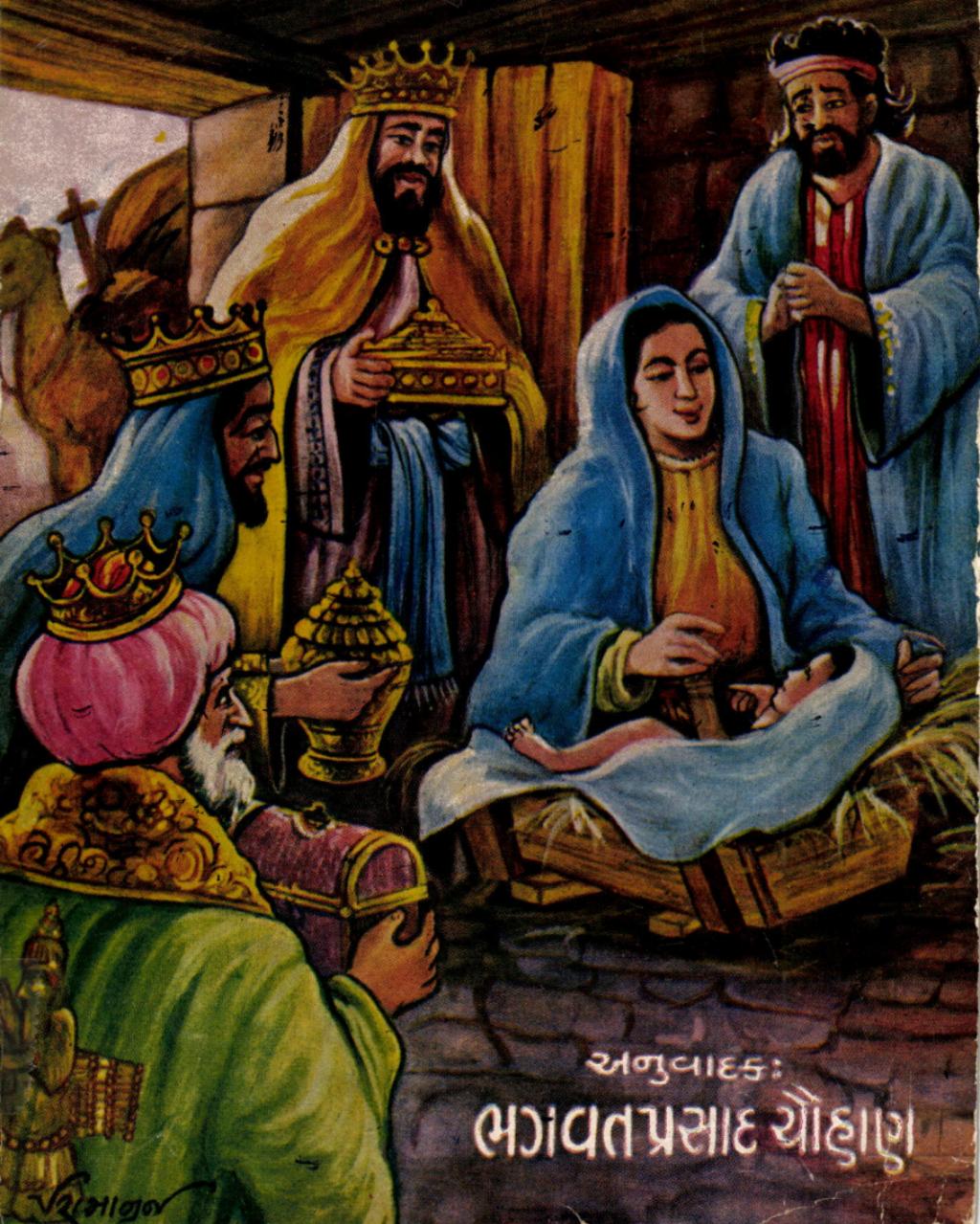
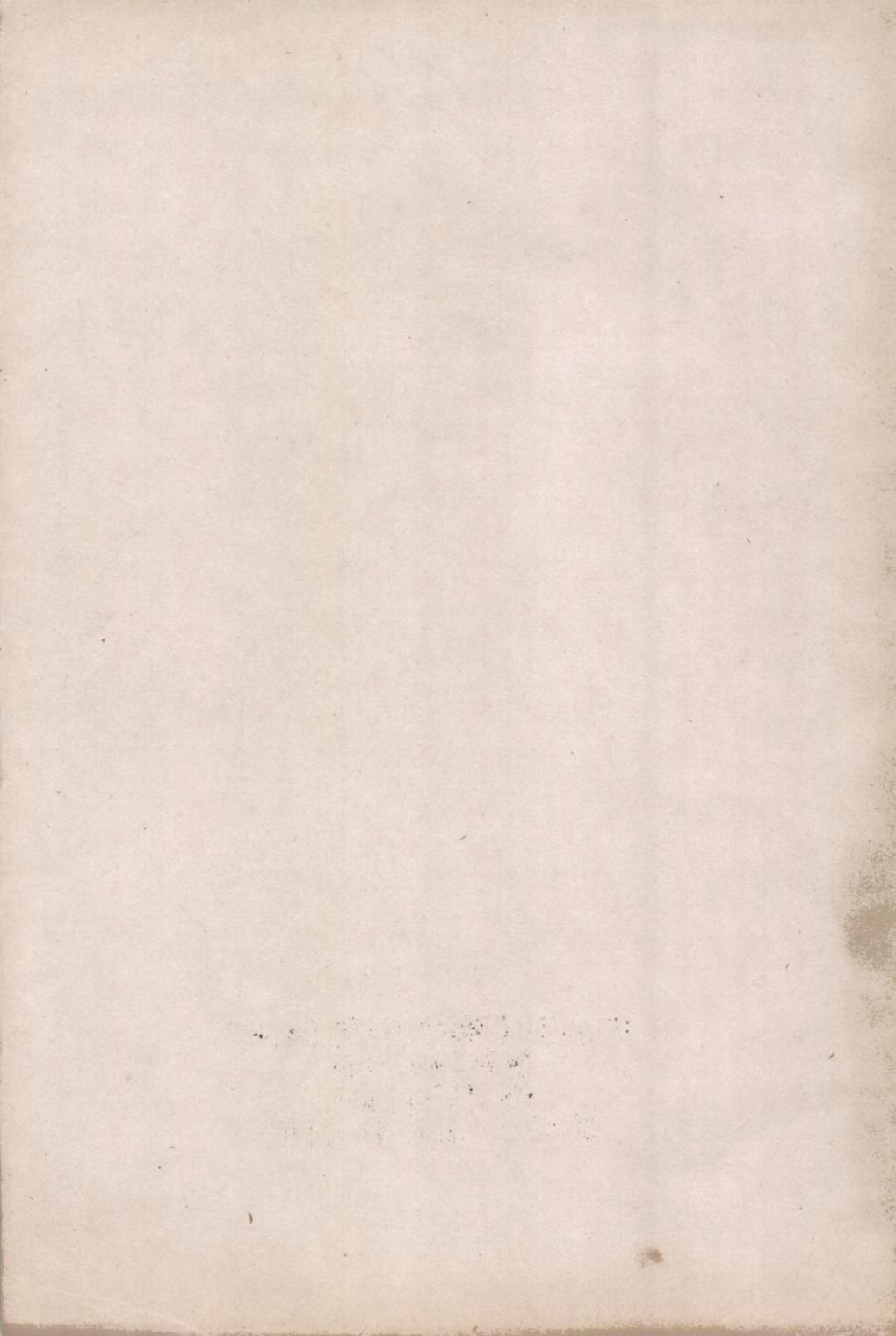

રામરામેશ્વર

અનુવાદક:

ભગવતપ્રસાદ યોહાણ

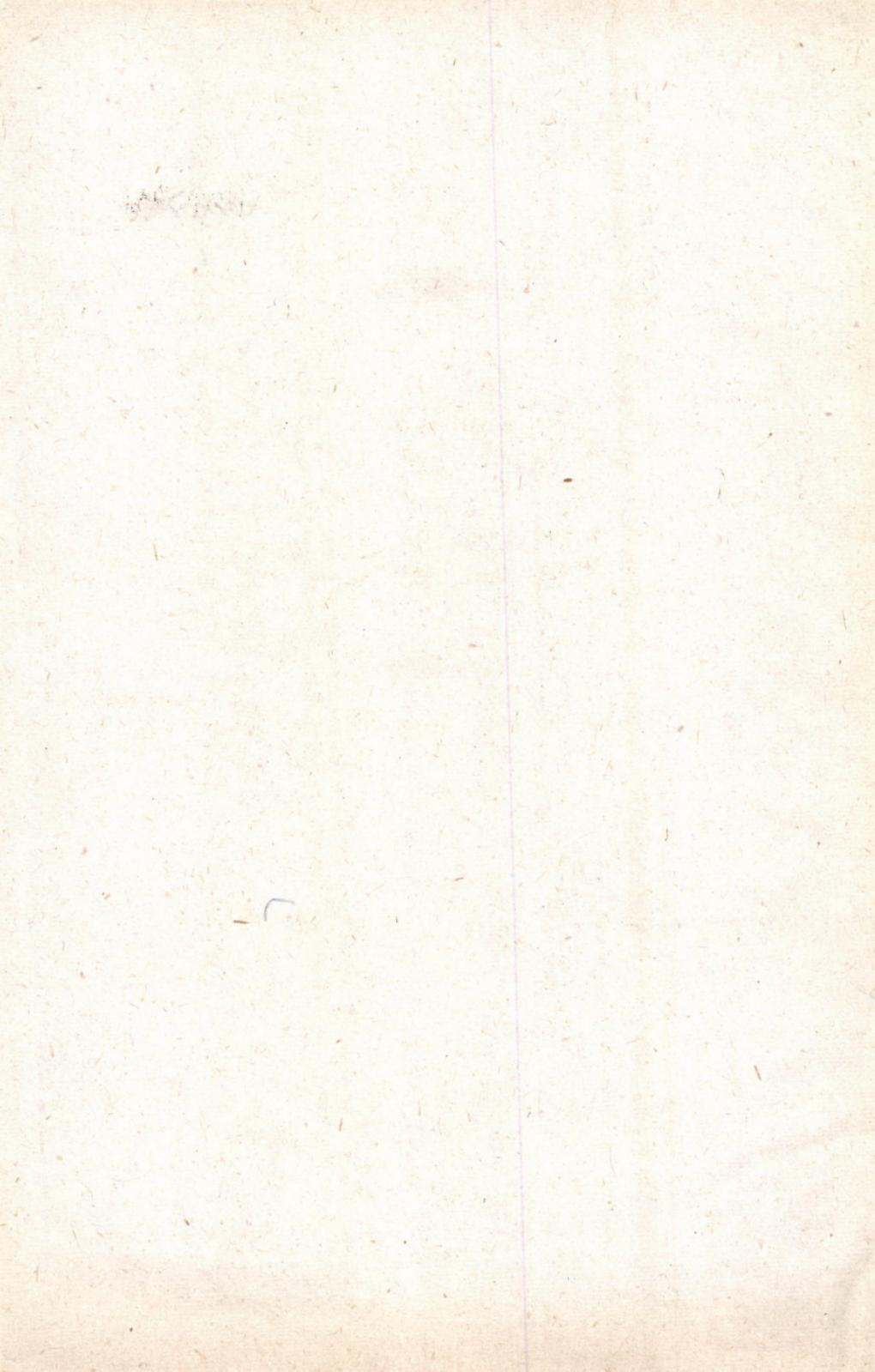

GBGR2

**GUJARATI CHRISTIAN FELLOWSHIP
OF PHILADELPHIA
425 CENTRAL AVE.
CHELTENHAM, PA 19012-2103**

SACRAL CHRISTIAN FELLOWSHIP
OF PHILADELPHIA
482 CENTRAL AVE
CHELTENHAM, PA 19012-3103

રાજરાજેશ્વર

રાજરાજેશ્વર

(King of Kings)

લેખક

માલકમ સેવીલ

અનુવાદક

ભગવતપુરાણ ચૌહાણુ

પ્રકાશક

ગુજરાત ટ્રાફિક ઓન્ડ યુક સોસાયટી

સાહિત્યસેવાસદ્ધન,

ગુજરાત કોલેજ પાસે : અમદાવાદ ૩૮૦ ૦૦૬

રાજરાજેશ્વર King of Kings

⑥ માટકમ સેવીલ

પ્રથમ આવૃત્તિ:

જૂન ૧૯૮૬

પ્રત: ૨૨૦૦

કિંમત: સાત હિસ્પિયા

આવરણ ચિત્ર:

વી. રામાનુ જ

પ્રકાશક:

ગુજરાત ટ્રાફિક એન્ડ એક્સ્પોર્ટ સોસાયટી,

અલિસાંખ્ય,

અમદાવાદ ૩૮૦ ૦૦૯

સુદ્રક:

લીખાવાલ સો. પટેલ

અગવતી સુદ્રકણ્ઠાલથ,

૧૯, અભ્યાસ ઠન્ડ. એસેટ,

હુંદેશ્વર રોડ,

અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૪

પ્રાસ્તાવિક

ઈચુની જીવનકથાને આ દુનિયામાં સૌથી મહાન જીવનકથા તરીકે ઓળખાવવામાં આવે છે. આ મહાન જીવનકથાનો આ દુનિયા પરથી કઢી લોપ થવાનો નથી. એટલે કે તે કઢી મરવાની નથી; કારણું, તે સત્ય પર આધારિત છે.

આપણે જેને આજે ખ્રિસ્તી ધર્મ કે ખ્રિસ્તી જીવનમાર્ગ તરીકે ઓળખીએ છીએ તેનો ઉદ્દ્દલવ નાઓરેથના ઈચુના શિક્ષણ અને જીવનમાંથી થયો છે. એમ મનાય છે કે ઈચુ આ દુનિયા પર માત્ર તેત્રીસ વર્ષ જીવ્યા. એમ તો ઈચુ ડાઈ લિભિત નેંધ મૂક્ખ ગયા નથી, જીતાં એ તેત્રીસ વર્ષોના જીવનકાળ દરમ્યાન રોમન શાસનની ધૂરા નીચે જીવતા ધર્જાયથ દેશમાં જે જે બન્ધું તે તો આજે પણુ — આ વીસમી સહી માટે પણુ—પડકાર બનીને ઊભું છે.

ઈચુનો સમગ્ર જીવનસંદેશ ‘શુભસંદેશ’ કે ‘સુવાર્તા’ નામે ઓળખાતાં નવા કરારનાં પ્રથમ ચાર પુસ્તકોમાં મળી આવે છે. એ ચારે પુસ્તકોને ધ્યાનથી વાંચતાં તરત સમજાઈ જય છે કે એના દેખફોને માણુસો કે વ્યક્તિઓનાં નામો કરતાં હક્કાકોતોમાં કે જિવાતી ધટનાઓમાં વધુ રસ હતો. ઈચુએ જે કંઈ પ્રોધ્યુ કે શીખબન્ધું હશે તેનો થોડોધણું ભાગ જ આપણી પાસે આવ્યો છે, પણ જે કંઈ વચ્ચેનો પ્રાપ્ત થયાં છે તેમાંથી આ દુનિયાનાં ને માનવજીવનનાં બધાં રહ્યોને ઉકેલવાની ચાવી મળી આવી છે. એ સાંચ સરળ સત્યો હજ પણ વિનાશને માર્ગ ધસતી માનવ. જીતને બદલી શકે છે ને ઘચ્ચાવી શકે છે.

આ પુસ્તકને ધ્યાનથી વાંચતાં જણાશે કે નાઓરેથના ઈચુના જન્મ ને જીવન, મૃત્યુ ને પુનરુત્થાનની વાત એ કંઈ કવિકલ્પના કે દંતકથા નથી. છતિહાસમાં જેનો પાયો મળી આવ્યો છે તેવી વાસ્તવિક ધટનાઓ ઉપર આ નાટચાત્મક હદ્યસ્પરશી જીવનકથા આધારિત છે.

નવો કરાર એ કંઈ ધતિહાસનું પુસ્તક તથી પણ એ ધતિહાસને તથા માનવજીવનને નવો વળાંડ ને નવો અર્થ આપનાર પુસ્તક છે એ તેના લેખકો જાણતા હતા. શ્રી માલકમ સેવીને આ ઘટનાનોને તેમના ક્રમમાં ગોઠવી, મહત્વની નાની નાની કે સૂક્કમ વિગતોને ધતિહાસમાંથી કે ભગવા પુરાવાઓમાંથી એકવ કરી, આ સૌથી મહાન જીવનકથાને અત્યંત રોચક કે દ્વિલયસ્પ શૈલીમાં રજૂ કરી છે. ધર્મરાયદનો ધતિહાસ, તેની ભૂગોળ ને સાથે સાથે તેના સમાજની જીવનશૈલી પણ આ પુસ્તકમાં સુંદર રીતે નિરાપદેલી છે.

આ પુસ્તકમાં ઈચ્છનો જન્મ, તેમના યમતકારો, યરથાલેમમાં પાસ્યાપર્વની ઉજવણીનો ઉદ્ઘરાટ, ધર્મગુરુઓનાં ઈચ્છને સપદાવવાનાં ષડ્યંત્રા, યહૂદાનો વિશ્વાસથાત, પીતરનો ધન્કાર, ઈચ્છપર ચાલેલો મુક્કડમો, વધસ્તંભ પર ઈચ્છનું કરુણ મૃત્યુ ને તેમનું વિજ્યો પુનરુત્થાન - આ બધા જ પ્રસંગો જીવંત અનીને ધર્યેક છે.

મને આશા અને શ્રદ્ધા છે કે આ પુસ્તક વાંચનારાં બધાં જ એટલું જરૂર પામી શકશે કે ઈચ્છ પ્રિસ્તમાં પ્રગટ થયેલો — અવતારિત થયેલો — ઈશ્વરનો પ્રેમ જ આપણો સમય માનવજીતિનો ને વ્યક્તિગત રીતે આપણો પોતાનો ઉદ્ધાર કરવા સમર્થ છે, સક્ષમ છે.

આ પુસ્તક પ્રસિદ્ધ કરવા માટે ગુજરાત ટ્રોકટ એન્ડ લુક સોસાયરીનો હું આભારી છું. સુંદર છપાઈકામ માટે ભગવતી મુદ્યાલયનો, સુંદર આવરણ ચિત્ર માટે ચિત્રકાર વી. રામાતુજનો ને પુસ્તકના પ્રકાશનમાં શરૂઆતથી અંત સુધી મદ્દ કરનાર પ્રો. રત્નિલાલ નાયકનો હું હંદ્યપર્વીનું આભાર માનું છું.

— ભગવતપ્રસાદ ચૌહાય

અનુક્રમ

૧. રાજનો છીદાર	૩
૨. રાજનો ગમાણુમાં જન્મ	૮
૩. નાજારેથમાં	૨૦
૪. રણમાં છીદારનો પોકાર	૩૦
૫. ગાલીલમાં સેવાકાર્યનો આરંભ	૪૧
૬. બાર પ્રેષિતોની પસંદી	૪૪
૭. ગાલીલમાં ઉપદેશ અને આરોગ્યપ્રદાન	૭૧
૮. યદ્યથાલેમ પ્રતિ પ્રયાણુ	૬૨
૯. તંગદિલી અને વિશ્વાસધાત	૧૦૬
૧૦. કાળી કરાલ રાત	૧૩૧
૧૧. ધરપકડ	૧૪૩
૧૨. મૃત્યુદંડ	૧૪૩
૧૩. હૂસારોહણ	૧૬૬
૧૪. કષ્યર ઉપર મહોર	૧૮૦
૧૫. રાજનો વિજય	૧૮૭
૧૬. ઘ્રિસ્ત રાજ !	૧૯૩

“તા પણી

ખ્રિસ્તના પ્રેમથી આપણુંને ડોણુ વિખૂટા પાડશે ?
મને પૂરી ખાતરી છે કે
મૃત્યુ કે જીવન,
હેવદૂતો કે અધિકારીએ,
વર્તમાન કે ભાવિ,
અધ્યાલોક કે બિધ્યાલોક,
સત્તાધીશા કે સુષ્ઠિમાંની ડોઈ પણ વસ્તુ
આપણું પ્રભુ ઈચ્છુ ખ્રિસ્તરૂપે પ્રગટેલા ઈશ્વરના પ્રેમથી
આપણુંને વિખૂટા પાડી શકે એમ નથી.”
(સંત પાણી રામમાં રહેતા ખ્રિસ્તીએને લગેલા પત્રમાંથી)

૨૧૪૨ાજેશ્વર

፳፻፲፭፻፲፭፻፲፭

સુધી કે જીવનની અન્યોની જીવન કરું હોય નિઃ નિઃ
 " કૃત્યા માનો નિઃ
 નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ
 નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ
 નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ
 નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ
 નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ
 નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ
 નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ
 નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ નિઃ
રાજનો છડાર

રોમન સમાટ તિથે રિયસના રાજ્યકાળનું પંદ્રમું વર્ણ આપણું
 હતું. પેનિન્થસ પિલાત થ્રૂદિયાનો ગવનર હતો અને હેરોદ
 ગાલીલનો રાજ હતો ત્યારે યુદ્ધાલેમના ભંડિરમાં જ્યાર્યા નામે
 એક વૃદ્ધ પુરોહિત વારા પ્રમાણેનું પોતાનું સેવાકાર્ય કરતો હતો.
 જ્યાર્યાના જીવનમાં એ સૌથી મહાન દિવસ હતો, કારણું નિંદગીમાં
 માત્ર એક ૪ વાર ડેઈ પુરોહિતને ગર્ભાગારના પવિત્ર સ્થાનમાં
 ધૂપ ચડાવવાની રન મળતી. તે સમયે લોડો ખાડાર જિલ્લા રહી
 પ્રાર્થના કરતા.

એવામાં વેદીની જમણી બાજુએ જ્યાર્યાને એક દેવદૂત દેખાયો.
 જ્યાર્યા ધર્મનિશ્ઠ, સદાચારી અને પ્રલુનો લય રાખતાર માણુસ
 હતો. તે હાનના વંશની એલિસાભેત નામની સ્વીને પરણ્યો હતો.
 ઘંનેનું લગ્નજીવન અત્યંત સુખી હતું. પણ તેમને કંઈ સંતાન ન
 હતું એ વાતનું પતિપત્ની ઘંનેને બારોબાર હુઃખ હતું. એ દિવસોમાં
 નિઃસંતાન હેતું એ ઈશ્વરનો શાપ મનાતો, જ્યારે બાળકો થાય તેને
 ઈશ્વરનો આશીર્વાદ માનવામાં આવતો. જ્યાર્યા અને એલિસાભેત
 ઘંનેની ઉમર ધણી થઈ હતી, અને હવે બાળકની પોતાની માગણી
 ઈશ્વર સ્વીકારે તેવી તેમને આશા રહી ન હતી. તેથી દૂતની વાત
 સાંભળીને જ્યાર્યાના આશ્રયનો પાર ન રહ્યો.

દૂતે તેને કહ્યું, “ઈશ્વરે તારી પ્રાર્થનાએ સાંભળો છે. તારી પત્ની એલિસાબેટને પુત્ર અવતરણે. તારે તેનું નામ યોહાન પાડવું.”

આ તો માનવું ધાર્યું મુશ્કેલ હતું અને જ્યાર્થાએ હિંમત એક્ટી કરી દૂતને તે અંગે કહ્યું પણ ખું.

“હું ઈશ્વરની હજૂરમાં રહેનાર ગાંધીએલ છુ,” દૂતે ઉત્તર આપ્યો. “તેમણે જ મને તારી સાથે વાત કરવા અને તને આ ખુશખબર આપવા મોકલ્યો છે. મારો બોલ તો નિશ્ચિત સમયે સાચો પડશે જ, પણ તે મારો વચ્ચેનો ઉપર વિશ્વાસ ન મૂક્યો તેથી આ બધું ખને ત્યાં સુધી તું બોલી શકશે નહિ. મારા શરૂદેશ સાચા પડે તે દિવસ લગ્ની તું મૂગા રહેશે.”

જ્યાર્થા મંદિરમાંથી બહાર આવ્યો ત્યારે તે બોલી શકતો ન હતો. મંદિરની બહાર રાહ જોતા લોકોએ જેણું કે તેને ઝાઈ આધાત લાગ્યો છે. તેથી તેઓએ ધાર્યું કે તેને મંદિરમાં ઝાઈ દિવ્યદર્શન થયું હશે. પોતાની સેવાની મુદ્દત પૂરી થતાં તે પોતાના ગામડાના વેર પાછા ફર્યો. થોડા દિવસ પછી તેની પત્ની એલિસાબેટ ગભર્વતી થઈ. એલિસાબેટને પણ આ વાતથી ભારે નવાઈ લાગ્ની અને આ વાતની પાકી ખાતરી થાય ત્યાં સુધી એટલે પાંચ મહિના સુધી તે લોકાની દઃષ્ટિથી છુપાતી રહી.

જ્યાર્થા વેર પાછા ફર્યો તે પછી છેદે મહિને ગાલીલ પ્રાંતના નાઓરેથ નામના ગામમાં મરિયમ નામની એલિસાબેટની એક પિતરાઈ ઘેણને ગાંધીએલ દૂતનાં દર્શન થયાં. તે કન્યાનો વિવાહ દાઉદના વંશના થૂસકે નામના એક સુથાર સાથે થયો હતો. તેમને બંને એકખીન પ્રત્યે ધાર્યા પ્રેમ હતો. ગરીબ હોવા છતાં બંને શાહી ખાનદાનનાં હતાં. ઈજરાયલના સૌથી મહાન રાજ દાઉદના કુળ સાથે તે બંને સંકળાયેલાં હતાં.

ઈશ્વરના મહિમાવાન દૂતને પોતાની સામે બેલેલો જેઠીને મરિયમ ગભરાઈ ગઈ.

“મરિયમ, ગલ્ભરાઈશ નહિ,” દૂતે તેને કહ્યું. “તારા ઉપર પ્રભુની કૃપા જિતરી છે અને પ્રભુ તારી સાથે છે. તું ગલ્ભવતી થશે, તને એક પુત્ર અવતરશે, તેનું નામ તું ઈચ્છુ પ્રાપ્તને. તે મહાન થશે અને સર્વોચ્ચ ઈશ્વરનો પુત્ર કહેવાશે. તેના પૂર્વજ દાઉદની જેમ ઈશ્વર પ્રભુ તેને રાજ બનાવશે અને તે યુગોના યુગો સુધી યારૂખના વંશને ઉપર રાજ્ય કરશે; તેના રાજ્યનો કદી પણ અસ્ત થશે નહિ !”

ભય અને અચંભાની મિશ્રિત લાગણીઓ સાથે મરિયમે એ ડેવી રીતે ખનશે એ દૂતને પૂછ્યું: દૂતે તેને કહ્યું : “જો તો ઈશ્વરનું કામ હશે. પવિત્ર આત્મા તારા પર જિતરશે અને ઈશ્વરનું પરાક્રમ તને છાઈ હેશે. આ જ કારણુંને લીધે એ પવિત્ર બાળક ઈશ્વરપુત્ર કહેવાશે.”

દેવદૂત તેને વધુમાં કહ્યું કે, “જો તારી સગી એલિસાભેત, જે વંધ્યા કહેવાતી હતી અને વૃદ્ધ છે તેને પણ બાળક અવતરવાનું છે. કારણું, ઈશ્વરને કશું અશક્ય નથી.”

દેવદૂત મરિયમની પાસેથી ચાલ્યો ગયો અને મરિયમ વહેલી વહેલી એલિસાભેતને મળવા નીકળી પડી. તે યુસ્રને આ સમાચાર આપવા પણ રોકાઈ નહિ. એલિસાભેતને જ સૌ પહેલાં આ વાતની ખબર પડી. મરિયમને પોતાની પાસે આવતી જેઈ તેના આનંદનો પાર ન રહ્યો.

“અધી ખીંચ્યામાં તને ધન્ય છે અને ધન્ય છે તારી ઝૂખનું આપણક !” એલિસાભેત મોટે અવાજે પોકારી જાટી.

આ તો એક અદ્ભુત મિલન હતું. એક બાજુ એલિસાભેત હતી, જેની વર્ષેજુની જંખના થોડા સમયમાં સાકાર થવાની હતી, અને બીજી બાજુ એક નિર્દેષ નવ્યૌવના હતી, જેને કદી છેઠી ખીંચે અપાયું ન હોય તેવું અદ્ભુત અને આશ્રમજોનક વચ્ચેન આપવામાં આવ્યું હતું. તેઓ મજ્યાં કે તરત જ મરિયમને સમજાઈ ગયું કે

એલિસાબેત તેનું શુપ્તા રહેસ્ય જાણુતી હતી. મરિયમે કરેલી પ્રભુની વંદના (The Magnificat) ‘કુમારી મરિયમનું સ્તોત્ર’ એ નામે એળખવામાં આવે છે, અને એ હજર વર્ષથી ખિસ્તી ધર્મસંઘે (ચર્ચા)માં તે વંચાય છે:

“મારું હૃદય ઈશ્વરનો મહિમા ગાય છે,

ઈશ્વર, મારા સુક્રિદાતાને લીધે મારે આત્મા આનંદ કરે છે.

કારણું, તેમણે તેમની આ દીન દાસીને સંભારી છે ! હવે

બધા લોકો મને ધન્ય કહેશે,

કારણું, પરાક્રમી ઈશ્વરે મારે માટે મહાન કાર્યો કર્યાં છે.

તેમનું નામ પવિત્ર છે,

એમણે એમનાથી ડરીને ચાલે છે. તેમના પર ઈશ્વરની કરુણા વરસે છે.

એમણે પોતાનો સમર્થ હાથ લંબાવ્યો છે અને ગવિષ્ઠોને

તેમની યોજનાઓ સાથે વેરવિષેર કરી નાખ્યા છે.

તેમણે અળવાન રાન્યાને રાન્યાસનો પરથી ગણડાવી

પાડ્યા છે. અને દીનદરિદ્રોને જાચા કર્યાં છે.

ભૂખ્યાંઓને એમણે સારાં વાનાંથી ભર્પૂર કર્યાં છે અને

શ્રીમંતાને ખાલી હાથે પાછા કાઢ્યા છે.

આપણા પૂર્વને આપેલું વચ્ચેન તેમણે પાણ્યું છે અને

પોતાના સેવક ઈજરાયલની મદદે આવ્યા છે.

ઇથાડીમ અને તેના વંશને પ્રત્યે સદાસર્વદા દ્વારા રાખવાનું

તેમણે યાદ રાખ્યું.”

મરિયમ એલિસાબેત સાથે લગભગ ત્રણ મહિના રહી. પછી તે નાજારેથ ગઈ. મરિયમ બહારગામ હતી ત્યારે યુસેફ ને લાગણીએ અનુભવી હશે તે આપણે સહેલે કલ્પી શકીએ. તે ગુંચવાઈ ગયા

હશે અને હુઃખી હુઃખી થઈ ગયા હશે. જ્યારે યૂસેફને સમબયું હશે કે મરિયમ પોતાના નહિ એવા બાળકને જન્મ આપવાની છે ત્યારે તે બંનેની જખરદસ્ત કસોટી થઈ હશે. શા માટે મરિયમે આવું કચું ? હવે પોતે શું કરવું ? પરંતુ યૂસેફ કેટલા અધ્યા વ્યથિત અને એચેન બની ગયા હતા તે ઈશ્વર જાણુતા હતા. સ્વરૂપનમાં પ્રલુનો એક દૂત તેમને દેખાયો અને તેણે તેમનો ડર દૂર કર્યો.

“મરિયમ કશું અધિટિત કચું નથી,” દૂતે કહ્યું. “મરિયમને પત્ની તરીકે ધેર તેડી લાવતાં ડરીશ નહિ. કારણ, પવિત્ર આત્માના પ્રભાવે કરીને તેને ગભર રહ્યો છે. પોતાની પ્રભને તેમના પાપમાંથી ઘણાવનાર તે ઈશ્વરના મસીહ છે.”

યૂસેફ ધર્મિષ્ઠ માણુસ હતા. તેથી ભારે અચંચામાં પડી જઈને, પરંતુ દિલાસો પામીને તે મરિયમને પોતાને ધેર તેડી લાવ્યા અને તેની સંભાળ લીધી. મરિયમે પુત્રને જન્મ આપ્યો ત્યાં સુધી યૂસેફ તેની સાથે સમાગમ કર્યો નહિ.

તે સમય દરમ્યાન પશ્ચિમના યહૂદ્યાના પહાડી પ્રદેશમાં એલિસાબેટને બાળક જેન્બયું હતું અને દૂતે ઝખાર્યા આગળ અવિષ્ય ભાખ્યું હતું તેમ એલિસાબેટે પુત્રને જન્મ આપ્યો હતો. વચ્ચેવાં દંપતીના આનંદનો પાર ન હતો અને તેમનાં સ્નેહીજનો તથા પડોશીઓ ભારે આશ્ર્યમાં દૂખી ગયાં હતાં.

“તમારે તેના પિતાના નામ ઉપરથી તેનું નામ ઝખાર્યા પાડવું નેછાયે,” તેમણે કહ્યું.

“ના,” એલિસાબેટે શાંતિપૂર્વક જણ્ણાવ્યું. “તેનું નામ યોહાન પાડવાનું છે.”

“યોહાન ?” આશ્ર્યમાં પડી જઈ સગાંશોએ પૂછ્યું. “શા માટે યોહાન ? તમારા કુટુંબમાં એ નામનું તો કોઈ નથી ! ઝખાર્યા, તમારા પુત્રનું શું નામ રાખવાની તમારી છચ્છા છે ?”

પરંતુ એ વૃદ્ધ માણુસ તો હળવે ખુંગા જ હતા. તેથી તેમણે નિશાનીએ. દ્વારા એક લેખનપાઠી મંગાવી. તે સર્વાના આશ્રયની વરચે અખાર્યાચે લઘું, “તેનું નામ યોહાન છે.” બધા અચંબો પામી ગયા. તે જ કષણે અખાર્યને ફરીથી વાગ્યા ફૂટી અને તંદ્રા વધુ દિંગ બની ગયા.

અખાર્યના પ્રથમ થણ્ણો ઈશ્વરની સ્તુતિવિષયક હતા. તેમણે માટે અવાને ઈશ્વરનો સંદેશો રજૂ કર્યો. પોતાના નાનકડા ભાગનું પ્રત્યે ડેમળ દાસ્તિ કરી અખાર્યએ કહ્યું, “હે બાળપુત્ર, તું તો સર્વોચ્ચ ઈશ્વરનો સંદેશવાહક કહેવાશે. કારણ તારે પ્રભુની આગળ આગળ ચાલી તેમના માર્ગો તૈયાર કરવાના છે. તારે એમની પ્રભને જણાવવાનું છે કે તેમને સુક્રિતિ — પાપોની માર્ગી — મળવાની છે.” અખાર્ય અણુતા હતા. કે યોહાનનો જન્મ અસુક ચોક્કસ હેતુ માટે થયો હતા.

જન્મ મારું હતું કે કોઈ વર્ગની વિધિ પ્રસાર કરીની
જન્મ યુદ્ધ અને દુર્ઘટાની વિધિ કરીની
જન્મ એવું હતું કે એવું વિધિ નથી એવું હતું કે એવું
જન્મ એવું હતું કે એવું વિધિ નથી એવું હતું કે એવું
જન્મ એવું હતું કે એવું વિધિ નથી એવું હતું કે એવું
જન્મ એવું હતું કે એવું વિધિ નથી એવું હતું કે એવું
જન્મ એવું હતું કે એવું વિધિ નથી એવું હતું કે એવું
રાજનો ગમાણમાં જન્મ

ચોહાન છ ભિનનો થયો ત્યારે ભરિયમની પ્રસૂતિનો સમય
આવી લાગ્યો. ભરિયમ અને યુસફ તે સમયે નાઓરેથમાં શાંતિમાં
રહેતાં હતાં. એ સમયે રોમન સભાટ એંગસ્ટસ સીજરે આખા રોમન
સાભાજ્યમાં પુરુષો, લ્લીઓ અને બાળકોની વર્સ્ટીગણુતરી કરવાનો
આદેશ આપ્યો. તેનો સાચો હેતુ તો વધારે કર નાખવાનો હતો. તેથી
યહુદીઓ યુસ્સે ભરાયા. ઉપરાંત, દરેકને પોતાના પૂર્વજેને ગામે
જઈને ઇથરમાં નામ નોંધાવવાનું હતું. શિયાળાની કડકડતી ઠંડીમાં
હંજરો કુંદ્યોને તો લાંખી ને કંપરી મુસાફરી કઈ રીતે કરવી તે
પણ સવાલ હતો.

યુસફ અને ભરિયમ દાઉદના કુળનાં હતાં. તેથી દાઉદના
જન્મસ્થળ બેથલેહેમમાં જઈ તેમણે નોંધણી કરાવવાની હતી. આ
બેથલેહેમમાં મસીહ કે સુક્રિતાતાનો જન્મ થશે એવી નભીયાની
ભવિષ્યવાણી હતી.

નાઓરેથ બેથલેહેમથી ઉત્તરમાં લગભગ સો માર્ફલ દૂર આવેલું
હતું. યુસફ શ્રીમંત પણ ન હતા. તેથી તે પોતાની યુવાન સુગર્ભા
પત્નીની બહુ સગવડ સાચવી શકે તેમ ન હતા. યુસફને જણુત્તા
હતા કે ગયા વિના છુટકો જ નથી અને ભરિયમ ભાટે તે આકરી
કસેટીઝ નીવડશે. તેમને ભરિયમની ચિંતા હતી, તેથી પોતાનાં

ગાદલાં બીંચકવા તેમણે એક ગંધેકું ભાડે લઈ લીધું. તેના ઉપર મરિયમે કાળજીપૂર્વક તૈયાર કરેલા ખાળપોશાડો પણ મૂક્યા.

મરિયમની વય કદાય સોણ વષથી વધારે નહિ હોય. તેમને ખખર હતી કે ટૂંક સમયમાં તે પ્રથમ પ્રસૂતિના મહાન અનુભવમાંથી પસાર થવાનાં હતાં. ગંધેડાની પીઠ પર બેસીને આ ખડકાળ ભૂમિમાંથી પસાર થવા માટે હિંમત અને વિશ્વાસ જોઈએ. પરંતુ મરિયમને તો ઈશ્વરની મહાન યોજનામાં પોતાનો ભાગ ભજવવાનો જ હતો ! ‘ઈશ્વર તમારા પર પ્રસન્ન થયા છે’ એ દેવદૂતના શબ્દો વારે વારે તેમના હૃદયમાં પડ્યાતા હતા.

તેથી બંને બિપડાં. મરિયમ બિથલી ન પડે તે માટે ચૂસકેનો જળવાન હાથ તેમને ટેકો આપતો. બેથલેહેમ સુધીની મુસાફરીમાં નણેક દિવસ લાગતા, પરંતુ મરિયમે કણ્ણની જરીકે ફરિયાદ ન કરી. ધાણું કરીને ચૂસકે અને મરિયમ માર્ગની ખાજુમાં રાતવાસો કરતાં હશે. કારણું, વચ્ચે આવતાં ગામડાંમાં માણુસોની ભારે ભીડ હશે. આએ રસ્તે તેમને ચંઝરાયલના પ્રાચીન ચતિહાસની યાદ આવી હશે કારણું, પાસેનાં જ એતરોમાં — જ્યાં બોઆજનાં એતરો પણ હશે — રૂથ નામની વિધવાએ અનાજ એકહું કયું હતું અને એ ગરીબ વિધવાના કુટુંબમાં જ પાછળથી મહાન દાઉદનો જન્મ થયો હતો.

બેથલેહેમ તો એ સમયે એક નાનકડું ગામડું હતું અને ત્યાં પણ માણુસોની ભીડ માતી ન હતી. ચિંતાતુર ચૂસકે બેથલેહેમની સાંકડી ગલીઓમાંથી થાકી ગંધેલા ગંધેડાને હંકયું હશે, કારણું, હવે થાકીને લોથપોથ થઈ ગંધેલાં મરિયમ આગળ વધી શકે તેમ ન હતાં. ચૂસકે ઘરોમાં ને અતિથિગૃહોમાં, બધે જ તોકિયાં કરી જેથાં, પૂછી જેખું, પણ કચાંય આવકાર ન મળ્યો. હવે તો એક ધર્મશાળા જ આકી હતી.

મોટા ભાગનાં ઘરો પહાડની ધારમાં જોડીને બનાવવામાં

આવ્યાં હતાં. ને ધર્મશાળામાં યુસેફ મરિયમને દોરી ગયા ત્યાં એક ચોગાનની આસપાસ નીચાં મહાનો હતાં. ધર્મશાળાનું મુખ્ય મહાન તો પ્રવાસીઓથી ખીચોખીય ભરાયેલું હતું, જ્યારે એક ગમાણુમાં પશુઓ હતાં. ધર્મશાળાના માલિકને થાકી ગયેલાં મરિયમને અને તેમની નાજુક સ્થિતિને જોઈને દ્યા આવી.

“ને તમને કાવે તો તમે ઢોરોની ગમાણુમાં રહી શકો,” તેણે કહ્યું. “પાછળ થોડીક નાનકડી ગુફાઓ છે, ત્યાં થોડું ક પરાળ પાથરશો તો હુંકારું પણ લાગશે.”

યુસેફ મરિયમને ગઘેડા પરથી ઉતાર્યાં, જુન ડે પલાણુ તરીકે ઉપયોગમાં લીધેલાં ગાદ્દાં જિયકચાં ને બંને ગમાણુમાં પ્રવેશ્યાં. બળદો અને ગઘેડાંઓનાં શરીરોથી ને ઉષ્મા અનુભવાતી હતી તે આહલાદક લાગી હશે, કારણું, પ્રથમ નાતાલની એ પ્રકાશિત રાન્ધિરો યહૃદાના પહાડી પ્રદેશમાં કાતિલ ઠંડી પડતી હતી.

ગમાણુ કેઈ બહુ સ્વચ્છ ન હતી. પરંતુ યુસેફને જભેલા ઓદીને બેઠેલાં મરિયમ લાંબી મુસાફરી પૂરી થવાને લીધે રાહત અનુભવતાં હતાં. તેઓ બંને જભ્યાં અને યુસેફ મરિયમને માટે ગમાણુ શક્ક તેટલી સગવડવાળી બનાવી.

ધીમે ધીમે બેથલેહેમનાં ધરોમાંના દીવા ઓલવાવા લાગ્યા. મુસાફરી સૂઈ જતાં ગળુગળુટ પણ થંભી ગયો. નાના નગર બહાર આવેલી ટેકરીઓ ઉપર ટેટલાક ભરવાડો થોડાંક તાપણાં સળગાવીને પોતાનાં બેટાંખરાંની ચોકી કરતા હતા. આકાશમાં તારાઓ પ્રકાશતા હતા અને નીચે દુનિયા વાટ જેતી હતી. આવી રાતે, પ્રવાસીઓથી ભરયક ભરાયેલી ધર્મશાળામાં બળદો અને ગઘેડાંઓથી ભરેલી ગમાણુમાં ઈશ્વરના વચ્ચેન પ્રમાણે એક વિશુદ્ધ યુવતીને પેટે. રાજધિરાજનો જન્મ થયો.

બાળક માતાના ઐળામાં હતું ત્યાં તો યુસેફ એક બંડલ છાડીને તેમાંથી થોડાંક કપડાં કાઢ્યાં અને તેમાં લપેટીને બાળકને

ગમાણુમાં સુવાઙ્મો. ત્યાં કોઈ ઘોડિયું ન હતું, તેથી પણીના માળા જેવી નાનકડી ચુક્ષામાં બાળકને પોઢાડવામાં આવ્યાં.

ઈશ્વરે પોતાના આગમનાથે શા માટે એક ગંધી ગમાણુ પસંદ કરી? શા માટે તે રાજીવી ભવ્યતામાં અને ગૌરવમાં કે ઢાઠમાઠમાં ન પધાર્યા? જુલભગાર રેમને ઇંક્રો હેવા માટે લોડિનો સાથ મેળવી શકે તેવી, તરત ઓળખાઈ જથ્યે તેવી દેહાયમાન પ્રલાપક રીતે, તે કેમ ન આવ્યા?

કોણું કહી શકે? કદાચ, ઈશ્વરને ધાર્યાલઘમાલ પસંદ નહિ હૈય. સુરોદિય અને સૂર્યાસ્ત, આકાશાના ચમતકારો, ઝૂલનું જિઘડવું, મહેરામણુનાં મોઝાં, વૃક્ષની વૃદ્ધિ કે શિશુનું પ્રથમ સ્વિમત—આ અધાર્યામાં કચાંચ ધાર્યાલઘમાલ નથી. તેમની સંપૂર્ણતામાં એટલી સાદ્દાઈ છે કે આપણે કશાયે પ્રશ્નો વિના કે આલારના ભાર વિના તેમને સ્વીકારીએ છીએ.

તેથી માનવીય રીતે ઈશ્વરે આ દુનિયામાં અવતાર ધારણું કર્યો તેમાં ન હતો રેમાંચ કે ન હતી લાગણીશીલતા. છતાં ઈશ્વરપુત્રનું આ દુનિયામાં થયેલું આગમન સાવ છી પોડાર્યા વિનાનું ન હતું. બેથલેહેમની ટેકરીએ ઉપર વેટાંપાલકો તાપણીએની આસપાસ દ્રંગિયું વાળાને ચોકી કરતા બેઠા હતા. તેઓ ગરીબ અને નાન હતા, કશીયે વિસાત વિનાના, પરંતુ જ્વાળાએના પ્રકાશમાં બેટાનાં ચામડાંના જક્કા આફિને બેઠેલા એવા તેમને જ પોતાના લોડિના સુક્રિતદાતા જન્મ્યા છે તેવા ખુશખખર પહેંચાડવામાં આવ્યા.

એકાએક અતિ ઉજનવલ પ્રકાશથી તેમની આંખો અંનાઈ ગઈ, અને તેઓ ભાડ ભાડ જિલા થયા ત્યારે તેમણે પોતાની સમક્ષ એક દેવદૂતને — પ્રભુના સંદેશવાહકને — જોયો. ભરવાડો ખૂબ અખભીત થઈ ગયા ને તેમના હાથમાંની લાકડીએ પણ જમીન પર ગંધી પડી.

“ગલરાશો નહિ,” હૃતે તેમને કહ્યું. “હું તમને મોટા આનંદના શુભ સમાચાર જણુવવા આવ્યો છું. આજે રાતે દાઉદના શહેરમાં તમારા ઉદ્ઘારક પ્રિસ્ત પ્રભુનો જન્મ થયો છે. એની નિશાની એ કે તમે એક બાળકને કષ્પાંમાં લખેટીને ગમાણુમાં સુવાડેલો જોશો.”

આંખના પલકારામાં તો એ હૃતની સાથે ઈશ્વરની સ્તુતિ કરતો સ્વર્ગના હૃતોનો એક મોટો સમુદ્ધાય નજરે પડ્યો. તેણો ગતા હતા : “સર્વોચ્ચ સ્વર્ગમાં ઈશ્વરનો મહિમા થાયો અને પૃથ્વી પરના ઈશ્વરના પ્રતિપાત્ર માણુસને શાંતિ હો !”

પછી તો એ મહિમા ને પ્રકાશ અદ્દસ્ય થઈ ગયા. આકાશ પાછું ખાલી થઈ ગયું ! હેવહૃતો સ્વર્ગમાં ચાલ્યા ગયા પછી ભરવાડો એકલા પડ્યા. તેણો એકખીન સામે અચંબાથી તાકી રહ્યા. શુદ્ધેક એ અદ્ભુત વાત સાંભળી હતી હા. પ્રિસ્ત કે તારનાર એટલે શું ? શું એ ચુગોથી છાસાયલીએ જેની વાટ જેતા હતા તે મસીહ કે મુક્તિદાતાની વાત હતી ? અને, આ મસીહ ગમાણુમાં શું કરતા હતા ?

વળા, મસીહ તો માત્ર યહુદીએ ભાટે હતા જ્યારે પ્રભુનો સંદેશા તો અધ્યા ક્રીડા ભાટે હતો. આનો અર્થ શા ? ભરવાડો ગુંચવાડામાં પડી ગયા, ને જેમ જેમ આ રહસ્યોની ચર્ચા કરતા ગયા તેમ તેમ વધુ આશ્રમાં દૂધતા ગયા. તેથી, તેણો તાખડતોથ ખીણુમાં આવેલા ને નિદ્રામાં પોઢેલા શહેરમાં ગમાણુની શાધમાં ધસી ગયા.

પરોઠ ફૂટતામાં તો તેણો શહેરમાં પહોંચી ગયા ને હજુ પણ આંખો ચોળતા કોડેને પૂછવા લાગ્યા કે, “રાત્રે બાળકનો જન્મ કચાં થયો છે ?” કેવો હાસ્યાસ્પદ સવાલ ! તેણો આ મુખ્ય ભરવાડો સામે અચંબાથી તાકી રહ્યા ને કટાક્ષમાં હસવા લાગ્યા. ત્યાં કોઈક જણુવ્યું કે, “ધર્મશાળામાં કોઈ બાળક જન્મ્યું છે ખરું.” તેથી ભરવાડો ધર્મશાળાની ગમાણુમાં પહોંચી ગયા.

ગમાણુના બારણું પાસે યુસફ જિલ્લા હતા. લાડીએ સાથે ખસી આવેલા આ ગોવાળિયાએને જોઈ તેમની આંખો જીણી રહ્યી. એમની પાછળ નવજાત ખાળકની સૌંદર્યવાન મા જિલ્લાં હતાં. ખાળક ગમાણુમાં સુટેલું હતું. ખાળકને જોઈ ભરવાડે અક્તિભાવપૂર્વક ઘૂંઠણે પડ્યા.

મરિયમ અને યુસફ યમકી ગયાં. ડોણું હરે આ માણસો ? શા માટે તેઓ અહીં આવ્યા હરે ? શા માટે તેઓ ઘૂંઠણે પડીને નમન કરે છે ? પછી એક અભાયા ભરવાડે દૂતો દ્વારા આ ખાળક વિશે પોતાને ને કહેવામાં આવ્યું હતું તે બધું કહી સંભળાવ્યું. તેઓ એટલા અધા ઉતેજિત થઈ ગયા હતા કે વાતો કરતાં અટકતા જ નહિ. ધર્મશાળામાં હતાં તે બધાંએ અને આ ડોલાહલ જોઈને અહારથી દોડી આવેલાએચે – સૌંદર્ય આ વાત સંભળી. આ ચંચળ ભરવાડે વિશેના સમાચાર જોતજોતામાં આપા ષેથલેખેમમાં ફેલાઈ ગયા.

પણ મરિયમને કશું કહેવાનું ન હતું. પોતાના પુત્ર માટે દૂતો આપેલું વચ્ચન તે સંભારતાં હતાં અને ભરવાડેએ કહેલી વાતો પોતાના અતમાં સંધરી રાખી તે ઉપર વિચાર કરતાં હતાં. પોતાને કશું સાંભળ્યું ને જોયું હતું તે બધલ ઈશ્વરનો મહિમા અને સુતુતિ કરતાં ભરવાડે પોતાની ટેકરીએ પર પાછા કર્યો. આઠ દિવસ પછી, યાદ્વારા રિવાજ પ્રમાણે મરિયમ અને યુસફ ખાળકને એક પુરોહિત પાસે લઈ ગયાં. અને દૂતો કશું હતું તેમ તેનું નામ ઈચ્છાપાડ્યું.

પ્રથમ જન્મમેલા દરેક પુત્રને જન્મ પછીનાં થોડાં અદ્વાદિયાંમાં મંહિરમાં લઈ જઈ ઈશ્વરને સમર્પિત કરવો, એવું ધર્મસંહિતાનું વિધાન હતું. તેથી મરિયમ અને યુસફ છ માઈલ દૂર આવેલા યરશાલેમમાં ઈચ્છાને સમર્પિત કરવા અને ધર્મસંહિતામાં કલ્યા પ્રમાણે એ હોલાં અથવા એ પારવાના નૈવેદ્ય ચડાવવા લઈ ગયાં.

યુદ્ધશાલેમ અદ્ભુત નગર હતું. યહુદીઓને મન તે માત્ર રાજ્યાની કરતાં વિશેષ હતું. એ તો ઈશ્વરનું શહેર હતું, પવિત્ર મંદિરનું સ્થળ હતું. પોતાની યહુદી પ્રજને સંતોષવા અને પોતે સુલેમાન કરતાં પણ વધારે સારું મંદિર બાંધી શકે છે તેવું દેખાડવા રાજ હેરેહ બાંધેલા એ મંદિરનું છાપણું સોનાનું હતું. મંદિર ખૂબ વિશ્વાળ હતું. ઉજરો યાનાળુંઓની લીધથી તે ભરયક જ રહેતું. ત્યાં ધણું મુરોહિતો સેવા કરતા.

આ યુદ્ધશાલેમમાં શિમચોન નામે એક ધર્મિક પ્રભુલક્ત રહેતો હતો. તે ઈજરાયલના ઉદ્ઘારની ઉત્કંઠપૂર્વક વાટ જેતો હતો. પવિત્ર આત્માઓ તેને સ્વપ્નમાં જણાવ્યું હતું કે પ્રભુના અલિપિકત પ્રિસ્તને જેથા પહેલાં તે મરવાનો નથી. યુસેઝ અને મરિયમ ઈચ્છને લઈને મંદિરમાં આવ્યાં ત્યારે શિમચોન ત્યાં જ હતો. તે વૃદ્ધ માણુસે આગળ વધી બાળકને પોતાના હાથમાં લીધો અને ઈશ્વરનો આલાર માનતાં હશ્યું :

“હે પ્રભુ, તમે તમારું વચ્ચન પાળ્યું છે, હવે તમારા સેવકને શાંતિમાં જવા દઈ શકો છો. મેં મારી સગી આંખે તમે કરેલો ઉદ્ઘાર જેથો છે. તે બિનયહુદીઓને પ્રકાશરપ અને તમારી પ્રભુ ઈજરાયલને ગૌરવરપ છે.” પછી શિમચોને ઈચ્છનાં ભાતાપિતાને આશાર્વાદ આપતાં હશ્યું, “જે, આ બાળક ઈજરાયલના ધણુના વિનાશ અને ઉદ્ઘારને માટે ઈશ્વર દ્વારા પેસંદ કરાયેલો છે. એ તો ઈશ્વર તરફથી અપાયેલી નિશાનીરપ ઘનશે, જે ધણુના વિરોધનું નિશાન ઘનવા નિર્માણો છે.” મરિયમ તરફ ફરીને તેણું હશ્યું, “તારું હદ્ય પણ તલવારથી વીધાઈ જશો.”

તેણો અહાર જતાં હતાં ત્યાં આનના નામની એક પ્રણોધિકા મળી. તે હુમેશ મંદિરમાં રહીને ઉપવાસ તથા પ્રાર્થના કર્યા કરતી. તેણું પણ ઈચ્છને જોઈને ઈશ્વરની સુતિ ફરી અને જેણો મસીહના આગમનની રાહ જેતા હતા તે સૌને ઈચ્છ વિશે વાતો કરી.

આ અંતે વૃદ્ધોની વાતો સાંભળાને ભરિમય અને થુસફને ભારે નવાઈ લાગી. જેકે ભરિયમ ગાંધીએલાનાં વચ્ચેનો ભૂલ્યાં ન હતાં, છતાં બાળક વિશે કહેવાયેલી ધણી વાતો ન સમજય તેવી હતી.

પછી તેઓ બેથલેણે પાછાં ફર્યાં.

મહાન હેરોદ યુસ્ત યહુદી ન હતો. તે રોમમાં હતો ત્યારે રોમનોએ તેને યહુદ્યાને રાખ્ય અનાવ્યો હતો. તેણે યહુદ્યામાં પાછાં આવી યદ્શાલેમને જીતી લીધું. ઈસ્ટ જન્મયા ત્યારે તેના રાજ્યકાળને ચોતીસ વર્ષ થઈ ગયાં હતાં. તે પોતાની યહુદી અન્નની મૈત્રી જીતવા પ્રયત્ન કરતો હતો, અને તેમને માટે તેણે મંદિર પણ બાંધ્યું હતું, છતાં યહુદીઓ તેને ધિક્કારતા. ઘધાને થતું કે તે યહુદ્યામાં ને કંઈ કરતો તેમાં તેની એક આંખ રોમ ઉપર રહેતી અને શહેનશાહને ખુશ કરવા તે હંમેશા પ્રયત્નશીલ રહેતો. તે શુદ્ધામે રાખતો, લોડા પર ભારે કર નાખતો અને લોડાનો ડર હોવાને કારણે તે દેશભરમાં હિલ્લાઓ બાંધી ત્યાં સશાખ સૈનિકો રાખતો. તેને બાંધકામ કરવાનો શાખ હતો.

જે માણુસને ખીજ ધિક્કારે છે તે ધણુંખરું ભયભીત દશામાં રહે છે. તેથી લગભગ સિચોર વર્ષ્ણની વધે પહોંચેલો હેરોદ આખા દેશમાં જસૂસો મોકલીને લોડા પોતા વિશે શું ખોલે છે તેની બાતમી મેળવતો રહેતો. જસૂસી માટેનું એક અગત્યનું સ્થળ તે ધર્મશાળા હોઈ શકે, જ્યાં ગામેગામથી લોડા આવે. યદ્શાલેમમાં આવેલી એક ધર્મશાળામાં સાંભળેલી એક વાતે હેરોદના જસૂસને વિચાર કરતો હરી મૂક્યો અને તે હેરોદ પાસે દોડ્યો.

વાત એવી હતી કે ધનસમૃદ્ધ અને મહત્વના દેખાતા તણું પરદેશી સુસાઇરો જાયે પર બેસી યદ્શાલેમમાં આવ્યા હતા. તે પૂર્વના ડાઈ ફૂરના દેશમાંથી આવ્યા હતા. એ જાની પુરુષો તારાઓનો અભ્યાસ હરી તેમનું અર્થધટન કરનાર ખગોળશાલીઓ હતાં; સ્વપ્ન અને તેમનો અર્થ અતાવનાર જ્યોતિષવિદો હતાં. ધર્મશાળાના

આંગણુમાં તાપણુની આસપાસ યેસી તેણો અવિકારથી છતાં વિનય-
પૂર્વક વાત કરતા હતા અને સહુ ડોઈ ગંભીરતાથી તેમની વાતો
સાંભળતું હતું. પોતે શા માટે આવ્યા છે તેનો ખુલાસો કરતાં તેમણે
કહ્યું : “અમે પૂર્વમાં એક નવા પ્રકાશિત તારાને જોયો છે. તેનો અર્થ
શા થાય તે અમે બાળીઓ છીએ. તમારા દેશમાં એક રાજ જન્મ્યો
છે. અમે તેમની પૂર્ણ કરવા આવ્યા છીએ. તેથી અમે તેમની શોધ
કરાં કરીએ તે અમને જણાવો.”

ધ્યાયકમાં નવા રાજનો જન્મ ? જસ્તુસ માટે ડેવા મહત્વપૂર્ણ
સમાચાર ! તે તરત જ બાળનું કાઢી ટોળામાંથી અદશ્ય થઈ ગયો
ને સીધો હેરોદને મહેલે પહોંચ્યો.

જસ્તુસની વાત સાંભળાને હેરોદની તો આંખ જ ફાઈ ગઈ. તે
જ યુદ્ધાંયોનો રાજ છે અને તેના ધરમાં ડોઈ બાળક જન્મ્યું નથી.
તે વહેમાં પણ હતો, તેથી તારાના ઉદ્ઘની એ જ્ઞાનીપુરુષોની વાતથી
તે ચિંતામાં પડી ગયો. તેણે જસ્તુસને વિદ્યાય કરી તરત જ મુખ્ય
પુરાહિતો ને શાલીયોને યોકાવ્યા.

“મને કહો,” તેણે ખંધાઈથી કહ્યું, “તમારા જ્ઞિસ્તના જન્મ-
સ્થળ વિશે નખીએ શું કહે છે ?”

આ તો સરળ પ્રશ્ન હતો. પુરાહિતોને તો બધા પ્રયોગડો
કંઠસ્થ હતા અને આ વિશે તો મીખાંડે સ્પષ્ટ જણાવ્યું હતું : “હે
અહૃદિયા પ્રાંતમાં આવેલા બેથલેહેમ, યહૃદિયા રાજ્યમાંતું કંઈ બહુ
નાનું નથી. કારણું, તારામાંથી એક આગેવાનો ઉદ્ઘ થશે અને
તે મારા લોક ધ્યાયકમાં માર્ગદર્શક બનશે.”

આ તો સ્ક્રિટિક જેવું સ્પષ્ટ હતું. હેરોદ પુરાહિતો ને
શાલીયોને તરત જ વિદ્યાય કરી દીધો ને પેલા વણું પરદેશીયોને
તેડાવ્યા. તેણે તેમને જાનગીમાં યોકાવ્યા, કારણું, તેને ડર હતો

કે, જે ખિસ્તનું આગમન થયું છે તેવી અફવા પણ લોડો સાંભળશે તા શરીઓમાં અનુભૂતિઓને સાચવવાનું લારે પડી જશે.

પૂર્વના પંડિતોએ પણ હેરાદને એ જ પ્રશ્ન પૂછ્યો.

“યહુદીઓનો ને રાજ જન્મ્યો છે તે કચાં છે ?”

કૂર રાજ સિંહાસન પરથી જરા નીચે નમ્યો ને આ નીડર પરદેશોએ સામે તાકી રહ્યો.

“તમે તેને કચાં શાધી શકો તે હું તમને જણાવું,” રાજોએ કહ્યું. “અહોથી લગભગ છ માર્છિલ દૂર બેથલેહેમ નામનું નગર છે ત્યાં તેની શાધ કરનો. અને એ બાળકની કાળજીથી ખાતરીમાં ભાળ મેળવો અને ભાળ મળો એટલે તરત મને ખખર આપો, નથી હું પણ જઈને તેની પૂજન કરું.”

તેથી વણુ મુસાફરો નીકળી પડ્યા અને ને તારાને તેમણે પૂર્વમાં જિગતો જોયો હતો તે તેમની આગળ ચાલવા લાગ્યો અને પેલો બાળક જ્યાં હતો ત્યાં આવીને થંક્યો.

તેમના આનંદનો પાર રહ્યો નહિ. પછી તો તેમણે થુસેં, મરિયમ અને બાળકને શાધી કાઢયાં. બાળક હવે થોડા મહિનાનું થયું હતું. જરાએ અચકાયા વિના એ જ્ઞાનીપુરુષોએ બાળકને સાણંગ પ્રણામ કર્યા. એક સોાંન, ખીજાએ ધૂપ અને ત્રીજાએ જોળનાં નજરાણાં થર્યાં. સુવર્ણ એ સમયે પણ અતિ કીમતી ગણ્યાતું, લોાયાન એ ચુવાસિત ધૂપ તરફ પવિત્ર મનાતું અને જોળ એ પૂર્વમાં અતિ મૂલ્યવાતાન ઔષધ ગણ્યાતું. મરિયમ કચારે પણ એ વણ લેટાને ભૂલી શકી નહિ.

તે જ રાતે ઈશ્વરે વણુ પંડિતોને હેરાદ પાસે પાછા ન જવા સ્વર્ગનમાં ચેતવ્યા. તેથી તેઓ ભીજે રસ્તે પોતાના દેશમાં પાછા ગયા. હેરાદના બેથલેહેમના કિલ્લાને વટાવીને, પોતાનાં જિયા પર અરદનની ઝીણુ પસાર કરીને તેઓ નહી જિતરી પડ્યા. એમ હેરાદથી અચીને તેઓ પોતાના વતનમાં પાછા કર્યા.

એએક દિવસમાં જ હેરોદને ખયર પડી કે પરદેશીઓ તેની આજા ન માનીને નાસી ધૂષ્યા છે. તે તો જુલમગાર અને વહેમા હતો. તેનો રોષ લભુકી બિઠ્યો. મસીહ વિશેની અફ્રિના ઘડુ ન ઈલાય એવી તેની છંચા હતી. આ બાળક મોટો થઈને પોતાનો પ્રતિસ્પદ્ધી અને તેવો પણ તેને ૩૨ હતો. તેથી તેણું સૈનિકો મોકલીને એથલેહેમ અને તેની આસપાસનાં ગામેમાં બે વર્ષનાં અને તેથી નાનાં બધાં બાળકોની ઠંડે કલેને કલલ કરાવી.

પણ હેરોદ મોડો પડ્યો હતો. પૂર્વના પંડિતો કેમ રોકાયા નહિ તે અંગે તેને વહેમ તો પડી જ ગયો હતો, પરંતુ તેને ખાતરી થાય તે પહેલાં દેવદૂતે યુસફને સ્વરૂપમાં દર્શાન દઈને એકદમ એથલેહેમ છોડી દેવાની આજા આપી.

દૂતે યુસફને કહ્યું, “બીઠ, બાળકને અને તેની માતાને લઈને ધજિપ્તમાં નાસી જ, અને હું તતે ન જણાવું ત્યાં સુધી ત્યાં જ ૨હેને, કારણું, હેરોદ એ બાળકને શોધી કાઢીને મારી નાખવાનો લાગ શોધે છે.”

દેવદૂતની આજા માનીને યુસફ તરત જ બાળકને અને તેની માતાને લઈને રાતોરાત ધજિપ્ત જવા નીકળ્યા. હવે બાળકસુથી થોડાક ભારે પણ થથા હતા અને યુસફને ગુજરાન ચલાવવા માટે પોતાનાં સુથારીનાં સાધનો પણ સાથે લેવાનાં હતાં, તેથી મુસાફરીમાં સુશક્લીઓ તો પડી. પરંતુ તેઓ ધજિપ્તમાં નાસી ધૂટચાં અને હેરોદના મૃત્યુ સુધી ત્યાં જ રહ્યાં.

અને વિભાગીય હોય કરું જાણું જો હોય તો કાંઈ
નાની નિયમ આપનાનું નિયમ નથી એવા નિયમ નાની
નાની નિયમ નાની નિયમ નાની નિયમ નાની નિયમ નાની
નિયમ નાની નિયમ નાની નિયમ નાની નિયમ નાની નિયમ

૩

નાઅરિથમાં

આજાઈસુ સાથે યુસેક અને મરિથમ ધજિપ્તમાં એ વર્ષે રખ્યાં
તેમણે ધજિપ્તમાં રહેતા યહુદીઓ સાથે મૈનીસાંધંધ ડેળવ્યો,
પરંતુ ધજિપ્ત કંઈ તેમનું વતમ ન હતું. તેથી ધણ્ણી વાર તેમનાં
હૃદય ધજારાયલના પણાડી પ્રદેશને જાંખતાં. છેવટે પ્રલુના એક દૂતે
યુસેકને સ્વપ્નમાં દર્શાન દઈને હેરોદના મૃત્યુ અંગે જણાવ્યું, અને
તરત જ તેમણે વતન તરફની મુસાફરી શરૂ કરી. બેથલેલેમ કે
યર્શાલેમમાં વસવાટ કરવાની ધર્શાથી તેઓ યહુદીયા તરફ ગયા,
પરંતુ રસ્તામાં ડેટલાં મુસાફરોએ તેમને ચોંકાવનારી ઘણર
આપો. હેરોદના મૃત્યુ પણી તેનો પુત્ર આર્જિલાઉસ રાજ થવા
માટે શામન શહેનશાહની પરવાનગી માગવા રોમ ગયો હતો. તે
ગયો તે પહેલાં શામની શુલ્કમાંથી મુક્ત થવાની તક આવી છે
તેમ માનીને યહુદીઓએ બંડ કર્યું હતું. પરંતુ આર્જિલાઉસ તેના
આપ જેટલો જ ધાતકી અને નિર્દ્ય હતો. તેણે તત્કાળ યર્શાલેમની
શરીરોમાં પોતાના લોહીતરસ્યા, સૈનિકોને મોકલીને યહુદીઓના
દર વર્ષે ઉજવાતા પાસ્યા પવની ઉજવણી ટાણે યર્શાલેમમાં
એકઠ થયેલા હજરો યાત્રાળુંઓની કલાક કરાવી હતી.

નેક યુસેકને ધજારાયલની ભૂમિમાં એટલે કે વેર પાણ જવાનું
કહેવામાં આવ્યું હતું છતાં, તે આ સમાચારથી ગભરાયા. તેમને લાગ્યું

કે અહુદિયામાં વસવામાં સલામતી નક્કી. તેમને સ્વપ્તમાં ઈશ્વર તરફથી સહૃતના મળતાં તે ભરિયસ અને બાળાક સાથે ગાલીલ અંતમાં ગયા. નાઓરેથમાં ચુસુઝ પ્રથમ વાર ભરિયમને મળ્યા હતા, તેથી તેમણે નાઓરેથ જવાનું નક્કી કર્યું. તેમણે દરિયાકિનારાનો રસ્તો પહુંચ્યો ને હેરોકના શહેર કાઠસારિયાને વદાવીને તે અંદરના પ્રદેશમાં ગયા. આ પ્રદેશના અહુદી ધતિહાસની ગૌરવગ્રાથાએ સમજવા માટે ઈચ્છુ ધારણા નાના હતા, છતાં કામેંલ મર્વાત આવ્યો ત્યારે નાનકડા ઈચ્છુને પોતાના ખલા ઉપર જાયકુને જે જે સ્થળોમાં તે લગભગ વીસ વર્ષ સુંધી વસવાટ કરવાના હતા તે સ્થળો ચુસુઝ અત્યાર્યાં.

ચારે શુલ્ષસંદેશો ઈચ્છુનાં એ વીસ વર્ષો અંગે મૌન સેવે છે. ઈચ્છુ ગામડાના એક સામાન્ય છોકરા તરીકે સામાન્ય સંનોંગોમાં મોટા થયા. જ્યાં તે મોટા થયા તે નાઓરેથ નામનું નગર દરિયાની સમાચીશી પંદરસો કૂટની જિયાઈએ એક ટેકરી પર આવેલું છે. ઉત્તર તરફનું મેં કરી ટેકરીએ. પર જિલ્લા રહી ઈચ્છુ ડાખી તરફ ભૂમધ્ય સમુદ્ર અને જમણી તરફ ગાલીલનો સમુદ્ર બ્લેટ શકતા. તે નાનકડા નગરના લગભગ પ્રથમે પ્રથમને ઈચ્છુ એળાખતા, તેની નાનકડી શેરીએ અને જે કૂવા ઉપર ભરિયસ અને અન્ય ખીએ પાણી ભરતાં તેનાથી પણ તે સુપરિચિત હતા. મોટા થયા પછી તે આસપાસના રમણીય અદેશોમાં કરવા લાગ્યા. પવર્તોના ઢોળાવો ઉપર સ્થૂર્ય તરફ રહે તે દિશામાં ઉગાડેલ દ્રાક્ષાવાડીએ તે રસપૂર્વક નિઃાળતા અને વસંત ઋતુમાં તો આખી ખીણું વગડાનાં રંગબેરંગી કૂલોથી જિલ્લાઈ જતી. જ્યાં કચાંય તે ધૂમતા ત્યાં દૂરના પવર્તોના ધૂમસંધાયાં શિખરો, ઝડપથી વહેતાં જરણાંએ અને પ્રકૃતિની ગોદમાં ઘેલતાં વન્ય પશુઓને જેઈને કિશોર ઈચ્છુનું હંદ્ય ઈશ્વરની કરામત વિશે અહોભાવપૂર્વક વિચાર્યા કરતું.

નાઝરેથનાં મોટા લાગનાં મહાનો સહેદ ચૂનાના પથરથી અંધાયેલાં હતાં અને તેમનાં છાપરાં સપાટ હતાં. ડેટલાંક મહાનોની દીવાલ પાસેની સીડી પર થઈને છાપરા પર જવાતું ને ત્યાં ડોઈ ડોઈ માણુસો નાના ઓરડાએ. પણ બાંધતા. બારીઓમાં કાય ન હતા. ખીજ સામાન્ય માણુસોની નેમ ઈચ્છુ પણ ફળા, પનીર, ઓલિવનું તેલ અને વેર બનાવેલ રોટલાનો ખારાક લેતા. સરેવર આસપાસના વિસ્તારોમાં પુષ્કળ પ્રમાણુમાં માછલી પણ વેચાતી.

ચૂસફ દિવસમાં ધાણુ કલાક ચુથારી કામ કરતા. તે બારણું, ખુરસીટેખલો અને પલંગો બનાવતા. એરૂતો તેમની પાસે હળા, ખૂંસરીએ વગેરે કરાવવા આવતા. ચૂસફનાં ચુથારીનાં સાધનો રહ્યો, વાંસલો વગેરેમાંથી જે ગેળ ગેળ છાલાં નીકળતાં તેમાં રમવાની ઈચ્છુને ખૂખ મનુ પડતી. મોટા થતાં તો ઈચ્છુ પોતે પિતાને મદદ કરવા લાગ્યા અને થોડા સમયમાં ધાણુ શીખી પણ ગયા.

એમ વર્ષો વીતતાં ગયાં. પર્વતો પર, ખીણુંમાં અને એતરોમાં ઋતુઓના સુંદર, ભાવ્ય દેખાવેમાં ઈચ્છુ ઈશ્વરનો મહિમા નિહાળતા. સાદા ને ચુઘડ ધરમાં માતાપિતાના સ્તેહની મીઠી હુંકે સતત અનુભવતા ને ધરકામમાં પણ પોતાથી થાય તે બધી જ મદદ કરતા.

સરખેસરખી વયનાં છોકરાછોકરીએ સાથે રમવામાં પણ તેમને ખૂખ મનુ પડતી. આસપાસના પ્રદેશોમાં રહેતા ભરવાડો અને એરૂતો પાસેથી પણ તેમને જીવનોપયોગી તાલીમ પ્રાપ્ત થતી.

નાઝરેથની નજીકીથી ડેટલાક ધોરી માર્ગો પસાર થતા. ત્યાંથી ઈચ્છુ ધાણુ વાર વેપારીઓની વણન્દરો પસાર થતી જેતા. ડેટલીક વાર કૂચ કરતા રોમન સૈનિકો પણ ત્યાંથી નીકળતા. કિશોર ઈચ્છુને સમજવા લાગ્યું હતું કે સૈનિકો મુશ્કેલીએ સનેં છે. તે હજુ કિશોર હતા. ત્યારે નાઝરેથની પાસે આવેલા સિપોરીસ ગામે રોમનો સામે

બંડ પોકાયું હતું. હજરો રૈમન સેનિકો જમીનમાગે ત્યાં ધર્સી ગયા, સિપોરીસને જમીનદોસ્ત કરી નાખ્યું, સેંકડો પુરુષોને ફાંસી દીધી ને હજરો સ્વીપુરુષો ને બાળકોને શુલામો તરીકે પકડી ગયા. ઈચ્છુએ આ બધા વિશે સાંભળ્યું હતું.

બાળપણુથી જ ઈચ્છને ઈશ્વર પર પ્રેમ રાખવાનું ને તેમની અક્ષિત કરવાનું શીખવવામાં આવ્યું હતું. યહૃદીએ પ્રભ તરીકે પોતાનાં બાળકોના ધાર્મિક શિક્ષણ અંગે ખૂબ સભાન હતા. ઈચ્છુ છ વર્ષના થયા ત્યારે ખીંચ યહૃદી છોકરાએ સાથે રાખી નામે એળખાતા યહૃદી ધર્મશિક્ષક પાસે શીખવા જતા. અહીં તે ધર્મના સાદામાં સાદા સિદ્ધાંતો અને ધર્મસંહિતાનાં અમુક ગીતોનો મુખ્ય-પાઠ કરતા. પોતાની પસંદ કરેલી પ્રભ વિશે ઈશ્વરે કરેલાં યમતકારિક કાર્યો અને પોતાના પૂર્વજ દાઉદની શૌર્યગાથાએ સાંભળતા. છજરાયલ માટે આવનાર મસીહની વાતો પણ તે સાંભળતા.

યહૃદી છોકરો તેર વર્ષનો થાય ત્યારે તે બાળપણ છોડીને પુરુપ બન્યો તેવું જાનવામાં આવતું. ઈચ્છુના જમાનામાં યહૃદી છોકરાને તેરમી વર્ષગાંઠ પહેલાં યદ્રશાલેમના મહાન મંદિરમાં લઈ જવામાં આવતો. ખિસ્તીએ જેમ નાતાલ અને ઈસ્ટર ભિજવે છે તેમ યહૃદીએ પણ અસુક તહેવારો અને ઉત્સવો ભિજવતા. તેમાં ‘પાસ્ખા પવ’નો મહિમા મેટા હતો. યહૃદીએ જ્યારે ધજિપ્તમાં અંદી હતા ત્યારે મૂસાએ ત્યાંના રાજ ક્રાનને છજરાયલીએનો સ્વતંત્રતા આપવા વારંવાર જણાવ્યું હતું. પરંતુ હીલો રાજ ક્રાન વચ્ચન આપીને પછી તરત જ ફરી જતો. જ્યારે છેલ્લી વાર તેણે વચ્ચનભંગ કર્યો ત્યારે દેવદૂતે મિસરીએના દરેક કુંઘમાં પહેલા પોળાના દીકરાને અને પશુઓમાં પણ અધાં પહેલા પોળાનાં બાળકો અચ્યવા પામ્યાં. ધર્મિષ યહૃદીએ એ દિવસને પાસ્ખા પવ કે મુક્તિપવ તરીકે આજ સુધી ભિજવતા આવ્યા છે.

પાસખા પર્વના એ સમયે દરેક યહુદીએ યરણાલેમની યાત્રા કરવી જોઈએ તેવું માનવામાં આવતું. તેઓ ત્યાં રહેતા, અમુક ચોક્કસ પોરાડ ખાતા અને આભારસ્તુતિનાં મૈવેદ્ય ચડાવતાં. યહુદીએ આ ઉત્સવની આતુરેતાપૂર્વિક વાટ જેતા.

ઈચુના તેરમા વર્ષની વસંતમાં તેમને માટે પણ આ મહાન દિવસ જગ્યો. તે પણ પોતાનાં માબાપ અને ભિત્રો સાથે નાજારેથથી યરણાલેમની એંસી માઈલની પગપાળા મુસાફરીએ નીકળ્યા. તે વખતે એ યાત્રા પ્રવાસમાં નણ દિવસ લાગતા.

તે દિવસે ખધા નાજારેથવાસીએ કૂવા પાસે એકડા થયા અને ભારે આનંદોત્સવ વચ્ચે તેમણે પોતાના પ્રવાસનો આરંભ કર્યો. છાંખિભથી જે દરિયાકંડને રસ્તે દસ વર્ષ પહેલાં મરિયમ અને ચૂસરા આવ્યા હતાં તે રસ્તે આ ન હતો. ગાલીલની ટેકરીએ પરથી તે એસ્ટ્રેલોનના મહાન મેદાનમાં દાખલ થયાં. મુખ્ય રસ્તે સમઝન આંતમાં થઈને જતો હતો, અને સમર્થનીએ તથા યહુદીએ વચ્ચે કાથમ અણુભાવ રહેતો, તેથી યહુદી મુસાફરો યોગાંયોમાં જ અવાસ એડતા.

પહેલી રાતે તેઓ સમર્થનની સરહદે થોક્યા. સાંજ મડી ત્યારે ચૂસકે ઈચુના મદ્દથી અમિ મેટાવ્યો ને મરિયમે રસોઈ કરી. કદાચ, એ રાતે શિયાળેની લાગાના ને ધુંબડોના અવાને ઈચુએ સાંબળ્યા હશે. બીજે દિવસે સાંજ ચૂસકે ઈચુને દક્ષિણમાં આવેલ યહુદિયાની ટેકરીએ ઘતાબી. એ ટેકરીએની પાછળ યરણાલેમ આવેલું હતું. બીજ દિવસની મુસાફરી સૌથી મુશ્કેલ હતી. અત્યાર સુધી આવ્યાં ન હતાં તેવાં કંપરાં ચડાણું ચડવાનાં હતાં. જોકે તે સ્થળોએ યાદૃચ, શાળા, યોનાથાન ને દાઉદે કરેલાં પરાક્રમાની શૌયાંકથાએ ચૂસકે ઈચુને જણાવ્યી. છેને સૌથી જિયા શિખર પરથી અવિજ શહેરના ડાટની સેફેદ દીવાલી અને તેના જગમગતા જિયા મિનારા દર્શયમાન થથા.

શહેરની પૂર્વસીમા પર કિદ્રોત નામનો લહેણા હતો, તેની પાસે આવેલી એક ટેકરી ઉપર ગાલીલના ચાનગુંચો થાડો સમય થાબતા. એ ટેકરી કૈતુન પહાડ નામે ઓળખાતી. તેના ઉપરથી ઈચ્છાએ યદ્દશાલેમની ભવ્યતાનાં મન ભરીને દર્શન કર્યાં. શહેરની મધ્યમાં એમન એર થિયેટર હતું અને તેનાથી થાડો અંતરે ભવ્ય સંક્રેદ મહેલ હતો, જેને વ્રણ મિનારા હતા. શહેરમાં મોટા પ્રમાણમાં રોમન સૈનિકો મણ આવજ કરતા હતા; કારણું, આ પવ્ર દરમ્યાન તોક્ષાન થાય તેવી રોમનોને લીતિ રહેતી. પરંતુ આ બધામાં ઈચ્છાને સૌથી વિશેષ રૂસ હતો પ્રલુબા નિવાસસ્થાન એવા ભવ્ય મંદિરમાં. યહુદી ધર્મશિક્ષકો (રાખીઓ) માનતા કે મંદિરની મધ્યમાં આવેલ પૂજાગૃહના ખડક ઉપર જ ધર્માહીમ મોતાના પુત્ર ધર્માંકનું અલિદાન આપવા તૈયાર થયો હતો, અને ઈશ્વરના નિયમો જેમાં સચ્ચવાતા તે કરારડોશ પણ ત્યાં જ રહેતો.

જ્યાં એક વાર સુલેમાન રાજનું મંદિર બાંધવામાં આવ્યું હતું એ જ જગાએ આ મંદિર હતું. પરંતુ તે આઈ ખિસ્તી દ્વેળ કે કેથીડ્રલ જેવું ન હતું. વર્દમાં ચારે દિશામાં પડતો વિશાળ ચોક હતો. ચોકમાં ધાખવાળાં મંડપો જેવાં મકાનો હતાં. અને વ્રણ વિશિષ્ટ ચોક હતા : એક યહુદી સ્ત્રીઓ માટે, એક યહુદી પુરુષો માટે અને ગ્રીઝે યહુદી પુરોહિતો માટે. મંદિરના મુખ્ય મકાનો ચોકના પશ્ચિમ છેડે હતાં, અને તેમાં એક બહારનો ખંડ અને એક અંદરનો ખંડ, જે પરમપવિત્ર સ્થાન તરીકે ચોળખાતો, તે આવેલા હતા. આ મંદિરના અંદરના ગર્ભગૃહ કે અંતર્ગૃહને આઈ બારણું ન હતાં, પણ પ્રવેશદ્વાર પડદાથી ઢાંકવામાં આવતું. મકાનનો અંદરનો ભાગ અધારિયો હતો, તેમાં ઇકત્ત બહારના ખંડમાં સળગાવાતી સાત વાટબાળી મીણુખતીનો પ્રકાશ આવતો. પરમપવિત્ર સ્થાનમાં ભાત્ર ખંડ જ હતો.

યહૂદીઓ શા માટે અદ્ધય ઈશ્વરના પૂજા કરે છે તે વિદેશીઓ (Gentiles) — યહૂદીઓ બધા બિનયહૂદીઓને એ નામે આળખતા — સમજુ શકતા નથી. શરમનો અને બ્રીડોને પણ મંદિરો તો હતાં જ. પણ તેઓ તેમના દેવોની દશ્ય પ્રતિમાઓની પૂજા કરતા. યહૂદીઓ કહેતા કે અમારો અદ્ધય ઈશ્વર એ જ એકમાત્ર જીવંત ઈશ્વર છે અને તે આ દુનિયાનો નહિ પણ સમસ્ત અલાંડનો ઈશ્વર છે. આ વાત બિનયહૂદીઓને અર્થ વગરની લાગતી.

એ સમયે ધર્માભાં ખલિદાનનું મહત્વ અંકારું. જે તે દેવ સમક્ષ પશુઓ અને પક્ષીઓના બલિ ચડાવતા. યહૂદી ધર્મ પણ આભાં અપવાદ ન હતો, અને મંદિરના ચોગાનમાં ગ્રણુ સોપાન કે શિગ ધરાવતી વેહી ઉપર ઈશ્વરને બલિ ચડાવવામાં આવતા. આ વિશાળ જગ્યા એક નાનકડા નગર જેવી હતી. અહીં મહાન શુરુઓ, ઉપદેશકો અને ધર્મપંડિતો મળતા અને દુનિયાભરમાંથી ચાત્રાળુઓ પણ રોજરોજ આવતા. બિનયહૂદીઓને ‘વિદેશીઓના ચોક’ નામે આળખતી જગ્યામાં જ પ્રવેશ મળતોને તેમને ધાર્મિક સ્થાનોમાં પ્રવેશવા દેવામાં આવતા નહિ.

વહેલી સવારે ચૂસકે ઈસુને મંદિરે લઈ ગયા. તેઓ મંદિરે પહોંચ્યા ત્યારે ઈસુ ‘વિદેશીઓના ચોક’ના દેખાવથી અને ત્યાંના વોંધાટથી વિસ્તિત બન્યા. (વર્ષો પછી ત્યાં જે બનતું હતું તેને ઈસુ વખેડવાના હતો.) ત્યાંનો દેખાવ મેળા કે હાટ જેવો હતો. શરાફો ચાત્રાળુઓને આકર્ષણ હતા ને દેશવિદેશનાં નાણુંનું પેદેસ્થાઈનનાં નાણુંમાં ઇપાંતર કરી આપવા મોટે અવાજે એકખીલની હરીકાઈ કરતા હતા. વેટાં બેં બેં કરતાં હતાં ને ખીજાં અસંખ્ય પશુપક્ષીઓના અવાજનીથી ધર્મા વોંધાટ થતો હતો.

આ વોંધાટનું મુખ્ય કારણ એ હતું કે મંદિરના સત્તારીશો જેને ચાડખાંપણ વગરનાં ઠરાવે તેવા કોઈ વેટાનો કે અન્ય પશુને

કે હોલાનો દરેક યાત્રાળુંએ અલિ ચડાવવાનો હતો. આ! બહારના ચોકમાં જ એ અધું વેચાતું એટલે ત્યાં શોરખડાર મચી રહેતો. જ્યારે ઈચ્છુ ચારે તરફનાં દશ્યે કુતૂહલથી જેતા હતા ત્યારે થૂસેફે એક હુલવાન ખરીદું. પછી તે અંદરના ઝંચા ચોકની આગળ ઈચ્છુને હોરી ગયા. આ ચોકની મધ્યમાં આવેલ મંદિરના એ લાભ મકાનને નવ સુંદર પ્રવેશદારો હતાં, તેમાંના સૌથી મોટાનું નામ હતું ‘સુંદર પ્રવેશદાર’. ઈચ્છુને ત્યાં ‘લીઓનો ચોક’ (જેકે ત્યાં લીઓને પ્રવેશવાની મનાઈ હતી!) નામે ઓળખાતા ચોક પાસે થૂસેફ કુંઘના વડા તરીકે અલિ ચડાવવા આગળ ગયા. ચોક માણુસોથી ભરાઈ ગયો એટલે તેના દરવાજ બંધ કરવામાં આવ્યા. ચોકની અરોધર મધ્યમાં અલિવેદી હતી. દરેક જણ વારા પ્રમાણુ પોતાનું વેદું કાપતો, જ્યારે પાસે જિબેલો પુરોહિત સોનાના કે રૂપાના પાત્રમાં પ્રાણીનું રુધિર એકદું કરતો. દરેક વખતે તુરાઈ (એક વાધ), વગાડવામાં આવતી અને પુરોહિતો ધર્મસહિતામાંથી મંત્રાચ્ચાર કરતા.

અલિ ચડાવેલ પશુનો અસુક ભાગ પાસ્ખા પવના જમણુ માટે અલગ કરતો, પણ તે પહેલાં તેને પુરોહિત દ્વારા ધૂપસહિત વેદી પર ધરાવાતો અને પછી કુંઘના વડાને તે પાછો આપવામાં આવતો.

નાનારેથથી આવેલા યાત્રાળુંએ તરત જ વેર પાછા ફર્યાં નહિ. ભીજ યાત્રાળુંએની જેમ તેઓ પણ યદ્યશાલેમમાં ખરીદીએ કરવા ને ઉત્સવની મોજમજ ભાણવા ત્યાં કેટલાક દિવસ રોકાઈ. ગયા. પાસ્ખા પવના દિવસોમાં પુરોહિતો મંદિરની અગાસી પર એસીને શ્રદ્ધાળુંએને ધર્માપદેશ આપતો. છજરાયલના આ સમર્થ શિક્ષકો જીનાના લંડાર સમા હતા અને ડાઈ પણ પ્રશ્નનો તાત્કાલિક ચોગ્ય ઉત્તર આપતા. આ અધું જેઈ-સાંભળાને, નવા નવા રોમાંચક

અતુલનો મેળવીને, ઈસુ ખૂબ ઉત્સાહમાં આવી ગયા. ઈશ્વર વિશેની તેમની આસ્થામાં ધણી વૃદ્ધિ થઈ. સ્વાતંત્ર્ય અને આવતાર સુક્રિતદાતા વિશેની ચહુણીએટી તીવ્ર લાગણીનો તેમને જાતઅતુલન થયો.

પાસ્ખા પવરનું લોજન કર્યા પછી ઈસુ એટલા મંહિરમાં ગયા અને અગાસી પર થતાં પ્રવચને સાંભળવામાં તદ્વાન થઈ ગયા. ધર્મના સિક્ષાન્તોના અર્થધિનમાં તે એટલા ઘવા ઓતપ્રોત થઈ ગયા કે તેમને સમયનું પણ ભાન રહ્યું નહિ. તે પોતે જ્ઞાનપિપાસું હતા, સત્યના શોધક હતા, અને અહીં તો લગભગ યુનિવર્સિટી કક્ષાનું જ્ઞાન ઉપલબ્ધ હતું. તેમની સમક્ષ જણે કે જ્ઞાનની નવી ક્ષિતિને બધડતી ને વિસ્તરતી હતી. હઠપચીએ હાથ ટેકીને તે એડા હતા અને પછી તો તેમણે પ્રશ્નો પણ પૂછવા માંડયા. આમ રોજરોજ તે મંહિરમાં જવા લાગ્યા અને કચારે યદ્દાલેમથી આછા જવાનું છે એ માતા અને પિતાને પૂછવાનું પણ વીસરી ગયા. એમ મરિયમ, યુસે અને બાકીના યાત્રાળુંએ ઈસુને લીધા વળર વેર જવા ઉપડી ગયાં.

મરિયમ અને યુસે બાબું કે ઈસુ તેમના ડાઈ મિત્રોની સાથે હશે. પરંતુ પહેલા દિવસની મુસાફરી પૂરી થઈ ત્યારે પણ ઈસુનો મતો ન લાગ્યો. બીજા ડાઈ યાત્રાળુંએ પણ ઈસુને દીકાન ન હતા. ડાઈ સગાસંધીને પણ ઈસુ વિશે કશી માહિતી ન હતી.

છોકરાનો પતો લાગ્યો નહિ એટલે તેઓ શોધતાં શોધતાં અતિ બ્યથ બનીને યદ્દાલેમ પાછાં આવ્યાં. છેક વીજે દિવસે મંહિરમાંથી તેમની ભાન લાગી. ધર્મયુકુએ વચ્ચે એડા એડા તે તેમને ઉપદેશ સાંભળતા હતા અને તેમને પ્રશ્ન પૂછતા હતા. એમની વાત સાંભળતાર દરેક જણ એમની કુશાશ યુદ્ધિથી અને એમના જ્વલંત જવાબોથી દંગ થઈ જતા હતા. મરિયમને મા તરીકે દીકરા પર ગુસ્સે થવાનો પૂરો અધિકાર હતો.

મरियમે ચિંતાતુર અવાને પૂછ્યું, “એટા તેં આમ કેમા કણું? તારા બાપુ અને હું તો તને શેધી શેધીને અરધાં થઈ ગયાં.”

નેમ પોતાના ઊડાણુવાળા પ્રક્રોથી અને ખુદ્ધિયુક્ત ઉત્તરોથી ઈસુએ ધર્મગુરુએને ચ્યમકાવી દીધા હતા તેમ જ તેમણે પોતાના માણાપને પણ અચંબામાં મૂકી દીધાં. ઈસુએ કહ્યું, “તમે શું કામ મારી શેધ કરી? હું તો મારા પિતાના ધરમાં જ હોઈશ, શું તમને ખબર ન હતી?”

ઈસુ હવે સમજવા લાગ્યા હતા કે ઈશ્વર વિશિષ્ટ રીતે તેમના પિતા હતા. પરંતુ તેમનાં માણાપને એ કેવી રીતે સમજય?

પછી ઈસુ તેમની સાથે પાછા નાજારૈથ ગયા અને પહેલાંનાં નેવા જ આજાંકિત પુત્ર બની રહ્યા. વળી પાછાં વર્ષો વીતતાં ચાલ્યાં. ને વિશે ધર્મસહિત માત્ર આટલું જ કહે છે: “ઈસુ જ્ઞાનમાં ને વયમાં વધતા ગયા અને ઈશ્વરના તથા માણસોના વધુ ને વધુ પ્રીતિ-પાત્ર બનતા ગયા.”

રણમાં છડીદારનો પોકાર

ઈસુએ જ્યારે ના જારે થમાંનું પોતાનું ધર છોડ્યું અને જહેરમાં શીખવવાનું તથા ઉપદેશ આપવાનું આરંભ્યું ત્યારે તેમની વચ્ચે નીસ વર્ષની હતી.

“સભાટ તિથે રિયસના રાજ્યકાળનું પંદરમું વર્ષ હતું. પોતિયસ પિલાત યહુદિયાનો રાજ્યપાલ હતો; હેશાદ ગાલીલમાં રાજ્ય કરતો હતો... આનનાસ અને કાયાફસ સુખ્ય પુરોહિતો હતો. ત્યારે જ્યાર્યાના પુત્ર યોહાનને વેરાન પ્રદેશમાં ઈશ્વરનું વચ્ચન મળ્યું.”

યોહાન જ્યાર્યા અને અલિસાબેતનો તેમની પાછલી અવસ્થામાં જન્મેલો પુત્ર હતો અને ઈસુનો પિતરાઈ હતો. યોહાનના જન્મ પહેલાં આખીએલ દૂતે લખિય લાય્યું હતું: “તે ઈશ્વરની દશ્િમાં મહાન વ્યક્તિ બનશે. ધણ્યા ધર્મરાયલીએને તે પ્રભુ તરફે પાછા વાળશે.” તેનું નામ પાડતી વખતે જ્યાર્યાએ પવિત્ર આત્માની પ્રેરણાથી કહ્યું હતું: “પ્રભુની આગળ જઈને તું તેમને માટે માર્ગ તૈયાર કરશે.”

યોહાન મોટો થયો અને પોતાનું ધર છોડીને વેરાન પ્રદેશમાં એકલો વાલ્યો ગયો. તે એકાકી અને મુશ્કેલીએથી ભરેલું

જીવન ગાળતો હતો. તેનો પોશાક ઊઠના વાળમાંથી બનાવેલો હતો, અને કમરે તે ચામડાનો પણ બાંધતો. તે શરીરે કદાવર અને દેખાવમાં કરડો હતો. માટે ભાગે તે ભટકતા બેહુઈન લોડો સાથે રણુમાં ભટકતો અને ઈશ્વરના સંદેશાના પ્રાગટચની વાટ જેતો. યોહાન એ યદ્દુદી નભીઓમાં છેલ્લો હતો અને તેને વિશે તેના એ મહાન પુરોગામીઓએ લવિષ્ય ભાખ્યાં હતાં. યશાચાચે અને માલા-ખાચે તેને ‘રણુમાં પોકારનારની વાળ્યો’ અને ‘પ્રભુનો માગ’ તૈયાર કરનાર’ તરીકે ઓળખાવ્યો હતો.

યોહાનના પિતા પુરોહિત હોવાને કારણે તેને બચપણથી જ ઈશ્વરની અક્ષિત કરવાનું શીખવવામાં આવ્યું હતું. તે યદ્દુદી પ્રભનો છતિહાસ અને મસીહ મારેની તેમની તીવ્ર જંખના જણુતો જખાર્યાએ શરૂઆતથી યોહાનને તેની ખાસ કામગીરી માટે તૈયાર કર્યો હતો. તેથી તે બાદ્યકાળથી જ ગંભીર પ્રકૃતિનો ઘન્યો હતો. તેને હંમેશાં એકલા રહેવાનું ગમતું. તેને સમજયું હતું કે તેના દેશબાંધવો રોમ-સામે બળવો પોકારવા તૈયાર થઈ ગયા હતા. લોડોમાં ઉશ્કેરાટ હતો. અચાનક મુસ્કેલીએ આવી પડશે તેવી હવા હતી, પરંતુ આ બધામાં આશા પણ હતી જ. ત્રીસ વર્ષની વધે જેની તે વાટ જેતો હતો તે નિશાની યોહાનને ભળ્યો. તેને લાગ્યું કે હવે તેનો સમય આવ્યો હતો.

તેથી તેણે રણ અને પહાડી વિસ્તારે છાડીને ચરદનની ખીણુમાં એક નવા જ પ્રકારનો ઉપદેશ આપવાની શરૂઆત કરી. ઊઠના વાળના પોશાકને કારણે અને રુક્ષ દેખાવને કારણે તેરત જ ઓળખાઈ આવતો. તેની અંખોમાં એક પ્રકારનું જન્મન હતું. કેટલાક તેનો ઉપહાસ કરીને તેને ગાડો કહેતા, પરંતુ તેને સાંભળ્યા પછી બહુ ઓછા તેની નિષ્ઠા, ધર્મભાવના અને જગૃતિ વિશે શંકા લાવતા. તેમને યોહાનમાં એલિયા જેવા મહાન પ્રબોધકનાં દર્શન થતાં.

તે સ્પષ્ટ રીતે બંડાયાર વ્યક્તિત્વ ધરાવતો હતો. તેથી તેને સાંભળનારા અકિત થઈ જતા. રોમન શાસનની દુરા નીચે યહુદીઓએ કેવું વેઠતા હતા તેની તેને જણકારી હતી. તેથી તે આવનાર સુકિતદાતા વિશે ઉપદેશ આપતો. પરંતુ તેની ઉપદેશ આપવાની રીત અસામાન્ય હતી. આવનાર મસીહ વિશે ખાનગીમાં શાસનજળ થવાના ઉપદેશને બદલે તે તેમને પોતાનાં પાપની કષ્ટલાત કરવાનો, હંદ્યપલદ્યે કરવાનો અને ઈશ્વર પર વિશ્વાસ રાખી સતકાર્યો કરવાનો જલદ ઉપદેશ આપતો. શરૂઆતમાં તો યહુદીઓને આ વાત ગમતી ન હતી; કારણ, તેઓ તો પોતાને ઈશ્વરની પસંદ કરેલી પ્રણ માનતા હતા, અને તેઓ એમ પણ માનતા હતા કે પસ્તાવો કરવાનું વિદેશીઓ માટે છે. તેમ છતાં યોધાને પસ્તાવાનો ઉપદેશ આપવાનું ચાલુ રાખ્યું. તે તો લોડાનાં હંદ્યમાં કાનિતની આગ પેટાવવા માગતો હતો.

યોધાને આરંભમાં યેરીઓ અને યરદન ખીણુનાં ગામોમાં ઉપદેશ કર્યો, પણ તે કચારેય યરદન નદીથી દૂર જતો નહિ. તે અંતે યેથબરા (યેથાની) નામને સ્થળે રહેવા લાગ્યો. જેઓ પોતાનાં પાપનો પશ્ચાતાપ કરતાં અને નવું જીવન શરૂ કરવાનો નિર્ણય કરતાં તેમને તે ઝડપથી વહેતી યરદન નહીમાં લઈ જઈ સ્તાતસંસ્કાર આપતો. આ બાપ્તિસ્માની નિશાની દ્વારા પોતાનાં પાપ ઘોવામાં આવ્યાં છે તેવું દરેક માણુસને સરળતાથી સમજાઈ જતું. આને કારણું યોધાન સ્તાતસંસ્કારક કે બાપ્તિસ્ત તરીકે ઓળખાવા લાગ્યો. નહી પાસે રહેવાનું ખીજું કારણું એ પણ હતું કે ત્યાં પ્રવાસીઓ કે વેપારીઓના ધણું કાફલા થેબતા. થોડા જ સમયમાં આ નવા નખીનો ઉપદેશ સાંભળવા ટાળેણાં બિમટવા લાગ્યાં. તેના ઉપદેશની સૌથી વધુ અસર સુકિતદાતાની તીવ્ર ઝંખના સેવનાર યુવાનો ઉપર થતી. ધણું તેના શિષ્યો થતા, થોડો સમય તેની સાથે રહેતા અને પછી પશ્ચાતાપનો તેનો સંદેશો પ્રસારવા નીકળી પડતા.

જ્યારે લોકોએ આવનાર મસીહ વિશે પોતે શું કરવું જેઈએ તે અંગ યોહાનને પૂછ્યું, ત્યારે તેણે કહ્યું, “નેની પાસે એ પહેરણ હોય તે નેની પાસે એક પણ ન હોય તેની સાથે વહેંચી લે, અને નેની પાસે બોરાક હોય તે પણ બીજાને વહેંચો.”

ધણુને યોહાન પોતે મસીહ તો નહિ હોય તેવી શાંકા થવા લાગી. કેટલાકે તેને એ અંગે પૂછ્યું પણ ખરું. ત્યારે તેણે કહ્યું, “ને આવનાર છે તે મારા કરતાં ધણુ મહાન છે. હું તો તેમનાં પગરખાંની વાખરી છોડવા પણ લાયક નથી. હું તો પાણુથી તમારું બાપિતસમા કરું છું, પણ મારી પણી આવનાર પવિત્ર આત્માથી અને અભિનથી તમને બાપિતસમા આપશે.”

આ તો વિનિત્ર શર્ષદો હતા. લોકો માટે તેનો અર્થ સમજવો મુશ્કેલ હતો, છતાં તેઓ તેનું સાંભળવા થોકખંધ આવતા. તેના ઉપરોક્ષ અંગની વાતો ખધે ફેલાઈ ગઈ. એક દિવસ જગતદારો તેમની પાસે આવ્યા, અને મુક્તિદાતા કે ખિસ્તના આગમનની તૈયારી માટે તેમણે શું કરવું જેઈએ તે અંગે પૂછ્યું. યોહાને તેઓને કહ્યું, “કાયદા પ્રમાણે હોય તેના કરતાં વધારે ન ઉધરાવો.” આ પણ મુશ્કેલ હતું, કારણ, લોકો જણતા હતા કે જગતદારો કે કર ઉધરાવનારા હરાવ્યા કરતાં વધારે ઉધરાવતા અને સરકારી તિનેરીમાં ભર્યા પણી વધે તે ખિસ્સામાં મૂક્તા.

એક વખત વ્યવસ્થા સાચવવા માટે આવેલા રોમન સૈનિકો પણ તેમની પાસે આવ્યા. પોતા કરતાં પણ શરીરે વધુ કદાવર દેખાતા આ અનુની માણુસથી તેઓ પણ પ્રભાવિત થયા.

તેમણે પૂછ્યું, “અમારે શું કરવું ?” યોહાને કહ્યું, “ડાઈની પાસેથી અળજખરીથી કે ખાટા આંકોપો મૂકીને પૌસા પડાવશો નહિ. તમને મળતા પગારમાં સંતોષ માનો.”

લોકોના યોગમાં એ મુજબ ધાર્મિક પંથોના સુભ્યો એવા ઇરોશીઓ અને સાદુકીઓ પણ હતા.

સાદુકીઓ પુરોહિતો તરીકે ઊચા હોદ્દા લોગવતા પણ તેમને ધર્મ કરતાં રાજકારણમાં વધુ રસ રહેતો. તેઓ ગવર્ડ, આપવડાઈ અને આત્મસંતાપથી ભરપૂર હતા. રેમન શાસન નીચે અધિકારો મોગવવાના મળતા હોવાથી તેમને ભર્સીહની વાતમાં વધુ રસ નહોતો. તેમને પોતાના જીવનમાં કશું પરિવર્તન આવે તેવું ગમતું ન હતું.

ઇરોશીઓ યહુદી ધર્મના, તેમના પરંપરાગત રિવાનો અને ચુગ્યાપુરાણી ઇઠિઓ શીખવનાર નિર્ણાવાન શિક્ષકો હતા. સામાન્ય લોકો તેમના પ્રત્યે આદરભાવ રાખતા. તેઓ ચોક્કસ માનતા કે મર્સીહ આવનાર છે, પરંતુ તે આવે ત્યાં સુધી તેઓ શીખવે તે મુજલ્ય દરેક જણે ધર્મનું પાલન કરવું જોઈએ એવો આગ્રહ રાખતા.

યોહાનને ઇરોશીઓ કે સાદુકીઓ પ્રત્યે જરાયે અહોભાવ ન હતો. માયે જઝૂમતી સભમાંથી બચી જવા માટે માત્ર સારા યહુદી હેવું એ પૂરવું નથી એ વાત તેણે તેમને સ્પષ્ટ રીતે કહી. તેમનાં હેઠયનું પણ પરિવર્તન થવું જ જોઈએ; કારણ, જે વૃક્ષ સારાં ઇણ નહિ આપે તેને કાપી નાખીને આગમાં ફેંકી દેવામાં આવનાર છે. આ પોતાને શ્રેષ્ઠ સમજતા ઇરોશીઓ ને સાદુકીઓને ખરોખર ખખડાવતા યોહાનની વાતમાં સામાન્ય લોકોને મળ આવી. તેમને ખરેખર આવા કશાક આખખાની જરૂર હતી !

જેણે એથેલેમમાંનાં નાનાં બાળકાની નિર્દ્ય હત્યા કરાવી હતી તે મહાન હેરોદ પછી તેનો પુત્ર હેરોદ આનિતપાસ ગાદીએ આવ્યો હતો. તે તેના પિતા જેવો જ ડરપોક ને શાંકાશીલ હતો. કોઈક સ્થળે લોકો લેગા થયાના સમાચાર મળે કે તેને ચિંતા થાય. તેણે યોહાન શું કહે છે તે જણુવા જસ્તસ્તો મોકદ્યા. તેમણે આવીને ઉશ્કેરાયેલાં યોગાં ને તેમને આવનાર મુક્તિદાતાની વાતો કરનાર

નખીની વાતો કહી. તેમણે કહ્યું કે, “યોહાન કહે છે: ‘હંદ્યપલદો
કરો, કારણ, ઈશ્વરનું રાજ્ય પાસે આવ્યું છે.’”

તિષ્ણિયસના પવંતીય પ્રદેશ પર સોનાના મહેલમાં રહેતો
હેશાદ રાજ ગલ્ભરાયો. યોહાન તેના પ્રદેશમાં રહેતો હતો, અને હવે
કદાચ તે બંડ કરાવવાની તૈયારીમાં હતો. તેથી, જે યોહાન વધુ
આગળ વધે તો તેને પકડીને ડેઢમાં પૂરી દેવા તેણે સશ્વત્ત જસૂસો
મોકદ્યા.

યરશાલેમમાં રહેતો સુખ્ય પુરોહિત કાયાક્ષ પણ ગલ્ભરાયો.
તેણે પોતાના સસરા આચા સાથે મસલત કરી યોહાન પસ્તાવાની
ડાઈ રાષ્ટ્રીય ચળવળ શરૂ કરીને યરશાલેમના મંદિરમાંથી વહીવટ
કરતા પુરોહિતોને ડાઈ પડકાર ફેંકવા માગે છે કે કેમ તે જાળવા
જસૂસો મોકદ્યા.

યોડા જ સમયમાં યોહાનના ઉપરેશના સમાચાર ગાલીલમાં
પહેંચ્યા. ત્યાં સરોવરને હિનારે રહેતા ડેટલાક જુવાન માધીમારોમાં
આ નવા નખીની વાતો સાંભળી ઉત્સાહ ને આનંદનું પૂર જિમટયું.
તેએ તરત જ પોતાની હોડીએ અને જળો છોડીને યરદનની
ખીળુમાં આવેલા બેથબરામાં પહેંચી ગયા, ત્યાં સ્નાનસંસ્કાર
મેળવ્યો ને યોહાનના શિષ્યમંડળમાં જોડાઈ ગયા.

હવે જ્યાં જુએ ત્યાં યોહાનના ઉપરેશની ચર્ચા થતી હતી
અને ઈસુએ પણ પોતાની સુથારની દુકાનમાં આ નવા નખી વિશે
સાંભળ્યું. આ સમયે ચુસકે મૃત્યુ પામ્યા હતા અને ધરની બધી
જવાખદારી ઈસુ ઉપર આવી પડી હતી. લગભગ વીસ વર્ષેથી
તે પણ ઈશ્વર પાસેથી ડાઈ એંધાણી ભણે એની વાટ જેતા હતા.
વિના વિલંઘે, પોતાની માની રબ લઈને ઈસુ ચાલી નીકળ્યા.
મરિયમ તરત જ સમજ ગયાં કે આ વિદાચ ડાઈ સામાન્ય
વિદાચ ન હતી.

ઈસુ બેથખરા પહેંચી ગયા, ને ત્યાં ટેળામાં ભળાને યોહાનના જુસ્સાદાર શહદો આતુરતાથી સાંભળવા લાગ્યા. યોહાન પોતાના પિતરાઈને ઓળખી શક્યા નહિ, કારણું તે બચપણ પછી તેમને મળ્યા નહોતા. ઈસુએ જેથું કે શ્રોતાએ એક પછી એક નખી પાસે જતા, તેમની સાથે ખાનગીમાં વાત કરતા ને પછી ધરદનના પાણીમાં ખાપિતસમા પામતા. ઈસુ પણ આગળ વધ્યા ને યોહાને પહેલી જ વાર આ ખૂખ્ખરૂત જુવાનની આંખોમાં તાકીને જેથું તેમને લાગ્યું કે આ ડેઢિ જુહી જ માટીના, કહો કે, અસામાન્ય પુરુષ છે. કશા પણ સંકોચ કે પસ્તાવાના ભાવ વિના ઈસુએ નિભેદતાથી યોહાનની સામે જેથું. ઈસુ પાસે કબૂલ કરવા માટે ડેડિ પાપ ન હતાં અને યોહાને ઈસુમાં અત્યાર સુધીમાં ડેડિ માનવ વ્યક્તિમાં જોઈ ન હોય તેવી આત્માની વિશુદ્ધિ ઓળખી કાઢી.

ઈસુએ યોહાનને પોતાને સ્નાનસંસ્કાર આપવા કહ્યું, પરંતુ યોહાને ઈસુને વારવાનો પ્રયત્ન કરતાં કહ્યું, “ખાપિતસમા તો મારે તમારી પાસેથી લેવું જોઈએ, છતાં તમે મારી પાસે ડેમ આવો છો ?”

ઈસુ શા માટે સ્નાનસંસ્કાર મેળવવા માગતા હતા ? પાપ અને દુષ્ટતા ધોવાઈ ગયાં તેના પ્રતીક કે સૂચન તરીકે લોકોને ખાપિતસમા અપાતાં, પણ ઈસુ તો ઈશ્વરપુત્ર તરીકે નિષ્પાપ હતા. તેમને માટે સ્નાનસંસ્કાર લેવાની ડેડિ જરૂર ન હતી. છતાં તે જાણુંતા હતા કે યોહાનનો ઉપદેશ સાચો હતો અને મસીહના આગમન માટે જોઓ તૈયારી કરતા હતા તેમની સાથે ઈસુ સંકળવા માગતા હતા. ઈશ્વર-તેમના પિતા-ને તે બધી બાધતોમાં આત્માંકિત છે એવું તેમને દર્શાવવું હતું.

તેથી ઈસુ યોહાન સાથે પાણીમાં જિતર્યા અને એમ બધા પાપોએ સાથે તેમણે પોતાની જતને એકરૂપ કરી. ઈસુને યોહાને સ્નાનસંસ્કાર આપ્યો. પોતાના જીવનની આ એક અતિ ગંભીર

પળે જ્યારે ઈચ્છુ પ્રાર્થના કરતા પાણીમાંથી બહાર આવ્યા ત્યારે ત્યાં એક ચમત્કાર થયો, જેને ઈચ્છુએ અને યોહાને જતે નિહાજ્યો. આકાશનાં દ્વાર ખૂલી ગયાં અને તેમણે ઈશ્વરના આત્માને કણૂતરની જેમ જિતરતો અને ઈચ્છુ પર સ્થિર થતો જેયો. આકાશમાંથી વાણી સંભળાઈ, “આ મારો પ્રિય પુત્ર છે. તેના પર હું પ્રસન્ન છું.”

આ અનુભવથી ઈચ્છુના નાઝારેથમાંના સુથાર તરીકેના જીવનનો અંત આવ્યો. તેમને કહેવામાં આવ્યું હતું કે તે ઈશ્વરના પ્રિયતમ પુત્ર છે. આમાં કશી ભૂલ થવાની સંભાવના ન હતી, કારણ, ઈશ્વરે તેમને પોતાની ભવ્યતા ને ગૌરવનાં દર્શાન કરાવ્યાં હતાં. હવે પોતે શું કરવાનું છે તેની તેમણે શોધ કરવાની હતી. હવે તેમને એકાંતમાં જવાની જરૂર હતી, જેથી તે કશી દખલ કે અંતરાય વિના વિચારી શકે, પ્રાર્થના કરી શકે અને ઈશ્વરનું સાંભળી શકે. તેથી જેમ તેમની અગાઉ યોહાને કયું હતું તેમ ઈચ્છુ પણ પોતાના જીવન-કાર્યની તૈયારી કરવા રણુમાં ચાલ્યા ગયા. ત્યાં શું બન્યું તે પાછળથી તેમણે પોતાના શિષ્યોને જણ્ણાવ્યું.

પવંતો વચ્ચેની ખીણમાં યરદન નહી વહે છે. તે આપો પ્રદેશ ખડકાળ છે અને લય પમાડે તેવો વેરાન છે. ઉનાળામાં ખડકો તડકામાં ચમકે છે અને સૂર્ય આથમતાંની સાથે ત્યાં કાતિલ ઢંડી શરૂ થઈ જય છે. પવંતોનાં જે શિખરો પર ઈચ્છુ ગયા હતા ત્યાં શિયાળાની લાળી કે હાયેનાની ચીસો સિવાય સુશાનશાંતિ પ્રવત્તાતી. ત્યાં તે એકલા ચાળાસ દિવસ અને ચાળાસ રાત રહ્યા. આ બધો સમય તેમણે કશું ખાદું નહિ. જ્યારે ભૂખ અસહ્ય અની ત્યારે કટોકટી આવી. જેવી રીતે આપણ્ણા ઉપર સેતાન ચાલાકી-પૂર્વક હુમલા કરે છે તેવી જ યુક્તિપ્રયુક્તિઓ તેણે ઈચ્છુ પર પણ અજમાવી.

સેતાને કહ્યું, “ને તું ભૂખ્યો છે, તો શા માટે ભૂખ વેઠે છે? તું તો ઈશ્વરપુત્ર છે. યરદનનાં પાણીમાંથી તું બહાર નીકળતો હતો. ત્યારે

તને એ વાત જણાવવામાં આવી હતી. ને તારે ઈશ્વરનું કામ કરવું હોય તો તારે મજબૂત થવું જોઈએ. આ તારી આસપાસના સુંવાળા પથરાને ને. શું તે તને રોટલાની યાદ અપાવતા નથી ? તું ભૂખ્યો છે. તારે ઈશ્વરનું કામ કરવા ને જવવા એરાકની જરૂર છે.”

ઈસુએ જોયું તો આસપાસના ભૂખરા પથરા ખરેખર રોટલા નેવા દેખાતા હતા.

સેતાને કહ્યું, “ને તું ખરેખર ઈશ્વરનો પુત્ર હોય તો આ પથરાને રોટલા થઈ જવાની આજા આપ.”

આ આકરી કસોટી હતી. પરંતુ ઈસુ તને ખરેખર સમજુ ગયા. ને તેમણે માનવજનિને ઈશ્વરનું રાજ્ય દર્શાવવાનું હોય તો પોતાને માટે કે પોતાની જિંડગીને સરળ ખનાવવા દેવી શક્તિને આવી રીતે પ્રયોગ કે વાપરી ન શકાય. ખોલ માણુસોની જેમ તેમણે પણ મુસ્કેલીએં, વિટંબળુએં અને કસોટીએનો સામનો કરવો જ રહ્યો. ઈસુને યાદ આવ્યું કે ધણાં ધણાં વર્ષો પહેલાં છજરાયલીએને ખંડિ-વાસમાંથી બહાર કાઢનાર મૂસા સિનાઈ પહાડ પર એરાક ને પાણી વગર રહ્યા હતા ને નીચે રણમાં છજરાયલી લોડો પણ ભૂખ્યા રહ્યા હતા. ઈસુએ યહૃદી મંદિરમાં આ અંગે શિક્ષણ મેળવ્યું હતું. તેમને યાદ આવ્યું કે શાખમાં લઘેલું છે કે, ‘માણુસ એકલા રોટલા ઉપર જવતો નથી, પણ ઈશ્વર દ્વારા ઉચ્ચારાયેલા પ્રત્યેક વચ્ચન પર જીવે છે.’ તેથી સેતાન તેમનાં થાકેલાં તનમન ઉપર પ્રથારો કરતો હતો તેને શો જવાબ આપવો એ ઈસુને સમજાઈ ગયું અને તેમણે તે જ શબ્દોમાં ઉત્તર આપ્યો. આમ, ઈસુ પ્રથમ યુદ્ધમાં વિજેતા બન્યા.

બીજી લડાઈ વહું લયંકર હતી. લોડોને પોતાનો ઉપદેશ સાંભળવા કેવી રીતે તૈયાર કરવા તે અંગે ઈસુ મુંઝાતા હતા. તે ખરેખર જણુતા હતા કે યહૃદી લોડો તો રોમની જુંસરી કે જુલમો-માંથી પોતાને છોડાવનાર મુક્તિદાતા-મસીહની વાત જોતા હતા. તે

આ વાટ જેતા પરંતુ ભલાલોળા એવા લોડાને કેવી રીતે સમજની શકાશે કે ઈચ્છુ પોતે જ મુક્તિદાતા છે ? આ લાંધા, કંટાળાજનક, તે એકાદી દિવસો દરમ્યાન તેમણે એ વિશે ઘણી ઘણી પ્રાર્થનાઓ કરી હતી. સેતાન એ જણુતો હતો. તે ઈચ્છુને ઈજરાયલની રાજ્યાની અરૂપશાલેમના મંદિરના સૌથી જીચા શિખર પર લઈ ગયો.

“લોડા તારી વાટ જુઓ છે,” સેતાને તેમના કાનમાં કહ્યું.
 “તું તો ઈશ્વરપુત્ર હોવાનો દાવો કરે છે. જે તું સાચેસાચ ઈશ્વરપુત્ર હોય તો બધા જુઓ તેમ નીચે છૂદો માર. ઈશ્વર આ દ્વારા લોડાને નિશાની આપશે. હુતો તને પોતાના હાથમાં અલી લેશે. શું શાખના એ શબ્દો તને યાદ નથી ? શું તું ભજનસંહિતાને ભૂલી ગયો છે ? યાદ કર, ત્યાં લખ્યું છે : ‘તે પોતાના હુતોને તારી સંભાળ રાખવાની આજ્ઞા કરશે અને તારો પગ પથ્થર સાથે ન લટકાય તે મારે તેઓ તને તેઓના હાથમાં અલી લેશે.’”

આ તો સાચ્યે જ કસોટીમાં મૂકી દે તેવી વાત હતી. આવા ચ્યમ્લકાર દ્વારા સરગતાથી અધિકાર પ્રાપ્ત કરી શકાય; કારણું ઈશ્વર જરૂર તેમને ઈજન થવા હેશે નહિ. શાખનવચન પણ તેમની આગળ ટાંકવામાં આવ્યું ઉતું, પણ વીજળીના ચ્યમકારાની જેમ તેમને જવાબ મળી ગયો. અને ઈશ્વરે મૂસાને ઘણું લાંધા સમય પહેલાં ને કહ્યું ઉતું તે ઈચ્છુએ સેતાનને કહ્યું : “શાખમાં તો એમ પણ લખેલું છે કે તારે પ્રલું—તારા ઈશ્વરની કસોટી કરવાની નથી.”

ઈચ્છુ રણુમાં આમતેમ ફરતા રહ્યા છેવટે તે ચરદનની ઝીણુના સૌથી જીચા વિભાગમાં આવી પહેંચ્યા. અહીંથી મોઆખનાં ધૂમસિયાં શિખરો અને એસીરિયા, એયિદોન અને પર્શિયા (ઈરાન)ના મહાન પ્રદેશો દેખાતા હતા. આ તો દુનિયાનાં મહાન સામ્રાજ્યોની ભૂમિ હતી. અને ઈચ્છુને લોભાવવા આવેલાએ કહ્યું,
 “હું તને આ દુનિયાની ઉપર સાચી સત્તા આપી શકું છું. હું તને આ નિયાનાં બધાં રાજ્યોનો સ્વામી બનાવીશ. લોડા જેવા જણુશે કે તું

સાચો રાખ છે એટલે તરત તને અનુસરશે. રોમના કરતાં પણ વધુ વૈભવશાળી સામ્રાજ્ય પર તું અધિકાર ભોગવશે. હું તને એ બધું જ — વિશનાં રાજ્યો ને તેમનો વૈભવ — આપી દઈશ. શરત માત્ર આટલી જ છે : તારે મારે પગે પડીને માણું ભજન કરવું જોઈએ.”

શાખમાંથી ફરીથી વીજળાની ત્વરાથી ઈચ્છુને જવાબ મળ્યો. ઈચ્છુએ કહ્યું, “સેતાન, દૂર હટ ! શાખમાં લઘ્યું છે કે, પ્રભુ — તારા ઈશ્વરનું ભજન કર અને માત્ર તેમની જ સેવા કર.”

લડાઈ જિતાઈ ગઈ. ઈશ્વરપુત્ર હોવા છતાં આપણી જેમ જ ઈચ્છુની પણ કસોટી થઈ, પણ તે બધી કસોટીમાંથી પાર જિતર્યા. સેતાન નાસી ફૂટચો અને દૂતોએ આવીને ઈચ્છુની સેવા કરી. હવે તેમને સમજયું કે તેમણું ગમે તે ભોગે કે જોખમે ઈશ્વરના રાજ્ય વિશેનું સત્ય પ્રગટ કરવાનું છે. ઈશ્વરનું આવું રાજ્ય કદી નિર્ઝળ ન જનાર ઈશ્વરના પ્રેમ પર સ્થપાયેલું છે અને તેને પ્રગટ કરવા ખાતર ચમત્કારની મદદ ન લઈ શક્યા.

ઈચ્છુ થોડી વાર જિંદ્ગી ગયા અને પછી ફરી પાછા ષેથખરા જવા માટે ચાલવા લાગ્યા. પોતાનાં પાપનો પશ્ચાત્યાપ કરનાર દરેકને સ્તનાસંસ્કારથી શુદ્ધ કરનાર યોધ્યાન હજી ત્યાં જ હતા. નખીએ આંખો જિંદ્ગી કરી ઈચ્છુને પોતાની પાસે આવતા જેયા અને ઈશ્વરનો મહિમા ઈચ્છુની આંખોમાં પ્રકાશ છે એવું ક્ષાણુમાત્રમાં તે પામી ગયા.

યાહાને કહ્યું, “આ જગતનાં પાપ લઈ લેનાર ઈશ્વરનું હલવાન (વેટાનું બચ્ચું) છે, જેમના વિશે વાત કરતાં મેં કહ્યું હતું કે ‘મારી પછી જે આવતાર છે તે મારા કરતાં વધુ મહાન કે પરાક્રમી છે.’ મેં પવિત્ર આત્માને કખૂતરની પેડે આકાશમાંથી તેમના ઉપર જિતરતો જેયા છે. મેં જતે તે જોયું છે તેથી હું કહું છું કે તે ઈશ્વરપુત્ર છે.”

ગાલીલમાં સેવાકાર્યનો આરંભ

ઈસુ રણમાંથી પાછા ફરીને યોહાનને મળ્યા હતા. યોહાને તેમને ‘ઈશ્વરના હલવાન’ (વેટાનું બચ્ચું) તરીકે બિરદાવ્યા હતા. ઓઝ જ દિવસે તે ધરદન તરફ પાછા ગયા. સ્નાનસંસ્કારક યોહાન પાસે તેમના બે શિષ્યો જિલા હતા. હુનિયાનું પાપ હરી લેનાર ઈશ્વરના વેટા તરીકે ફરી વાર યોહાને ઈસુને શોળખાવ્યા એટલે તરત જ પેલા બે શિષ્યો યોહાનને મૃક્ષાને ઈસુની પાછળ ગયા. ઈસુએ પાછળ ફરીને જેયું તો પેલા બે જણું તેમની પાછળ પાછળ આવતા હતા. ઈસુએ તેમને પૂછ્યું, “તમારે શું જેઠી છે?”

તેમણે ઉત્તર આપતાં કહ્યું, “રાખી (ગુરુજ), આપ કચાં રહો છો?”

ઈસુએ કહ્યું, “આવીને જુઓ.” અને પેલા બે માણસો તે જ પળથી યોહાનના નહિ પણ ઈસુના શિષ્યો ઘની રહ્યા.

તેમણે શા માટે એવું કહ્યું? તેમણે ઈસુમાં શું જેયું? આમ તો તેમણે એક ગામડાના મજબૂત માણસને જેયા, ને પ્રકૃતિની ગોદમાં જાઈયા હતા, જેમને લાંબા વાળ અને ગમી જય તેવાં દાઢીમૂળ હતાં અને જેમનાં કપડાં અત્યંત સાદાં હતાં. છતાં તેમનામાં લોહચુંબકથી પણ વધુ પ્રયત્ન આકર્ષણું હતું. બાળકો તો તેમના ઉપર મરી પડતાં. તે જયાં જય ત્યાં બાળકો તો હોય જ.

તેમને કચારેક ગુસ્સો પણ આવી જાય પણ તેમની સૂઝસમજ અને દ્યામાયાને કારણે લોડો તેમને યાહેતા. તેમની આંખોમાં આંજુ દે તેવું પરાક્રમ હતું, ત્યાં સિમત પણ સતત લહેરાતું. તેમની દષ્ટાંતકથા-એથી શ્રોતાઓમાં પણ સિમત ફેરફારતું. તે પોતે એક અદ્ભુત વક્તા હતા. તે સાંબળનારાઓને મંત્રમુખ અનાવી હેતા.

તે પોતાના મિત્રો પર પ્રેમ રાખતા અને દિવસના કઠોર-પરિશ્રમ પણ મિત્રો સાથે રહેવાનું તેમને ગમતું. પોતાની નિકલ-રહેતારાના આનંદમાં ને શાકમાં તે સહભાગી થતા. તે અતિ સંવેદનશીલ હતા. સ્વર્ણની નેમ તેમનામાંથી સ્નેહનાં કિરણા ફૂટતાં.

તેથી ઈચ્છુએ કહ્યું કે, “આવીને જુઓ” કે તરત જ પેલા બંને માણુસો જરા પણ આનાકાની વગર તેમની પાછળ ગયા. આ બંને ગાલીલના સરોવર પર માછલાં પકડતા માછીમારો હતા. એકનું નામ આંદ્રિયા હતું અને બીજનું યોહાન, ને પાછળથી ઈચ્છુતા દિલોઝન હોસ્ત બની રહ્યા. તે દિવસે ઈચ્છુએ તે બંને સાંધ માણુસોના હંદયમાં ઈશ્વરના રાજ્યની જ્યોત પ્રગટાવી. આ બંને ઈશ્વરના રાજ્યની સ્થાપનામાં તેમને મદદરૂપ થવાના હતા.

તક મળી કે તરત જ ઉત્સાહી આંદ્રિયા પોતાના મોટા ભાઈ સિમોનને શાખવા હોડયો. સિમોન પરિણીત હતો. કુશળ માછીમાર હતો. અને તેની પાસે પોતાની હોડી પણ હતી. તે ગરમ મિજાજનો, ઉઘમાલયાં હંદયતો, વિશ્વાસુ, ઉત્સાહી અને ધણી ભૂલો કરી બેસે તેવો માનવીય હતો.

આંદ્રિયાએ તેને શાધી કાઢતાં જ જરા પણ પ્રસ્તાવના કર્યા વિના કહ્યું, “અમે ભસીઓને શાધી કાઢચા છે.” પછી તે સિમોન ઉદ્દેશ્યને ઈચ્છુ પાસે લઈ ગયો. ઈચ્છુએ તેને જેતાં જ કહ્યું, “તું યોહાનનો પુત્ર સિમોન છે. તું ‘ક્રેદ’ કહેવાશે.” (પીતરની નેમ આ શાખદનો અર્થ પણ ખડક થાય છે.)

ક્ષણુનોએ વિલંબ કર્યા વિના પીતર ખીજ બે સાથે જોડાઈ ગયો. હવે ઈચ્છુ જ્યાં જ્યાં તેમને અનુસરે તેવા નણું અનુધ્યાયો થયા. ખીજે દિવસે ઈચ્છુએ યરદનની ખીણું છોડીને પોતાના પ્રદેશમાં પાછા જવાનું નક્કી કર્યું. સિમોન, આંદ્રિયા તે યોહાન તેમની સાથે ગયા. ઈચ્છુ ખીજ બધા કરતાં ગાલીલના લોડાને વધુ સારી રીતે ઓળખતા હતા ને ત્યાં તેમને ઘણ્ણા મિત્રો પણ હતા. કાપરનાહુમ તે વખતે દરિયાકિનારાનું મોટું શહેર હતું, પણ બેથસાઇદા ડોઈ નાના ગામથી વિશેષ ન હતું. સિમોન પીતરનું ઘર કાપરનાહુમમાં હતું. જોકે બેથસાઇદામાં પણ તેનું ખીજું મણીન હતું. અખીના ફીકરા ચાક્કું અને યોહાન પણ પાસે જ રહેતા હતા.

ઈચ્છુ તેમના નવા મિત્રો સાથે બેથસાઇદા ગયા. ત્યાં તેમને દ્રિલિપ નામનો માણુસ મળ્યો. “મારી પાછળ આવ,” ઈચ્છુએ કહ્યું. અને દ્રિલિપે તરત જ તેમની આજા માની. નાજારેથથી બહુ દૂર નહિ એવા કાના નામે એક ગામમાં તેઓ જતા હતા. ત્યાં ઈચ્છુને એક લગ્નમાં ભાગ લેવાનું નિમંત્રણ હતું. જ્યારે તેઓ ગામની સીમમાં પહોંચ્યા ત્યારે દ્રિલિપે પોતાના મિત્ર નાથાનાએલને અંજરીના એક વૃક્ષ નીચે બેઠેલો જેણો. પોતાના મિત્રને આ સુસમાયાર જણ્ણાવવા તે હોડચો.

“આવો અને નાજારેથના સુથાર યોસેઝના પુત્ર ઈચ્છુને મળો,” દ્રિલિપે ઉતેજનાથી કહ્યું. “તમારે તેમને મળવું જ જોઈએ. મને ખાતરી છે કે મુસા અને નભીઓએ કેસના વિશે લખયું છે તે. આ જ માણુસ છે. અમને બધાને ખાતરી છે. આપણે જેમની વાટ જોઈએ છીએ તે જ એ છે. તેમની સાથે ખીજો પણ છે. તેમણે અમને તેમના શિષ્યો થવા જણ્ણાવ્યું. તમે પણ ચાલો.”

નાથાનાએલ લક્ષીતભાવવાળો યહુદી હતો. વાણીનો આ ઊભરો સાંભળો તેને આશ્ર્ય થયું. કાના ગામના ખીજ વતનીઓની જેમ તે પણ નાજારેથના મોટા અને પ્રવૃત્તિઓથી ધમધમતા શહેર પ્રત્યે

થાડીક ઈર્ધ્યા ધરાવતો હતો. “નાઓરેથમાંથી કશું સારું નીપળ શકે બનું ?” તેમણે પૂછ્યું:

“આવો અને તેણે મળો,” દ્વિલિપે વિનંતી કરતાં કહ્યું.
“ઈસુ જેવા માણુસ બીજી થયા નથી.”

તેથી નાથાનાએલ જિઠચા અને દ્વિલિપ સાથે ઈસુ તરફ ચાલવા લાગ્યા. “જુઓ, આ એક સાચો ઈજરાયલી આવે છે. તેનામાં કંઈ કપટ નથી !”

નાથાનાએલ આ સાંભળી ગયા. તેમણે પૂછ્યું, “આપ મને કુની રિતે આપણે ?”

ઈસુએ તેમને કહ્યું, “દ્વિલિપે તને જ્ઞાલાવ્યા તે પહેલાં મેં તને અંજરીના વૃક્ષ નીચે જોયો હતો.”

ઈસુના મુખ પર જળહળી રહેલાં પ્રેમ અને પરાક્રમ નાથાના-એલ જોયાં અને તે ક્ષણુમાત્રમાં જિતાઈ ગયા.

“ગુરુજી,” નાથાનાએલે કહ્યું, “આપ ઈશ્વરના મુત્ર છો. આપ ઈજરાયલના રાજ છો.”

નાથાનાએલને આવકારતાં ઈસુએ સ્વિમત કર્યું, પરંતુ જ્યારે તેમણે એક ભવિષ્યવાણીથી ઉત્તર આપ્યો ત્યારે તેમના શિષ્યો મુંજાઈ ગયા.

“તું અંજરી નીચે જાબો હતો ત્યારે મેં તને જોયો એવું મેં તને કહ્યું એટલા ઉપરથી જ તું વિશ્વાસ કરે છે ? એના કરતાં પણ મારી બાયતો તને જોવા મળેશે. હું તમને સાચું કહું છું કે, તમે આકાશને ભિઘડેલું અને દેવહૂતોને માનવપુત્ર પાસે સ્વર્ગમાંથી બિતરતા અને ચડતા જેશો.”

આ તો એક આશ્ર્યમાં નાણી દે તેવું કથન હતું પરંતુ તેનો અર્થ શો થાય છે તે વિશે ઈસુને પૂછવાનો સમય ન હતો. જે લાગે ઉતાવળ ન કરે તો તેણો લગ્નમાં મોડા પડે.

યહુદી લગ્નોમાં અમંત્રિનો ખૂબ મજન આવતી. આખા ગામમાં ઉત્સવ હોય તેવું વાતાવરણું પ્રવતી રહેતું. વરરાજના ધરમાં લગ્નજમણું ગોઠવાતું અને પૂર્વમાં આતિથયનો ધણું મહિમા હેવાથી લોજન પણ ઉત્તમ પીરસાતું.

ઈચુના જીવનમાં તેમને દુઃખી કરે તેવા ધણું પ્રસંગે બન્યા, પરંતુ આ તો આનંદનો મંગલ પ્રસંગ હતો, અને ઈચુની હાજરીથી તે વધુ આનંદપ્રદ બન્યા. ખીજ ડોઈ પણ કરતાં ઈચુ જીવનને ડેવી રીતે માણું તે વધુ સારી રીતે ભણુતા હતા. તેમની મા પણ તેમને લાંખી મુસાફરીએમાંથી સહીસલામત પાછા આવેલા નેઈ ખુશખુશ થઈ ગયાં. પુત્રના મુખ પર એક નવું તેજ પ્રકાશતું હતું.

લગ્નજમણું તો હજ અડધું જ થયું હતું, અને વરવધૂ પોતાના મહેમાનોની આગતાસ્વાગતામાં મશગૂલ હતાં, ત્યાં ડોઈએ જોયું તો જણાયું કે મહેમાનો માટેનો દ્રાક્ષાસવ ખૂટવા આવ્યો છે. હવે શું થાય કે આ તો વરવધૂનાં માતપિતા જે મહેમાનોનું સારી રીતે આતિથય ન કરી શકે તો તેમની આખરી જ્યા મરિયમ આ કુટુંખનાં મિત્ર હતાં, તેમણે મુશ્કેલી જોઈ અને તે ઈચુ પાસે મદદ મેળવવા ગયાં. પતિના મૃત્યુ પછી તે પુત્ર પર વિશેષ આધિકર રાખતાં હતાં. હવે તેમના મિત્રો ગંભીર કટોકટીમાં મુકાયા હતા. ઈચુ પોતાના નવા મિત્રો સાથે થાડીક હળવી વાતોમાં મશગૂલ હતા. મરિયમે ઈચુને ખાજુએ યોલાવીને કહ્યું, “એ લોડા પાસે હવે દ્રાક્ષાસવ નથી.”

ઈચુએ મા તરફ ઝીરીને કહ્યું, “ખાઈ, તમારે ને મારે શું ? મારો સમય હજ પાડ્યો નથી.”

આ શખ્ષેદો ઉદ્ઘટ ને આધાતજનક લાગે તેવા છે. પણ ઈચુ કંઈક જુદું જ સ્વીયવવા માગે છે. ગમે તે હોય, મરિયમે નોકરોને કહ્યું, “એ કહે તેમ કરનો.”

તેથી લાક્ષણિક રીતે અને જરા પણ ધમાસ કર્યા વિના ઈચ્છાએ
મદદ કરવાનું નક્કી કર્યું. ખાવા પહેલાં હાથ થોવા માટે આશરે
સો સો લિટર પાણી માર્છ શકે તેવી પથ્થરની છ ડાડીઓ ત્યાં
પડેલી હતી. ઈચ્છાએ અચંભામાં પડી ગયેલા નોકરોને એ છ ડાડીઓ
પાણીથી છલોછલ લરી દેવાનું કર્યું. તેમણે તેમ કર્યું. પછી ઈચ્છાએ
કર્યું, “એમાંથી થોડું કોજનના વ્યવસ્થાપક પાસે લઈ જાઓ.”
એ માણુસ તો શું બન્ધું છે તે જાણુતો ન હતો, માત્ર નોકરો
જ જાણુતા હતા. વ્યવસ્થાપક હવે ગ્રાક્ષાસવ બની ગયેલું પાણી
ચાઘ્યું, અને વરરાજ પ્રત્યે અભિનંદનનું સિમત કરીને કર્યું,
“બધા તો પહેલાં ઉત્તમ ગ્રાક્ષાસવ પીરસે છે અને મહેમાનો ધરાઈને
પી રહે પછી હલ્ડો ગ્રાક્ષાસવ આપે છે. પણ તેં તો ડેટલી ડાખાપણ
લાદેલી રીતે છેક સુધી ઉત્તમ ગ્રાક્ષાસવ જ પીરસ્યો છે!”

આ ઈચ્છાનો પ્રથમ ચમતકાર હતો. તે દ્વારા તેમણે પોતાની
સાચી પ્રકૃતિનું દર્શન કરાવ્યું. તેમના શિષ્યો તો હવે માતના જ
લાગ્યા હતા કે જેમને માટે બધું જ શક્ય છે એવા તે ઈશ્વરપુત્ર છે.

આ બનાવ પછી ઈચ્છ પોતાનાં મા અને શિષ્યો સાથે
કાપરનાહુમ ગયા અને ત્યાં થોડા દિવસ રહ્યા. બાર વર્ષની વયથી
તે જેમ પ્રતિવર્ષ કરતા આવ્યા હતા તેમ તેમણે ફરીથી પાસ્ખા-
પર્વની ઉજવણી માટે યક્ષશાલેમ જવાનું નક્કી કર્યું. આ વખતે
તે શિષ્યોને પણ સાથે લઈ ગયા. સાચા યહુદી તરીકે જેમને
યક્ષશાલેમ જવાનું ને ત્યાંના મંદિરે જવાનું ગમતું. યહુદીઓના
રાજ્ય પૂજાસ્થાનને લોભી પુરોછિતોએ કેવા ડાલાહલવાળા
અનુરમાં ફરવી નાખ્યું હતું તે જોઈને જેમને કોધ આવતો. દર
વધે જેમને લાગતું કે ઘેરાં કખૂતરો ગાડરાંઓ અને બળદો વેચનારા
સાચા ચાનાળુંઓનું શોષણ કરતા હતા. આવા ધાંધકધમાલબર્યા ને
ગમબાતાં પશુઓનાં મળમુત્રથી ખદખદતા સ્થળમાં ઈચ્છાએ પોતાના
નહેર જીવનનો આરંભ કર્યો અને એટલા બધા દુઃમનો જીબા કર્યા

કે તેનો અંત છેવટે તેમના મૃત્યુમાં આવ્યો. પહેલી જ વાર તેમણે સત્તા સામે પડકાર ઇંકચો ને પહેલી જ વાર લોકોએ તેમના પુષ્યપ્રકાપમાં રહેલા સામદ્યને નિહાળ્યું.

એક સવારે તે ઉતાવળથી યરશાલેમની ગિરદીવાળા શરીરોમાં થઈને મંદિરમાં ગયા. ડોઈનું ધણ ધ્યાન એંચયા વગર તો તે જઈ શકે તેમ હતા જ નહિ. તે જિયા ને સશક્ત હતા. તેમની આંખોમાં ને મુખ ઉપર એવું ડોઈ પવિત્ર છતાં શીતલ તેજ પથરાયેલું રહેલું કે જેતાંવેંત જ લોકો તેમના તરક આકર્ષાતા. ધણા માણુસોએ ગાલીલના આ યુવાન નખી કે પયગંબર વિશે વાતો પણ સાંભળા હતી.

ઈસુ ખાલારના જોકમાં ગયા, ને ત્યાં તેમણે ને જેથું તેનાથી તેમનો પુષ્યપ્રકાપ લભુકી જિઠચો. ઢાર વેચનારાની દુષ્કાનોમાંથી તેમણે થાડીક દોરી લાધી. તેમાંથી એક ચાખ્યો ગૂંધ્યો, પછી તેમણે વેટાં બળદો અને અન્ય પશુઓને મંદિરમાંથી ખાલાર હંકી કાઢ્યા. તેમણે શરાફ્ઝાના સિજાને ચારે તરફ વેરળુછેરણ કરી નાખ્યા. જ્યારે તેઓ ધૂળમાં પોતાનું નાણું શોધતા હતા ત્યારે ઈસુ કખૂતરો વેચનારા તરફ વધ્યા. “હંકાવી લો, અહીંથી આ બધું!” ઈસુએ આજા કરી. “આ મારા પિતાનું ધર છે, એને બન્દર બનાવી મૂકવાનું નથી.” એમ કહીને ગભરાઈ ગયેલાં પ્રાણોએને અને કોધે ભરાયેલા માણુસોને તેમણે મંદિરમાંથી હંકી કાઢ્યા.

પણ ‘મારા પિતાનું ધર’ એ શાંદસમૂહના પ્રયોગથી સાંભળનારા ને જેનારા ચોંકી જિઠચા અને ડેટલાકે તરત જ મુખ્ય નોકરોને પુરોહિતો પાસે દોડાવ્યા. પરંતુ ધર્મના આગેવાનો કશું કરી શકચા નહિ. યાત્રાળુએના સમૂહો ઈસુને નખી તરીકે સ્વીકારતા હતા, અને ખાસ તો પાસખાપવના દિવસોમાં નાની વાતમાં પણ ભારે ઉશ્કેરાટ વ્યાપી જતો. લોકોનાં યોળાં ઈસુનો ઉપરેશ સાંભળવા એકઢાં થતાં. તે માત્ર મંદિરમાં જ ઉપરેશ આપતા તેવું નહિ, પરંતુ તે તેમની

પાસે લઈ જવાતા અંધકનેને દષ્ટિ આપતા ને ખીમારોને સાંજ કરતા. કુટિલ પ્રશ્નો દ્વારા પોતાને સપડાવવાનો પ્રયાસ કરતા જસૂસોને જંખવાણું પાડી હેતા ઈચ્છુના ઉત્તરોમાં લોકમેદનીને મળ્યું પડતી.

“શાસ્ત્રમાં લખેલું છે કે,” ઈચ્છુએ ગજ્જના કરતાં કહ્યું,
“‘ઈશ્વરે કહ્યું કે, માંડું ધર પ્રાર્થનાનું ધર કહેવાશે.’ પણ તમે તો તેને લુંટારાઓનો અફો બનાવી રહ્યા છો.”

ખીંજ એક પ્રસંગે ડેટલાક પુરોહિતોને તે કદાચ મસીહ કે મુક્તિદાતા છે કે કેમ તે જાણવાની ઘરછાથી ઈચ્છુને પૂછ્યું, “ક્યા અધિકારથી તું આ કામો કરે છો? એની સાખ્તિમાં તું કયું અદ્ભુત કામ કરી શકે છો?”

ઈચ્છુના ઉત્તરે તેમને ગુંચવાડામાં મૂકી દીધા.

“આ મંદિરને તોડી પાડો. ત્રણ દિવસમાં હું એને ભિલું કરી દઈશો.”

“પણ આ મંદિરને ખાંધતાં તો છેતાળીસ વર્ષ લાગ્યાં હતાં. શું તું ત્રણ દિવસમાં તેને ફરિથી બાંધી શકશો?”

ઈચ્છુએ તેમને કહ્યું નહિ કે એ તો પોતાના શરીર રૂપી મંદિરની વાત કરતા હતા. એ તો વાસ્તવમાં એ વર્ષ પછી બનવાની વાત જણ્ણાવી રહ્યા હતા, જ્યારે એ જ પુરોહિતોમાંના ડેટલાક તેમને કૂસ પર જડાવવા માટે શારખડાર મયાવી દેશે અને મૃત્યુ પછીના ખીંજ જ દિવસે તે મૃત્યુ પર વિજય મેળવશે.

આ સમયથી ઈચ્છુનું મૃત્યુ નિશ્ચિત બની ચૂક્યું. ને લોકો સત્તા પર હતા તેઓ તેમને પોતાની સત્તા ને હોઢા સામેના એક મોટા પડકાર તરીકે જેવા લાગ્યા. લોકોના મોટા સમૂહો ઈચ્છુને સાંભળવા જતા હતા અને તેમના ઉપદેશોથી તેમનામાં ઉત્તોજના વ્યાપી જતી હતી. મુખ્ય પુરોહિતો તેમને સ્પર્શ કરવાની પણ હિંમત કરી શકયા નહિ, પરંતુ તેઓ તેમના સંદેશાચ્છોથી ગબરાતા હતા અને ઈચ્છુ પ્રત્યેનો તેમનો દ્વેષ વધતો જતો હતો.

મંદિરમાં ઉપરેશ આપતા અને માંદાઓને સાજ કરતા તે યરશાલેમમાં થોડાક દિવસ રહ્યા; પરંતુ દિવસે તે મંદિરમાં રહેતા અને રાતે યરશાલેમથી એંઝેક માઈલ દૂર જૈતુન પહાડના પૂર્વના ઢોળાવ પર આવેલા એથાની નામના ગામમાં પોતાના શિષ્યો સાથે જતા રહેતા.

હવે ઈચ્છુ ધણ્યા જાણીતા બન્યા હતા. એક રાતે નિકોદેમસ નામના યહૃદીઓના એક શ્રીમંત આગેવાને ઈચ્છુની મુલાકાત લીધી. નિકોદેમસ ઇરાશીઓના પંથનો એક મહત્વનો પુરોચિત હતો. તેના શિક્ષણ અને ઉછેર છતાં તે નાજારેથના આ જુવાન ડિમતવાન નખીથી ધણ્યા પ્રભાવિત થયો હતો. ઈચ્છુ “ઈશ્વરના રાજ્ય”ની વાત કરતા તેનો શો અર્થ થાય છે તે નિકોદેમસ જણુવા માગતા હતા. ઈચ્છુ વિશે પૂરેપૂરી માહિતી મેળવ્યા પછી જ તે ઈચ્છુ સાથેની મુલાકાતની વાત પોતાના ભિન્નોને પણ કહેવા છચ્છતા હતા, તેથી ઓલિવવૃક્ષોના પડણાયામાં છુપાઈને તે રાતે ઈચ્છુને મળવા ગયા.

તે તરત જ સુખ્ય સુદ્ધા પરા આવી ગયા. “યુરુળ, અમે જાણીએ છાયે કે તમે ઈશ્વર તરફથી મેલકાયેલા શિક્ષક છો. તમે ને અદ્ભુત કાર્યો કરો છો, તે કાઈ માણુસ ઈશ્વરની સહાય વિના કરી ન શકે.”

આવા ખુલ્લિયુક્ત અને પ્રામાણિક કથનથી ઈચ્છુ જ ઇરાબાવિત થયા હશે. ઈચ્છુએ કહ્યું, “નવેસરથી જ નમ પાચથા વગર ડેઈ માણુસ ઈશ્વરનું રાજ્ય જોઈ શકતો નથી.” આ જવાબથી તો નિકોદેમસ મુંઝાઈ ગયા. એ ડેવી રીતે બની શકે તે વિશે તેણે તરત જ પૂછ્યું. ઈચ્છુએ સમજવતાં કહ્યું, “શારીરિક જ નમ શારીરિક માણ્યાપ દારા મળી શકે, પરંતુ આત્મિક જ નમ તો પવિત્ર આત્મા જ આપી શકે.” આમ ઈચ્છુએ જણાવ્યું કે શારીરિક નવા જ નમની નહિ પરંતુ આત્મિક નવા જ નમની તે વાત કરતા હતા. જેસાં પવિત્ર

આત્મા દ્વારા હંદુયપલટો થાય અને જેનાથી નહું જીવન મળે ને ઈશ્વરના રાજ્યમાં પ્રવેશ પ્રાપ્ત થાય.

યહુદી અને વિદેશી બંનેએ ઈશ્વરના રાજ્યનો વારસો પ્રાપ્ત કરવા એક નવા વિશ્વાસમાં નવેસરથી જન્મ દેવો જોઈએ એ ખાતરીપૂર્વક કહેવાયેલી વાતનો સ્વીકાર કરવામાં નિકોદેમસને મુશ્કેલી પડી. અને આ વાત કહેનાર તો ગાલીલનો એક અભણ ગામદિયા હતો, જે હવે ઈશ્વરપુત્ર હોવાનો દાવો કરતો હતો !

“ઈશ્વરે દુનિયા પર એટલો પ્રેમ કર્યો કે તેમણે પોતાનો એકનો એક પુત્ર આપી દીધ્યા, જેથી જે કોઈ તેના પર વિશ્વાસ મૂકે તેનો નાશ ન થાય પણ તે શાર્થિત જીવન પ્રાપ્ત કરે.”

આના કરતાં વધુ સ્પષ્ટ વાત કરી હોઈ શકે ?

કટલો લાંબો સમય એ રાતે ઈચ્છુ અને નિકોદેમસ વાતો કરતા બેસી રહ્યા તે આપણે જાણુત્તા નથી, પરંતુ એ પુરોહિત ઈચ્છુને કહી ભૂલી શક્યા નહિ. પાછળથી ઈચ્છુને સાંભળ્યા વિના તેમને દોષિત હરાવવાનો સાનહેદ્રિત કાઉન્સલ(યહુદી ધર્મસલા)ના નિર્ણયને તેમણે વિરોધ પણ કર્યો હતો. અને ઈચ્છુના મૃત્યુ પછી તેમના મૃતદેહને દેફનાવવામાં યારીમથાઈના યુસેને નિકોદેમસે મદદ કરી હતી.

થોડા દિવસો પછી, ઈચ્છુએ ગાલીલમાં પાણ જવાનો નિર્ણય કર્યો. તેમના સેવાકાર્યનાં વર્ષે દરમ્યાન તેમણે ધણી વાર યદ્યશાલેમની મુલાકાત લાધી, પરંતુ તેમનું મુખ્ય સેવાક્ષેત્ર તો ગાલીલનો વિસ્તાર જ રહ્યો. આ વર્ષતે એ સમર્ઝનના પ્રદેશમાં થઈને ઘેર ગયા. યહુદીઓ અને સમર્ઝનીઓ એકખીનને વિકારતા તેથી યહુદીઓ સામાન્ય રીતે યદ્યશાલેમથી આવતાંજતાં આ માર્ગનો ઉપયોગ કરતા નહિ. ઈચ્છુની સાથે તેમના થોડાક શિષ્યો પણ હતા. ખોરનાં સમયે તેઓ સેખાર નામના સમર્ઝનના એક શહેર પાસે આવી પહોંચ્યા અને થાક લાગ્યો હોવાથી યાકૂબના દ્રોવા પર ઐડા.

ઈચુના શિષ્યો બોરાક ખરીદવા ગામમાં ગયા. ઈચુ કૂવા પર એકલા ઐઠા હતા, ત્યાં તેમણે કૂવા પર પાણી ભરવા માટે એક સમરની રીતે આવતી જેઠ. એ દિવસોમાં માથા પર પાણીનાં વાસણું જાંયકવાની પ્રથા હેવાથી માટે લાગે રીઓ જ પાણી ભરવાનું કામ કરતી. કૂવા એ ગ્રામવિસ્તારની રીઓ માટે બજર જેવું હળવામળવાનું ને ગાંપાં મારવાનું સ્થળ હતું. પરંતુ આ રીતી એકલી આવી અને ગામમાં કૂવા હેવા છતાં એ માર્છલ ચાલીને અહીં આવી પહોંચી. કૂવા પર એક યહુદી પુરુષને જેઠ તે ચમકી, પરંતુ ઈચુએ જ્યારે તેની પાસે પાણી માર્યું ત્યારે તે વધુ અચંભામાં પડી ગઈ.

યહુદીએ તો સામાન્ય રીતે શેરીઓમાં પણ ઓળખીતી રીઓ સાથે વાત કરતા નહિ. ડોઈ સમરની વ્યક્તિ સાથે જહેર સ્થળ વાત કરવી એ તો ડોઈની પણ કદમ્પના બહારની વસ્તુ હતી. છતાં આ માણુસના અવાજમાં અધિકાર હતો અને તેના જેવી સ્નેહનીતરતી આંઝો ખીંચ ડોઈમાં તે રીએ જેઠ નહોતી.

એ સમરની રીએ કહ્યું, “તમે યહુદી થઈને એક સમરની આઈ પાસે પાણી મારો છો, એ કેવું ?”

ઈચુએ કહ્યું, “ઈશ્વર કેવું દાન આપી શકે છે અને તારી પાસે પાણી માગનાર વ્યક્તિ ડોણું છે એની તને ખબર હોત તો તે તેની પાસે માગણી કરી હોત અને તેણું તને જીવનનું જલ આવ્યું હોત.”

તે રીએ તને કહ્યું, “લાઈ, તમારી પાસે ઊલ નથી અને કૂવા તો જાંડા છે. તો તમારી પાસે જીવંત જલ આવ્યું કચાંથી ?”

“જ ડોઈ આ પાણી પીશે તને ફરી તરસ લાગશે, પણ જે ડોઈ મારું આપેલું પાણી પીશે તને ફરી તરસ લાગશે જ નહિ. જ પાણી હું આપીશ તે તેના અંતરમાં શાશ્વત જીવનનું જરણું અની રહેશે.”

તે બાઈ સમજ શકી નહિ અને તેણું એ પાણી માર્ગ્યું, જેથાં
લાંબે ચુધી ચાલીને તેને પાણી ભરવા જવું ન પડે. પરંતુ ઈચ્છા
જણુતા હતા કે ગામની ખીઓને મોઢોમોઢો થવું ન પડે તે મારે
તે આટલે દૂર પાણી ભરવા આવતી હતી. તેના હૃદયનાં રહેસ્યો
તેમના ધ્યાન ઘણાર ન હતાં. તે ખીને પાંદુ પતિ હતા અને હાલમાં
જે પુરુષની સાથે તે રહેતી હતી તેની સાથે તે કાયદેસર રીતે
પરણી ન હતી એ પણ ઈચ્છા જણુતા હતા. પોતે જે જણુતા હતા
તે ઈચ્છાએ તે બાઈને જણ્યાયું.

તે ખીએ ભારે અચ્યુતો પામીને ઈચ્છાને કહ્યું, “સાહેબ, આપ
તો ડેઈ નખી લાગો છો !”

પછી વાત બદલવાના ચરાદાથી તેણું ઈશ્વરની ઉપાસના કચાં
કરવી જોઈએ તે અંગે પૂછ્યું.

“આરાવનાનું સ્થળ મહત્વનું નથી, પરંતુ તમે ડેવી રીતે
આરાવના કરો છો તે મહત્વનું છે.” ઈચ્છાએ જણ્યાયું.

“ઈશ્વર આત્મા છો. એટલે નાઓ તેમની ઉપાસના કરે તેમણે
આત્માથી અને સચ્ચાઈથી કરવી જોઈએ,” ઈચ્છાએ કહ્યું.

પેલી ખીએ કહ્યું કે “મને ખખર છે કે મસીહ એટલે કે
ખિસ્ત આવી રહ્યા છે.” ત્યારે ઈચ્છાએ કહ્યું, “હું જ મસીહ છું.”
(મસીહ એટલે મુક્તિદાતા અને ખિસ્ત એટલે રાજ.)

તે જ સમય ઈચ્છાના શિષ્યો આરાક લઈને પાણી આવ્યા.
પેલી ખી પોતાનો ધડ ત્યાં જ મુક્તિને ગામમાં દેડી ગઈ. તેણું ગામ-
દોડીને કહ્યું; “આવો, મેં અથાર ચુધી જે ને કહ્યું છે તે ખખું
જ કડી દેખાડનાર માણસને જુઓ. શું તે મસીહ હોઈ શકે ?”

સેખારના ધણું આમધારસીએ બાકુણ્યના ઝૂવા માસે આવ્યા.
ત્યાં ઈચ્છા મોતાના શિષ્યો સાથે વાત કરતા હતા. સમરનીએ એ
ઈચ્છાને પોતાની સાથે રહેવાનો આગ્રહ કર્યો. ઈચ્છા ત્યાં એ દિવસ

રખ્યા. ઈશ્વરના પ્રેમનો ઉપદેશ તે લોડાને આપ્યો. ધણુને ખાતરી થઈ કે તે જ ખિસ્ત છે. ગામલોડાએ પેલી બાઈને કહ્યું, “કૃતારી વાત ઉપર જ અમે વિશ્વાસ કરતા નથી. પરંતુ અમે પોતે તેમને સાંભળ્યા છે અને અમને ખાતરી થઈ છે કે તે જગતના મુક્તિદાતા છે.”

આમ ઈચ્છાએ પોતાની જતને બહેર કરી અને તે પોતાના મિત્રો સાથે ઉત્તરની લીલીછમ ટેકરીએ તરફ યાદી નીકાયા.

ପ୍ରତିକାଳ ମହାଦୀତ ମହା

ભાર પ્રેરિતોની પસંદગી

ઈચુ સમર્થન પ્રદેશમાં એ દિવસ રોકાયા તેથી યદ્દ્શાલેમમાં તેમની સાથે હતા તેવા ગાલીલના યાત્રાળુઓ તેમની પહેલાં વેર પહેંચ્યી ગયા. કાપરનાહમમાં, કાનામાં, બેથરેદામાં અને સરેવર આસપાસનાં ગામોમાં યાત્રાળુઓએ ઈચુએ મંદિરમાં આપેલા ઉપદેશોની અને મંદિરનો હુદુપણો કરતાર શરાફી અને પશુ વેચનારાએની તેમણે ડેવી હુકાલપડી કરી હતી તેની વાતો ઇલાવી દીધી. તે એક મહાન શિક્ષક કરતાં પણ કંઈક વિશેષ હતા, તેથી જેણો અંધ કે અપંગ ડે ખીમાર હતા તેવા લોકોમાં એક નવી આશા જન્મી.

આ વાતોને ઈચુના ખાસ મિત્રો અનેલા તેવા પીતર આંદ્રિયા, ફિલિપ અને યોહાનનું સમર્થન સાંપડ્યું. જ્યારે તેઓ પોતાનાં ગામોની નજીક પહેંચ્યા ત્યારે ઈચુએ તેમને સરેવરની પૂર્વ દિશામાં મોકલ્યા. પોતે થોડા સમયમાં તેમને પાછા મળશે તેબું જણ્ણાવી ઈચુ નાઝરેથમાં ગયા. શિષ્યોને હવે તેમના ઉપર વિશ્વાસ ઘેડો હતો. તેમણે ઈચુના ચમતકારો જાતે જોયા હતા. તે જ્યાં જ્યાં તેમને અનુસરવા શિષ્યો તૈયાર હતા. છતાં હજુ તેઓ ઈચુના જીવનકાર્યનો હેતુ અથવા ઈશ્વરના જે રાજ્યનો તે પ્રચાર કરતા હતા તેનો સાચો અર્થ સમજ શકયા ન હતા. પોતે તેમાં જે ભાગ અજીવવાનો હતો તે અંગે પણ શિષ્યો પૂરા તૈયાર ન હતા.

ઈચુના વતન નાજારેથમાં તો લોડો તેમને મસીહ તો શું પણ એક રાખી અથવા ચુકુ તરીકે સ્વીકારવા પણ તૈયાર ન હતા. એક રાખી અથવા ચુકુ તેમને યુસેક સુધારના અને મરિયમના પુત્ર તરીકે તેઓ તો હજુ તેમને યુસેક સુધારના અને મરિયમના પુત્ર તરીકે જ એળખતા હતા. યુસેક તો મૃત્યુ પામ્યા હતા અને ઈચુ તેમની જગાએ કામ કરતા હતા. હવે તે યદ્દશાલેમ ગયા હતા, પોતાની જતને આગળ કરી હતી અને પોતે બીજી જ ડાઈ છે તેવો દાવો કરતા હતા. આથી નાજારેથના લોડોના મનમાં તે કંઈ વધુ મહત્વ દર્શાવું વિસ્તાતવાળા ન હતા. મહાન માણુસોને પોતાના જીવનકાળ દરમ્યાન પોતાના વતનમાં ભાગ્ય જે ચોગ્ય માનસન્માન મળે છે.

તેથી ઈચુએ કાપરનાહુમને પોતાનું સુખ્ય મથક બનાવવાનું નક્કી કર્યું. કાપરનાહુમ દમસ્ક જવાના માર્ગ ઉપર એક બજરનું કે વેપારનું સ્થળ હતું અને ગાલીલ સરોવરના મત્સ્યાદોગના વેપારનું કેન્દ્ર હતું. કાપરનાહુમમાં એક સરસ યહૂદી સિનેગોગ (ઉપાસનાસ્થાન) હતું અને ઈચુના ટેટલાક મિત્રો ત્યાં રહેતા હતા. પોતાના ટૂંકા સેવાળું દરમ્યાન ઈચુએ ઘણી ઘણી સુસાદીરીએ કરી હતી અને જ્યારે તેમની ખ્યાતિ ઘણી થઈ હતી ત્યારે એકાંતમાં રહેવા અને ઈશ્વરને પ્રાર્થના કરવા તે ટેટલીયે વાર પહાડોમાં ચાદ્યા જીતા. પરંતુ કાપરનાહુમના સમૃદ્ધ શહેરમાંથી અને ગાલીલ સરોવર આસપાસની ચુંદર ટેકરીએમાંથી ઈચુએ હુનિયા માટેનો અને સર્વ સમય માટેનો પોતાનો કાનિતકારી સંદેશ પ્રગટ કર્યો.

ઈચુ નાજારેથમાંથી નીકળ્યા અને કાપરનાહુમ જતાં તે કાના ગામે આવ્યા. અહીં તેમણે પોતાનો પ્રથમ ચ્યામટકાર કર્યો હતો અને અહીં જ નાથાનાશેલનું ધર હતું. ત્યાં તે પોતાના મિત્રો સાથે વાતો કરતા હતા એટલામાં હેરોદ રાજુનો એક શ્રીમંત અને મહત્વનો અધિકારી તેમને મળવા આવ્યો. આ સરકારી અમલદાર માગુંતુંમત્તા એક વિશાળ મહાલયમાં રહેતો હતો, પરંતુ તેની

શકી નહેતી. ભય કર માંદળીમાંથી ખ્યાલી શકાય એવી સારવાર એ દિવસેમાં ઉપલબ્ધ ન હતી, અને આ અમલદાર પિતુસહજ ગંભીર ચિત્તામાં પડી ગયો હતો. ગંભીર જીમારીમાં સપદાયેલ દીકરાના પિતાએ ડાઈક રીત ઈસુ વિશે સાંભળ્યું હતું. તેથી તે વીસ માઈલ દૂર આવેલ કાનામાં મારતે ઘોડે આવી પહોંચ્યો. તે ઈસુને મળ્યો ત્યારે તેણે મરણુની આણી પર આવી પહોંચેલા પોતાના પુત્રને ખ્યાલી લેવા એકદમ કાપરનાહમ આવી જવાની ઈસુને કાકલુદી કરી.

પોતાનામાં કે પોતાના સંદેશામાં અદ્ભુ રાખ્યા વિના બોકો માત્ર ચમત્કારો કરવાની વાતો કરે તેનાથી ઈસુ વ્યથિત થઈ જતા.

“પરચાએ અને ચમત્કારો જેથા સિવાય તમે વિશ્વાસ કરવાના નથી,” ઈસુએ કહ્યું.

પેલા અધિકારીએ ઈસુની આણીમાં દ્યાની ભીનાશ નિહાળી હોય કે મરણપથારીએ પદેલ પુત્રની પાસે જલેલી પત્નીની વેદનાનો તને વિચાર આપ્યો હોય, ગમે તે હોય, તેણે કરી પ્રયત્ન કર્યા. અને જરા પણ દલીલ કર્યા વિના કે બહાનાં બતાવ્યા વિના તેણે માત્ર વિનંતી ગુનરી, “ગ્રસુ, મારો પુત્ર મૃત્યુ પામે તે પહેલાં આપ પધારો.”

ઈસુએ તને કહ્યું, “વેર જ, તારો પુત્ર જીવતો રહેશે.”

તે માણુસ ઈસુના શરૂઆતે પર વિશ્વાસ રાખી વેર ગયો.

બીજે દિવસે તે કાપરનાહમમાં પહોંચ્યો ત્યારે તેના નોકરો તને રહ્સ્તામાં સામા મળ્યા. અને તેમણે હસતે ચહેરે સમાચાર આપ્યા કે “તમારો પુત્ર સાંજેસમો છે !” તેણે તેઓને પૂછ્યું કે, “અને કચારથી સાંનું થવા લાગ્યું ?” ત્યારે તેઓએ કહ્યું, “ગઈકાલે અપોરે એક વાગ્યે અનો તાવ જીનરી ગયો.” પિતા સમજ ગયા કે તે જ સમયે ઈસુએ તને કહ્યું હતું, “તારો પુત્ર જીવતો રહેશે.” તેણે અને તેના આખ્યા કરુંણે વિશ્વાસ કર્યો.

રહ્યા. જ્યાં કચાંખ તે જતા ત્યાં નિધાવાત અહૃદીઓની નેમ તે સ્થાનિક સિનેગેગમાં લજન કરતા. ત્યાં તેમને ધર્મસંહિતામાંથી વાંચવાનું કહેવામાં આવતું. ત્યાં એવો રિવાજ હતો કે વાંચનાર ઈશ્વરનાં વચ્ચેનોને સમજને કે જોધ આપે. ઈસુનો મોદ્ય ભાગનો ઉપદેશ આવી રીતે ગાલીલ પ્રાંતનાં ગામો અને શહેરોનાં ઉપાસનામં દિશેમાં આગમાં આવ્યો હતો. ઈસુના ઉપદેશથી સ્વાભાવિક રીતે જ ઇરોશીઓ ઉષ્ણકેરાઈ જતા, કારણ, તેમના પરંપરાગત કે ચીલાચાલુ શિક્ષણુથી કંઈ જુદી જ વાત ઈસુ શીખવતા.

એક વિશ્વામવારે (શનિવારે) ઈસુ ઉપદેશ આપતા હતા. સભા-જ્ઞનોમાં સુકાઈ ગયેલા હાથવાળા એક માણુસ હતો. સાંજ થવાની તેને ઝંખના હતી. ખાજુમાં થોડાક ઇરોશીઓ પણ ભિલા હતા. તેઓ હવે માત્ર ઈસુથી ખીતા ન હતા, હવે તો તેમને ખાતરી થઈ ગઈ હતી કે ઈસુને ખતમ કરી નાખ્યા વિના છુટકો નથી. હવે ઈસુ તેમને માટે અતિ જોખમી અન્યા હતા, અને લોકો તેમના કરતાં ઈસુનું વધુ સાંભળતા હતા. જ્યારે પેલા અપંગ માણુસે ઈસુ પાસે દયા અને મદ્દદની માગણી કરી ત્યારે અહૃદીઓ તો વિશ્વામવારે ઈસુ જે ડેઇને સાંજે કરે તો તેને સપદાવવા કે સકંભમાં લેવા તૈયાર જ હતા. ઈસુ આ જાણી ગયા. તે હમેશાં તેમના દુઃમનોના વિચાર અને તેમની કુટિલ યોજનાઓ તે જ ક્ષણે પામી જતા.

ઈસુએ સુકાઈ ગયેલા હાથવાળા માણુસને કહ્યું, “ભિઠ અને આગળ આવ.” પછી ઈસુએ પેલા ઇરોશીઓને કહ્યું, “સાખ્યાથેને દિવસે શું કરવાની આપણું શાખ પરવાનગી આપે છે ? બધું કરવાની કે ભૂંકું કરવાની ? માણુસને જીવ અચ્યાવવાની કે તેનો નાશ કરવાની ?” પણ ઇરોશીઓ જવાબ આપી શક્યા નહિ.

તેમના શત્રુઓ ડેટલા બધા મૂર્ખ હતા તે જોઈને ઈસુ ખરેખર ગુરુસે થયા. સામાન્ય રીતે તે ગુરુસે થતા નહિ. તેમને માટે તે દિલગીર પણ થયા. પછી ઈસુએ તે સુકાઈ ગયેલા હાથવાળા અપંગ

માણુસને તેનો હાથ લાંબો કરવાનું કહ્યું. તેણે તેમ કિરું એટલે તેનો હાથ પહેલાંના જેવો સાંજે થઈ ગયો.

ઝોરાશીઓ કોષે ભરાયા. તેઓ સભાગૃહમાંથી બહાર ચાલ્યા ગયા અને હેરોદના ડેટલાક મળતિયાઓ સાથે મળાને ઈચ્છનું કાસણ કાઢી નાખવાની ચોજના કરવા લાગ્યા.

સાધ્યાથ કે વિશ્રામવારનો ભંગ કરવા માટે ઈચ્છને દોષિત ઠરાવતા ઝોરાશીઓને ઈચ્છાએ ભીજે એક પ્રસંગે પણ ડપડો આપ્યો હતો. ઈચ્છ તેમના મિત્રો સાથે અનાજના જેતરમાં થઈને જતા હતા. તેમના શિષ્યોને ભૂખ લાગી હતી તેથી તેઓ ચાલતાં ચાલતાં ધર્ભનાં કણુસલાં તાડાને હૃથેલીમાં મસણાને તેમાંના દાણા આવા લાગ્યા.

“જુઓ, તમારા શિષ્યો વિશ્રામવારે કામ કરે છે!” કપ્ટિની ઝોરાશીઓએ કહ્યું. “તેઓ નિયમશાસ્કનો ભંગ કરે છે. તમે શા માટે તેઓને એવું કરવા દો છો?”

ઈચ્છ પાસે અપેક્ષિત એવો આપો ઉત્તર મેળવો તે તો લોઢાના ચાણા ચાવવા જેવું મુશ્કેલ હતું. જ્ઞાતાં તેમના વિરાધીઓ એવા મૂર્ખ પ્રથમો કરતા જ રહેતા. ઈચ્છ તેમના કરતાં પણ યહુદી ધતિહાસ ને ધર્મસંહિતાના વધુ નિષણુત હતા. તેમણે ઝોરાશીઓને ચાદ દેવવડાયું કે દાઉદ અને તેના સાથીએ ભૂખ્યા હતા ત્યારે તેમણે ઈશ્વરના ઘરમાં જઈને, માત્ર પુરોહિતો જ ખાઈ શકે તેવી ઈશ્વરને અર્પણ કરેલી રોટલી ખાંધી હતી. વડા પુરોહિત અભ્યાથાહના સમય દરમ્યાન એ બનાવ બન્યો હતો. ઈચ્છાએ તેમને એ પણ ચાદ કરાપણું કે પુરોહિતો જતે વિશ્રામવારે મંહિરમાં વિવિધ પ્રકારનાં સેવાકાર્યો કરે જ છે, અને ડોઈ તેમને દોષિત ઠરાવતું નથી! પછી તેમણે પોતાનું એક મહાન ને નિશ્ચયાત્મક કથન કર્યું, જેનાથી સાંખ્યાનારા દંગ થઈ ગયા ને ડેટલાકને રોષ ચડયો:

“વિશ્રામવાર માણસોના ભલા માટે છે. વિશ્રામવાર માટે માણસો નથી. એટલે માનવપુત્રને વિશ્રામવાર પર પણ અધિકાર છે.”

એક સવારે ઈચ્છુ કાપરનાહુમમાં વહાણોમાં માલ ચડાવવા અને ઉતારવાની જગ્યા એટલે કે ઉક્કા પાસે ગયા. સાંકઠી શેરી-ઓમાં થઈને લોકોનાં યોળાં તેમની પાછળ પડાપડી કરતાં હતાં. ઉક્કા ઉપર એ હોડીઓ આંધેલી હતી અને તેના માધીમારો રેતીમાં પોતાની જણા સાંક કરતા હતા. આ માધીમારો હતા - સિમોન પીતર, આંદ્રિયા, યારૂબ ને યોહાન. ઈચ્છુના આ ચારે મિત્રો તેમને જેઠીને ખુશ થયા અને ઈચ્છુની પાછળ ફરતા માનવસમુદ્દાયો જેઠીને ચક્કિત થઈ ગયા. ઈચ્છુએ પોતાના મિત્રોનું અભિવાદન કર્યું અને પછી સિમોનની હોડીમાં બેસીને હોડીને ડિનારાથી થાટેક દૂર લઈ જવાનું કર્યું. ત્યાં હોડીમાં બેસીને તેમણે ડિનારા પર જિલેલા લોકોને સદાસર્વદા સર્વ ઉપર પ્રેમ રાખનાર ઈશ્વરનો શાશ્વત સંદેશા આપ્યો. એ ઉપદેશથી લોકોનાં હંદ્યમાં એક નવી આશાનો ઉદ્ઘય થયો.

ઉપદેશ પૂરો થતાં ઈચ્છુએ સિમોનને હોડી જિડા પાણીમાં લઈ જવાનું જણાવ્યું. શરૂઆતમાં તો સિમોન કંઈ સમજ્યો નહિ. ઈચ્છુ કંઈ માધીમાર ન હતા. માછલાં વધુમાં વધુ કચારે પછડાય તેની તેમને શી ગમ પડે?

પિતરે કર્યું, “ગુરુજી, અમે આખી રાત મહેનત કરી, પણ કંઈ હાથ લાગ્યું નથી. પણ આપ કહો છો એટલે હું જણ નાખીશ.”

ઈચ્છુ તેમની જરૂરિયાત જણુતા હતા. તેમણે જ તેમને પસંદ કર્યા હતા અને તેમના પર તે પ્રેમ રાખતા હતા. તેમણે માત્ર સ્થિત કર્યું અને માથું હલાવ્યું. આશ્રયમાં પડીને પીતરે પોતાના ભાઈ આંદ્રિયાને બોલાવ્યો ને બંને થઈને હોડી જિડા પાણીમાં લઈ ગયા.

“હવે જણા નાઓ,” ઈચ્છુએ કહ્યું અને તેમણે જણા નાણી.

જણ નાખતાં જ ઠગલાખાંધ માછલીઓ પકડાઈ. પકડાયેલી માછલીઓનું વજન એટલું બધું હતું કે જણ તુંકું થવા લાગી. અંતે લાઈઓના માં પરથી પરસેવાના રેલા જિતરતા હતા અને જિંદગીમાં ભાગ્યે જ પકડયાં હોય એટલાં માછલાં પકડેલી જણો એંથતાં તો તેમના હાથ પણું દુખવા આવ્યા.

પીતરે હવે ખૂબ પાડાને યોહાન ને યાદૂખને બોલાવ્યા. “જલહી આવો ! જલહી કરો ! જણ તુટવાની તૈયારીમાં છો.”

યાદૂખ ને યોહાને પોતાની હોડીને પાણીમાં ધક્કા માર્યો, તેમાં એસી ગયા અને ઝડપથી હોલેસાં મારીને પોતાના મિનો પાસે પહોંચ્યો ગયા. તેમણે યારેએ જળાને મહામહેનતે જણો એચ્યો અને માછલીઓથી અંતે હોડીઓ એટલી ભરાઈ ગઈ કે રૂષું રૂષું થવા લાગી. રૂષી જવાના ભયથી તેઓ હોડીઓને ધીમે ધીમે કિનારે લઈ ગયા અને ત્યાં બીજાઓની મદદથી તેમણે જણો ખાલી કરી. ઈચ્છુ પહેલાં કિનારે પહોંચ્યો ગયા. ઉતાવળિયો પીતર ઈચ્છુની પાછળ જઈને તેમનાં ચરણોમાં પડાને બોલી જિઠ્યો, “પ્રલુ, મારી પાસેથી જતા રહો, હું તો પાપી છું !”

એક માછીમારના સુખમાંથી નીકળલા કેટલા વિદ્યન શર્દો ! પરંતુ તે ઈચ્છુને દૂરથી કદી પણ જેવા માગતો ન હતો તેવું પીતરના મનમાં ન હતું. તે તો માત્ર પોતાની જેરલાયકાત જ પ્રગટ કરવા માગતો હતો. માત્ર માછલાંઓના ચ્યમતકારથી તે ઈચ્છુને પગે પડ્યો ન હતો. સમજણુના એક વીજળિક જ્યકારમાં તેણે ઈશ્વરની લલાઈ અને માણુસનાં પાપની ભરપૂરતા વચ્ચેની જરી ખાઈ નિદાળી હતી અને તે સંપૂર્ણપણે નમ્ર અન્યો હતો.

“ગલરાઈશ મા,” ઈચ્છુએ પીતરને કહ્યું, “હવેથી તું માણુસોને પકડનાર બનીશ.” આ તો ચારે માછીમારનાં જીવનનું મહત્ત્વનું

પરિવર્તન-બિંહુ હતું. હવેથી તેઓ સંપૂર્ણપણે ઈચ્છને અનુસરવાના હતા. તે જ્યાં જ્યાં તેમની સાથે જવાના હતા, તેમના જીવનમાં ભાગીદાર બનવાના હતા ને તેમનો ઉપદેશ અહણું કરવાના હતા.

આ પછી થોડા જ સમયમાં ઈચ્છના ધનિષ્ઠ મિત્રોની વધતી જતી દુકીભાં ગાલીલના માધીમારો કરતાં તહેન જુદા જ પ્રકારના માણુસનો ઉમેરો થાય છે. દરેક યહૃદીએ રોમને અમુક ચ્યાક્સ પ્રકારના કર ભરવાના હતા. આ કર ઉધરાવવા માટે રોમનો જકાતદારોની નિમણું કરતા. સ્વાભાવિક રીતે જ પ્રખર રાજ્યાવાહી એવા યહૃદીએ આ જકાતદારોને ધિક્કારતા. તેનું એક ખાસ કારણ પણ હતું. આ કર ઉધરાવનારા કર લેતી વખતે પોતાનો એક મોદો હિસ્સો પણ પડાવતા અને તે રોમને આપવાને બદલે તેનાથી પોતાનાં બિસ્સાં ભરતા.

લોડોના અણુગમાનું પાત્ર એવા એક જકાતદારનું નામ માત્થી હતું. (આ માત્થીનું ખીજું નામ લેવી હતું.) ગાલીલના સરોવરના ઉત્તર-પૂર્વ કિનારા પાસેથી દમસ્ક તરફ જવાનો સિઝેદ રાજ્યમાર્ગ પસાર થતો હતો ત્યાં રોમન જકાતનાકા પાસે પેસતા. માત્થી નામના દાણીને ઈચ્છાએ ધાણી વાર જોયો હતો. જોકે ઈચ્છ લોડોને કાથદાઓનું પાલન કરવાનું અને કર ભરવાનું શીખવતા, અટાં ગરીયોનું રોષણું કરવાની જકાતદારોની પદ્ધતિને ધિક્કારતા. ડીંધ પણ વ્યક્તિ ઈચ્છ પાસે પોતાના હંદયનાં રહેસ્થો છુપાવી શકતી નહિ અને ઈચ્છ જ્યારે પોતાની માસેથી પસાર થતા ત્યારે માત્થીના હંદયની આંતરન્યેતનાને ધક્કો લાગતો અને પોતાના ટેબલ પાસે ઘેસીને તે ઈચ્છ સામે તાકી રહેતો. તે કાપરનાહમનો વતની હતો અને ત્યાં કામ કરતો હોવાને કારણે ઈચ્છ અને તેમના ઉપદેશ વિશે તે જાણુતો હતો. તેને હવે પોતાના કામ પર ધિક્કાર આવતો હતો અને નાજીરેથના આ યુવાન નખી પ્રત્યે તેનો આદરભાવ વધતો જતો હતો. તે એ પણ સમજતો હતો કે ઈચ્છને પૈસાની

રજબાર પણ પડી ન હતી. ઈસુની આસપાસ જિલ્લારાતાં ટોળામાં તે પણ જતો અને તેમનો બોધ સાંભળતો.

અને એક દિવસ તેને ઉત્તર મળ્યો.

જ્ઞાતનાડા આગળથી પસાર થતાં ઈસુએ માત્થીને કહ્યું,
“મારી પાછળ આવ!” ખીજાઓની જેમ તરત જ પોતાનું કામ જીમણીને તે એક પણ પ્રક્રિયા વિના ઈસુની પાછળ ગયો. અને આમ તેણે એક નવા જીવનનો આરંભ કર્યો.

આ મહાન નિર્ણય કરવાથી તેને લારે આનંદ થયો. અને રવાલાવિઠ ગવં પણ ઉપદેશ્યો. પછી માત્થી ઉઝે લેવાએ ઈસુના માનમાં પોતાને વેર એક મોટો સત્કારસમારંભ યોજ્યો. ઈસુ અને તેમના શિષ્યોની સાથે તેણે પોતાના અનેક જૂના જ્ઞાતદાર મિત્રોને પણ નિમંચા હતા. પોતાના જીવનમાં કાન્નિતકારી પરિવર્તન લાવનાર માત્થીના નિર્ણયથી બધાને આશ્રય થયું હતું. પરંતુ ઈસુએ માત્થીને પોતાને અનુસરવાનું કહ્યું તેથી શિષ્યો થોડાક ચ્યામકચા હતા અને આ ભવ્ય ઉજાણીથી થોડા વ્યથિત પણ બન્યા હતા. એક જ્ઞાતદારને ત્યાં આતિથ્ય માણું અને દાણુંએ તથા પાપોણો સાથે એક પંગતમાં બેસવું તે તો ઝાઈએ કદી ન સાંભળેલી વાત હતી. પરંતુ ઈસુએ તો આમંત્રણ સહ્યો સ્વીકાર્યું હતું અને હવે તેઓ ન જાય તો ઈસુને ન ગમે, તેથા તેઓ આવ્યા હતા. આ સમાચાર આખા કાપરનાહમભાં વંટોળની જેમ ફેલાઈ ગયો અને હુમેશની જેમ ઈસુને લોકદિષ્ટમાં જાંખા પાડવા કેટલાક કેરાશીએ પણ નવાજૂની નિહાળવા માત્થીને વેર પહોંચ્યા.

કેરાશીએ ઈસુના શિષ્યો આગળ મેં મયોડાડતાં કહ્યું, “તમે જેને શુદ્ધ કહો છો તે હવે આમ વતે છે! તે જ્ઞાતદારો અને પાપોણો સાથે એક પંગતમાં બેસીને જેમ છે. એ હૃત્ય આપણા બ્ધા રીતરિવાજની વિરુદ્ધ છે. તે તો માત્ર લોકોનું ધ્યાન મેંચવા

આવા બધા તમાશા થાને છે. તેની સાથેનો સંખ્ય તોડી નાખો,
નહિ તો મુશ્કેલીમાં મુકાશા.”

ઈચુએ આ સાંભળ્યુ અને તેમણે તેઓને કહ્યું, “જેઓ
નંદુરસ્ત છે તેમને ડોક્ટરની જરૂર હોતી નથી. ડોક્ટરની જરૂર
કુક્તા માંદાને હોય છે. હું મુખ્યશાળી ગણ્યાતા લોકોને નહિ પરંતુ
પાપોને આમંત્રણ આપવા આવ્યો છું.” આ શાંદોમાં તેમના
સમગ્ર ઉપદેશનું રહસ્ય સમાચેર્યું છે.

ગાલીલની એ વસંતકર્તૃ દરમ્યાન ઈચુ બધા સમય એક
સ્થળથી બીજે સ્થળે બોધ આપતા, શીખવતા અને સાંજ કરતા
કર્યા. તે પોતાના અનુયાયીઓને પણ સાથે લઈ જતા. પોતાના
ધણ્યા અનુયાયીઓમાંથી હવે તેમને પોતાના બાર ખાસ સાથી-
ધરોની પસંદગી કરવાની હતી અને આ મુસાફરીઓ દરમ્યાન
તેમને બધાની કસોટી કરવાની તક પણ મળી. જ્યાં કચાંય તે જતા
ત્યાં મેટાં યોળાં તેમને અનુસરતાં, તેમની અમૃતવાળીને માણુઠા
અને માંદાંઓને સાંજ કરવા લઈ આવતા. જુદાં જુદાં સ્થાનેમાં
તે મહાન સત્યાને એક જ ઇપે પ્રગટ કરતા. કચારેક ધરોમાં, પણ
મોટ ભાગે તો મેદાનેમાં કે પણડો ઉપર તે ઉપદેશ આપતા.

એક સવારે તે પોતાના અનુયાયીઓને કાપરનાહુમની બહાર
આવેલા એક કુંગર ઉપર હોરી ગયા; તેઓ બધા ઈચુની આસપાસ
ધાસમાં એસી ગયા અને ઈચુએ તેમને ઈશ્વરના રાજ્ય વિશે,
નાણીઠાં શાખદચિંતો પ્રયોજને સરળ ભાષામાં બોધ આપવા માંડ્યો.
આવા રાજ્યનો વિચાર યહુદીઓને અવિશ્વસનીય લાગ્યો હેઠે,
કારણું, યહુદીઓ તો એમ જ માત્રતા હતા કે પ્રલુબ ઈજરાયલનો
રાન્ઝ હોવાથી માત્ર તેમને પક્ષે જ હોઈ શકે. ડેટલાક યહુદી શ્રોતાઓ
તો હજ પણ એવી આશા રાખતા હતા કે હમણું ઈચુ જુલમગારો
પર વેર કેવા અંગે, રોમ પરતા વિજ્ય વિશે અને ઈશ્વરે પસંદ
કરેલી પ્રજને અંતે ભળનાર આર્થિક લાલો વિશે વાત કરશે.

પણ એવું કંઈ અનવાતું ન હતું. ઈશ્વરના રાજ્ય વિશેનું ઈચ્છાનું દર્શન તકન જુદું હતું. તેમણે કદી કલાયું પણ ન હોય એવું તે કાન્નિતકારી હતું. પહેલાં તો તેણે તેમને પરમસુખ અંગેના માર્ગ (બિઅટિટ્યુડ) અથવા પરમ આનંદ વિશે કહ્યું. ગિરિપ્રવયનનાં એ મહાત્મ વયનો આ રહ્યાં :

“પોતાની આધ્યાત્મિક જરૂરિયાત (દરિદ્રતા) જાણુનાર-

લોડાને ધન્ય છે, આકાશનું રાજ્ય તેમનું છે.

શોક કરનારને ધન્ય છે, ઈશ્વર તેઓને સાંત્વન આપશે.

તમજ્ઞનોને ધન્ય છે, ઈશ્વરની આગણી પ્રમાણે વર્તવાની ઉત્કંઠા ધરાવનારને

ધન્ય છે, ઈશ્વર તેઓને સંપૂર્ણ સંતોષ આપશે.

ધીજ પ્રત્યે દ્વા દાખલનારને ધન્ય છે, ઈશ્વર તેઓ પર દ્વા રાખશે.

હૃદયની શુદ્ધતા જાળનારને ધન્ય છે, ઈશ્વરનું દર્શન પાસશે.

પ્રમાણસેમાં શાંતિ સ્થાપનારને ધન્ય છે, ઈશ્વરનાં તેઓ ઈશ્વરનાં સંતાન કહેવાશે.

ઈશ્વરની આગણી પ્રમાણે વર્તવાને લીધે જેઓને સત્તા-

વિજ્ઞાન વધારામાં આવે છે તેઓને ધન્ય છે,

આકાશનું રાજ્ય તેમનું છે, ઈશ્વરાંતો અહુંકાર નહિંપણું

નમતા, કેમળતા, દ્વા, હૃદયની વિશુદ્ધિ, આ આદર્શોને કારણે

સત્તાવણી પણું સહન કરવાની હિંમત, અને ઈશ્વરેચછા પ્રમાણે
વર્તવામાં જ પરમસુખ અને પરમાનંદ રહેલાં છે તેનું જ્ઞાન.

આ દિવસથી ઈશ્વરના રાજ્યના એક નવા દર્શનમાં પોતે
ઈસુના સહભાગી છે એવું પોતાના શિષ્યોને દર્શાવીને ઈસુએ તેમને
નવી આશા આપી, નવી ડિંમત આપી, નવે પ્રકાશ આપ્યો.

“તમે ધરતીનું લુણું છો. તમે સમય દુનિયાના પ્રકાશરંપ છો.”
ઈસુએ તેમને કહ્યું. “તમારે તમારો પ્રકાશ લોડો આગળ પ્રકાશવો
નોઈએ, જેથી જે સત્કાર્યો તમે કરો છો તે નોઈને તેઓ આકાશ-
માંના તમારા ઈશ્વરપિતાની સ્તુતિ કરો.”

તેમનો ઉપરેશ કાન્નિતકારી હોવા છતાં ઈસુએ મૂસાના નિયમો
અને નખીઓના શિક્ષણુને માન્ય રાખ્યું હતું. તેમણે પ્રાચીન
નિયમોનો સ્વીકાર કર્યો ને તેમને પુષ્ટિ આપી, છતાં પ્રાચીન રીત-
રિવાનેથી ખંધાઈ જવાનો તેમણે છન્કાર કર્યો. તેમના અનુયાયી-
એએ દસ આજાઓ (Ten Commandments) તો પાળવી જ
નોઈએ, છતાં તેમના જીવનમાં એવું કાન્નિતકારી પરિવર્તન આવવું
નોઈએ, જેથી તેમને હત્યા કરવાની કે લુંટી લેવાની કે ડાઈની
વસ્તુનો લોભ રાખવાની ધર્યા જ ન થાય.

ઈસુએ આ ઉપરાંત માત્ર બાબુ કર્મા કે કર્મકાંડાથી માનવ-
જીવનને મૂલવવાનું નકાર્યું. તે તો આચારના મૂળમાં જોડા જીતર્યા
અને માણુસના કામ કરતાં તેના જનમાં શું ચાલી રહ્યું છે તેના
ઉપર તેમણે ભાર મુક્યો. તથા જ ડાઈ ખી પ્રત્યે કરેલી વાસના-
ભરી દણિને તેમણે વ્યબિચાર સમાન જ લેખ્યો. અને પોતાના ભાઈ
પર હોથ કરનારને પણ ન્યાયની વડી અદાલતમાં જવાય આપવો
પડશે તેવું સ્પષ્ટ કર્યું.

ઈસુએ પોતાના શિષ્યોને પ્રાર્થના કરતાં પણ શીખવ્યું અને

તેમને આદશ્ચ પ્રાર્થનાતો નમૂનો પણ પૂરો પાડ્યો. “જ્યારે તમે પ્રાર્થના કરો,” તેમણે કહ્યું, “ત્યારે ઈશ્વર અને તેમને જેની સાથે સંભંધ છે તેઓ વિશે વિચાર કરો. તમારી જરૂરિયાતો પૂરી પાડવા અંગે તેમને જણ્ણાવતાં પહેલાં તેમની ઉક્તિ કરો. ખીંદ લોડો વિશે પણ વિચાર કરો અને તેમને માટે ઈશ્વરની મદદ માગો. તમે જે અપરાધી કર્યા છે તે માટે ઈશ્વરની ક્ષમા યાચો, અને તેમની લલાઈ માટે ઈશ્વરનો આભાર માનો. તમે આ પ્રમાણે પ્રાર્થના કરો :

“આકાશમાંના અમારા ઈશ્વરપિતા,
તમારા પવિત્ર નામનો મહિમા થાઓ.
તમાંનું રાજ્ય આવો,
જેમ આકાશમાં તેમ પૃથ્વી ઉપર તમારી ઘરછા પૂરી
થાઓ.

અમારો જરૂરી ઝારાક આને અમને આપો.
ખીંદન્યોના અપરાધ અમે માફ કર્યા છે તે જ પ્રમાણે
અમારા અપરાધોની માર્ગ આપો.
અમને કપરી કસાઈમાં પડવા ન હો, પણ અમને
સેતાનથી બચાવો.”

ઈસુએ તેમને એ પણ બતાવ્યું કે જીવનનો સાચો માગ્યા-
ઈશ્વરનો માગ્યા સરળ નથી. સાચો ધર્મ એ જૂનાપુરાણા રીતરિવાને
અને ટેવો કરતાં ધર્મા વિશેષ છે. જેની દુનિયાને જેટલી જરૂર
ત્યારે હતી એટલી જ આને અને હુમેશ માટે જરૂર છે તેવી સલાહ
પણ તેમણે તેમને આપો.

“તમે સૌથી પહેલાં ઈશ્વરના રાજ્યની અને તેમની માગણી
પ્રમાણે વર્તવાની ઉકંદ રાખો અને તે તમને જરૂરી અધી વસ્તુઓ
આપશો. તમે આવતી કાલની ચિંતા ન કરો. આવતી કાલને પોતાની
ચિંતા હશે.”

“આ જ જીવનનો સોનેરો નિયમ છે : લોડા તમારી સાથે કે રીતે વતે એમ તમે ધર્યાણી હો તે જ રીતે તમે પણ તેમની સાથે વતો. એ જ મુસ્તાના નિયમશાસ્ત્ર અને પ્રયોગકોના શિક્ષણુનો સાર છે.”

એક સાદી દૃષ્ટાંતથી તેમણે પોતાની વાત પૂરી કરી. “જે ડેઈ મારા આ શહેરો સાંભળીને તેનું પાલન કરે છે તેને હું સખત ખડક પર ધર બાંધનારા સમજુ માણુસ સાથે સરખાવીશ. વરસાદ તૂઠી પડચો, નહીંમાં પૂર આવ્યાં અને તે ધર પર જેરશોરથી પવન હૂંકાયો, પણ તે પડયું નહિ, કારણ તેનો પાયો ખડક પર હતો.

પણ જે ડેઈ મારા આ શહેરો સાંભળીને તેનું પાલન કરતો નથી તેને હું રેતી પર ધર બાંધનારા મૂખ્ય માણુસ સાથે સરખાવીશ. વરસાદ તૂઠી પડચો, નહીંમાં પૂર આવ્યાં અને તે ધર પર જેરશોરથી પવન હૂંકાયો, અને તે કડડભૂસ કરતું પડી ગયું, કારણ તેનો પાયો રેતી પર હતો.”

ઈસુ કશી ઉતાવળમાં ન હતા. તે પોતાના અનુયાયીઓને કામ કરતા જોતા હતા. તેમની મુલવણી કરતા હતા. હવે પોતાના ખાસ ને નિકટના સાથીઓ બની રહે તેવા ખાર જણુને પસંદ કરવાનો સમય આવી લાગ્યો હતો. કુંગરો ઉપર એક રાત એકલા રહી, ઈશ્વરને પ્રાર્થના કરી, તેમણે પોતાના અનુયાયીઓને પોતાનો નિર્ણય જણાવ્યો. કશી ધાંખલ નહિ, કશો સમારંભ નહિ. ભાવ તેમણે આરનાં નામ હીધાં : સિમેન પીતર, આંદ્રિયા, યાકૂખ ને તેનો ભાઈ યોહાન, હિલિપ, બાર્થોલોમ્યુ, માટ્થી, થોમા, આલ્ફ્રેડનો પુત્ર યાકૂખ, થાદી, સિમેન રાષ્ટ્રવાહી, અને ઈસુની ધરપકડ કરવનાર અહૃદા ધર્સણારિયોત!

ડેઈ ધાંખલ નહિ પણ એક મહાન ને શક્વતીં નિર્ણય. કારણ, આ નાનકડી ટોળા ઉપર ઈશ્વરના રાજ્યનો પ્રસાર કરવાની

જવાયદારી હતી. જવનના સંદેશની તેમને સોંપણી થઈ હતી. તેમના ઉપર જ આ દુનિયાના પ્રિસ્તતા ધર્મસંઘની સ્થાપના થઈ હતી.

આ તા માણુસોનો ગમી જય તેવા સમૂહ હતો. દરેકનો સ્વભાવ અને વ્યક્તિત્વ અલગ અલગ હતાં. તેઓ માનવી ગુણ-દ્વારાવાળા હતાં. તેઓમાં ખામીએ હતી, છતાં તેઓમાંના અગિયાર જણું ઈચ્છાને નિઃસંક્ષય ભરપૂર સ્નેહ ને નિઃસ્વાર્થ મેત્રી આપ્યાં. ઈચ્છા તેમના મિત્રો પર પ્રેમ રાખતા હતા, અને તેમણું આ અસમતોલ લાગે તેવા વીણી કાઢેલા માણુસોની ટેળીને ડાઈ પણ માનવોના સમૂહને કઢી ન સોંપાઈ હોય તેવી મહાન જવાયદારી વિશ્વાસપૂર્વક સોંપી.

કાપરતાહુમના ચારમાં બે લાઈઓની બે લેડીઓ હતી. સિમોન પીતર અને આંદ્રિયા, અભીના ટીકરા ચાડ્યાને ચોડાન. તેમાં પીતર વયમાં સૌથી મોદ્યા હતો; તે શરીરે કદાવર ને મજબૂત હતો; સાચો માણુસ ને આજનુભૂત નેતા. તે વાતાંદિયો પણ હતો, હસવામાં ઉતાવળિયો ને કોષમાં પણ. જોકે તેનો લાઈ આંદ્રિયા તેને ઈચ્છ પાસે લઈ આવ્યો હતો, છતાં તેનો લાયમી સ્થાથીદાર હતો સ્વપ્ન-શિહ્ની. અને વિચારક એવો ચોડાન. પીળ ડાઈ પણ કરતાં ચોડાન ઈચ્છાની વધુ નિકટ હતો. તે સૌથી પહેલાં ઈચ્છાના ઉપરેશનું રહસ્ય પામ્યા હતો. પરંતુ તે અને તેનો લાઈ ચાડ્યા ચોડાક આવેગવાળા ને ઉતાવળિયા હતા. તેથી ઈચ્છાએ તેમને ‘ગજનાના મુનો’ એવું ઉપનામ આપ્યું હતું.

આંદ્રિયા અને ચાડ્યા પણ સારા મિત્રો હતાં. તેઓ સાથે જ કામ કરતા. ઈચ્છાની સેવામાં જવનનાં ધણ્ણાં વર્ષાં ચાડ્યા ગાળી શકે તે અગાઉ હેરોઈ તેને ડેદમાં નખાવ્યો હતો ને પછી તેનો શિરરચ્છેદ કરાવ્યો હતો.

આ પછીના ચાર વિશ્વાસુ આગેવાન ને લડવેયા હતા. તેમને

ઈચુ ખિસ્ત વિશે કોઈ શંકા ન હતી. તેમનાં નામ હતાં ક્રિલિપ, થોમા, માત્થી ને બાથોલોમ્યુ (જે નાથાનાયેલ માટેનું બીજુ નામે પણ હોઈ શકે). તે બધા ઈચુ પર પ્રેમ રાખતા અને ઈચુને ખાતર પ્રાણ પાથરવા પણ તૈયાર હતા, પરંતુ ઈચુએ પોતે ઈશ્વરપુત્ર હોવાનો દાવો કર્યો ત્યારે આપણુભાંના ઘણુની નેમ તેમને પણ થાડીક શંકા તો થઈ હતી. થોમાને તો ‘શંકાશીલ કે અશ્વાણુ’ એવું ઉપનામ પણ મળ્યું હતું, કારણું તેણે ઈચુ પુનરુથાન પામ્યા છે તે વાત શરૂઆતમાં માની ન હતી. થાહી (નેતું કદાચ બીજું) નામ યહૃદા હતું) અને સિમોન બંને અતિ ચુસ્ત યહૃદીઓ હતા. સિમોન તો રોમ સાથે જરા પણ સમાધાન ન સ્વીકારનાર કાન્નિતકારી હતો.

ખૂબ ધિક્કારાયેલા યહૃદા ધર્ષકારિયોતને ઈચુનો વિશ્વાસધાત કરવા માટે ભારે કિંમત ચુક્કવવી પડી હતી. છતાં ઈચુએ કોઈ ચોક્કસ કારણુસર તેની પસંદગી કરી હશે. તે ગાલીલનો નહિ પરંતુ યહૃદિયાનો હતો અને વ્યવહારકુશળ હોવાથી ટોળાનાં નાણુંનો હિસાબ તેની પાસે રહેતો. તે સિમોન નેવો જ રાષ્ટ્રવાદી હતો અને સિમોનની નેમ એવી આશા રાખતો હતો કે, ઈચુ એક મહાન લક્ષ્ણરી નેતા તરીકે આગળ આવશે. છેવટે ઈચુના વિશ્વાસધાતનું જે પરિણામ આવ્યું તે નેઈને તેણે લાંચના પૈસા લાંચ આપનારની સામે ફેંકી દીધા અને ગળે ઝાંસો ખાઈને આત્મહત્યા કરી.

આમ ખિસ્તી ધર્મની પ્રથમ ભિશનરી મુસાફરી - ધર્મપ્રયાર-યાત્રા માટે આ બાર માણસોને પસંદ કરવામાં આવ્યા હતા. ઈચુએ તેમને રૂપણ માર્ગદર્શક સ્કુયનાઓ આપી અને તેઓ ભૂંડા આત્માઓને કાઠવાની અને બધા પ્રકારનાં માંદાને સાંજ કરવાની શક્તિ મેળવીને બધ્યેની નેડીમાં ચાલી નીકળ્યા. તેમને દૂર જવાનું ન હતું પરંતુ પોતાના દેશના યહૃદી લોકો પર ધ્યાન કુન્નિત કરવાનું હતું. પશ્ચાત્તાપ અને પાપોની ક્ષમા પ્રગટ કરવા માટે અને ઈશ્વરનું રાખ્ય આવી રહ્યું છે તે જહેર કરવા માટે ઈચુએ

તેમને આશીર્વાદ આપ્યો વિદ્યાય ક્ષ્યા. તેણે તેઓને પૈસા વગર જવાની અને સાથે વધારાનાં કંપડાં પણ ન લઈ જવાની સ્વર્ણા આપ્યો અને રોજેરોજના ખારાક અને આશ્રય માટે ઈશ્વર પર જ આધ્યાર રાખવાનું જણાવ્યું. તેમણે તેઓને ચેતવણી આપી કે ઈચ્છાના નામની ખાતર તેમને ડેઢમાં નાખવામાં આવશે ને તેમના પર જેર-જુલભ કે વાસ ચુલ્બરવામાં આવશે, પરંતુ જેઓ તેમનો સતકાર કરશે તેઓ ઈચ્છાનો પણ સતકાર કરશે અને જેઓ ઈચ્છાને સ્વીકારશે તેઓ ઈચ્છાને મોકલનાર તેમના પિતાનો પણ સ્વીકાર કરશે તેવું ઉત્તોજન ને પ્રોત્સાહન આપ્યું.

તેથી ભારે ઉત્સાહ સાથે અને પ્રિસ્તે પ્રેરણ હિંમતના ભાથા સાથે આ મૂળીલર બંધાદુર માણુસો શુલસંદેશનો પ્રસાર કરવા અને માંદાને સાંજ કરવા ચાલી નીકળ્યા.

ગાલીલમાં ઉપદેશ અને આરોગ્યપ્રદાન

ઈસુએ પોતે પસંદ કરેલા મિનોને મુસાફરીએ મોકદ્યા ત્યારથી માંડિને યરશાલેમ તરફના છેલ્લા પ્રવાસ ચુધીનો મોટા ભાગનો સમય તે ગાલીલ પ્રદેશમાં રહ્યા. ત્યાં તે ગામેગામ ને શહેરેશહેર ઉપદેશ આપતા ઈચ્છા. લોકટેળાંઓ પણ મધ્યમાખીઓની જેમ તેમની પાછળ ફરતાં રહ્યાં. કચારેક તે એકલા પહડો પર એકાંતમાં ચાલ્યા જતા તો કચારેક થોડા શિષ્યો સાથે ગાલીલ સરોવરને પૂર્વ કિનારે પ્રાર્થના તથા આરામ માટે જતા રહેતા.

તે ઘણી વાર દણ્ઠાંતો દ્વારા બોધ આપતા. તે જાણુતા હતા કે નાનકડી બોધકથાએ મારફત ધણુંખું શીખવી શકાય છે. પોતાના શ્રોતાઓને ઈશ્વરના રાજ્ય વિશે સમજવવા તે સાંદ્રાં ને જાણીતાં ઉદાહરણું આપતા.

“સાંભળા,” તેમણે કહ્યું. “એક વાર એક ભાણુસ બી વાવવા ગયો. તેણે જેતરમાં બી નાખ્યાં. ડેટલાંક બી પગથી પર પડ્યાં અને આકાશનાં પક્ષીઓ આવીને તે ખાઈ ગયાં. બીજાં ડેટલાંક બી પથરાળ જમીન પર પડ્યાં. ત્યાં માટી થોડી હતી. માટી ભાંડી ન હોવાથી બી તરત જ ભગી નીકળ્યાં. સૂર્યનો તાપ પડતાં જ તે કુમળા છોડ કરમાઈ ગયા અને મૂળ ભાંડાં ન હોવાથી સુકાઈ ગયાં. ડેટલાંક બી કંટાંખરાંમાં પડ્યાં અને કંટાંખરાંએ વધીને

છોડને દાખી હીથા. પણ ડેટલાંડ બી સારી જમીનમાં પડ્યાં અને તેમને સારો પાક આપ્યો - ડેટલાંડને સોગળું, ડેટલાંડને સાઠગળું ને ડેટલાંડને વ્રીસગળું.”

પછી તેણે સમજૂતી આપી : “વાવનાર ઈશ્વરનો સંદેશા વાવે છે. ડેટલાંડ વાર સંદેશા રસ્તાની પગથી પર પડે છે; આ લોડા સંદેશા તો સાંભળે છે પણ સંદેશા તેમના હંદ્યમાં વવાતાંની સાથે સેતાન આવીને કે વાવવામાં આવ્યું છે તે અડય મારીને લઈ જય છે. બીજી ડેટલાંડ લોડા ખડકાળ જમીન ઉપર પડેલાં બી નેવા છે. તેઓ સંદેશા સાંભળતાં આનંદ્યી તરત જ સ્વીકારી લે છે. પણ તે સંદેશા તેમનામાં બાંડે સુધી જિતરતો નથી અને તેઓ લાંબું ટક્કા નથી. સંદેશાને લીધે જ્યારે મુસીબત કે સત્તામણી આવે છે સ્થારે તેઓ પાછા પડી જય છે. ડેટલાંડ જાંખરાંમાં પડેલાં બી નેવા છે. તેઓ સંદેશા સાંભળે છે પરંતુ આ હુનિયાની ચિંતાએ અને ધન પ્રત્યેનો લેખ આ સંદેશાને ગુંગળાવી હે છે અને તેમને ફળ આવતાં નથી. પણ બાકીના સારી જમીનમાં વાવેલાં બી નેવા છે. તેઓ સંદેશા સાંભળે છે, તેને સ્વીકારે છે અને તેમને ફળ પણ આવે છે. ડેટલાંડને સોગળું, ડેટલાંડને સાઠગળું ને ડેટલાંડને વ્રીસગળું પાક જસે છે.”

ઈસુએ માનવી વર્તન વિશે પણ ઉપદેશ આપ્યો. એક યુવાન ધારાશાલીએ ઈસુની પરીક્ષા કરવા અને તેને જોટા ઉત્તરમાં સપડાવવાના ધરાદાથી પૂછ્યું, “ચુરુલ, શાશ્વત જીવન મેળવવા મારે શું કરેલું જોઈએ ?” આમ તો એ સાહે પ્રશ્ન હતો પરંતુ ઈસુએ પ્રશ્ન પૂછતાર ધારાશાલી છે એ જાણીને ધર્મસંહિતા શું કહે છે અને તે તેનો શો અર્થ ધયાવે છે તેવો વળતો પ્રશ્ન કર્યો. પેલા માણુસે ઉત્તર આપ્યો, “તારે પ્રભુ તારા ઈશ્વર પર પૂરા હંદ્યથી, તારા પૂરા જીવથી, તારી પૂરી શક્તિથી અને તારા પૂરા મનથી પ્રેમ

રાખવો, અને તારા પડોશી પ્રત્યે તારી જીત પર રાજે છે તેટલે
પ્રેમ રાખવો.”

ઈચુએ તેને કહ્યું, “તારો ઉત્તર સાચો છે. તે પ્રમાણે વર્ત્ન
રાખ એટલે તેને જીવન પ્રાપ્ત થશે.”

પરંતુ ધારાશાસ્ત્રી પોતે વિકાન છે તેવું બતાવવા આતુર હતો,
તેણે ઈચુને પૂછ્યું, “પણ મારો પડોશી ડાણ કે?”

તેથી ઈચુએ તેને લલા સમર્થનીની વાર્તા કહી સંભળાવી : “એક
માણુસ યદ્યશાલેમથી યરીએ જતો હતો. ૨૨તામાં લુંટારાઓએ તેના
પર હુમલો કર્યો. તેનાં વસ્તો ઉતારી લીધાં તે તેને માર માર્યો
અને તેને અધમૂયો મૂક્ષીને ચાલ્યા ગયો. એવું બન્ધું ડે એક પુરોન-
હિત એ ૨૨તે થઈને નીકળ્યો. તેણે પેલા માણુસને જોગ્યો અને તે
૨૨તાની ખીજ બાજુએ થઈને ચાલ્યો ગયો. એ જ પ્રમાણે એક
લેવી કુળનો માણુસ (પુરોહિતનો મદદગાર) ત્યાં થઈને નીકળ્યો. તે
પણ પેલા માણુસને જોઈને ખીજ બાજુથી ચાલ્યો ગયો. પણ એક
સમર્થની એક ગધેડા પર બેસીને પોતાની સુસાક્ષરીમાં તે જરૂરીએ
આવી પહેંચ્યો. પેલા માણુસને જોઈને તેના હંદયમાં દયા આવી.
તેણે તેના ધા ઉપર તેલ ને દ્રાક્ષાસવ રેડીને પાટા બાંધ્યા અને
એ માણુસને પોતાના ગવેડા પર બેસાડીને એક ધર્મશાળામાં લઈ
ગયો ને ત્યાં તેની સંભાળ લીધા. ખીજ દિવસે તેણે એ દીનાર
(ચહૂઢી નાણું) કાઠીને ધર્મશાળાના માલિકને આપ્યા અને તેને કહ્યું,
“તમે એની સેવાચાકરી કરનો અને હું પાછો કરું ત્યારે તેને અંગે
ને કંઈ વધારાનું ખર્ચ થયું હો તે હું આપીશ.”

પછી ઈચુએ પૂછ્યું, “હવે તારા અભિપ્રાય પ્રમાણે
માંથી ડાણ હુમલાનો ભેગ અનેલ માણુસનો પડોઃ
ધારાશાસ્ત્રીને કણૂલ કરવું પડ્યું કે, “જેણે તેના
તેની સેવા કરી તે જ તેનો પડોશી કહેવાય.”

કહ્યું, “તો પછી તું પણ જઈને એ પ્રમાણે કર.” અને તે ધારાશાસ્ત્રી પોતે મુખ્ય અન્યો તેવી લાગણી અનુભવતો ચાલ્યો ગયો.

થોડા જ સમયમાં શિષ્યો પોતાની ધર્મપ્રસારક મુસાફરીએથી પાછા કર્યો અને પોતાના સ્વામી સાથે જોડાઈ ગયા. કે જે બન્ધું તે તેમને જણ્ણાવવા તેઓ આતુર હતા. તેમને આમ તો શીખવવા માટે મોકલવામાં આવ્યા હતા. પરંતુ શીખવ્યા કરતાં તેઓ વધુ શીખ્યા હતા. ઈચ્છાની ઉપસ્થિતિ વિના ઉપદેશ આપ્યાથી અને જીમારોને સાંજ કર્યાથી તેમનાં શરીર અને મન થાકી ગયાં હતાં. જ્યારે ઈચ્છાએ તેમની આસપાસ વીંટળાયેલાં રહેતાં ટોળાંયોથી તેમને અતિ અભિત થયેલા જેથો ત્યારે તેઓ થોડા સમય આરામ લઈ શકે તેવી એકાંત જગ્યાએ તે તેમને લઈ ગયા.

તેઓ કાપરનાહમથી પીતરની હોડીમાં બેસીને ઉત્તર-પૂર્વ દિશામાં બેથશેદા અને તેની આસપાસના પહોડી પ્રદેશ તરફ ઊપડ્યા. ત્યાં સરોવર કંઈ બહુ પહોળું નથી તેથી એક કિનારાથી બીજા કિનારા સુધી જોઈ શકાય છે તેથી ટોળાંયો પણ હોડી જે દિશામાં જતી હતી તે ઉત્તરની દિશા તરફ લઈ જતા રસ્તા તરફ આગળ વધ્યાં.

જ્યારે પોતરની હોડી ઉત્તરના કિનારે પહોંચી ત્યારે કાપરનાહમથી જમીનમાર્ગ તેમની પાછળ પાછળ આવેલાં ટોળાંમાંથી સૌથી આગળનાં ભાણુસ્થો અડપથી રસ્તા પર ચાલતાં તેમણે જેથો.

આ રણિયામણું આમવિસ્તારથી તેઓ સુપરિચિત હતા. ટેકરીએ જાગે કિનારા પાસેથી નિકળી ધીમે ધીમે જાચી થતી જતી હતી અને લીલી જન્મન પાથરી હોય તેવા ધાસ-આચાદિત પ્રથી પ્રથી સરોવરનાં વાદળી પાણીનું દસ્ય ખૂબ અદ્ભુત અડવાડિયાંના પરિશ્રમ પછી ઈચ્છ અને તેમના મિત્રો જીળવવા આતુર હતા તેથી પોતા તરફ આવતી મેરી રમાંના અમુક શિષ્યો અકળાયા. પણ ઈચ્છ જણુતા

રાખવો, અને તારા પડોશી પ્રત્યે તારી જીત પર રાખે છે તેટલો
પ્રેમ રાખવો.”

ઈચુએ તેને કહ્યું, “તારો ઉત્તર સાચો છે. તે પ્રમાણે વર્ત્ન
રાખ એટલે તને જીવન પ્રાપ્ત થશે.”

પરંતુ ધારાશાલી પોતે વિદ્ધાન છે તેવું બતાવવા આતુર હતો,
તેણે ઈચુને પૂછ્યું, “પણ મારો પડોશી ડેણું ?”

તેથી ઈચુએ તેને ભલા સમઝનીની વાર્તા કહી સંભળાવી : “એક
માણુસ યદ્દશાલેમથી થરીએ જતો હતો. રસ્તામાં લૂંટારાએએ તેના
પર હુમલો કર્યો. તેનાં વચ્ચે ઉતારી લીધાં તે તેને માર માર્યો
અને તેને અધ્યમૂળો મૂકીને ચાલ્યા ગયા. એવું અન્યં કે એક પુરો-
હિત એ રસ્તે થઈને નીકળ્યો. તેણે પેલા માણુસને જેયા અને તે
રસ્તાની ખીજ બાજુએ થઈને ચાલ્યા ગયો. એ જ પ્રમાણે એક
લેવી કુળનો માણુસ (પુરોહિતનો મદદગાર) ત્યાં થઈને નીકળ્યો. તે
પણ પેલા માણુસને જેઠીને ખીજ બાજુથી ચાલ્યા ગયો. પણ એક
સમઝની એક ગંધેડા પર બેસીને પોતાની સુસાઇરીમાં તે જગ્યાએ
આવી પહોંચ્યો. પેલા માણુસને જેઠીને તેના હૃદયમાં દયા આવી.
તેણે તેના ધા ઉપર તેલ ને દ્રાક્ષાસવ રેડીને પાટા બાંધ્યા અને
એ માણુસને પોતાના ગંધેડા પર બેસાડીને એક ધર્મશાળામાં લઈ
ગયો ને ત્યાં તેની સંભળ લીધી. ખીને દિવસે તેણે એ દીનાર
(યહુદી નાણું) કાઢીને ધર્મશાળાના માલિકને આપ્યા અને તેને કહ્યું,
‘તમે એની સેવાચાકરી કરજે અને હું પાછો ફરું ત્યારે તેને અંગે
જે કંઈ વધારાનું ખચું હશે તે હું આપીશ.’”

પછી ઈચુએ પૂછ્યું, “હવે તારા અભિપ્રાય પ્રમાણે આ નણ-
માંથી ડેણું હુમલાનો ભોગ અનેલ માણુસનો પડોશી કહેવાય ?”
ધારાશાલીને કખૂલ કરવું પડ્યું કે, “જેણે તેના પર દયા લાવીને
તેની સેવા કરી તે જ તેના પડોશી કહેવાય.” ત્યારે ઈચુએ તેને

કહ્યું, “તો પછી તું પણ જઈને એ પ્રમાણે કર.” અને તે ધારાશાખી પોતે મુખ્ય બન્યો તેવી લાગણી અનુભવતો ચાલ્યો ગયો.

થાડા જ સમયમાં શિષ્યો પોતાની ધર્મપ્રસારક મુસાફરીએથી પાછા ફર્યા અને પોતાના સ્વામી સાથે જોડાઈ ગયા. ને ને બન્યું તે તેમને જણ્ણાવવા તેઓ આતુર હતા. તેમને આમ તો શીખવવા માટે મોકલવામાં આવ્યા હતા. પરંતુ શીખવ્યા કરતાં તેઓ વધુ શીખ્યા હતા. ઈસુની ઉપસ્થિતિ વિના ઉપદેશ આપ્યાથી અને બીમારોને સાજ કર્યાથી તેમનાં શરીર અને મન થાકી ગયાં હતાં. જ્યારે ઈસુએ તેમની આસપાસ વીંટળાયેલાં રહેતાં ટોળાંયોથી તેમને અતિ અભિત થયેલા જોયા ત્યારે તેઓ થાડા સમય આરામ લઈ શકે તેવી એકાંત જગ્યાએ તે તેમને લઈ ગયા.

તેઓ કાપરનાહમથી પીતરની હોડીમાં એસાને ઉત્તર-પૂર્વ દિશામાં બેથશેદા અને તેની આસપાસના પહાડી પ્રદેશ તરફ ઊપડ્યા. ત્યાં સરોવર કંઈ ઘડુ પહેણું નથી તેથી એક કિનારાથી ખીજ કિનારા સુધી જોઈ શકાય છે તેથી ટોળાંયો પણ હોડી ને દિશામાં જતી હતી તે ઉત્તરની દિશા તરફ લઈ જતા રસ્તા તરફ આગળ વધ્યા.

જ્યારે પીતરની હોડી ઉત્તરના કિનારે પહેણ્યી ત્યારે કાપર-નાહમથી જમીનમાર્ગ તેમની પાછળ પાછળ આવેલાં ટોળાંમાંથી સૌથી આગળનાં માણણુસો ઝડપથી રસ્તા પર ચાલતાં તેમણે જોયા.

આ રણિયામણું આમવિસ્તારથી તેઓ સુપરિચિત હતા. ટેકરીઓ જણું કિનારા પાસેથી નીકળી ધીમે ધીમે જાચી થતી જતી હતી અને લીલી જજમ પાથરી હોય તેવા ધાસ-આચાદિત તેમનાં શિખરો પરથી સરોવરનાં વાદળા પાણીનું દસ્ય ખૂબ અદ્ભુત લાગતું. કેટલાંક અઠવાડિયાંના પરિશ્રમ પછી ઈસુ અને તેમના મિત્રો થાડા આરામ મેળવવા આતુર હતા તેથી પોતા તરફ આવતી મોટી મેદનાને જોઈ બારમાંના અમુક શિષ્યો અકળાયા. પણ ઈસુ જાણુતા.

હતા કે લોકોને તેમની ડેટલી જરૂર હતી. તેથી તે તેમને ભળવા ગયા. તેઓને જેઈ ઈચ્છાને દ્વારા આવી, કારણ ‘લોકો ભરવાડ વિનાતાં ઘેરટાં જેવા’ હતા. એ તો એક મિશ્ર સમૂહ હતો – નાનાં ખાળડો સાથેની ખીચ્યો, છાકરા અને છોકરીઓ – ખાળડો તો સદા ઈચ્છા પર સ્નેહ રાખતા — ઈચ્છા રૈમની સત્તા સામે કચારે બળવાની આગ પેટાવે તેની વાટ જેતા મુરુષો અને જિજાસુ એવા યુવાનો અને ઈચ્છાના વ્યક્તિત્વથી પ્રભાવિત થયેલાં ધણ્ણાં બધાં માંદાં તો હોય જ. લૂલાં ને લાંગડાં, આંધળાં ને અપંગો અને વળી જતજતની ખીમારીથી પીડાતા લોકો.

ઈચ્છાને માંદાં ખાળક પ્રત્યે માતપિતાને આવે તેવી આ લોકોની દ્વારા આવી. તે સાચા અર્થમાં દ્વારાસાગર હતા. કરુણા-ટપકતી આંખે તે માગ્ય પરના ધાસવાળા ઢોળાવો પર જિલેલા લોકો વચ્ચે ઈર્યા. તેમની સાથે વાત કરવા લાગ્યા, તેમને સાંત્વન આપવા લાગ્યા. ને જે માંદાં હતાં તેમને તેમણે સાંજ કર્યાં. તે તેમને ઈશ્વરના રાજ્ય વિશે ઉપદેશ આપવા લાગ્યા. તે તેમને વારે વારે કહેતા હતા કે આ રાજ્ય હિંસા કે તલવારથી પ્રાપ્ત કરવાનું નથી પણ તેમાં તો માનવીઓનાં હુદ્દ્યોને જીતવાનાં છે. કલાકો પસાર થવા લાગ્યા. ને કાપરનાહમ ઉપરની ટેકરીઓ પાછળ સૂર્ય પણ અદૃશ્ય થવા લાગ્યો. લોકો હવે અધીરા ને ભૂખ્યા-થયા હતા, જ્યારે બાર શિંયો. મગજની થોડીક સમતુલ્ય ચુમાવી કોધ પણ વ્યક્તા કરતા હતા.

સાંજ પડી એટલે શિંયોએ ઈચ્છુ પાસે આવીને કહ્યું, “આ તો ઉજાજુડ જરૂર્યા છે. દિવસ આથમી ગયો છે. આપ લોકોને વિદ્યા કરી દો કે તેઓ ગામડાંઓમાં જઈને કંઈક ખાવાનું ખરીદી શકે.” પણ તેઓનાં ધરો તો આઈ માઈલ દૂર હતાં, તેથી ઈચ્છાએ ઉત્તર આપ્યો, “તેમણે જવાની જરૂર નથી. આપણે તેમને ખાવાનું આપવું રહ્યું.” પછી ઇલિપને પોતાની પડે જિલેલા જેઈને તેને કહ્યું,

“આપણે આ લોકો માટે કચાથી રોટલી ખરીદીશું?” ઈસુએ ઇલિપને જાણી નેઈને પૂછ્યું, કારણ, તેને હજુ પણ પોતાના સ્વામીમાં પૂરી અંદ્રા એડી ન હતી.

હજુ પણ ઇલિપને સમજયું નહોંઠું કે ઈશ્વરની સહાયથી કશી પણ વસ્તુ ઈસુ માટે અશક્ય ન હતી. ઇલિપની ક્ષોટી કરવા જ ઈસુએ તેને પૂછ્યું હતું. ઇલિપનો ઉત્તર સાવધ અને વ્યવહારું હતો. “અસો હિનારનો બોરાક લાવીશું તાચે બધાને ભાગે થાડો થાડાયે નહિ આવે.” તે આ બોલ્યો ત્યારે તેને ખંખર હતી કે આટલો ખંધો બોરાક મળી શકે એવી દુકાન તા માઈલો દૂર હતી. તેઓ વાતો કરતા હતા ત્યારે આંદ્રિયાએ એક નાના છોકરાને ધાસમાં જેસીને ખાતો નેથો હતો. પાંચ હજાર જેટલા લોકોમાં માત્ર આ એક જ છોકરા પાસે કશું આવાનું હતું, અથવા કણો કે કશું બરયું હતું! આ છોકરા પાસે એક નાની યોપકી પણ હતી અને જ્યારે આંદ્રિયાએ સિમત કરીને તે શું ખાય છે એમ પૂછ્યું ત્યારે તેણે તેને બતાવ્યું અને પોતાની માણે રંધેલી નાનકડી રોટલી ને માછલી પણ બતાવી.

આંદ્રિયાએ પોતાના ગુરુ પાસે જઈને કહ્યું, “અહીં એક છોકરા પાસે જવની પાંચ રોટલી ને બે માછલી છે.”

ઈસુએ શિષ્યોને લોકાને જેસાડવા માટે કહ્યું. પછી તેમણે પેલા છોકરાને પોતાની પાસે બોલાવ્યો. તેમણે પાંચ રોટલી અને બે માછલી લઈને, આકાશ તરફ નેઈને, તેમને માટે ઈશ્વરનો આભાર માન્યો. પછી તેમના દુકડા કરીને લોકાને વહેંચવા માટે શિષ્યોને આપ્યા. શિષ્યોએ લોકાને પચાસ પદ્માસની પંગતમાં જેસાડી દીધા હતા. ઈસુએ શિષ્યોને લોકાને બોરાક આપવાનું કહ્યું. તે આમ પેલી પાંચ રોટલી ને બે માછલી ભાગતા જ રહ્યા અને તે તેમના મજબૂત ને વરદ હાથોમાં હજરોની સંખ્યામાં બેવડાતી રહી ને

ખુશખુશાલ શિષ્યો ભૂખ્યા લોડાને તે વહેંચતા રહ્યા. ખધાએ (નેમાં પાંચ હજર તો પુરુષો હતા) ધરાઈને ખાંબું. પછી ઈસુએ શિષ્યોને વધેલા ટુકડા એકડા કરવાનું કહ્યું અને વધેલા ટુકડાઓમાંથી તેમણે બાર ટેપલીએ ભરી.

આ અદ્ભુત કાય્ય જોઈને આશ્રયાંકિત થયેલા લોડાને ઈસુએ રવાના કર્યા, અને શિષ્યોને હોડીમાં બેસીને કાપરનાહુમ જઈને ત્યાં પોતાની વાટ જેવાનું કહ્યું. પાંચ હજરને જમાડવાના આ મહાન ચમત્કારમાં ઈસુની ધણી શારીરિક ને માનસિક શક્તિએ ખર્ચાઈ હતી ને તે ખૂબ થાકી ગયા હતા. તેમના દરેક ચમત્કારમાં તેમને ધણી શક્તિ ખર્ચવી પડતી હતી. ડેઈ સાદી સરલ યુક્તિથી આ ચમત્કારો થતા ન હતા. એટલે જે, ધણી વાર બનતું તેમ, તેમને એકલા રહેવાની, ઈશ્વરને પ્રાર્થના કરવાની અને ઈશ્વર પાસેથી નવું ખળ ને નવી શક્તિ પ્રાપ્ત કરવાની જરૂર હતી.

તે પહાડ પર અડતા હતા ત્યારે લોકટોળાં કાપરનાહુમ તરફ ધીમે ડગલે પાણી જતાં હતાં. ડેટલાક મૂંજાઈ ગયા હતા તો ધણું માંદાને સાંજ કરવાના અને વિશેષ તો પાંચ રોટલી ને બે માછલીથી પાંચ હજરથી વધુ માણુસોને જમાડવાના તેમના હેવી કૃત્યથી ધણું ઉતેજિત થઈ ગયા હતા. એ જે સમયે રાન્ઝ હેરોદે સ્નાનસંસ્કારક યોંહાનની કર્પોરિણુ હત્યા કર્યાના સમાચાર ગાલીલમાં પહેંચ્યા. અને તેથી ધણું બંડ કરવાના મિલજમાં હતા અને તેમણે આ નવા ઉપદેશકની પોતાના રાન્ઝ તરીકે જહેરાત કરવામાં આનંદ અનુભવ્યા હોત. તેઓ કદાચ ખળ વાપરીને પણ ઈસુને લઈ ગયા હોત, પરંતુ ઈસુને એવી ડોઈ વાતમાં રસ ન હતો. રાન્ઝ થવાની ના પાડવાને કારણે તેમણે ધણું અનુયાયીએ ગુમાવ્યા.

રાત પડી. સરોવરના પૂર્વ કિનારાના ઊંચા મેદાનમાંથી સખત પવન ઝુંકાવા લાગ્યો. મોઝાં અચ્યાનક વિકરાળ સ્વરૂપ ધારણું કરવા

લાગ્યાં. સિમોન પીતર અને તેના મિત્રાએ આવાં ધણું તોકાનો જેથાં હતાં ને વાજખી રીતે જ તેમનાથી ભીતા હતા. સઠ ઉતારી દેવામાં આવ્યા ને માણુસો હલેસાંથી મહેનત કરવા લાગ્યા. પરંતુ વાવાડોકું વધતું જતું હતું અને હવે તો હોડીની દિશા સાચવવી પણ મુશ્કેલ હતી. કલાડો વીતવા લાગ્યા અને તેમને સમઝયું કે કશથે અંકુશ વિનાતી હોડી આમતેમ ફંગોળાતી ગમે તેમ આગળ ઘસડાતી હતી.

દૂરના પર્વત પર રહેલા ઈચ્છુ જાણી ગયા કે તેમના મિત્રો મુશ્કેલીમાં આવી પડ્યા હતા. વહેલી પરોઢે જયારે સવારનો કુમળો પ્રકાશ પૂર્વના આકાશને ઉજાળી રહ્યો હતો ત્યારે તે તેમની મદદે ગયા. હવે તો પેલા બાર જણ્ણા હોડીને દૂખી જતી બચાવવાના મરણિયા પ્રયત્નો કરતા હતા અને મનોમન વિચારતા હતા કે આવે સમયે શુરૂલ સાથે હોત તો ડેટલું સારું થાત !

સમય સવારના નણુથી છ વચ્ચેનો હતો. તેઓમાંના એકે હોડીમાંથી પાણી ઉલેચ્યતો ઉલેચ્યતાં જાચે જેણું અને વહેમભિન્નિત લથની બૂમ પાડી. પરોઢના આછા ઉનસમાં પાણીની શીકરો વચ્ચે તેણું તોકાની મોનં ઉપર ચાલી આવતી ડોઈ આડૃતિ નિહાળી.

“આ ડોઈ ભૂત છે !” તેણું કહ્યું. તેઓ બુધા બૂમ પાડી ઉડ્યા, “ભૂત, ભૂત !” તે જ ક્ષણે ઈચ્છુએ તેમને કહ્યું, “હિંમત રાખો. એ તો હું છું. ધીશા નહિ.”

ફરી આપત્તિના સમયે તેઓ ઈચ્છુ પરનો વિશ્વાસ ખાઈ બેઠા હતા અને ફરી તે તેમની મદદે આવ્યા હતા.

ભીન તો હજુ આશ્રય અને આનંદ વચ્ચે મેં વકાસીને જેઠ રહ્યા હતા ત્યાં તો ઉતાવળિયા પીતર આમતેમ જોલાં ખાતી હોડીમાં જિલો થઈ ગયો.

“પ્રભુ, ને સાચે જ આપ હો તો મને પાણી ઉપર આપતી પાસે આવવાની આજા કરો,” તેણું કહ્યું.

ઈચુએ કહ્યું, “આવ.”

ખીજ તો હજુ હોડીને સ્થિર રાખવાની મથામણું કરતા હતા ત્યાં તો પીતર હોડીમાંથી તોકાની મોનં પર જિતરી પડ્યો. ઈચુ થાડા કૂટ જ ફૂર હતા. તેમના મેં પર સમજણુંને આવકારતું સિમત પણ તેણે જેયું. તેણે એ પણ જેયું કે ખળભળતા પાણીમાં તે સરળતાથી ચાલી શકતો હતો. ત્યાં તો અચાનક તોકાની પવનનો ઝપાટો આવ્યો અને મોનંએ તેને પલાળી નાખ્યો. પાછળની હોડી-માંથી પણ ભયના માર્યા ડેઈએ ચીસ પાડી. તેણે સામે જેયું પરંતુ ને આકૃતિને તેણે જેઈ હતી તે હવે સામે ન હતી. તે આકૃતિ ઈચુ જેવી હતી. પરંતુ તે ડેવી રીતે હોઈ શકે? તોકાની પવનના ખીજ એક ઝપાટાથી તે વાંકા વળી ગયો. ઠંડાં મોનં તેની ઉપરથી પસાર થઈ ગયાં. તે દૂષ્યવા લાગ્યો.

“પ્રભુ, ખચાવો, ખચાવો!” તેણે હતાશામાં ચીસ પાડી, અને અચાનક તેણે ઈચુને પાસે જ જેયા. એક મજબૂત ઉષ્માભર્યા હાથે તેના ધૂજતા હાથ પછી લીધા અને તેણે ઈચુનો ચિરપરિચિત અવાજ સાંભળ્યો: “અરે, અદ્યપિલિખાસું, તેં શંકા ડેમ આણી?” પછી તેઓ બંને સાથે જ હાલકડોલક થતી હોડી તરફ ગયા અને અંદર એડા. ઈચુ સુકાની પાસેની પોતાની ખાસ જગ્યા પાસે ગયા એટલે પવન પડી ગયો, જિછળતાં મોનં શમી ગયાં ને પરોફોના હુંડીનો સૂર્યપ્રકાશ સરોવરનાં પાણી પર લહેરાવા લાગ્યો.

તોકાન બંધ પડ્યું અને થાડેલા માણુસોએ પોતાનાં હોલેસાં છેઠાં મૂક્યાં. હજુ થાડાક કલાડી પહેલાં જ રોટલી ને માણલીનો ચ્યામ્પત્કાર તેમણે જેયા હતો અને હવે આ! લાંખી શાંતિ પછી તેઓમાંનો એક ભિલે થયો, ઈચુનાં ચરણ્યામાં પડ્યો અને તેણે કહ્યું, “ખરેખર, આપ ઈશ્વરપુત્ર છો.”

રાત્રિના અનુભવ પછી ઈચુ થાડી ગયા હતા. પરંતુ તે હોડી-માંથી જિતર્યા કે તરત જ ઉત્સાહના પૂરમાં લોડોએ ચારે બાજુ

સમાચાર ઈલાવી હાથા એટલે માંદાને અળગોમાં ધાલીને તેમની પાસે લાવવામાં આવ્યા. જેઓ ગંભીર ભીમારીથી પીડાતા હતા તેમને રસ્તાએ પર ખથારીમાં રાખવામાં આવ્યા જેથી સાંજ થવાની આશામાં રસ્તા પરથી પસાર થતા ઈચ્છુના અભિલાને તેઓ સુપર્શીર્ણ શકે.

એ દિવસોમાં હોસ્પિટલો ન હતી તેથી ઘણું તો માંદગીમાંથી કઢી સાંજ જ થતા નહિ. દાખલા તરીકે રક્તપિતાનો રોગ, જેને આને તો હવે ધીમે ધીમે કાબૂમાં લેવામાં આવ્યો છે. અંધારો, પાગલખપણું અને ઈકરું. બાળલક્ષ્યાથી પણ ઘણું અપંગ અની જતા, ઈચ્છુ વિકૃતિ, કદદિપલા, રોગ અને ફુઃખને વિઝ્કારતા હતા. તેથી જેકે તે ઉપરેશ આપવાનું કરારે પણ અઠકાવતા નહિ, છતાં તેમનો મોટા ભાગને સમય રોગો મટાડવામાં જતો.

જ્યાં પાંચ હજારથી વધુ લોડાને અક્ષયરોટી દ્વારા જમાડવામાં આવ્યા હતા તે ટકરી પાસે સરોવરને કાંઠે લાંગરલી પોતરની હોડીમાં માત્ર શિંધ્યો જ ગયા હતા અને ઈચ્છુ તેમાં બેઠા ન હતા, છતાં ઈચ્છુને કાપરનાહુમભાં જોઈને લોડાને બહુ નવાઈ લાગી. ઈચ્છુ ડેવી રીત ત્યાં આવી પહેંચ્યા તે વિશે તેમણે તેમને પુછ્યું. તેમણે એ પ્રશ્નનો જવાબ આપ્યો નહિ, પરંતુ તેને બદલે તેમને ‘જીવનની રોટલી’ વિશે વાત કરવા લાગ્યા.

તેમણે કહ્યું, “ગઈ કાલે મેં તેમને તમારાં થરીર માટે રોટલી આપી હતી, પરંતુ સાવંકાલિક એવો આત્મિક ઝોરાડ પણ છે. હું તેમને સાચે જ કહું છું કે મૂસાએ તેમને જે રોટલી આપી તે આકાશમાંથી આવી ન હતી. પણ મારો પિતા તેમને સ્વર્ગમાંની ખરેખરી રોટલી આપે છે.”

આ તો સમજવું મુશ્કેલ હતું, તેમ છતાં શિંધ્યાએ ઈચ્છુને આવી રોટલી આપવા માટે વિનંતી કરી.

“જીવનની રોટલી હું છું,” ઈસુએ કહ્યું. “ને મારી પાસે આવે તે કઢી ભૂઘ્યો થશે નહિં; ને મારામાં વિશ્વાસ મૂક્યે છે તે કઢી તરસ્યો થશે નહિં. મારી ઈચ્છા પ્રમાણે કરવા માટે નહિં, પરંતુ મને મોકલનારની ઈચ્છા પૂરી કરવા હું આકાશમાંથી જિતરી આવ્યો છું. મને મોકલનાર મારી પાસે એવી અપેક્ષા રાખે છે કે, તેમણે મને નેટલાં સેંખ્યાં છે તેમાંથી હું એક પણ ન ગુમાવું. પરંતુ હું તેમને છેલ્લે દિવસે સળુવન કરું.”

કાપરનાહુમના સલાગૃહમાં ઉચ્ચારાયેલાં આ વચ્ચેનો સાંભળા ધણ્ણા શ્રોતાએ અને તેમાં પણ ખાસ કરીને પુરોહિતો અને સલા-ગૃહના અધિકારીએ ચોંકી જિડ્યા. હજુ તો વધુ બનવાનું હતું, ને માંહિમાંહે બદલદાટ કરવા માટે ઈસુએ તેમને ઠ્પડે આપ્યો.

“આકાશમાંથી જિતરી આવેલી જીવનની રોટલી હું છું.” તેમણે કહ્યું. “ને કોઈ આ રોટલી ખાય છે તે સદાકાળ જીવશે. હું ને રોટલી આપવાનો છું તે તો જગતના જીવન માટે અપ્રેણું થનારું મારું માંસ છે.”

આ સાંભળાને ગેળું વિષેરાવા લાગ્યું, કારણ આ તો તેમની સમજની ખાડાર હતું. આ માણસ તો સ્વર્ગમાંથી જિતરી આવ્યો હોવાનો દાવો કરતો હતો! હવે તો તે અસદ્ય બની રહ્યા હતા! તેઓ એ સમજ શક્યા નહિં કે ઈસુ દૈહિક જીવન કરતાં આત્મિક જીવન વધુ મહત્વનું છે અને તેમના દ્વારા જ માણસ ઈશ્વર પાસે જઈ શકે તેવું કહેવા માગતા હતા.

આ પછી તેમના અનુયાચીઓમાંના ટેટલાક પાણ જતા રહ્યા. તેમના સૌથી નિકટના સાથીઓમાંથી પણ ટેટલાક મુંઝાયા હતા. પરંતુ જીવનની રોટલી વિશે તેમના સ્વામીએ કહેલા શબ્દોનો અથ્ય તેઓ એક વર્ષમાં જ સમજ શકવાના હતા.

યેજું ધીમે ધીમે દૂર ખસવા માંડચું તેથી ઈચ્છુ હુઃખ સાથે
પોતાના શિષ્યો તરફે કર્યા. તેમણે પૂછ્યું, “શું તમે પણું મને તળ
હેવા ચાહો છો ?”

પરંતુ પીતરે તે બધા વતી ઉત્તર આપ્યો : “પ્રભુ, અમે તેણી
પાસે જઈએ ? અનંત જીવન આપે તેવા શખ્દો તો આપની પાસે
જ છે. અમને વિશ્વાસ છે અને ખાતરી છે કે આપ ઈશ્વરપુત્ર છો.”

એ બાર માણુસોએ સાંજ કરવાના ઘણ્ણા અદ્ભુત ખનાવો
નિહાળ્યા હતા. તેમાં પણ કાપરનાહુમાં રોમન અમલદારના નોકરને
જે રીતે આરોગ્ય મજું તે તો શિષ્યો કહી પણ વીસરી શકરો
નહિ. એ માણુસ રોમન સુખેદાર હતો અને તેના હાથ નીચે સો
સૈનિકો હતા. તે નન્દ અને ઉદ્ધર હતો. યહુદીઓમાં પણ તેને ઘણ્ણા
મિત્રો હતા અને ઈચ્છુ જ્યાં ઘણ્ણી વાર ઉપદેશ આપતા તે યહુદી
સભાગૃહ તેણે જ બધાવી આપ્યું હતું. એક દિવસ આ રોમન
અધિકારીનો પ્રિય નોકર અચાનક પક્ષાધાતની ગંભીર ખીમારીમાં
સપડાયો. ડેઢ કશી મદદ કરી શક્યું નહિ અને લાગ્યું કે છોકરો
મરી જરો. ત્યારે સુખેદારને નાજારેથના ઈચ્છુ નામના રોખીની વાત
યાદ આવી. તે ખીમારને ચ્યાન્ડકારિક રીતે સાંજ કરતા હતા તેવી
વાતો ચાલતી હતી. કદાચ તે મદદ કરી શકે ?

બિનયહૂદી કે વિદેશી તરીકે તે ઈચ્છુ પાસે જઈને વિનંતી
કરી શકે નહિ. તેથી તેણે સભાસ્થાનના ડેટલાક મિત્ર આગેવાનો
દ્વારા ઈચ્છુ પર સંદેશા મોકલ્યો. ઈચ્છુને કદાચ આ રોમન અધિકારી
અને તેની શ્રદ્ધા વિશે જિજ્ઞાસા બીપળ હશે તેથી તે અધિકારીને
દેર જવા નીકળ્યા. માર્ગમાં અમલદારે મોકલેલા ડેટલાક મિત્રો
સામા મળ્યા. તેમણે કલ્યાં કે અધિકારીએ તેમને માટે સંદેશો
મોકલ્યો છે. એ ડેવો અસામાન્ય સંદેશો હતો।

“સાહેય, તસ્દી લેશા નહિ. આપનાં પગલાં મારે દેર થાય
એવી ચોગ્યતા મારામાં કચાંથી ? હું તો મારી જેતને પણ આપની

પાસે આવવા યોગ્ય ગણુતો નથી. આપ ફેરિ આજા કરો એટલે મારો નોકર સાંજે થઈ જશે. હું પોતે પણ ડેઈના હાથ નીચે કામ કરું છું અને મારા હાથ નીચે પણ સૈનિકા છે. હું એકને આજા કરું છું, ‘જ’ એટલે તે જય છે, બીજને આજા કરું છું, ‘આવ’ એટલે તે આવે છે અને મારા નોકરને ‘આમ કર’ કહેતાં તે તેમ કરે છે.”

એક બિનયહૃદી આવો વિશ્વાસ રાખે તે જેઈને ઈસુ આશ્રય આપ્યા, અને પોતાની પાછળ આવતા યહૃદીઓને સંઘાધીને તેમણે કહ્યું, “મેં ઈજરાયલી લોડેનાં પણ આ માણુસના જેવો વિશ્વાસ કોણે નથી.”

જ્યારે સૂષેદારના ભિંડો તેના વેર પાછા ફર્યા ત્યારે તેમણે નોકરને સાંજે થઈ ગયેલો જેયો.

જેઓ એમ માનતા હતા કે ઈસુનાં કાર્યો માત્ર યહૃદીઓ માટે જ હોવાં જેઈએ તેઓ ઈસુના આ યમતકારથી આશ્રયમાં પડી ગયા. પરંતુ સર્વ વિશ્વાસ કરનારાઓ માટે ઈશ્વરનું રાજ્ય છે.

બીજે દિવસે નાઝારેથની દક્ષિણ આવેલા નાઈન નામના ગામમાં તેમણે નાટકના પ્રસંગોની જેમ અન્યથીમાં મૂકી હે તેવો યમતકાર જેયો. ઈસુ અને તેમના શિષ્યો ગામના દરવાજ પાસે પહોંચ્યા ત્યારે ડોઈ વિધવાનો એકનો એક મુત્ર ભરી ગયો હતો તેને લઈને આવતા લોડો તેમને સામા મળ્યા. નગરમાંથી ઘણ્ણા લોડો કદ્યાંત કરતી વિધવાની સાથે હતા. વિધવાને જેઈને ઈસુને દયા આવી અને તેમણે તે બાઈને કહ્યું, “રડશો નહિ.” પછી તે ચુલાનના મૃતદેહને લઈ જતી નનામી પાસે ગયા. પછી તે નનામીને સુપર્શ્વર્યા એટલે જિયકનારા જિલ્લા રવ્યા. પછી ઈસુએ કહ્યું, “યુવાન! હું તને કહું છું બોલો.” મરેલો માણુસ બોલો થયો અને એલવા લાગ્યો. ઈસુએ તેને તેની માને સોંપ્યો.

નોનારા નગરજનો લયલિત થઈ ગયા. “આમણી વર્ષે મોટા પ્રયોગંક ઉદ્ય પામ્યા છે.” તેમણે કહ્યું. “ઈશરે પોતાની અનુ પર કૃપાદિષ્ટ ફરી છે.”

એક દિવસ ઈસુ પીતરની હોડીમાંથી કાપરનાહૂમને કિનારે જિતર્યા રે હંમેશની નેમ ટોળાં તેમની વાટ જોતાં હતાં. ટોળાંની પાછળ થોડીક ધમાલ થઈ ને ચાઈરસ નામે સભાગૃહનો એક અધ્યક્ષ ટોળાની પાછળથી આગળ આવવા પ્રયત્ન કરવા લાગ્યો. ઈસુ તેને સારી રીતે ઓળખતા હતા. તે આપિને ઈસુને પગે પડી ગયો. તેણું આગ્રહપૂર્વક આજીજી કરતાં કહ્યું, “ગુરુજી, આપ મારે વેર જલદી પધારો. મારી નાની મુત્રીની છેલ્લી ધરી જય છે. આપ આવો ને તેના પર હાથ મુઢો જેથી તે સાજ થાય અને જીવે.”

આવી જવલાંત શક્તા ઈસુને સ્પર્શી ગઈ. તેમણે હસીને ચાઈરસ પ્રત્યે સંમતિ દર્શાવી અને નવી આશાથી પ્રેસાઈન ચાઈરસ ઈસુને માટે ટોળામાંથી માર્ગ કરવા લાગ્યો. પરંતુ સાંકદી ગલીમાં લોડાનો ધર્યારો ધર્યા હતો અને તેઓ ઈસુ ઉપર પડાપડી કરતા હતા.

ટોળામાં તે જ સવારે કાપરનાહૂમમાં આવેલી એક લી પણ હતી. તેને ધાર વર્ષથી રક્તસ્વાવ થતો હતો અને ડોઝર ડોક્ટર તેનો રોગ મટાડી શકતો ન હતો. તેણું સાંજ કરવાનો અભ્ય શક્તિ ધરાવતારાયુવાન રાખી વિશે સાંભળ્યું હતું. તેના મનમાં એમ હતું કે “ને હું માત્ર તેસના અભિને સ્પર્શ કરું તાપણ સાજ થઈ જઈ.” હવે સભાગૃહનો અધ્યક્ષ ઈસુને લઈ જતો હતો અને કદાચ તેને ફરી તક ન પણ મળે. ધરણુના વિરોધ છતાં તે શારબડોર મચાવતા ટોળામાં થઈને આગળ વધી અને ઈસુ ચાલતા હતા ત્યારે તેણું તેમના અભિને ડોરને સ્પર્શ કર્યો. તે જ ક્ષણે તેનો રક્તસ્વાવ મટી ગયો. તેણું પોતાના શરીરમાં નવી શક્તિ અને નવા જીવનની

સરવાણીએ કૂટી ને વહેતી અનુભવી. પોતે જે કયું છે તે ઉપર ડોઈએ ધ્યાન આપયું નહિ હોથ એવું માનીને તે પાછી ટોળામાં ભણ ગઈ.

પણ ઈચ્છાને તરત જ ખબર પડી ગઈ. આગળ લઈ જવાના ચાચરસના પ્રચ્છતન છતાં તે થોક્યા અને તેમણે પૂછ્યું, “મારા અભિભાને ડાણે સ્પર્શ કર્યો?”

ઈચ્છાના શિષ્યોને આ એક મૂર્ખાઈલયો પ્રશ્ન લાગ્યો. ધક્કા-મુક્કી કરતા ટોળાથી વેરાયેલા ગુરુજી પૂછે છે કે, ‘મારા અભિભાને ડાણે સ્પર્શ કર્યો? !’ પરંતુ ઈચ્છા જાણુતા હતા કે તેમનામાંથી શક્તિ નીકળી છે. તેથી તેમણે આમતેમ જેયું ને ટોળામાં ભયથી થરથરતી ઢોને જોઈ. તેમણે તેના પ્રત્યે સમજણુંભરી, સદ્ગુણાવલરી દાખિલ નાખી અને તે દ્વારાને ઈચ્છાને પગે પડી ગઈ અને ઈચ્છાને રનેરજ વાત કહી દીધી.

ઈચ્છાએ કહ્યું, “બેટા, તારુ વિશ્વાસને કારણે તું સાળ થઈ છે. શાંતિથી જ.”

ઈચ્છા હજુ તો બોલતા હતા ત્યાં જ સભાસ્થાનના અધિકારીને ત્યાંથી તેના નોકરો દોડી આપ્યા ને જણાયું કે, “હવે ધાણું મોકું થઈ ગયું છે. તમારી દીકરી મૃત્યુ પામી છે.” ભારે બ્યથિત હંદેય ચાઠરસે ઈચ્છા સામે શોકપૂર્ણ દાખિથા જોયું. પણ ઈચ્છાએ મજૂમતાથી કહ્યું, “ગમરાઈશ નહિ. માત્ર વિશ્વાસ રાખ એટલે તે જીવતી થશે.” પછી તેમણે ટોળાને ચાલ્યા જવાનું કહ્યું, ને પોતાની સૌથી ચાઠરસ, પીતર, યાકૂણ ને ચોહાનને લઈને તે અધિકારીને બેર ગયા. યુદ્ધિ ધરોમાં મૃત્યુ પ્રસંગે બને છે તેમ ત્યાં ભારે દોંઘાટ મર્યાદા હતો. ને માણુસો વિલાપ કરતાં હતાં.

ઈચ્છાએ તે બોડાને કહ્યું, “રડશો નહિ. છોકરી મરી ગઈ નથી. પણ જાંબે છે.”

લોકો તેમની વાત પર અશકરીમાં હસ્યા. શું તેઓ મૃત્યુને
ઓળખતા નહોતા? છોકરી સાથે જ મરણ પામી હતી. પરંતુ ઈચ્છા
અધ્યાતે બાહાર કાઢયા. એ પછી છોકરીનાં માણાપ અને ત્રણ શિખ્યો
સાથે ઈચ્છ ધરમાં ગયા. તે છોકરીની પથારી પાસે ગયા, બાળકીનો હાથ
પોતાના હાથમાં લીધો. અને તેને બિઠવાની આજા કરી. છોકરીએ
શાસ લીધો, પોતાની આંખો ઉધાડી તે કિસ્ત કણ્ણું.

“તેને કંઈ ખાવાનું આપો,” ઈચ્છાએ કહ્યું, “જે કંઈ બન્યું છે
તો ડાઈને કહ્યો નહિં.”

આમ કહીને તે શાંતિપૂર્વક ધરમાંથી નીકળો ગયા.
લગભગ આ જ સમયે તેમણે બીજ પ્રકારનો ચ્યામતકાર કર્યો.
સરોવરના દક્ષિણ-પૂર્વમાં ગેરેસાનિયાનો પહાડી ને વેરાનાં પ્રદેશ છે.
એક દિવસે ઈચ્છ પોતાના શિખ્યો સાથે ત્યાં હતા ત્યારે તેમને
એક પાગલ સામે મળ્યો. આ કભનસીથ માણુસને સાચવવા માટે
તેને સાંકળો અને બેડીઓથી બાંધવામાં આવતો હતો. તે બીજોએ
માટે જ્યેષ્ઠમકારક હતો. ગામના લોકોએ તેને હંકી કાઢ્યો હોવાથી
તે કષ્ટરો અને ખડકાની યુક્તાએ વચ્ચે રહેતો હતો.

માણુસે ઈચ્છાને જોયા ને તે દ્વારા આવીને પગે પડ્યો.
તેણે પોતાની બેડીએ તોડી નાખી હતી. પથરાઓથી ધાયલ થયેલા
તેની શરીર પર પૂરતાં કપડાં પણ ન હતાં. ઈચ્છ જણુતા હતા કે
એ માણુસને અફૂદ્યો વેળગ્યા હતાં. તે ઈચ્છાની આગળ જમીન પર
અણાટવા લાગ્યો. ઈચ્છાએ અશુદ્ધ આત્માને એ માણુસમાંથી બહાર
નીકળવાની આજા કરી.

એ પાગલ માણુસે ચીસ પાડીને કહ્યું, “હે ઈચ્છ, સર્વોચ્ચ
ઈશ્વરના પુત્ર, તમારે અમે આરે શું લાગેવણે? હું ઈશ્વરની
આણ દઈને તમને વીનયું છું કે મને રિષ્યાવશો નહિં.”

ઈચ્છાએ અશુદ્ધ આત્માઓને એ માણુસને છોડી હેવાની આજા
આપી અને તે જ ક્ષણે ટેકરીઓના ઢોળાવો ઉપર ચરતાં એ હજાર

ભૂંડોમાં એ અપદ્વતો દાખલ થઈ ગયા અને એ હજરનું એ ટોળું ટકરીઓના ઢોળાવ પરથી સરોવરમાં ધસી ગયું અને દૂખી ગયું.

આંખોમાં આશ્ર્ય અને શાણુપણુના ભાવો સાથે તે માણુસ સંપૂર્ણ સ્વર્ણ બનીને ઈચ્છાની સામે જિલે રહ્યો.

ભૂંડો સાચવનારા શહેરમાં નાસી ગયા અને તેમણે ને ઘનયું હતું તેની વાત બધે ફેલાવી દીધી. લોકોનાં ટોળાં શું થયું છે તેની જલમાહિતી મેળવવા ત્યાં દ્વારી આવ્યાં, તો તેમણે વર્ષો પહેલાં નગરમાંથી બહાર હંકી કટાયેલા પાગલ માણુસને ઈચ્છાના પગ પાસે બેઠેલો જેણો. શિષ્યોએ આપેલાં વચ્ચે તેણે પહેલ્યાં હતાં અને તે બીજોએ જેવો જ ડાખ્યો જણ્ણાતો હતો. પરંતુ ભૂંડો તો દૂખી ગયાં હતાં અને આપણુભાંના ધણુંની જેમ, ને તેમને સમજયું નહિ તેનાથી તેઓ લયભીત થઈ ગયા ને તેમણે ઈચ્છાને પોતાની હૃદમાંથી ચાલ્યા જવાની વિનંતી કરી.

તેથી ઈચ્છા અને તેમના શિષ્યો સરોવરના કિનારા તરફ ગયા. ઈચ્છા હોડીમાં બેસવા જતા હતા ત્યારે વળગાડમાંથી સાંજ થયેલા માણુસે પોતાને પણ સાથે આવવાની રજ આપવા વિશે પૂછ્યું. ઈચ્છાએ તેને રજ આપી નહિ, પરંતુ તેને તેના કુટુંબ પાસે પાછા જવા જણાવ્યું. “પ્રભુએ તારે માટે શું કર્યું છે તે તેમને કહેને.” તેથી તે માણુસ ચાલ્યો ગયો અને ઈચ્છાએ પોતાને માટે ને આશ્ર્ય-કારક કામો કર્યાં હતાં તે વિશે લોકોને જણાવ્યું. જેમણે તે વિશે સાંબળ્યું તે બધા અચંભો પામ્યા.

આ ચમત્કારો છતાં ઈચ્છાના અનુયાયીઓની સંખ્યામાં ઘટોડો થવા લાગ્યો. તેમનું શિક્ષણ અને તેમના હેતુઓ સૃપણ થતા ગયા તેમ તેમના સેવાકાર્યમાં કટોકટી જિલ્લા થવા લાગી. હજુ પણ સાંજ થવા માટે ટોળાં આવતાં પરંતુ ઈચ્છાએ ‘પોતે જીવનની રોટલી છે’ તેવી વાત કરી તે પહેલાં આવતાં તેટલાં મોટાં ટોળાં હવે નહોતાં

આવતાં તે લશકરી નેતા થવા માગતા ન હતા તેથી પણ ધણું
લોડા નિરાશ થયા હતા. કરોશીએ, શાસ્તીએ અને સભાગૃહોના
આગેવાને તેમની વિરુદ્ધ કાવતરાં કરતા હતા. પેલા પસંદ કરાયેલા
ખાર વિશે પણ ઈચ્છાને ચિંતા થતી હશે. થોડા જ સમયમાં તે ખધા
કસોટીની એરણું પર મુકાવાના હતા અને હજુ તેઓ તૈયાર થયા
હોય તેવું લાગતું ન હતું. તેમને વધુ તાલીમ અને શક્તિ આપવા
માટે ઈચ્છા તેમને હેર્માનિના ભવ્ય પહાડથી બહુ દૂર નહિ તેવા ચરદનના
મૂળ પાસે એટલે ઉત્તરમાં લઈ ગયા. એ સપ્તાહ દરમ્યાન ત્રણ
અગત્યના બનાવો અન્યા. પ્રથમ તો એ કે ઈચ્છાએ તેમના શિષ્યોને
પોતે ડેણું છે એ વિશે લોડા શું કહે છે તે વિશે પૂછ્યું.

“કેટલાક કહે છે કે તમે ચોઢાન આપિતસ્ત છો. કેટલાક
અલિયા કહે છે, તો કેટલાક જૂના કરારના પથગંભોરમાંના એક
તરંગ તમને ઓળખાવે છે.”

“પરંતુ હું ડેણું છું તે વિશે તમે શું કહે છો ?”

તેઓ આશ્રમાં પરી જઈ એકખીલ સામે જોવા લાગ્યા.
પછી પીતરે મોટેથી કહ્યું, “આપ તો મસીહ છો. જીવંત ઈશ્વરના
પુત્ર છો.”

ઈચ્છાએ શાંતિપૂર્વક કહ્યું, “ધૂનાપુલ સિમોન, તને ધન્ય છે.
આ હક્કીકત ડાઈ માનવીએ નહિ, પણ મારા આડાશમાંના ઈશ્વર-
પિતાએ તને સીધેસીધી જણાવી છે. તારું નામ પીતર એટલે ખડક
છે અને એ ખડક ઉપર હું મારા ધર્મસંઘનું બાંધકામ કરીશ.
તેની આગળ મૃત્યુની સરાનું પણ કંઈ ચાલશે નહિ.”

હવે તેઓ સમજવા લાગ્યા છે એવી લાગણી અનુભવીને ઈચ્છાએ
પહેલી જ વાર નજીકના ભાવિમાં શું અનવાનું છે તે તેમને જણાવ્યું.
તેમણે પોતાના શિષ્યોને આજ્ઞા આપી કે “હું ખિસ્ત છું એવું
ડાઈને પણ કહેશો નહિ.” દ્રોંક સમયમાં તેમને યક્ષશાલેમ જવાનું

છે અને ત્યાં પ્રભના આગેવાનો, સુખ્ય પુરોહિતો અને નિયમશાલના શિક્ષકોને હાથે ધણું વેહવાનું છે. એ લોકો તેમને મારી નાખણે પણ નીંઠે દિવસે તે ફરી સજીવન થશે.

પોતે ઘિસ્ત છે તેવું ખાતરીપૂર્વક જહેર કર્યા પછીની આવી સૃપદ્ધતા શિષ્યો માટે આધાતળનક અને ભયપ્રદ નીવડે તે સ્વાભાવિક હતું અને શું કહેવું તે અંગે ખીંજ હજુ તો વિચાર કરતા હતા ત્યાં ઉતાવળિયો પીતર ફરિથા જિલો થઈ ગયો ને યોલી જાઠો, “પ્રભુ, ઈશ્વર એવું કહી ન થવા હો, આવું આપના ઉપર કહી ન વીતે!”

તને માટે આવું કહેવું સ્વાભાવિક જ હતું. થોડી જ ક્ષણો પહેલાં તેમને કહેવામાં આવ્યું હતું કે તેમના પ્રાણુપ્રિય યુરુ સાચે જ મુક્તિદાતા છે અને હવે પોતાના શત્રુઓને હાથે મૃત્યુને ભેટવા તે યદ્યશાલેમ જર્દ રહ્યા છે. તેવું કહેવું ખુદ તેમને માટે હાસ્યાસ્પદ હતું. ફરાશીઓ, શાલીઓ અને ખીંજ ધણું ઈચ્છુની વિરુદ્ધ ડાવતરાં કરતા હતા એની તેમને ખયર હતી, પરંતુ ઈશ્વર પોતાના પુત્રની હત્યા થવા હો તે તો ગળે ન જિતરે તેવી વાત હતી. અને ફરી સજીવન થવાની વાત પણ અર્થહીન લાગતી હતી. ઈચ્છુ પીતર તરફ ફર્યા અને રણુમાં જેમ કસોટી કરતારને ધમકાવ્યો હતો તેમ તેમણે તને ધમકાવી નાખ્યા. પીતર તો આથી આલો જ બની ગયો. ઈચ્છુએ કહ્યું, “સેતાન, દૂર ભાગ. તુ મારા માગમાં ડોકરદ્દપ છે.” પ્રેમ અને નિષ્ઠાને ડારણું પીતર ઈચ્છુને સરળ માગ અપતાવવા લલયાવતો હતો. ડંખી જય તેવા આ શફ્ટેમાંથી શિષ્યો પાઠ શીખ્યા. “તું માણસોની રીતે વિચારે છે, ઈશ્વરની દાસીઓ જેતો નથી.”

પોતાના યુરુની જેમ ઈચ્છુના શિષ્યોએ પણ સુશકેલ માગે ચાલવાની તૈયારી ચાખવાની હતી. “ને ડોઈ મારી પાછળ ચાલવા માગે તો તેણું પોતાની જતને ભૂલી જવી; અને પોતાનો કૂસ

ઉપાડીને ભને અનુસરવું.” ઈચ્છાએ કહ્યું. વળા તેમણે વધુમાં કહ્યું,
“ને ડાઈ પોતાનું જીવન ખચાવવા જરૂર તે તેને શુમાવશે. મણું જે
મારે લીધે પોતાનું જીવન શુમાવશે તે તેને ખચાવશે. ને ડાઈ
માણુસ સમગ્ર દુનિયા પ્રાપ્ત કરે કે જુતે પણ તેનું પોતાનું જીવન
ઓઈ બેસે તો તેથા તેને શો લાભ ? કરો જ નહિ. એક વાર
પોતાનું જીવન શુમાવ્યા પછી માણુસ કંઈ પણ આપીને તેને પાછું
મેળવી શકતો નથી. માનવપુત્ર પોતાના ઈશ્વરપિતાના મહિમામાં
હુતો સાથે આવશે ત્યારે દરેકને તેનાં કાર્યો પ્રમાણે બદલો આપશે.”

એ સમગ્ર સપ્તાહ દરમ્યાન તેઓ એકલા હતા ત્યારે ઈચ્છ
પોતાના શિષ્યોને નજીકના ભવિષ્યમાં બનનાર બનાવો વિશે તૈયાર
કરતા રહ્યા. છ દિવસ પછી તે પીતર, ચાર્દૂણ અને યોહાનને લઈને
પવ્રત પર ગયા. નેકે તેમના પ્રેમ અને વિશ્વારીમાં વૃદ્ધિ થતી
હતી, છતાં શિષ્યો હવે શું બનશે તે અંગે ચિંતામાં પડી ગયા
હતા. મૃત્યુ પામવાની તથા ફરી સળવન થવાની વાત તેઓ સમજ
શકતા ન હતા.

તે નણે ઈચ્છની પાછળ જિયા પવ્રત પર ગયા. ત્યાં હવા ઠંડી
અને ચોખ્ખી હતી. નીચેનો પ્રદેશ શિદ્ધપકળાના નમૂના નેવા દેખાતો
હતો અને દૂરનું સરોવર જાંખા પ્રકાશમાં કાળા અરીસા જેવું જણ્ણાતું
હતું. ઈચ્છ તેમનાથી દૂર પ્રાર્થના કરવા ગયા. નણે એક ખડકને
અઢેલીને જોકાં ખાવા લાગ્યા. પવનના સુસવાટા સિવાય યારે તરફ
ઘંઢું જ શાંત હતું. પરોઢિયે તેઓ અચ્યાનક જગ્યી ગયા અને
પોતાના શુરુને થાડે દૂર ઉભેલા જેયા. ને ઈચ્છને તે ઓળખતા
અને ચાહતા હતા તેના જેવા તે દેખાતા ન હતા. તે ઈચ્છ કરતાં
કંઈ જુદા જ જણ્ણાતા હતા. તેમનું ઇપ બદલાઈ ગયું હતું. તેમનો
દેખાવમાં ભારે પરિવર્તન આવી ગયું હતું. તેમનો ચહેરો સૂર્યના
નેવા પ્રકાશિત હતો, પરંતુ વધુ તો તે આંતરતેજથી દેહિયમાન
હતો. તેમનાં વચ્ચો અસ્ક નેવાં શ્વેત હતાં. જિધથી ઘરાયેલી આંખો

ચોળતાં તેઓએ એ આકૃતિઓને ઈચ્છુની સાથે વાત કરતી નિહાળા. તેઓ જાણી ગયા કે તે મૂસા અને એલિયા હતા.

પીતરનો ખોવાઈ ગયેલો અવાજ જણે પાછો આવ્યો. તેણું કહ્યું, “પ્રભુ, આપણે અહીં રહીએ એ સારું છે. ને આપની ધરણા હોય તો અમે અહીં ત્રણું તંખું ઘનાવીશું, એક તમારે માટે, એક મૂસાને માટે અને એક એલિયાને માટે.” તે એટલો બધો ગભરાઈ ગયા હતા કે પોતે શું કહેતો એનું તેને ભાન ન હતું.

૭૭ તો તે બોલતો હતો ત્યાં એક તનેમય વાદળે તેમના પર છાયા કરી અને વાદળમાંથી વાણી સાંભળાઈ : “આ મારો પ્રિય પુત્ર છે. એના પર હું પ્રેસન્ન છું. એનું સાંભળો.”

આ વાણી સાંભળાને શિષ્યો ગભરાઈ ગયા અને જાંદે મોઢે જીમીન પર પડ્યા. ઈચ્છુએ આવીને તેઓને સ્પર્શ કરીને કહ્યું, “જીડો, ગભરાશો નહિ !” તેથી તેઓએ જાંચે જોખું તો બધું જી ફરી પાછું હતું તેવું થઈ ગયું હતું. પહાડ ઉપર તેઓ ઈચ્છુ સાથે એકલા જ હતા. તેમની સમજની બહાર એવી એક દુનિયાનું તેમને શુરુજાએ દર્શન કરાવ્યું હતું. આ બહુમાન માટે પીતર, યાકૂબ ને શ્રેષ્ઠાનને પસંદ કરવામાં આવ્યા હતા. તેઓ ઈશ્વરના શાશ્વત મહિમાની નજીક આવ્યા હતા. તેઓ પહાડ પરથી નીચે બિતરતા હતા ત્યારે ઈચ્છુએ તેમને તાકીદ કરી કે તે સૃત્યુમાંથી પાછા સળવન ન થાય ત્યાં સુધી આ દિવ્યાર્થ દર્શન અંગે તેમણે ડેઇને કહેવું નહિ.

યર્થશાલેમ પ્રતિ પ્રયાણ

ઇપાંતર પણી ઈચ્છુ પીતર, ખાડૂણ ને યોહાન સાથે પર્વત પરથી નીચે જિતર્યા ત્યારે તેમણે બીજા શિષ્યોને મુશ્કેલીમાં આવી પડેલા જેથા. સભાર્થાનના અધિકારીઓનો ઈચ્છુ અને તેમના શિષ્યો પ્રત્યેનો અણુગમેણ ને કંડવાશ વધતાં જતાં હતાં અને આ ઈજયાળુ માણુસો ઈચ્છુને હલકા પાડવાની અને તેમના ઉપરેશની હાંસી ઉડાવવાની એક પણ તક જરૂર કરતા ન હતા.

એક માણુસના જુવાન દીકરાને બચપણથી જ ફેરફારનો વ્યાધિ હતો. દીકરા સાંજે થાય તેવી આશાથી તે ઈચ્છુને શાધી કાઢવા અને તેને વિનંતી કરવા પાસેના ગામમાંથી સરેવર કાંડે આવ્યો હતો. કેટલાક ધર્મશાસ્ત્રીઓએ આ વિશે સાંભળ્યું અને ઈચ્છુ ખાને કચાંક ગયા છે તેવું જાણું મુશ્કેલી જિલ્લા કરવાની તક જરૂરી લાધી. તેમણે પેલા માણુસને શાધી કાઢ્યો ને કહ્યું, “પેલો માણુસ – ઈચ્છુ તો અહીં નથી. પણ તેના કેટલાક શિષ્યો અહીં છે. તેઓ લોડાને સાંજ કરે છે તેવું કહેવાય છે, પણ અમે તે માનતા નથી. જ અને તેમને પૂછ.”

જ નવ શિષ્યોને ઈચ્છુ પાછળ મૂકી ગયા હતા તેમની પાસે હવે બીજે કોઈ ઉપાય ન હતો. જ્યારે બીજાઓ પેલા માણુસને અને તેના વ્યાધિશ્રસ્ત પુત્રને લઈ આવ્યા ત્યારે ધાંખલધમાલ કે

તોકાનની જરા અમથી નિશાની દેખાતાં જ આવી પહોંચતાં ટેળાં
પણ ત્યાં આવી પહોંચ્યાં. દાઢમાં હસતા શાખીઓ પાસે જ જિલ્લા હતા..

“તને સાંજે કરો,” લોડાએ ભૂમે પાડાને કહ્યું. “તમે ડેવી
રીતે તે કરો છો તે અમને જેવા દે. અમે સાંબળ્યું છે કે ઈસુ
નાઝારીના નામે સાંજ કરવાનો તમે દાવો કરો છો, પણ અમને
તમારી ડોઈ વાતમાં વિશ્વાસ નથી. ચાલો, શરૂ કરો.”

હુઃબિત પિતા મુત્રને આગળ લઈ આવ્યો ને મુંઝાયેલા શિષ્યો
ચિંતાપૂર્વક એકખીન સામે જેવા લાગ્યા. છાકરાને એક લયંકર
અંકડી આવી ને તને વળગેલા અશુદ્ધ આત્માને દૂર કરવા તેઓ.
હિંમત અને વિશ્વાસ જણ્ણું કે શોધવા લાગ્યા. પરંતુ શિષ્યો નિષ્ઠળ
નીવઠયા. લોડાનાં ટેળાંએ તેમનો હુરિયો બોલાવ્યો ને પોતાની
ચુક્તિથી સંતુષ્ટ અનેલા શાખીઓ ધીમે ધીમે ખસવા લાગ્યા. ત્યાં
જ ડોઈએ ચાર મુરુંબેને પોતાની તરફ આવતા જોયા. તેમાંના એક
તો નિઃસંદેહ ઈસુ જ હતા અને વ્યથિત પિતા દુઃખી હંદ્યે ઈસુ
તરફ દોડી ગયો. ટેળું તેની પાછળ ગયું.

પોતાના નિરાશ શિષ્યાને ટેળાની પાછળ જેઈને ઈસુએ આ
શાની ધમાલ છે એમ સ્વાભાવિક રીતે જ પૂછ્યું. પેલા દુઃખી પિતાએ
ને કંઈ અન્યું હતું તે કહી સંભળાવ્યું. તેણું કહ્યું; “ગુરુજી, મારા
દીકરાને દુષ્ટાત્મા વળગેલો છે અને તે તને બોલવા હેતો નથી, તેથી
હું તને આપની પાસે લઈ આવ્યો છું. દુષ્ટાત્મા જ્યારે તેના પર
હુંમલો કરે છે ત્યારે તે તને જમીન પર પણાડે છે અને છાકરાને
માઠે શીંઘું આવે છે, તે તેના હાંત કચુક્યાવે છે અને શિગડું થઈ
ભય છે. મેં આપના શિષ્યાને મારા છાકરામાંથી વળગાડ કે દુષ્ટાત્મા
કાઢવા વિનંતી કરી પણ એ લોડા તે કાઢી શક્યા નહિ.”

ઈસુએ દુઃખિત હંદ્યે શિષ્યો અને લોડા સામે જેયું. “તમે
ડેવા અવિશ્વાસી કે શક્ષા વિનાના છો!” ઈસુએ કહ્યું. પણ તેમણે

પેલા માણુસને તેના છાકરાને આગળ લઈ આવવા જણાવ્યું. તે જ ક્ષણે છાકરાને બીજી આંકડી આવી. ઈસુએ પૂછ્યું, “તેને કચારથી આવું થાય છે ?”

“બયપળુથી જ.” પિતાએ કહ્યું. “આપ જે કાંઈ કરી શકો તેમ હો તો અમારા પર કૃપા કરી અમને મદદ કરો.”

“જે તમને વિશ્વાસ હોય તો બધું શક્ય છે.”

આંખમાં આંસુ સાથે પેલા માણુસે કહ્યું, “હું વિશ્વાસ રાખું હું, પણ તેમાં જણાપ છે. મારો વિશ્વાસ વધારો.”

લાગળીસભર બનીને ઈસુએ છાકરાને સાંજે કર્યો ને તદ્વન સ્વસ્થ સ્થિતિમાં તેના પિતાને સેંપ્યો.

પાતે શા માટે નિષ્ફળ ગયા તે જાણવા શિષ્યોએ ધર્યા ઘતાવી. ઈસુએ કહ્યું, “ઈશ્વર તેને સાંજે કરશે કે કેમ તે અંગે તમને સાચી અદ્ધા ન હતી. તમારી અદ્ધા ઓછી હતી. તમારામાં જે રાઈના દાણા નેટલોએ વિશ્વાસ હોય અને તમે આ પર્વતને કહો કે ‘જિઠ, અહીંથી ર્યાં ખસી જ !’ તો તે ખસી જશે. કશું જ તમારે માટે અશક્ય નહિ રહે.’ તેઓ હજુ પણ વ્યથિત હેખાતા હતા તેથી ઈસુએ કહ્યું, “પ્રાર્થનાથી વિશ્વાસ મળે છે.”

પછી તેઓ છેલ્લી વાર કાપરનાહુમ જવા નીકળ્યા. ઈસુ હવે લોડાનાં ટોળાંથી દૂર જવા આતુર હતા; કારણ, જેકે તેમના અમલકારોએ તેમને લોકપ્રિયતા બક્ષી હતી, છતાં તે જાણુતા હતા કે હજુ લોડા તેમના સંદેશાને તેના સાચા અર્થમાં સમજ્યા ન હતા. રસ્તામાં તેમણે આરે શિષ્યોને કરી એક વાર ચેતવ્યા. “તૂંક સમયમાં મારી સાથે વિશ્વાસવાત થશે. મારા શત્રુએ મારી હત્યા કરશે, પરંતુ ત્રીજે દિવસે હું પાછો સળવન દઈશ.”

શિષ્યો કરી વાર મુંઝાયા અને હુંઘી થયા. તેઓ હજુ પણ માનતા હતા કે ઈશ્વરના જે રાજ્ય વિશે ઈસુ વારે વારે કહેતા હતા

તે હવે પાસે જ છે. તેમને કશીક કટોકટીની ગંધ આવી અને તેઓ માંણેમાંણે જઘડવા લાગ્યા. નવા રાજ્યમાં ડ્રાણુ સૌથી માટે હશે એ તેમના જઘડાનો વિષય હતો. કેટલાક તો પોતે ફેઝરાના વ્યાધિથી પીડાતા છોકરાને સાંજે કરવામાં નિષ્ઠળ ગયા તે સમયે પીતર, ચોહાન, ને ચાર્દુખ ઈસુની સાથે પર્વત પર હતા તે માટ તે નણુની ઈચ્છા કરવા લાગ્યા હતા. ઈસુ તે વખતે તો એક શખદ પણ બેલવ્યા નહિ. પરંતુ કાપરનાહમ પહેંચ્યા ત્યારે તેઓ શા માટે વાદ-વિવાદ કરતા હતા તે અંગે શિષ્યોને પૂછ્યું. જરા શરમાઈને તેમણે સાચી વાત જણાવી દીધી. ઈસુએ એક નાના બાળકને પોતાના હાથમાં ભાંચુને કલ્યું; “જે ડોઈ પોતાને આ બાળક નેવો નાનું બનાવશો તે જ ઈચ્છરના રાજ્યમાં સૌથી માટે ગણુશો.”

હવે ઈસુ યરશાલેમ જવા માટે હૃતનિશ્ચય હતા. તે જણુતા હતા કે તે દુષ્મનોથી વેરાઈ જશે, પરંતુ એ સાથે તેમને એ પણ ખખર હતી. કે યરશાલેમમાં આ સમયે હંજરો ને લાએ ચાત્રાળુએ તેમનું સાંભળરો. તેથી યદ્વારી કાપણી પર્વ ને માંડવા પર્વને નામે પણ એળખાતું તે પર્વના દિવસો દરમ્યાન યરશાલેમમાં પહેંચી જવાને પાનખર ઝડુમાં નીકળ્યા. પોતાના પ્રદેશે પણ પોતાનો પૂરેપૂરે સ્વીકાર કર્યો નથી તેથી સભાન રહી તેમણે છેલ્લી વાર ગાલીલ પ્રાંત છોડ્યો. ઈસુને યરશાલેમમાં જે ભારે જેખમોતો સામનો કરવાનો હતો તે હવે બારે શિષ્યો સંપૂર્ણ રીતે સમજ ગયા હતા. હવે તેઓ ઈસુને મસીહ કે મુક્તિદાતા તરીકે એળખી ગયા હતા ને તેથા તે જ્યાં લઈ જય ત્યાં તેમને અનુસરવા તેઓ સંપૂર્ણપણે તૈયાર હતા, કટિયદ હતા.

તેઓ દક્ષિણામાં આવેલ સમરનમાં ગયા ને તરત જ મુશ્કેલીમાં ઇસાયા. રાત્રિના વિસામા માટે એ શિષ્યો ગામમાં ગયા. પરંતુ જ્યારે ગામલોડોએ જાણ્યું કે તેઓ તો યરશાલેમ જનારા ચાત્રાળુએના રોળમાં અચેસર હતા ત્યારે ગુરુસે ભરાયેલા ગામલોડોએ તેમને હાંકી

કાઠચા. (સમરની લોકોનું આચધનાસ્થાન જેરેડ્રામ પડ્ડાડ પર હતું.) યાદ્રૂખ ને યોહાન તો એટલા ઉશ્કેરાઈ ગયા કે તેમણે અતિથિધર્મ ચૂક્લા આ ગામડિયાએ ઉપર આકાશમાંથી અગ્નિ વરસાવવાની ઈચ્છાને વિનંતી કરી. પણ ઈચ્છાએ તેમને ઠપકો આપતાં કહ્યું, “હું માણુસોનાં જીવન બચાવવા આવ્યો છું, નહિ કે તેમનો વિનાશ કરવા.”

તેઓ સમરન પ્રદેશમાં હતા ત્યાં ભીજ એ બનાવો અન્યા. એક માણુસે ઈચ્છાની પાસે આવીને કહ્યું, “આપ જ્યાં જશો ત્યાં હું આપની પાછળ આવીશ.” પોતે ને કહે છે તેનો અર્થ સમજે છે કે કેમ તે જાણુવાના હેતુથી ઈચ્છાએ તે માણુસને કહ્યું, “શિયાળવાને બોડ હોય છે અને પક્ષીઓને ભાગો હોય છે, પણ માનવપુત્રને આરામ કરવા માટે પણ આઈ રૂથળ નથી.”

ભીજ એક પ્રસંગે ઈચ્છાને પોતાની પાસે આવેલા એક માણુસનું વ્યક્તિત્વ ગમ્યું. બાર શિષ્યોની જેમ તેને પણ તેમણે પોતાને અનુસરવાનું સાહુ આમંત્રણ આપ્યું. અનણ્યો, આમ તો પ્રભાવિત થયો હતો, છતાં તેણે આનાકાની કરી અને પોતાના કુંભીજનોની વિદ્યાય લઈ આવવાનું તેણે અહાનું કાઠચું. ઈચ્છાનો જવાય કરું હતો, પરંતુ તેમાં પણ શીખ તો હતી જ. “જે માણુસ હળ ઉપર હાથ મૂક્યા પછી પાછું જુઓ છે તે ઈશ્વરના રાજ્યને માટે યોગ્ય નથી.”

ઈચ્છાએ પોતાના મિત્રાને આગળ મોકદ્યા હતા, પરંતુ તે યર્ષશાલેમ પહેંચ્યા ત્યારે માંડવા પવ્ર તો લગભગ અડધું વીતી ગયું હતું. આખા શહેરમાં ઉત્સવનું ગુલાખી વાતાવરણ હતું અને હજરો યાત્રાનુંએ શહેરની બહાર પણ વૃક્ષોની ડળોએમાંથી બનાવેલા કામચલાઉ વસવાટોમાં રહેતા હતા. આ માંડવા પવ્રમાં ધજિપ્તની ગુલાભામાંથી સુક્લ થયેલા ધજરાયલીએ રણમાં તંબૂએમાં રખા હતા. તેનું આ રીતે સ્મરણ કરવામાં આવતું. ગાલીલમાં પથગંધર વિશે શહેરમાં ધર્ણી અઙ્ગાવાએ ફેલાતી હતી. અગાઉની તેમની સુલાકાત

વખતે મંદિરના અહારના ચોકનું શુદ્ધિકરણ કરીને તેમણે કેવો ઉત્પાત મયાવ્યો હતો તેની પણ વાતો ઘણાએ સાંભળી હતી. અધિકારી-ઓને પણ આ વાત યાદ હતી અને થોડા જ સમયમાં તેમને સમજાઈ ગયું કે ઈચ્છાનો ઉપદેશ અગાઉના નેવો જ ને ખમકારક ને કાન્નિતકારી હતો. પોતાના જ ધર્મના નિયમો તેઓ યોગ્ય રીતે પાળતા ન હતા તેવો ઈચ્છાએ જનસમૃદ્ધાય પર આરોપ મૂક્યો અને તેમને સ્પષ્ટ રીતે જણાવી હીથું કે તેમને ઈશ્વરે મોકદ્યા હતા. કેટલાક શ્રીતાઓએ ઈચ્છુ ભસીછ છે તેવા વિશ્વાસ કર્યો. પણ ભીજ લેંકો એટલા ક્રાંદે ભરાયા કે તેમણે ઈચ્છાને સુખ્ય પુરોલિતો અને ફરોશાઓને સાંપ્રદ્યાનું કાવતરું કયું. આ જૂના દુષ્મનોએ ઈચ્છાનું સાંભળવા કરી એક વાર જસૂસો મોકદ્યા. પણ તેઓ તો બીજાટા ઈચ્છાથી પ્રભાવિત થઈને પાણ આવ્યા ને તેમણે કહ્યું, “તેના નેવું અગાઉ કોઈ બોલ્યું હોય તેવું અમે સાંભળ્યું નથી.” સ્વાભાવિક રીતે જ ફરોશાઓ આથી ઉષ્ટકોરાઈ ગયા ને તેમણે જસૂસો ઉપર વિશ્વાસધાતનો આરોપ મૂક્યો.

આ સમયે એક રાતે ચોરીધૂપિથી ઈચ્છુ પાસે આવેલા નિકાદેમસે વિરોધ કરતાં કહ્યું, “શું આપણું નિયમશાસ્ત્ર કોઈ માણુસને સાંભળ્યા વગર ને તેણે શું કયું છે તે તપાસ્યા વગર તેને સંજ ફરમાવે છે ?”

તેઓએ ઉત્તર આપ્યો, “શું તું પણ ગાલીલનો છે ? શાસ્ત્રનું અધ્યયન કર તો તને ખખર પડશે કે ઈશ્વરનો કોઈ પથગંભર ગાલીલમાં પેઢા થવાના નથી.”

શહેરથી એ માર્ગલ હૂર, જૈતુન પહાડના ઢોળાવ ઉપર બેથાની નામે ગામ હતું. ઈચ્છુ જ્યારે જ્યારે યરણાલેમ આવતા ત્યારે અચ્યુક ત્યાં એક વેર જતા. ત્યાં લાજરસ નામનો એક માણુસ તેની એ ઘહેનો સાથે રહેતો હતો. તે બહેનોનાં નામ હતાં માર્થા અને મરિયમ.

ઈચુને આ વણું સાથે ગાડ ભિત્તાનો સંખ્યા હતો. મોટી બહેન માર્થા ધરરખું હતી અને મોટા લાગનો સમય તે ધરના કામમાં ગાળતી, મહેમાનોને ને કુંદુભીજનોને કશી સુશેક્લી ન પડે તેનું સતત ધ્યાન રાખતી. માર્થા જેક થાડીક ધમાલિયણું હતી, પરંતુ તે કરોસાપાત્ર લીનું હતી. મરિયમ વિચારશીલ અને નમ્ર હતી. તે ઈચુનો ઉપદેશ સાંભળવાની એક પણ તક ચૂકતી નહિ, તેથી ઈચુના વિચારો અને શિક્ષણુને અનુસરવામાં તેને કશી સુશેક્લી પડતી નહિ. આ નાનું કુંદુખ એવું રનેહણ હતું કે ઈચુને ત્યાં કાયમ ભાડી આવકાર મળતો. યદશાલેમભાં આખો દિવસ પરિશ્રમ કર્યા પછી બેથાનીના આ હુંકાળા ધરમાં રાત ગાળવાના વિચારમાત્રથી તેમને રાહત થતી. આ વખતે તો દરેક દિવસ આકિત લાવી શકે તેવો હતો.

પવના છેલ્લા વણું દિવસોનાં તેમનાં પ્રવચનોથી ફરોશીઓ ખૂબ ઉશ્કેરાયા હતા, અને તેમાંથી તે સમય દરમ્યાન બનેલા એક મહિનાના બનાવે તો ઈચુના શવુંએને તેમનો નાશ કરવા વધુ હૃતનિશ્ચય બનાવ્યા.

ફરોશીઓ અને શાલ્વીઓ વ્યબિચાર કરતાં પકડાયેલી એક લીને ઈચુ પાસે લઈ આવ્યા. એ કમનસીખ લીની રડતી હતી. યહુદી નિયમશાસ્ત્ર પ્રમાણે તો આવી લીને પથ્થર મારીને મારી નાખ્યી જોઈએ. તેથી તેમણે મૂસાની આ આજા પ્રમાણે વર્તદું કે કેમ તે અંગે કટાક્ષમાં પૂછયું. તેમની ધરણી ઈચુની પરીક્ષા કરી તેમના પર આરોપ મૂકવાની હતી. જે પાપીઓ પોતાનાં પાપનો પસ્તાવો કરે અને નવેસરથી વિશુદ્ધ જીવન ગાળવાનો નિશ્ચય કરે તો તેવા પાપીઓ પ્રત્યે ઈચુએ એક કરતાં વધુ વાર દ્વારા દર્શાવી હતી એ યાદ રાખી આ બાયતમાં શું કરવું તે અંગે તેઓએ ઈચુને પૂછયું. હવે લોડી આગળ તે શું કહેશે તે અંગે તેઓ વિચારતા હતા. ઈચુ સામે તેઓ એક વાર ઝાંયા ન હતા અને આ પ્રસંગે પણ ઉત્તર માટે તેમને જાણી વાર થોબવું પડયું નહિ. ઈચુ જણુતા હતા કે એ લીની

ઉપર આરોપ મૂકનારા ન તો તેને માટે જરા પણ હુઃખી હતા કે
ન હતા પોતે નિષ્પાપ. પોતાની આગળ લયથી થરથર પૂજાતી ને
શરમથી માયું નીચું કરીને બબેલી સ્વી સામે ઈસુએ જોયું ને પછી
નીચા નમાને ધૂળમાં કંઈક લખ્યું. આરોપી બાઈ સામે તોછડાઈથા
તાકી રહેવાને બદલે ટેળું ઈસુ સામે આશ્રયથી નિહાળતું હતું. પછી
એકદમ ટટાર થઈને ઈસુએ પોતાના શરૂઆતો સામે સીધું જોયું
ને શાંતિથી કલ્યું:

“તમારામાં ને નિષ્પાપ હોય તે એને પહેલો પથર મારે.”
કોઈએ આ પડકાર ઉપાડ્યો નહિ. પોતે અપરાધી છે તે સમજુને
તે સ્વી ઉપર આરોપ મૂકનારા એક પછી એક ત્યાંથી ચાલ્યા ગયા,
અને ઈસુ તે બાઈ સાથે એકલા જ રહ્યા.

અધા ચાલ્યા ગયા તે પછી ઈસુ ઉભા થયા અને તેમણે તે
સ્વીને પૂછ્યું: “કોઈ તને દોષિત કે સંજપાત્ર ઠરાવવા ન રહ્યું?”

“કોઈ નહિ, પ્રભુ,” તે બાઈએ ઉત્તર આપ્યો.

“હું પણ તને દોષિત ઠરાવતો નથી.” ઈસુએ કલ્યું, “જ,
હવેથી પાપ ના કરીશ.”

કરી એક વાર ઈસુએ સ્પષ્ટ કલ્યું હતું કે ઈશ્વરની નજરે
અહંકાર, દંભ, કડવાશ ને ઈર્યા એ સૌથી અધમ પાપ છે. તેથી
મંહિરના પ્રતિષ્ઠિત અધિકારીએ તેમને ધિક્કારે અને તેમનાથી ડર
તેમાં શું આશ્રય ને પવ્ય પૂરું થાય તે પહેલાં ઈસુને પથરથા
મારી મારી નાખવાની ધમકી અપાય ને ઈસુ પોતાનો નકાર કરનાર
કે પોતાને ન સ્વીકારનાર શહેરમાંથી ચાલ્યા જય તેમાં શી નવાઈ?

ઈસુએ અને બાર શિષ્યોએ પછીના એ ભહિના થરદનને પૂર્વ
કાંડ આવેલ પેરિયાના ઉચ્ચપ્રેરેશમાં ગાળ્યા. ત્યાં તેઓ બોધ
કરતા ને રોગીઓને સાંજ કરતા ઈર્યા. ને સલાગૃહમાં તે ઉપરેશ
આપતા હતા ત્યાં અઢાર વર્ષથી સંધિવાથી વાંકી વળી ગયેલી સ્વીને
તેમણે વિશ્વામવારે સાળ કરી તેથી મુશ્કેલીમાં મુકાયા. તેમણે તે

લી પર પોતાના હાથ મુક્કયા અને તેણું વર્ષોથી વાંકી વળી ગયેલી કમર સીધી કરી કે તરત જ તે માટે સાદે ઈશ્વરની સ્તુતિ કરવા લાગી. પરંતુ સભારસ્થાનનો પ્રસુખ કે અધિકારી બહુ યુસ્સે થયો, અને તે કદાચ ઈસુથી ડરતો પણ હતો. તે લોકોને કહેવા લગ્યો, “છ દિવસ આપણે કામ કરવું નેઈએ. એ દિવસો દરમ્યાન સાજ થવા આવો, વિશ્રામવારે નહિએ.”

ઇસુએ કહ્યું, “એં દંલી ! શું વિશ્રામવારે તમારામાંનો દરેક પોતાના બળદ કે ગઘેડાને ગમાણુમાંથી છાડીને પાણી પાવા લઈ જતો નથી ? અહીં ચખાહીમના કુળની એક દીકરી છે, જેને સેતાને અઠાર વર્ષથી બાંધી રાખી હતી, તો વિશ્રામવારે તેને બંધનમુક્ત કરી એ શું એંડું થયું ?” તેથી તેમની વિહૃદ્ધ પડતારા શરમાઈ ગયા અને લોકો તો ઈસુનાં અદ્ભુત કાર્યો પર આનંદવિભોર બની ગયા.

હવે શિશ્યાળો બેસી ગયો હતો તેથી મંદિર પ્રતિષ્ઠાના કે અપ્રણુના પર્વ માટે ઈસુ યરશાલેમ ગયા. તે ત્યાં હતા તે દરમ્યાન તે મસીહ છે કે કેમ તે જણાવવા યહૃદીઓએ ઈસુ પર દખાણ કર્યું. “આપ કચાં સુધી અમને દ્વિધામાં રાખશો ? આપ મસીહ છો કે કેમ તે સ્પષ્ટ રીતે અમને જણાવો.”

મંદિરપ્રતિષ્ઠાનું કે અપ્રણુનું પર્વ અસો વર્પ પહેલાં થઈ ગયેલા યહૃદી વીર જુડાસ મક્કાખીના વિજયની યાદગીરીમાં જગવાતું હતું અને ઈસુ જણુતા હતા કે જવાય માટે આચ્રણ રાખનારા એવી આશા રાખતા હતા કે ઈસુ પણ એક રાજકીય આગેવાનની જેમ રોમનો સામે બળવાનો આરંભ કરશે. ધીરજપૂર્વક કરી એક વાર તેમણે સમજાવ્યું કે એવો ડોઈ તેમનો હેતુ ન હતો. પોતાને અનુસરનારા બધાને શાશ્વત જીવન પમાડવા ઈશ્વરદત્ત અધિકાર લઈને તે આવ્યા હતા.

ઇસુએ કહ્યું, “હું અને પિતા એક છીએ.”

“આ તો ઈશ્વરનિંદા કે દુલાર્ણણ છે,” યહૃદીઓએ બૂમ પાડીને

કહ્યું. “તમે તો માત્ર માળુસ છો, છતાં તમે ઈશ્વરસમાન હોવાનો દાવો કરો છો !” શુસ્તામાં આવીને તેમણે ઈસુને મારવા પદ્ધથર ઉપાડ્યા. પરંતુ તેઓના નિયમશાખમાંથી કલમો ટાંકોને ઈસુએ નિર્ભયતાથી તેમનો સામનો કર્યો. તેથી તેઓ તેમને કશું કરી શક્યા નહિ. તે ત્યાંથી ચુપચાપ જતા રહ્યા. યરશાલેમની તેમની આ પછીની સુલાકાત છેલ્લી ઘની રહેવાની હતી.

યરદનની ખીજ તરફના રણિયામણ્ણા પ્રદેશમાં ઈસુએ ધણ્ણા અમતકારો કર્યા અને તે સતત ઈશ્વરના રાજ્ય વિશે બોધ કરતા રહ્યા. આ રાજ્યમાં ઈશ્વર તે પિતાની ઝરને અભિવતા હશે અને બધા માણસો ભાઈએ હશે. પોતાના જીવનના આ છેલ્લા મહિનાએ દરમયાન ઈસુએ ધણ્ણી દૃષ્ટાંતકથાએ કહી. શિક્ષણું પામતા અને પોતાના મહાન કાર્ય માટે તાલીમ પામતા બારે શિષ્યો સર્વ રૂથળે ઈસુની સાથે જ ગયા.

એક દિવસે એક યુવાન અધિકારી ઈસુ પાસે ઢોડતો આવ્યો ને તેમને પગે પડીને પૂછ્યું, “ભલા યુરુજુ, શાશ્વત જીવન પ્રાપ્ત કરવા મારે શું કરવું જોઈએ ?”

ઈસુએ ઉત્તર આપ્યો, “તું મને ભલો શા માટે કહે છે ? એક ઈશ્વર વિના ખીજું ડાઈ ભલું કે ઉત્તમ નથી. તું આજ્ઞાએ જાણું છે.”

ખેલા ઉત્સુક યુવાને કહ્યું, “એ બધી આજ્ઞાએ તો હું બચ-પણુથી જ પાળતો આવ્યો છું.”

“તારામાં એક વસ્તુ ખૂટે છે,” ઈસુએ કહ્યું, “જી, જઈને તારું સર્વ કાંઈ વેચી નાખ અને જે બિપન્હ તે ગરીયાને આપી હે. તને સ્વર્ગમાં સમૃદ્ધ મળશે. પછી આવીને મને અનુસર.”

દેવી સુશ્રેષ્ઠ પસંદગી ! આ જીવાન માળુસ નિર્ઝુય કરવાની મથામણું કરતો હતો ત્યારે ઈસુ અને સુસાફરીથી થાકેલા શિષ્યો તેની સામે જોઈ રહ્યા. ધણ્ણો વખત મૌન છવાયું. ઈસુએ તેની

નખળાઈ શોધી કાઢી હતી. તેને શાશ્વત જીવન તો જોઈતું હતું, પણ ધનને ભાગે નહિ! ચૂકવવાની કિમત ખૂબ ભારે હતી. હંદ્રયમાં ઉદાસી અનુભવીને તે યુવાન ઈચ્છુથી વિમુખ થઈને પોતાની સંપત્તિ પ્રતિ પાછો વળી ગયો.

થાડો સમય વીત્યા પછી જેથાનીમાંથી લાઝરસ, માર્થા ને મરિયમના વેરથા સંદેશો આવ્યો. સંદેશો બંને ઘણેનોએ કહેવડાવ્યો હતો. તે સીધોસાહો હતો : “પ્રભુ તમારો પ્રિય મિત્ર ખીમાર છે.” આ સંદેશા પ્રતિને ઈચ્છુનો પ્રતિભાવ આશ્રયેજનક હતો. આ માંદળી મૃત્યુમાં પરિણુમશે નહિ પરંતુ તેનાથી ઈશ્વરનો મહિમા થશે એવી ટીકા સાથે તેમણે જેપિયાને પાછો મોકલી હીધો. અને નવાઈ ઉપનિષત્તે રીતે જ્યાં હતા ત્યાં એ દિવસ તે વધુ રોકાયા. તેઓ હવે યહુદિયા પાછા જય છે એવું જ્યારે ઈચ્છુએ શિષ્યાને કહ્યું ત્યારે તેઓ વધુ ગુંચવાયા.

“આપણો મિત્ર લાઝરસ ઊંધી ગયો છે. પણ હું જઈને તેને જગાડીશ,” ઈચ્છુએ કહ્યું.

યદ્દાલેમની આટલા નજીફીક જીવામાં ભારે જોખમ રહેલું છે તે શિષ્યો અરોધર જણુતા હોવાથી તેઓ ખીધા. યદ્દાલેમની છેલ્લી મુલાકાત વખતે યહુદીઓએ ઈચ્છની હત્યા કરવાની ધમકી આપી હતી અને આવી રીતે સામે ચાલીને જોખમમાં ધસી જવું એ તેમને બેવકૂફીબધ્યું લાગતું હતું. લાઝરસ જંધતો હતો તેનો અર્થ એવો થયો છે કે તે સ્વર્ણ છે. પછી ઈચ્છુએ તેઓને કહ્યું કે “લાઝરસ મૃત્યુ પામ્યો છે. મને આનંદ છે કે હું ત્યાં ન હતો પણ હવે તમે વિશ્વાસ કરશો.”

આ વખતે મોટે ભાગે આત્મવિશ્વાસ વિનાના લાગતા થોમાએ કહ્યું, “ચાલો, આપણે પણ તેમની સાથે જઈશો, અને એમની સાથે મૃત્યુને ભેટીશો.”

તેથી તેઓ યરશાલેમથી આશરે વ્રણુ કિલેમીટર દૂર આવેલા એથાની જવા નીકળ્યા. તેઓ ત્યાં પહોંચ્યા ત્યારે લાજરસને કષ્યરમાં મૂક્યે ચાર દિવસ પૂરા થયા હતા. ઈસુ આવી રહ્યા છે તેવી ખખર પડતાં માર્થા દ્વારાને સામે ગઈ, જ્યારે મરિયમ આંસુ સારતી ઘરમાં જ રહી. લાજરસના મૃતદેહને પાસેના જ એક ખડકમાં ડોરેલી ગુઝામાં મૂકવામાં આવ્યો હતો.

માર્થાએ ઈસુને કહ્યું, “પ્રભુ, જે તમે અહીં હોત તો મારા ભાઈનું મરણ ન થાત. પરંતુ મને તો ખાતરી છે કે આપ ઈશ્વર પાસે જે કંઈ માગશો તે ઈશ્વર આપને આપશો.”

ઈસુએ કહ્યું, “લાજરસ પાછો સળવન થશે.”

માર્થાએ કહ્યું, “હું બણું છું કે છેલ્દે દિવસે પુનરૂથાનમાં તે સળવન થશે.”

ઈસુએ કહ્યું, “પુનરૂથાન અને જીવન હું છું. મારા પર વિશ્વાસ મૂકનાર મરી જથું તોપણું જીવતો થશે. અને જે ડોઈ જીવતો માણસ મારા પર વિશ્વાસ મૂકશે તે કઢી પણ મરણ પામશે નહિ.”

“હા, પ્રભુ,” માર્થાએ કહ્યું, “હું માનું છું કે આપ આ દુનિયામાં આવનાર મસીહ, ઈશ્વરપુત્ર, છો.”

પછી તે મરિયમને શોધવા ગઈ. “ગુરુજી આવી ગયા છે અને તે તને યોલાવે છે.”

એ સાંભળાને મરિયમ તરત ઊરીને ઈસુને મળવા દ્વારી. તેણું પણ કહ્યું કે, “જે આપ અહીં હોત તો મારો ભાઈ મૃત્યુ પામ્યો ન હોત.” પરંતુ ઈસુએ પોતાને કષ્યર પાસે લઈ જવાની વિનંતી કરીને શાક કરનારા સાથે તેમણે પણ આંસુ સાર્યાં. જ્યારે તેઓ લાજરસને જ્યાં દક્કનાંયો હતો તે ગુઝા પાસે પહોંચ્યા ત્યારે ઈસુએ ગુઝા ઉપર ઢાંકણું તરીકે મૂકવામાં આવેલી શિલાને ખસેડવા માટે કહ્યું. બ્યાબાડુ માર્થાએ પોતાના શાક છતાં જણાવ્યું કે લાજરસને મૃત્યુ પામ્યે ચાર દિવસ થઈ ગયા હોવાથી હવે તનો મૃતદેહ ગંધાઈ

જઠચો હશે, પરંતુ ઈચ્છાએ કહ્યું, “મેં તને નહોંનું કહ્યું કે જે તારે વિશ્વાસ બળવાન હશે તો તું ઈશ્વરનો મહિમા નિહાળાશ ? શિલાને હઠાવો.”

લોકોએ તેમની આજા માની શિલા હઠાવી અને તેઓ વિશાળ પથ્થર ખસેડતા હતા ત્યારે ઈચ્છાએ પોતાને ઈશ્વરે મોકલ્યા છે તેવી આસપાસ જિભેલા લોકોને ખાતરી થાય તે માટે આ ક્ષણોના ઉપયોગ કરવા ઈશ્વરને વિનંતી કરી.

આ તો વસંત ઋતુનો સમય હતો. મહાન પાસુખા પર્વના આગમનમાં માત્ર થોડાં જ અઠવાડિયાં બાકી હતાં. યુદ્ધાલેભથી બંને ઘણેનોને સાંત્વન આપવા ચાલીને આવેલા મિત્રો અને સંઘધીએ ઈચ્છુ પ્રાર્થના કરતા હતા ત્યારે હુંઝીણા સૂર્યપ્રકાશમાં મૌન જિભા હતા. કેટલાક હવે બખડવાનું શરૂ કર્યું. જ્યારે પહેલી વાર ઘણેનોએ વિનંતી કરી ત્યારે જ જે યુવાન ચ્યામ્પનાર કરનાર આપી ગયા હેત તો તે લાઝરસને બચાવી શક્યા હોત. શિંગો ઈચ્છુની પાછળ જિભા હતા. ઈચ્છાએ શાંત જિભેલા લોકો સામે કરુણાલરી દશ્ટિ નાખી અને પછી મોટે અવાજે ભૂમ પાડી :

“લાઝરસ, બહાર આવ.”

કંબરના પડછાયાઓમાં કશીક હિલયાલ થઈ. મરિયમ ઈચ્છ સામે નેતી હતી, માર્થા કંબરના પ્રવેશદાર પ્રતિ. ત્યાં તો હજુ પણ કંબરનાં વસ્ત્રોથી વીંટળાયેલો લાઝરસ સૂર્યપ્રકાશમાં વાંકોચૂકો ચાલતો બહાર આવ્યો.

“તેનાં બંધન છાડી નાખો અને તેને જવા દો.” ઈચ્છાએ કહ્યું. લાઝરસ મૃત્યુમાંથી સજીવન થયો એ ઘટનાથી લોકોમાં લારે સનસનાઈ ફેલાઈ ગઈ. ફેરાશીએ અને સુખ્ય પુરોહિતોએ આ વિશે સાંભળ્યું અને ઈચ્છુની વિરુદ્ધ હવે શું કરવું તેની ચોજનાએ ઘડવામાં લાગી ગયા. પાસુખા પર્વનો સમર્થ નજીફ આવ્યો તેમ તંગદિલી વધતી

ગઈ અને ઈસુ યરશાલેમમાં પાછા દેખાશે કે કેમ તે અંગે તેઓ તક વિતક કરવા લાગ્યા.

ઈસુ જાણુતા હતા કે યરશાલેમ તરફની તેમની છેલ્લી મુસાફરીના હવે દિવસો ગળ્યાઈ રહ્યા હતા. છેલ્લાં સપ્તાહો શિષ્યો માટે ભારે પોબિલ્પ હતાં, પણ થોડા જ સમયમાં પવિત્ર શહેર પ્રતિ પ્રથાણ કરવાનો અને પાસ્ખા પવ્દમાં અન્ય યાત્રાણો સાથે ભાગીદાર થવાનો સમય આવી પહોંચ્યો.

યરદનની ખીણુને માર્ગે યરશાલેમ જતાં વચ્ચે યરેખાનું સમૃદ્ધ અને પ્રવૃત્તિઓથી ધમધમતું નગર આવતું હતું. તે દિવસોમાં શહેરને દરવાને બિખારીઓનાં ટોણોળાં જિલ્લરાતાં અને તેઓ ત્યાંથી પસાર થતા યાત્રાણો પાસે કંઈક મેળવવા માટે દીન સ્વરે વિનવણી કરતા. યરેખાને દરવાને એકઠા થયેલા બિખારીઓમાં બાર્તિમાય નામે અંધ માણુસ રસ્તાની ધારે બેઠો હતો. તે પોતાના રોજના સુધે ભીખ માગતો હતો ત્યાં તેણે સાંભળ્યું કે નાઓરેથના ઈસુ ત્યાંથી પસાર થવાના છે. બાર્તિમાય ઈસુ વિશે અને તેમના અમલકારો વિશે જાણુતો હતો. ટોળામાં ઉશ્કેરાટ વધ્યો અને ઈસુ પાસે આવ્યા ત્યારે હતું એટલા નેરથી તેણે ખૂમો પાડવા માંડી, “આ દાઉદ્પુત્ર ઈસુ, મારા પર દયા કરો !”

ઈસુને દાઉદ્પુત્ર કહેવા એ તેમને ખિસ્ત કે મસીહ કહેવા સમાન હતું અને આ લાગણીસભર ખૂમો સાંભળોને ઈસુ આશ્રયમાં પડી ગયા. ડેટલાક જોનારાઓએ બિખારીને શાંત પાડવાનો પ્રયત્ન કર્યો. પરંતુ તે તો જિલ્લો થઈ ગયો અને પોતાની અંધ આંખો ઈસુની દિશામાં ફેરવીને વધારે ને વધારે જોરથી ખૂમો પાડવા લાગ્યો. ઈસુ જિલ્લા રહી ગયા અને અંધ બિખારીને ધમકાવતા લોડાને કહ્યું, “અને બોલાવો.”

દ્વ્યૂજ્યો દ્વ્યૂજ્યો આંધળા માણુસ ઈસુ સામે જિલ્લો રહ્યો. ઈસુએ તેને કહ્યું, “તું શું કચ્છે છે ? તારે માટે હું શું કરું ?”

અંધ માણસે કહ્યું, “ગુરુજી, મારે દેખતા થવું છે.”

ઈસુએ તને કહ્યું, “જ, તારા વિશ્વાસે તને સાંજે કર્યો છે.”

લોકોએ આ ચમત્કાર જેણો અને તેઓ ઈશ્વરની સ્તુતિ કરવા લાગ્યા. અંધ બાર્તિમાયને દાટિદાન મજયાની વાત ઝડપથી યર્શાલેમમાં અને આખા યહુદિયા પ્રાંતમાં ફેલાઈ ગઈ. મુખ્ય પુરોહિતો અને શાલીઓ લાજરસને સજીવન કર્યાની વાતથી તો ભારે મૂંઝવણુમાં સુકાયા હતા જ. હવે આ નવા ચમત્કારથી તેમની મૂંઝવણુ ઘેવડાઈ.

યરેખા છોડતાં પહેલાં ઈસુએ એક નવો મિત્ર બનાવ્યો. અને તેમ કરતાં ફરીથી લોકાની ખફળી વહેરી લાધી. ઈસુ શહેરમાં આવે છે તેવા સમાચાર એક ખીનું, જુદા જ પ્રકારના માણસને મજયા હતા. તેનું નામ જખી હતું. તે એક જડાતદાર કે કર ઉધરાવનાર હતો અને શ્રીમંત પણુ હતો અને તેથી તેના સાથી નાગરિકાની સ્વાભાવિક ઈધ્યાનો લોગ બન્યો હતો. અંધ બાર્તિમાય દેખતો થયો તેના સમાચાર ઝડપથી યરેખામાં ફેલાઈ ગયા હતા અને જખીએ પોતાના જેવો એક ખીને કર ઉધરાવનાર માત્રી કાપરનાહમમાં પોતાનો ધંધો છોડિને એક વર્ષ પહેલાં નાજારેથના યુવાન પેગંઘર ઈસુ સાથે જોડાઈ ગયો હતો તે વાત પણુ કદાચ સાંસળી હશે.

શુદ્ધ અંતરાત્મા ધરાવતો કોઈ પણ યુદ્ધિશાળી યહુદી રોમન વિનેતાઓ માટે કર એકઢા કરીને રોજ રળ શકે નહિ અને ખૂબ સંપત્તિ હોવા છતાં જખી સુખી નહોતો. તેણુ જતે ઈસુનાં દર્શન કરવાનું નક્કી કર્યું અને તેથી સાંકડી શરીરામાં થઈને પસાર થતાં યાત્રાજુઓના ટોળામાં તે ભળી ગયો. પણ જખી કદમ્બાં નાનો કે ઢીંગણ્ણું હતો. લોકો વચ્ચેથી ધક્કામુક્કી કરીને તે આગળ જઈ શકે તેમ પણ ન હતો કે ન લોકાના માથા ઉપરથી જોઈ શકે તેમ હતો. તેથી તે આગળ દોડી ગયો ને પોતાની વય, અગત્યના નાગરિક તરીકેનો

મોખો ને વ્યક્તિગત લાયકાત વીસરી જઈને તે એક ગૂલરના વૃક્ષ ઉપર ચડી ગયો. તેની નીચે થઈને જ યાત્રાળુઓનો સમુદ્ધાય પસાર થવાનો હતો. ઉપરથી રસ્તો બરોથર સ્પષ્ટ દેખાતો હતો અને ઈચ્છુ જેવા દાખિલમર્યાદામાં આવ્યા કે તરત જ ઓળખાયા. તે મજાખૂત બાંધાના, સૂર્યનો તાપ વેઠવાને લીધે ભૂખરા રંગની ચામડી ધરાવતા હતા. તેમના ચહેરા પર એવા દિવ્ય ભાવ હતા કે હીંગણ્ણા કદના જકાતદારે ખીંચ કોઈ માણુસના ચહેરા ઉપર એવા ભાવ જેવા ન હતા. હા, અહીં જ એક એવી વ્યક્તિ હતી જે તેના ભારે યાતના વેઠતા અંતરાત્માને શાંતિ પમાડી શકે! તે નીચે નુમ્યો અને ધરાદાર ડાળીઓમાંથી નીચે જેવા લાગ્યો. અચાનક ઈચ્છુએ જીચે જેથું ને જખી પર તેમની દષ્ટિ પડી.

“જખી, જલદી નીચે જિતરી આવ. આને મારે તારે ઘેર જિતરવાનું છે,” ઈચ્છુએ કહ્યું.

પોતાનું નામ તે કોઈ રીતે જખુતા હતા તેની નવાઈ પામવાનો પણ જખી માટે સમય ન હતો. બધાદ્વારા માનવસમુદ્ધાય વચ્ચેથી બને તેટલી જડપથી ઈચ્છુને પોતાના ધર તરફ ઢોરી જવાનો એકમાત્ર વિચાર તેના મનમાં સર્વોપરી હતો. ઈચ્છુ કોઈ જકાતદારને ઘેર જણાયુણુંને જથ્ય તે વિચારથી યાત્રાળું અને ઉત્સેજિત નગરજનો આધાત પામ્યા હતા. પરંતુ આ તો જખીના જીવનનો ધન્ય દિવસ હતો અને ઈચ્છુની સામે જિલા રહેવાની હિંમત આવી. એટલે તરત જ તણે પોતાના મનમાં જે કંઈ ચાલતું હતું તે ઈચ્છુને જણાવ્યું.

“મારી સંપત્તિનો અર્ધો ભાગ હું ગરીબોને આપું છું, અને જે મેં કોઈને છેતરીને કંઈ પડાવી લીધું હોય તો તેને હું ચારગણું પાછું આપીશ.” જખીએ કહ્યું. તે કંઈ બડાઈ હાંકતો ન હતો, તે સાચું જ કહેતો હતો.

પોતાના ભૂતકળનાં કાર્યો માટે તે ડેટલો પસ્તાતો હતો અને ભવિષ્યમાં તે ડેવી રીતે વત્તાવાનો હતો એ જણાવવાની જરૂરીની આ રીત હતી.

“આજે આ ઘેર ઉદ્ધાર આવ્યો છે, કારણું જ્ઞાવાયેલાંને શોધવા તથા બચાવવા માટે માનવપુરુણ આગમન થયું છે,” ઈચ્છુએ કહ્યું.

એ અઠવાડિયાં પછી આ નાના કદનો જડાતદાર, જેના જીવનમાં ઈચ્છુએ લારે પરિવર્તન આપ્યું હતું, તેણું સાંભળ્યું કે તેના નવા મિત્રને યક્ષાલેમની બહાર આવેલી એક ટેકરી ઉપર ફૂસે જડવામાં આવ્યો છે.

તंगद्विं अने विश्वासधात्

તંગદિલી અને વિશ્વાસધાત

લાંખી યાત્રાને અંતે આવતો યરણોથી ચહેરાલેમ વચ્ચેને માગઈ સાચે જ વિકટ હતો. ખડકો વચ્ચેની સાંકડી ખીણુમાં થઈને સમૃદ્ધની સ્પાઠીથી પણ નિચે આવેલ યરદનની ખીણુથી લગભગ એ હજર કૂટ જાયે આવેલાં સીધાં ચડાણો ચડવા પડતાં. ઈસુ આ માગ્યથી સુપરિચિત હતા અને તેમણે ભલા સમૃદ્ધનીની બોધકથામાં પાશ્ચાત્યભૂમિકા તરીકે તેનો અસરકારક ઉપયોગ કર્યો હતો. પાસખા પવર્ના છ દિવસ પહેલાં ઈસુ અને તેમના બાર શિષ્યો નૈતુન પહુંડના નીચા ઢોળાવા પર આવેલા બેથાનીમાં આવી પહેંચ્યા અને હંમેશની નેમ ત્યાં તેમણે આરામ કર્યો.

તેઓ બધા સખત થાકી ગયા હતા અને યાત્રાળુઓનાં ટોળાંથી દૂર જવાથી અને ભિત્રો સાથે ફરી લેગા મળવાથી ઈશ્વરનો આલાર માનતા હતા. છતાં તેઓ ચિંતા અને લથને સંપૂર્ણપણે ખંખેરી નાણી શકચા ન હતા. ભાવિના સંકેતોની અગાઉથી સમજ મળતી હોય તેવા ભાવથી તેઓ ઈસુના સુખ પરનું દુઃખ નિહાળતા હતા. જેકે હજુ ઈસુ એક ગુનેગારના મોતને ભેટવા યદ્દશાલેમ પાછ જતા હતા એવું તેઓ માની શકતા ન હતા. માર્યાંએ હંમેશ મુજબ ઉજ્જ્વાલયો આવકાર આપ્યો. ભિત્રો વચ્ચેના આ મિલનમાં તેને કશું પણ અસામાન્ય ન દેખાયું પણ મરિયમને જરૂર તેવું દેખાયું

ખીને દિવસે વિશ્વામવાર હતો. તે સાંજના લોજન સમયે તેણે અત્યરત ધ્યાન ખેંચે એવું કામ કર્યું. પોતાની આરડીમાંથી સર્ગેમર-મરની દૂપીમાં જ્યામાંસીનું અતર લઈ આવી. (એ દિવસોમાં મહેમાનના માથા પર સુગંધી તેલ અથવા મલમ ચોળાને આવ-કારવાનો રિવાજ હતો.) મરિયમે આશરે ચારસે આમ શુદ્ધ અને કીમતી અતર ઈચ્છના ચરણે લગાડ્યું અને પોતાના લાંબા વાળ વડે તેમના ચરણો સ્નેહપૂર્વક લુછચા. આ વિલાસી ઉડાઉપણુથી શિષ્યો નારાજ ને શુસ્યે થયા. જેની પાસે પૈસાનો વહીનટ રહેતો અને ને શિષ્યોની જરૂરિયાનો પૂરી પાડવાની જવાબદારી ઉપાડતો, તે યહૂદાએ તો માટે અવાને ટીકા પણ કરી. આ અતરના તો ઘણ્ણા ઇપિયા ભપજ્યા હોત અને તે રકમ ગરીબોને આપી શકાઈ હોત અથવા તો તેમનો એક મહિનાનો ખર્ચ તેમાંથી નીકળ્યો હોત. પરંતુ યહૂદાને કંઈ ગરીબો માટે બહુ દરકાર ન હતી. તેના ધરાદાએ કંઈ બહુ પ્રામાણિક પણ નહોતા. જેકે ડેઈને ખર્ચર પડી ન હતી છતાં તેણે આ પહેલાં શિષ્યોને મળતાં નાણુંમાંથી ચોરી કરી હતી.

ઈચ્છાએ તેમના વિરોધને શાંત પાડી દીધ્યા. તેમણે કહ્યું, “મરિયમે તો સાંજુ જ કર્યું છે. ગરીબો તો હંમેશા તમારી સાથે રહેવાના છે. પણ હું કંઈ હંમેશાં રહેવાનો નથી. એણે તો મારા શરીરને અગાઉથી અતર રેડીને દ્વિતીને માટે તૈયાર કર્યું છે. આપી દુનિયામાં જ્યાં જ્યાં શુભસંદેશનો પ્રચાર થશે ત્યાં ત્યાં આ બાઈએ મારે માટે ને કર્યું છે તેની વાત રહેવાશે.”

યહૂદા ઈસ્કારિયોત તે સાંકે અસ્સોમાન્ય રીતે મુંગોપરદ્વારો. અત્યાર ચુંધી તો થોડી પણ આશા હતી કે ઈચ્છુ પોતાને મસીહ તરીકે વોષિત કરશે અને રામ સામે બંડ પોકારશે. યહૂદા ગાલીલને નહેતો. પરંતુ બળવા માટે ઉત્સાહી હતો. પોતાનું રાજ્ય દુનિયાનું નથી એવી ઈચ્છાની સ્પષ્ટતા પછી અને પોતાના દ્વિતીની આ

દીકા પછી યહૂદાનો ભ્રમ ભાંગી ગયો. તેની આશા નિરાશામાં પરિણુભી. તેના કલ્પનાના મિનારા તુટી પડ્યા. તેનું હદ્દ્ય કંડવાશર્થી ભરાઈ ગયું અને તેના મન પર અંધકારે કણને જમાવ્યો.

યદ્દાલેમમાં ભારે ઉતેજનાપૂર્ણ વાતાવરણું હતું. યહૂદી વર્ષમાં પાસ્ખાનું પવ્ર સૌથી મહત્વનું મનાતું. ઘધા યાત્રાળુંએ માટે યદ્દાલેમમાં પૂરતી જરૂર્યા પણ ન હતી. લગભગ દસ લાખ લોડો શહેરની બહાર રાવટીએમાં રહેતા અને મંદિરમાં ઘલિ ચાવવા હબારે લોડો રોજ શહેરમાં આવતા. ઈચ્છાનું નામ ધણું જાણીતું હતું અને તેમના અદ્વિતીય ઉપદેશ અને ચમત્કારો વિશે ધણી અફ્વા ઇલાયેલી હતી. આ ઘધું હોવા છતાં, તેમનામાં રસ ધરાવનાર યહૂદીએનો માર્ગ ભાગ ઈચ્છાને એક ચંચલ પેગંબર માનતા. તેઓ એમ પણ માનતા કે ઈચ્છાને ધાર્મિક આગેવાનો પ્રત્યે જરા પણ પ્રેમ ન હતો અને ધાર્મિક નેતાએ રોમના સીધા અંકુશ હેઠળ સત્તા ભોગવતા હોવાથી સામાન્ય લોડોને પણ તેમના પ્રત્યે કશી ઝૂણી લાગણી ન હતી. ઈચ્છા આમજનતાને એક ધળવાઓર કે કાનિતકારી રૂપે હેખાતા અને કાનિતકારીએ ધણી વાર લોકપ્રિય પુરવાર થાય છે.

રોમનો માટે તે ખાસ મહત્વના ન હતા. તે તેમને જેખમ-કારક હેખાતા નહિ. કદાચ લોડોને ધાંખલધમાલ કરવા ઉશ્કેરી શકે તેવી ઉપદ્રવશક્તિ તેમનામાં છે તેટલું રોમનોને લાગતું. યદ્દાલેમનો રોમન ગવનર પિલાત તો દરેક પાસ્ખા પવર્ની પૂર્ણાહૃતિ પ્રસંગે હાશ અનુભવતો. યહૂદીએનો ધર્મ જરિલ કે ગૂંચવણુભરેલો હતો, તેઓ જટ ઉશ્કેરાઈ જય તેવા હતા ને તેમના વિશીષ્ટ પર્વોના સમયો દરમ્યાન તો ગમે ત્યારે મુશ્કેલી સર્જ શકે તેવા છે તેવી પિલાતની માન્યતા હતી.

રોમ નીચે સત્તા ભોગવતા યહૂદીએના રાજકીય ને ધાર્મિક આગેવાનો જ તેમની પ્રજના ખરા દુશ્મનો હતા. આ ‘મુખ્ય પુરોહિતો’ યદ્દાલેમમાં આવેલ ‘સાનહેદ્રિન’ નામની પરિષ કાઉન્સિલના

નામે વહીવટ કરતા પરંતુ માત્ર ધાર્મિક નીતિનિયમો રજૂ કરવા કે તેમનું અર્થધટન કરવા ઉપરાંત બીજું ધાણ અધું કરતા. તેઓ રાજકીય નેતાઓ પણ હતા ને હોક્કતમાં તો વેરવિષેર થઈ ગયેલા યહુદી રાજ્યના ખરા સ્ક્રવધારો હતા. વરિષ્ઠ સલા કે સાનદેશિનમાં મુખ્ય પુરાહિતો, પુનરુત્થાનમાં ન માતના સાહેભોએ અને ઇરાશીઓના પ્રતિનિધિઓ અને યહુદી નિયમશાલમાં પારંગત એવા ધર્મશાલીઓ એસતા. આ માણુસો જ ઈચ્છને ધિક્કારતા હતા ને તેમનાથી ડરતા હતા અને ગમે તે હિસાબે ને જોખમે ઈચ્છનું કાઢવા તૈયાર હતા. લોડાની નજરમાં ઈચ્છને મૂખ્ય સાધિત કરવાના તેમના ખંડા પ્રયત્નો વામણું ને નિષ્ઠણ નીવડચા હતા અને તેઓ જાણુતા હતા તેટલું જ અને તેથી પણ વિશેષ મુસાના નિયમોની ઈચ્છને શાન-સમજ હોવાથી પોતાના શિક્ષણુમાં તેમણે ધર્મના આગેવાનો ઉપર ધણી વાર સરસાઈ મેળવી હતી. તેઓને ખંડા લોડામાં ફેલાઈ જાય તેવા ખંડમાં રસ ન હતો, પરંતુ માત્ર પોતાના હાથમાં સત્તા ટકી રહે તેમાં જ રસ હતો. ધર્મના આગેવાનોને ઈચ્છનું શિક્ષણુમાં ઈશ્વરનિંદા જ દેખાતી.

તેથી ઈચ્છ માર્ગખા પવ્ય આગાઉતા શુક્રવારે બેથાનીમાં આવ્યા તે પહેલાં મુખ્ય પુરાહિતોએ સાંલખ્યં હતું કે યદ્યાલેમનું આવતા યાત્રાળુઓમાંના ધણું ઈચ્છ વિશે પૂછપરછ કરતા હતા અને આ વષેં તે આવશે કે કેમ તે અંગે તર્કવિતર્ક કરતા હતા. આ વખતે હવે લાંબો વખત ઈચ્છની હાજરીનું અને તેમના શિક્ષણુનું જોખમ લઈ શકાય તેમ નથી તેવી મુખ્ય પુરાહિતોને ખાતરી થઈ તેથી તેમણે પોતાનો હાથ ઉગામ્યો, તેમણે સ્ક્રયનાએ ખાડાર પાડી કે જો ક્રાઈ ઈચ્છને જુએ અથવા તે કચાં છે તે શોધી કાઢે તો તેણે તરત જ ધર્માધિકારીઓને ખખર આપવી, જેથી તેઓ તેમની ધર્મપકડ કરી શકે.

થોડા! જ સમયમાં ઉતેજિત થયેલા યાત્રાળુઓએ સાંલખ્યં કે

ઈચુ બેથાનીમાં છે અને લાજરસ મૃત્યુમાંથી સળવન થયાની અફેવાએ તો જૈતુન પહાડ પરના એ નાનકડા ગામને રાતોરાત પ્રખ્યાત ખનાવી હાયું. ભાત્ર ઈચુને જ નહિ પરંતુ લાજરસને પણ જેવાની ઉત્કટ આશાથી ધણા ય્યૂફ્ટીએ બેથાની આવ્યા. મુખ્ય પુરોહિતોને થોડી જ વારમાં આની ખખર પડી ગઈ અને તેમણે લાજરસની પણ હત્યા કરવાનું કાવતરું ધડવા માંડયું. જે તેઓ લાજરસના શરીરને કખર-ભેગું હરી હે તો તેના સળવન થયાની અફેવા થોડા જ સમયમાં વીસરાઈ જયે.

આવા ઉષ્ટકેરાટલર્યા વાતાવરણમાં પાસ્ખા પર્વના સપ્તાહનો આરંભ થયો.

બીજુ સવારે જ્યારે ઈચુ અને લાજરસને નિહાળવાની ચૂંછાથી લોકટોળાં જિમટચાં હતાં ત્યારે આશા રાખવાનું એકે કારણું ન હોવા છતાં બાર શિષ્યો આશા રાખતા હતા કે યુરુજુ ડેઈ નાટચાતમક રીતે પોતાની જહેરાત કરે. સાચે જ, જ્યારે લોકટોળાંનો તેમને સાથ હતો ત્યારે જ યદ્યશાલેમમાં વિજયી પ્રવેશ કરવાની આ તક હતી એવું તેમને લાગતું હતું. ડેટલાક યાત્રાળે જેવો યદ્યશાલેમથી એ માઈલ ચાલીને આવ્યા હતા તેમણે પુષ્ટિ આપી કે ગાલીલાના લોડો ઈચુ મસીહ છે એવો દાવો કરતા હતા તે ઈચુને મારે આખું યદ્યશાલેમ વાટ જેતું હતું. હવે તો દરેક જણ તેમને ઉત્સાહપૂર્વક કે હુર્ણાદ સાથે વધાવી લેશે.

શિષ્યો શું છચ્છિતા હતા તેની ઈચુને ખખર હતી. હવે ગંભીર વિજયના રૂપમાં, યદ્યશાલેમમાં ઉધાડી રીતે પ્રવેશવાનો આ સમય હતો. પરંતુ તેના ધણા અનુયાયીએ છચ્છિતા હતા તેવો એ પ્રવેશ નહિ હોય. ખંડેાર લશકરના નેતા તરીકે નહિ પરંતુ શાંતિના પ્રતીક તરીકે તે યદ્યશાલેમમાં જશે. તેમણે પોતાના એ શિષ્યોને જોલાવ્યા અને તેમને રૂપજી સૂચનાએ આપી :

“સામેને ગામે જાઓ, ગામસાં પેસતાં જ તમને એક ખાલકું બાંધિલું મળશે, જેના પર હજુ સુધી ડોઈ માણુસ બેહું નથી. તેને છોડિને આહીં લાવો, જો ડોઈ તમને પૂછે કે ‘આ શું કરે છો ?’ તેંબું કહેણે કે, ‘પ્રલુને તેની જરૂર છે,’ અને તેઓ તમને તેને લાવવા દેશો.”

પેલા અને ઉત્તોજના પામાતે ઢોડતા ગયા અને ઈચ્છુયે કહ્યું હતું તેથું જ નીકળ્યું. શરીરમાં એક ધરને ખારણું ખાલકું જોયું. તેઓ તેને છોડતા હતા ત્યારે પાસે જિલેલાઓમાંના ડોઈકે પૂછ્યું, ‘એ ખાલકું કેમ છોડો છો ?’ ત્યારે ઈચ્છુયે કહ્યું હતું તેમ જ તેમણે જવાબ આપ્યો એટલે લોડાએ તેમને જવા દીધા. પછી તેઓ ઈચ્છુ અને વાટ જોતાં ટોળાં પાસે પહોંચ્યા.

જ્યારે લોડાએ ખાલકને જોયું ત્યારે પથળં ઘર અભાર્યાના શબ્દો તેમને ચાદ્રાઓન્યાં. ધણું ધણું વર્ષો પહેલાં એ શાન્દો તેમણે ઉદ્યાર્યા હતા : “યદ્યાલેમને ડાખલર કરો ; તારો રાજ આવે છે. એ નમ છે અને ગંધેડા ઉપર વિસાજાનિ છે, અને ગંધેડાના ખાલકા ઉપર તે સવારી કરો છે.”

હવે તો શિયો ખૂબ ઉત્તોજિત થઈ ગયા હતા. હવે ચોકુસ તેઓ ઈચ્છુના વિજયમાં થોડા પણ સહભાગી થશે. ઉશ્કેરાયેલાં ટોળાં ઓમાંઓમાં આ સંમાચાર જ ગલના દાવાનળની જેમ ફેલાઈ ગયા. ઈચ્છુ વિનેતાના ઇપમાં સવારી કરીને યદ્યાલેમમાં અવેશવાના છે ! તે પોતાને મસીહ તરીકે વોષિત કરવાના છે ! તે સાચે જ દાઉદના પુત્ર હતા અને ધણું લાંબા સમયથી ને દિવસની તેઓ આતુરતાપૂર્વક વાટ જોતા હતા તે આવી પહોંચ્યો હતો.

ખાલકા ઉપર જુન કે પલાણું ન હતું, તેથી શિયોએ તેની પીઠ ઉપર થોડાક જભા મૂક્યા. ઈચ્છુ ગવેડાના વછેરા ઉપર સવાર થયા અને તેમના ખુશખુશાલ ને ઉત્તોજિત મિત્રોથી વીંગાઈને હસ્તનાદ કરતા સરધસને યદ્યાલેમની દિશામાં દેરવા લાગ્યા. આખે

માર્ગ કૂલોથી છાયેલો હતો અને ટેરડેર લાયે ડાળાઓવાળાં ખજૂરીનાં વૃક્ષા હતાં. કેટલાકે આગળ દોડી જઈને વૃક્ષાની ડાળાઓ તોડી અને વિનેતાની અદાથી બાંયકુને ચાલવા લાગ્યા. કેટલાકે ડાઈ રાખને માટે કરે તેમ પોતાનાં વસ્તો રસ્તા પર બિછાવ્યાં.

સરધસ આગળ વધતું હતું તેમ તેઓ ઉત્તોજનામાં ને આતંદસાં હુણાદ કરતા હતા :

‘દાઉદના પુત્રનો જ્ય હો ! પ્રભુને નામે આવનારને ઈશ્વર આશિષ આપો ! ઈશ્વરનો જ્યજ્યકાર હો !’

સરધસમાં મોખરે ગાલીલના લોડો હતા અને તેઓ આગળ વધતા ગયા તેમ ધણા દર્શકો પણ તેમાં જોડતા ગયા. ઈસુ દાઉદપુત્ર છે તેવા તેમના શિષ્યોના દાવાથી ચિંડાયેલા અને ગભરાયેલા કેટલાક ઝરાશીએઓ પણ તેમાં ભજ્યા. ધજ્જાસુકી કરીને તેઓ ઈસુ પણે પહેંચયા અને તેમના શિષ્યોને ઠપકો આપવા અને રોકવા ઈસુને જણાવ્યું.

ઈસુએ ઉત્તરમાં કહ્યું, “જે એ લોડો શાંત થઈ જશે તો આ પદ્થરો પણ પોકારી બિંદો.” તે સવારી કરતાં આગળ વધતા હતા ત્યારે કેટલાકે ધ્યાનથી જેયું તો ઈસુનું મોં ઉદાસ હતું. રોમ સામેના બંડમાં પોતાના લોડોને દોરી જનાર ડાઈ લોકપ્રિય અને સર્વવિનેતા આગેવાન જેવું ડાઈ ચિહ્ન ત્યાં હેખાતું નહોતું.

જે રાજ્ય વિશે તે પ્રણાધ કરતા હતા તેમાં હુન્યવી સત્તા જેવું કશું જ ન હતું એ તેઓને સમજવવા ઈસુએ ધણા પ્રયત્નો કર્યા હતા. આવતે અઠવાડિયે જે કંઈ અનવાનું છે તેની ઈસુએ આપેલી ચેતવણીએ તેઓ વીસરી ગયા હતા અને થોડા જ સમયમાં તેમનાં સૃષ્ટો જમીનદેસ્ત થઈ જવાનાં હતાં.

સવારી કરવા માટે જે ખાલકાની તેમણે ધરાદાપૂર્વક પસંદગી કરી હતી તેનું ભષત્વ તેમના કેટલાક અનુયાયીએ સમજ્યા હતા, પણ આ નખ પ્રાણી તલવાર કરતાં શાંતિનું પ્રતીક હતું એ ધણા

देखीती रीते ज भूली गया हता. आ शोरभड़ेर करता, उक्तेरायेला देणामां मात्र ईसु ज एक ऐवी व्यक्ति हता ने लोडिना लौतिक के हुन्यवी विचारो करतां सत्य तदन जुहुं ज छे तेवुं समजता हता. ईश्वरना ने राज्यने ते प्रभोधता हता तेनुं स्थान तो लोडिना छद्यमां हुं; कारण, सादामां साही रीते आ वातने आम समजवी शकायः हुनिया मात्र सारा भाषुसोथी ज परिवर्त्न पामी शडे अने मात्र सदासर्वदा प्रेम राखनार इपाणु ईश्वर ज भाषुसोने वधु सारा घनावी शडे.

ईसुने ईश्वरे आ हुनियामां मोक्ष्या हता. आपाणु समज-शक्तिनी बहार तेवी नम्रता ने प्रेममां, ईश्वर द्वारा पसंद करायेला माग० ते आ हुनियामां आव्या हता. झूस परना मृत्यु द्वारा तेमणु हुनियानां पाप पोताने भावे लीधां - ते समयने भाटे, आजने भाटे अने सदाकाळने भाटे - अने एम ईश्वरनी शाखत क्षमानां द्वार उद्बाद्यां. “मने अनुसरो” ए ने साही सूचना तेमणु पोताना सेवाकार्यना आरंभमां शिष्योने आपी तेनो अर्थ आपणु सर्वने भाटे ते ज थाय छे. ते वारे वारे कडे छे, ‘हुं माग० हुं,’ अने ते सत्य न्यो. ईसुने पृथ्वी परना तेमनां ज्वन दरम्यान ओणभता हता तेमनी समज करतां वधारे हुं. तेम ज आने पणु धणुनानी समजशक्तिनी भर्यादानी बहार छे. पाशिल नेम पृष्ठीथी समज्या तेम ज ईसुना अगियार प्रेषितो तेमना पुनरुत्थान पछी ज आ कुथननो अर्थ समज्या. ते सत्ये तेमनां ज्वनने बदली नाप्यां अने ते ज रीते ते आने पणु आपणुमांना डोर्धना पणु ज्वनमां परिवर्त्न लावी शडे छे. तेथी ज ईसुने कहुं, “मारुं राज्य आ जगतनुं नथी.” मात्र राज्योना राज सिवाय मारुं राज्य आवुं नथी तेवुं कडेवानी डोणु हिमत करे?

तेथी ज ज्यारे ते टेकरीना ढोणाव पर ईसु क्षणुभरने भाटे थाभ्या अने तेमणु यइशालेम प्रति दृष्टि करी त्यारे तेमनुं छद्य

ભરાઈ આવ્યું અને તે રડચા. પોતાને માટે અને ને ભાગ તેમને ભજવવાનો હતો તેને લીધે તેમને ભારે હુઃખ થયું તેમ નહિ, પરંતુ ઈશ્વરે પસંદ કરેલા લોકોએ તેમનો નકાર કર્યો માટે તે હુઃખી થયા. તેમના અનુયાયોળાની કમકમાટી વચ્ચે તેમણે પોતાના વિચારેને વાચ્યા આપી.

“શાંતિ મેળવવા માટે શાની જરૂર છે એ તેં આને જાણ્યું હોત તો ડેવું સારું થાત ! પણ એ તો તારી આંખોને સુઝતું નથી. એવા દિવસો આવશે જ્યારે તારા દુશ્મનો મોરચાખંધી કરી તને ઘેરશે અને નાકાખંધી કરશે, અને ચારે બાજુએથી તને લીંસમાં લાવશે. તેઓ તારો અને ડેટની અંદર વસતા તારા લોકોનો સંહાર કરશે. તેઓ એક પથ્થર પર ખીંચે પથ્થર રહેવા દેશે નહિ; કારણું, ઈશ્વર જ્યારે તને અન્યાવવા આવ્યા તે સમય તું પારખી શક્યું નહિ.”

ચાળાસ વર્ષો પછી આ ભયાનક ભવિષ્યવાણી સાંભળનાર કેટલાક લોકોએ તેને નજરોનજર સાચી પડતી જેઈ. યહુદીઓએ બંડ પોકાયું અને રોમન રાજકર્તાઓને શહેરમાંથી હાંકી કાઢચા. પરંતુ તેમનો વિજય ક્ષણુંલું નીવડયો, કારણું, રોમન લશ્કર પાછું આવ્યું, તેમણે શહેરને વેરાન ખનાવી દીધું, અદ્ભુત મંદિરોનો વિનાશ કર્યો અને પકડાયા તે ખંડા બંડોપાર આગેવાનોને કુસે જડી મારી નાખ્યા. તે દિવસથી માંડાને અત્યારના સમય સુધી - લગભગ એ હજાર વર્ષ સુધી એક રાષ્ટ્ર તરીકે ધર્મરાખલનું અસ્થિતવ આથમી ગયું.

આમ, યરશાલેમમાં ઈસુએ વિજયપ્રવેશ કર્યો. ને જિજાસુએઓ પ્રશ્ન કર્યો કે “આ ડોણુ છે ?” તેમને ટેળાંએ જવાબ આપ્યો, “આ તો ગાલીલના નાજારેથી નગરના પથગંભર ઈસુ છે.” ને ઈસુનો યરશાલેમ-પ્રવેશ એક પડકાર રૂપે દેખ્યા તો ડોઈએ તે પડકાર ઉપારી લીધે નહિ. ઇરેશીઓએ સાહેમાંહે ઇરિયાદ કરતાં હિંદું, “આપી

હુનિયા તેની પાછળ જય છે?" પણ તે વાત ત્યાં જ અટકી ગઈ. ઈચ્છાએ ગેળાને કશી ધાંખલધમાલ ન કરવા અને વેર જવા જણાવ્યું, જ્યારે તે પોતે મંદિરમાં પ્રાર્થના કરવા ગયા.

આખો દિવસ અન્ય ડોઈ મહિસ્વના પ્રસંગ વિના પસાર થયા. સાનહેદ્રિન કે વરિષ્ઠ સલાના આગેવાનોને ઈચ્છાના આગમન વિશે જણાવવામાં આવ્યું હતું, પણ જ્યારે તેમણે સાંભળ્યું કે જનસમુદ્દાયે ઈચ્છાને ઉત્સાહપૂર્વક વધાવી લીધા હતા ત્યારે તેઓ કશું પણ પગદું ભરવાની હિંમત કરી શક્યા જાહિ.

ઉંમેશની જેમ તે રાતે ઈચ્છ બેથાની ગયા. પછીના એ દિવસ મંદિરમાં પસાર થયા, તે બધી સમય તેમના શત્રુઓ ઈચ્છ એવું કંઈ કહે કે જેથી તે આપોઆપ દેશદોહી કે ઈશ્વરનિંદક સાખિત થાય તે માટે પ્રયત્નો કરતા રહ્યા. ડેટલાક આંધળાં અને લૂલાં માણુસોને ઈચ્છ પાસે લાવવામાં આવ્યાં અને તેમણે તેઓને સાલં કર્યાં. એક વાર ઇરોશાઓએ ઈચ્છાને સપડાવવા માટે એક લુચયાઈલર્યા પ્રશ્ન શોધી કાઢ્યો.

"ક્યા અધિકારથી તમે આ બધું કરો છો?" તેમણે ઈચ્છાને પૂછ્યું. "તમને એ અધિકાર ડાણે આપ્યો છે?"

ઈચ્છાએ કહ્યું, "હું પણ તમને એક પ્રશ્ન પૂછીશ. જો તમે મને તેનો ઉત્તર આપશો તો ક્યા અધિકારથી હું આ કાર્યો કરું છું તે તમને જણાવીશ. મને કહો, યોગીનને ઘાપિતસમા (સ્નાનસંસ્કાર) આપવાનો અધિકાર કચાંથી મજયો હતો : ઈશ્વર તરફથી કે માણુસો તરફથી ?"

તેઓ માંણોમાંણે ચર્ચા કરવા લાગ્યા, કારણ તેમણે જેથું કે ઇરી એક વાર ઈચ્છા નેમનાથી વધુ બાળોશ સાખિત થયા હતા. "જો આપણે એમ કહીએ કે 'ઈશ્વર તરફથી,' તો તે કહેશે, 'તો પછી તમે યોગીન પર કેમ વિશ્વાસ ન કરો?' પણ જો આપણે કહીએ કે 'માણુસો'

તરફથી તો આ આપું યેળું આપણું પથરે મારશે, કારણ, એ
ખંડા યોહાનને પચગંબર માને છે.”

તેથી તેઓ ઈસું તરફ ક્રિયા અને કબૂલ કર્યું કે, “અમને
ખંગર નથી.”

ઈસુંએ હણું, “તો હું પણ તમને કહેતો નથી કે કયા અધિકારથી
હું આ કરું છું.”

આ નિર્ણયક કે અતિ મહત્વના દિવસો દરમાન ઈસુંએ
મંદિરમાં ઘણી હણાંતકથાએ કહી.

“એક માણસે દ્રાક્ષવાડી રોપી. તેની આસપાસ વાડ કરી.
જમીનમાં ખાડો ખોટાને દ્રાક્ષ પીલવાનો હુંડ બનાવ્યો, અને ચોકી
માટે ભાગો બાંધ્યો. પછી વાડી જેઠૂતોને ભાગે આપીને તે પરદેશ ગયો.
દ્રાક્ષની મોસમ આવી ત્યારે ક્ષયલનો પોતાનો ભાગ લેવા માટે તેણે
પોતાના ડેટલાક નોકરોને પેલા ભાગિયાએ કે જેઠૂતો પાસે મોકલ્યા.
જેઠૂતોએ એ નોકરોને પડીને ડેઈને માર માર્યો, તો ડેઈને મારી
નાખ્યો તો ડેઈને પથરા માર્યા. પછી માલિક પહેલાં કરતાં વધુ
સંખ્યામાં નોકરોને મોકલ્યા પણ પેલા લોડાએ તેમની પણ એ જ
દશા કરી. આપરે માલિકે પોતાના પુત્રને મોકલ્યો.

તેણે કહ્યું, ‘તેઓ મારા પુત્રનું તો માન રાખશો.’

જ્યારે પેલા જેઠૂતોએ પુત્રને જેણે ત્યારે તેમણું અંદરોએ દર
કહ્યું, ‘આ તો વારસદાર છે. ચાલો, આપણું તેને પૂરો કરી નાખ્યો,
એટથે અધી મિલકત આપણી થઈ જાય: પછી તે લોડાએ પુત્રને
દ્રાક્ષવાડીની બહાર ફેંકી હૃદ્યાને તેમે મારી નાખ્યો.’

આ કહ્યા પછી ઈસું પોતાના શોતાએ તરફ ક્રિયા. “તો હવે
દ્રાક્ષવાડીનો માલિક પાછો આવશે ત્યારે આ જેઠૂતોનું શું કરશે?”
લોડાએ કબૂલ કર્યું કે જેઓએ તેમનામાં મુકાયેલા વિશ્વાસનો લંગ
કર્યો હતો તેઓને મારીનાખવાનો અને વધુ યોગ્ય એવા ખીંચ

ભાગિયાઓને વાડી સોંપ્યા સિવાય માલિક પાસે ખીને કોઈ માર્ગ
ન હતો.

પછી ઈચ્છુએ હૈથા સોંસરી જિતરી જય તેવી વેધક દાખિથી
શ્રોતાઓ સામે જેયું. શાખમંથી ટાંકાને કહું કે, “ઇજરાયલને જે
વિશેખાધિકારો ઈશ્વરે આપ્યા છે તે તેમની પાસેથી જીનવી લેવામાં
આવશે અને વધુ વિશ્વાસ યોગ્ય એવી પ્રનને તે સોંપવામાં આવશે.”

ટાળામાંના સામાન્ય માનવીઓ સમજુ ગયા કે ઈચ્છુ યહૃદી
શાસકો વિશે વાત કરતા હતા. મુખ્ય પુરોહિતો અને શાસ્ત્રીઓ
લોકાની દાખિભાં પોતાને મૂર્ખ હેખાડવામાં આવ્યા હેવાથી એટલા
કોઈ ભરાયા કે તેમણે ખળ વાપરીને ઈચ્છુને રોકવાનો ને તેમની
ધરપકડ કરવાનો પ્રયત્ન કર્યો. પણ જેવો લોકને તેમના છરાદાનો
ઘ્યાલ આવ્યો કે તરત જ તેઓ ઈચ્છુની આસપાસ ભેગા થઈ ગયા
ને તેમને ત્યાંથી દૂર લઈ ગયા.

ઇરોશીઓ ખુદ્ધિશાળા ને હોશિયાર માણુસો હતા. વળ હવે
તેમને સમજાઈ ગયું હતું કે ઈચ્છુની સાથે ઘણું માણુસો હતા. તેથી
તેમના પર શારીરિક હુમલો કરવો કે તેમની ધરપકડ કરવી એ
દેખીતી રીતે મુશ્કેલ હતું. પરંતુ એની સાથે લોકટોળાની લાગણી કેમ
ઉશ્કેરવી તેની જડી સૂજ પણ તેમની પાસે હતી, તેથી તેઓએ લોકને
ઈચ્છુની સામે મુક્તા દેવાનો નિશ્ચય કર્યો. જે તેઓ કોઈ વાદવિવાદમાં
ઈચ્છુને સપડાવી હે અથવા લોકમાં વિરોધ કે શત્રુતા પેદા થાય તેવું
કેંદ્રિક કહેવા માટે ઈચ્છ પર દધાણુ લાવી શકે, તો તરત જ તેમની
ધરપકડ માટે કોઈ અહાનું શાધી શકાય.

તે પોતાની વિચારશક્તિથી ખુશ થતા હતા ત્યાં કોઈક સૂચયું
કે ઈચ્છુને તેમની વિરુદ્ધ જલેરમાં બોલવા માટે સમજાવી શકાય તેવો
કોઈ માર્ગ હોવો નેઈએ. તેમણે ઈચ્છુના ઉપદેશો સાંભળવા માટે
ટોળામાં નિર્દેષ લાગે તેવા જસૂસો મેદલવાનું નક્કી કર્યું, જેઓ

ઈચુના શખદોમાં દોષો શોધે ને પછી સાક્ષીઓ તરીકે રોમન ગવર્નર પિલાતને માહિતી પહોંચાડે કેથી પિલાત તેની સામે કામ કરાવે. આમ તેમને મૃત્યુદંડ ફરમાવવા માટે પિલાતને સમજલી શકાય.

તેથી ટેટલાક બુવાન શાલીએ ઈચુના ભિત્રો હોવાનો એળ કરીને ઈચુ પાસે પહોંચ્યા. ઈચુ પ્રત્યે દ્રોપ રાખનારા ટેટલાક હેરાદિયનોને પણ તેમણે સાથે લીધા. ઈચુ ઉમેશની જેમ મંદિરના એક ચોકમાં બોધ આપતા હતા.

તેમણે કહ્યું, “ગુરુજી, અમને તમારા અભિપ્રાયો પ્રત્યે માન છે. અમે જાણીએ છીએ કે આપ સત્ય શીખવો છો અને સત્યને વળગી રહીને માણુસના દરજનને ગણુકારતા નથી. આપ અમને કહો કે આપ શું માનો છો ? — પરદેશી રોમન સમાટને કરવેરા ભરવા તે શાશ્વત અનુસાર યોગ્ય છે કે કેમ ?”

આ એક ચાલાક પ્રશ્ન હતો, કારણ, રોમનોએ યહૂદીઓ ઉપર જે કર નાખ્યા હતા તેમાં માથાહીડ લેવાના વેરાને કે હૈડિયાવેરાને (Poll tax) યહૂદીઓ સૌથી વધુ ધિક્કારતા હતા. માત્ર વૃદ્ધો અને બાળકો જ આ વેરા ભરવામાંથી મુક્ત હતા. ઈચુને પ્રશ્ન પૂછનારા એ પણ જાણુતા હતા કે યહૂદીઓને કરવેરા પ્રત્યે જાડો અણુગમો હતો, એટલું જ નહિ પણ, જેઓને આ કર ઉધરશવવાનું કામ સોંપાયું હતું તેઓ તેમાંથી પણ લુંટી લેતા હતા અને તેથી જડાતદારોને પણ તેઓ ધિક્કારતા હતા. જે યહૂદી પ્રજનો હિમાયતી હોવાનો દાવો કરનાર ઈચુ તેમના પર જુલમ યુઝરનારાને વખ્તાડે નહિ તો યહૂદીઓ ચોક્કસ તેમની વિરુદ્ધ થઈ જય. ખીજુ ખાજુ, રોમન વહીવટ કંઈ સવ્વથા ખરાખ ન હતો, કારણું, યહૂદીઓ જે વેરા ભરતા તેમાંથી યાવાળુંએ માટે રસ્તાઓ બાંધવામાં આવતા હતા ને દોડેને આરાખ લુંદારાએ ને ધાડપાડુંએથી રક્ષણ આપવામાં આવતું હતું. આ ધૂત્ર પ્રશ્ન પૂછનારાઓને જાતરી હતી

કુને ઈચ્છુ આ પ્રશ્નનો ઉત્તર આપે તો તે કંઈ તો અહૃતીઓને ને
કંઈ તો રોમનોને અસ્વસ્થ અનાવી હૈ.

ફરી એક વાર તેઓ નિષ્ઠળ ગયા. ઈચ્છુએ વાદવિવાદમાં
જિતરવાની ના પાડી. તે ક્ષણુમાચમાં તેમનું કાવતરું કે ગુપ્ત
યોજના સમજી ગયા. જોકે પેલા યુવાન ફરોશીએ તેમના ઉત્તમ
ઉપદેશ માટે નિખાલસ દ્વારા તેવાં વખાળું કર્યાં હતાં. અને ઈચ્છુની
હિંમત અને સુખોધ માટે પ્રશંસાનાં પુષ્પો વર્ષાવ્યાં હતાં, પણ
ઈચ્છુ જાણુતા હતા કે આ ડોઈ મિત્ર ક્ષારા પુછાયેલો પ્રશ્ન હતો.

ઈચ્છુએ કર્કાઈથા કહ્યું, “ઓ દાંબિડો, તમે મને કેમ કસીવવા
માગો છો? કર લરવાનો સિક્કો મને બતાવો.”

તેઓ તેમના પાસે એક સિક્કો લાવ્યા. ઈચ્છુએ ધ્યાનપૂર્વક
તેનું નિરીક્ષણ કર્યું.

“આ ડોની છાપ છે અને તેના પર ડાનું નામ લખેલું છે?”
ઈચ્છુએ એકદમ શાંત બની જઈને પૂછ્યું.

“રોમન સમાટાનું,” યુવાન ફરોશીએ કહ્યું.

ઈચ્છુએ કહ્યું, “તો પછી ને રોમન સમાટાનું છે તે રોમન
સમાટને ભરી દો.” યોળામાંથી અધકયરી સંમતિના સૂર સંભળાયા.
પછી ઈચ્છુએ પોતાને પ્રશ્ન પૂછ્યારની આંખમાં આંખ પરોવી
વીજળીના અભકારાની ક્રેમ ઉમેયું, “તે ને ઈશ્વરનું છે તે ઈશ્વરને
આપો.”

ફરોશીએ અને હેરોદના મળતિયાઓ પાસે આને ડોઈ જીવાય
ન હતો, અને થોડો ઈચ્છુના ઉત્તરથી સંતુષ્ટ થયેલા હેખાયા. ત્યારે
હું મેશની ક્રેમ ઈચ્છુના વિરોધીએ મૂંઝાઈને ત્યાંથી છટકી ગયા.
ઈચ્છુએ ‘હા’ કે ‘ના’માં ઉત્તર આપવાનો કું ડોઈ એક પ્રક્ષમાં જિતરી
પ્રડવાનો છન્કાર કર્યા હતો. ડોઈ ક્ષુલ્લક વિવાદોતા ઉકેલ માટે તે

પૃથ્વી પર આવ્યા ન હતા. પરંતુ ઈશ્વરના રાજ્ય આગે ઉપદેશ આપવા આવ્યા હતા. પોતાના જ્ઞાનમાં ઈચ્છા હેઠાં ઈશ્વરની ઈચ્છા શી છે તે જણાવતા અને તેને ડેવી રીતે અનુસરવી તે ઓતાએ પર છોડી હેતા. પરિસ્થિતિ આગે પણ તેવી જ છે. ઈશ્વર પોતાની ઈચ્છા સ્પષ્ટ રીતે જણાવે છે. પરંતુ ખરા અને બાટા વરચે પસંદગી કરવાની સ્વતંત્રતા માનવન્તિને આપે છે.

ભીજુ કસેટી સાહુકીએ તરફથી થઈ. અત્યાર સુધી સાહુકી-એ કંઈ બહુ ધ્યાનમાં રાખવા નેવા લાગ્યા નહોતા; કારણ, તેએ તો શ્રીમંત, શક્તિશાળા ને ઉમરાવ વર્ગના કહેવાય તેવા માણુસો હતા. તેમને ધર્મમાં જાણી આસ્થા નહોતી. તેએ સ્વર્ગમાં કે મૃત્યુ પથીના ડેઈ પ્રકારના અસ્તિત્વમાં માનતા નહોતા, મેઝે રોશાણીએના વિવિધ ને જટિલ ધાર્મિક નિયમો ને કિયાકાંડોને વિઝ્ઞારતા હતા.

તેમણે ગાલીલના આ યુવાન વિશે ને તેમના જ્ઞાન વિશે સાંભળ્યું હતું, ને તેમને મૂર્ખ સાખ્તિ કરવાના ઇરોશીએના પ્રયાસો પ્રત્યે તે તિરસ્કારથી નેતા હતા. હવે જણે કે તેમને પોતાના જૂના પ્રતિસ્પદ્ધિએ ઉપર સરસાઈ મેળવવાની ને નાઓરેથના આ લેલાગુ માણુસને કાયમ માટે ઢાડો માડી હેવાની તક દેખાઈ.

પોતાના ટીકાકારોને ગૂંઘવી નાખવા માટે ને પ્રશ્ન તેએ વારંવાર પૂછતા તે જ મૂર્ખાઈભર્યો પ્રશ્ન તેમણે પૂછ્યો. તેમણે માન્યું હતું કે એનો ઉત્તર આપવાનો પ્રયત્ન કરતાં આ યુવાન ઉપદેશક ગોળાંએ માટે હાંસીપાત્ર બની જશે ને ઇરોશીએ પણ મૂર્ખ કે નાદાન દેખાશે.

તેએમાંના એક ચાગળ આવીને કટાક્ષયુક્ત સભ્યતાથી કહ્યું, “શુદ્ધ, અમે બાળીએ છીએ કે મૂસાએ કહ્યું છે તેને ડાઈ માણુસ સંતાન વગર ભરી જય તો તે માણુસના ભાઈએ તેની વિધવા

સાથે લગ્ન કરવું, જેથી મરી ગયેલા માણુસનો વંશવેલો ચાલુ રહેલે છે. જે પેલી ખી એક પછી એક સાત લાઈઓને પરણે તો મૃત્યુમાંથી સજીવન થયાના દિવસે સ્વર્ગમાં તે ડાના પતની થશે?”
પ્રતિષ્ઠાપાત્ર સાદુકીઓના મેં ઉપર ચિહ્નિતા હોવાનું સિમત જેઠને રોળામાંનો ડાઈ હીટી કરીને હસ્યો હશે પણ ઈચ્છાએ કરી રહીને ઉત્તર આપ્યો:

“લગ્ન તો આ દુનિયા માટે નિર્માણ કરાયું હતું. આવતાર યુગમાં જેઓ મૃત્યુમાંથી સજીવન થશે તેઓ પરણું નથી. તેઓ પછી મૃત્યુ પણ પામતા નથી. તેઓ દેવદૂતો જેવા હોય છે. પુનર્જીવન પામેલાં હોઈને તેઓ ઈશ્વરનાં સંતાનો હોય છે. તમે પુનરુત્થાનમાં માનતા નથી. પણ તમારું પોતાનું ધર્મશાલ તેને પુરવાર કરે છે. બળતા આડવાના પ્રસંગ વખતે મૂસા ઈશ્વરને ચચાહીમ, ઈંદ્રાદ અને યારૂખના ઈશ્વર તરીકે સંબંધિ છે. તેઓ આમ તો મૃત્યુ પામ્યા હતા પરંતુ તેમને મરણુમાંથી સજીવન કરવામાં આવ્યા છે. કારણ ઈશ્વર એ મરેલાંઓના ઈશ્વર નથી પણ જીવતાંઓના ઈશ્વર છે.”

સાદુકીઓના વોર પરાજ્ય થયો હતો. પોતાનું ધર્મશાલ યોગ્ય રીતે ન જાણુનાર અને ઈશ્વરના સામયને પણ યોગ્ય રીતે ન સમજનાર તરીકે તેઓ ઉધાડ પડી ગયા હતા.

ઈચ્છાએ એવી સુંદર રીતે ઉત્તર આપ્યો કે શાલીઓમાંના ડેટલાદ અલઘત નાખુશ થઈને જોલી જિંદચા : “ગુરુજી, ખરો જંજાબ આપ્યો!”

ઈચ્છાના જીવનના છેદલા સપ્તાહના મંગળવારને એક રીતે “પ્રશ્નોના દિવસ” તરીકે એળખાવી શકાય. સાદુકીઓની નિર્ઝણતાની વાત જણા પછી ફરાશીઓ દ્વારા મોહલાયેલા એક શાલીએ ઈચ્છાની કસ્તી કરવાનો પ્રયત્ન હર્યો. મૂસાના નિયમેને જાણુનાર દરેક

જણુ જાણતું હતું કે ધર્મગુરુએ એવો દાવો કરતા હતા કે યહુદી નિયમશાખમાં છસો કરતાં વધારે આજાએ હતી. ને દરેક ધર્મનિષ્ઠ યહુદીએ જાણવી જોઈએ અને પાળવી જોઈએ.

નિયમશાખના શિક્ષકે પૂછ્યું, “સૌથી અગત્યની આજા કઈ છે?”

જરાયે અધિકાર્યા વિના ત્વરાથી ઈચ્છા ઉત્તર આપ્યો :

“તારે ઈશ્વર – તારા પ્રભુ પર તારા પૂરા હંદયથી, તારા પૂરા જીવથી, તારા પૂરા મનથી અને તારી પૂરી શક્તિથી પ્રેમ રાખવો. બીજી સૌથી અગત્યની આજા આ છે : જેવો પોતા ઉપર તેવો પોતાના માનવચંદ્રુ પર પ્રેમ રાખવો. મુસાના નિયમશાખનો અને પથગંભરોના શિક્ષણનો આધાર આ એ આજાએ ઉપર રહેલો છે.”

આ જુવાન કંઈ મૂખ્ય નહોતો. ઈચ્છના શાંત અધિકારથી તે પ્રભાવિત થયો અને ઈચ્છાએ ને કંઈ કહું તે તેની પ્રામાણિકતાને ન માનવતાને તરત જ સ્પશી ગયું. અન્યાનક તેને દેખાયું કે ધર્મના બાબત ઇપો કે કિયાડોંને પર તેના શિક્ષકો એટલે કે ફરોશાએ જાણો લાર મૂકતા હતા; પરંતુ માનવની મુખ્ય ફરજ પ્રથમ ઈશ્વર ઉપર અને પછી તેના સાથીમાનવો પર પ્રેમ રાખવાની છે તેવું ઈચ્છનું શિક્ષણ બધી માનવી સમસ્યાએનો ઉકેલ લાવે છે.

“આપે સત્ય ઉચ્ચાયું છે,” તેણે કખૂલ કયું.

તેમને ધણુા પ્રશ્નો મુખ્યા છતાં તે આપો દિવસ ઈચ્છાએ લોકોને દષ્ટાંતકથાએ દ્વારા શીખવ્યું. દસ કન્યાએ વિશેની કથા જગત રહેવા વિશે અને ઈશ્વરના આગમન માટે તૈયાર રહેવા અંગે હતી. નણ નોકરોનું એટલે નોકરોને અપાયેલ તાલંતો (ઈચ્છના જમાનાનું જુદા જુદા મુલ્યનું નાણું) અંગેનું દષ્ટાંત ઈશ્વરે આપેલ કૃપાદાનો અને સંપત્તિનો પૂરેપૂરો ઉપયોગ કરવા અંગે લોકોને શીખવવા માટે હતું. જેમણે વાર્તાએ સાંભળી તેમણે વાર્તાએ સાંભળી તેમાંથી મળતો

એથિ યાદ રાખ્યો, જેકે, ધણુ શ્રોતાએ ફરીથી ઈચ્છાને સંભળી શક્યા નહિ.

દિવસને અંતલાગે લોડાથી ખીચોખીથી ભરાયેલા મોકમાં ઈચ્છાએ પોતાના દુષ્મનોને ખખડાવી નાખ્યા. ભારે ઝિટકાર આપતા શબ્દો વડે તેમણે તેમના શત્રુએ પર સખત પ્રણાર કર્યા. તેમણે તેમના પર દંભી હોવાનો આરોપ મૂક્યો ને જણાવ્યું કે, “તેઓ તો ધોળી કખરો જેવા છે, જે બહારથી હડીરપાળી લાગે છે પણ અંદર તો બધી જતની ગંધીથી ભરેલી હોય છે.” ઈચ્છાએ ફરોશીએ ઉપર તેમના શિક્ષણ દારા લોડાને મારે ઈશ્વરનું કે સ્વર્ગનું દ્વાર અંધ કરવાનો અને જીતે તેમાં પ્રવેશ કરવાનો છન્કાર કરવાનો આરોપ મૂક્યો. ઈચ્છાએ તેમના કૃત્યક કાયદાઓની તેમને યાદ હેવડાવી અને તેઓ ત્યાંથી ચાદ્યા ગયા ત્યાં સુધી પોતાનો પુણ્ય-પ્રકોપ તેમના પર વરસાવ્યો. અંતે તેમણે ભારે વૈદના સાથે પવિત્ર શહેર યદ્રશાલેમની ટીકા કરી.

તેમણે અફસોસ વ્યક્તિ કરતાં કહ્યું, “એ યદ્રશાલેમ, એ યદ્રશાલેમ ! તું પેગંખરોને મારી નાખે છે અને ઈશ્વરે તારી પાસે માકલેલાઓને પથરા મારે છે ! જેમ ભરધી પોતાનાં બચ્યાને પાંખ તળે સાચવી રાખે તેમ ડેટલી બધી વાર મેં તારા લોડાને પાંખમાં લેવા જંખના કરી. પણ તે છન્કાર કર્યા. હવે તારું ધર ત્યજી દેવાશે. ‘ઈશ્વરને નામે જે આવે છે તેને ઈશ્વર આશિષ આરો’ અમે તમે નહિ કહો ત્યાં સુધી તમે મને જોશા તહિ.”

બોલવાનું મૂંડું કર્યા પછી ઈચ્છ મંહિરમાંથી નીકળી ગયા અને ત્યાં કઢી પાછા કર્યા નહિ : આદરયુક્ત લથ પામેલા, શાંત થઈ ગયેલા લોડાએ ખાજુ પર ખસી જઈ તેમને જવાનો સાર્ગ કરી આપ્યો. ઈચ્છ પાસેથી આવી વાણી તેમણે કચારે પણ સંભળી ન હતી અને આવી વાણી લબિષ્યમાં ખાણ તેઓ કચારે પણ સંભળવાના નથી.

મંહિરની અધાર જહેર નાણું રાખવાની જગ્યા હતી. ત્યાં આર મોટા મજબૂત મજૂસ હતા, તેમાં લોડો નાણું નાખતા હતા. ઉતેજના પૂર્વી યાત્રાળું અને ગૌરવપૂર્વી દેખાતા વેપારીઓને બંડારમાં દ્વાર નાખતા જેવા માટે ઈસુ થોક્યા, ત્યાં તેમણે એક નીચા કદની ગરીબ વિધવાને નિહાળી. તે ડોઈઠું પણ ધ્યાન એંચવા માગતી ન હતી. તેની પાસે આશરે પૈસા(એક પેની)ની કિમતના એ તાંધાના સિક્કા હતા. પોતાની નાની બેટને કારણે તે શરમાતી હતી. મોટા બંડારમાં તેની નાનકડી બેટા તેણે ધીરેથી નાખી ત્યારે પોતાને ડોઈ જોઈ ન જય તો સાંનું તેવા ભાવ તેના માં પર હતા. તે અડ્યથી યાલી ગઈ પણ ઈસુ તેને જોઈને તેના હંદ્યના ભાવ પારખી ગયા. પોતાની સાથે આવેલા બાર શિષ્યોને તેમણે કહ્યું, “આ ગરીબ વિધવાએ બીજી વધા કરતાં વધારે નાખ્યું છે, કારણ, બીજાઓએ તો પોતાની પાસે જે વધારાનું હતું તેમાંથી નાખ્યું છે, પણ તેણે તે ગરીબ હોવા હતાં, પોતાની પાસે જે કંઈ હતું તે ખંડું જ, જેના પર તેના જીવનનિર્વાહનો આધાર હતો તે જ આપી દીધું છે.”

જ્યારે તે છેલ્લી વાર શહેરને છાડી રહ્યા હતા ત્યારે તેમના એ શિષ્યો ઈસુને મળવા ધર્યાત્તા ડેટલાક અન્નએયાઓને લાવ્યા. તેઓ શ્રીક હતા અને યહૂદી ધર્મ વિશે વધુ જાણવા આતુર હતા. નેમને જોઈને ઈસુ પુશ થયા. કારણ તે જાણતા હતા કે તેમને સંદેશ યહૂદીઓ તેમ જ જિનયહૂદીઓ દ્વારા હુનિથાના દેશામાં ફેલાવાનો હતો. પોતાના શિષ્યો સિવાય બીજી ડોઈને અપાયેલો આ ઈસુનો અંતિમ ઉપદેશ હતો અને ઇરી એક વાર તેમણે પોતાના નૃત્યું આંગે લખિય ભાખ્યું.

“જ્યારે મને ધરતી પરથી બાંચો કરવામાં આવશે ત્યારે હું અધીં માણુસોને મારી તરફ એંચીશ.” વધુમાં ઈસુએ કહ્યું, “જોઈ ભારા પર વિશ્વાસ મુકે છે તે ફક્ત ભારા પર જ નહિ પણ,

મને મોષ્ટલનાર પર પણ વિશ્વાસ કરે છે. હું દુનિયાનો ન્યાય કરવા નહિ પણ તેનો ઉક્ખાર કરવા આવ્યો છું.”

આ પછી તેમણે લોડાને મેઢલી દીધા. તે હવે સંપૂર્ણપણે જાણી ગયા હતા કે આ લાંબા દ્વિવસ દરમાન તેમણે પોતે પોતાના મૃત્યુફરમાન પર સહી કરી હતી. જહેરમાં ઉધાડા પાડવામાં આવ્યા પછી સુખ્ય પુરોહિતો અને શાલ્વીઓ – સાનહેદ્રિન કે વરિષ્ઠ સભાના સભ્યો – પોતાના મસ્તકો ગવર્ધી જાચાં ચાખી શકે તેવી સ્થિતિ રહી ન હતી. જૈતુન પહાડના ઢોળાવ પર આવેલા બેથાની પ્રતિ ચાલતાં તેમણે પોતાના શિષ્યો સાથે ધીરજપૂર્વક વાત કરતાં પોતાના અનુયાયીઓ ઢોળાને કારણે તેમના પર શું વીતશે તે જણાવ્યું. જ્યારે તેમને તેમના શત્રુઓ સામે ભિસા કરવામાં આવે ત્યારે પોતાના અચ્યાવમાં શું કહેવું તેની તેમણે ચિંતા કરવી નહિ, પરંતુ ઈશ્વર તેમના મનમાં જે કાંઈ મૂકે તે જ જણાવવું.

તે વાત કરતા હતા ત્યારે ખારમાંનો એક ધૂતિઙાસમાં સૌથી વધુ વિશ્વાસધાતી કામ કરવા માટે રાત્રિના વેરા થતા જતા પડળાયામાં સરકી ગયો. જે ગુરુની સેવા કરવા માટે તે વચ્ચનબદ્ધ હતો અને જે લગભગ ત્રણું વર્ષ સુધી તેના ગાડ સાથીઓ રહ્યા હતા તેમનો યુદ્ધા ધૂકારિયોતે ત્યાગ કર્યો. મંહિરમાં છેલ્લે દ્વિવસે બનેલા ઘનાવેણે અને ઈચ્છુની છેલ્લી ચેતવણીઓ પોતે શરદ્યાતરી જ છેતરાયો છે તેવી લાગણી તેનામાં અગટાવી હતી. અંધકારમાં તે એકદેા ચરણશાલેમની દિશામાં ચાલી નીકળ્યો.

તે રાતે સુખ્ય પુરોહિત કાયાદાએ અને તેના સસરા આનનાએ સાનહેદ્રિના અમુક સભ્યોને તાત્કાલિક મેળવાયેલી માર્ટિગમાં બોલાવ્યા હતા. નાઝારેથના ઈચ્છુ માટે જ આ ખાસ સભા બોલાવવામાં આવી હતી. ન્યાયચુકાદો અને મૃત્યુદંડની સંજ માટે ઈચ્છુને રોમન અધિકારીઓને સાંપી દેવા કાઈ કારણ શાધી કાઢવા ઉપર તેમની વિચારણ ઉન્નિત થઈ હતી, કારણ, મૃત્યુદંડનો અમલ કરવા

માટે રેમન અધિકારીએની પરવાનગી જરૂરી હતી. જ્યારે ઈચ્છુ દોળાંએથા વેરાચેલા હોય ત્યારે તેમની ધરપકડ કરવી એ તો નથી. ગાંડપણું હતું, કારણું, આવા કાયથી બંડ ફાટી નીકળે. પાસ્ખા પવં પૂરું થતાં સુધી થોલી જવામાં શાળપણું હતું, કારણું, લોડા હજુ ઈચ્છુને મહાન અને ઉદાત પુરુષ તરીકે માનતા હતા. ખાસ કરીને અનુની ગાલીલનાં લોડા અને યાત્રાળુણેને કશી ખખર ન પડે તેવી છૂપી રીતે ઈચ્છુને લઈ જવાનો એકમાત્ર માર્ગ બાકી હતો.

એ જ ક્ષણે તેમને એક સંદેશો ભજ્યો. નાઓરેથના ઈચ્છુ અંગે એક અનુણ્યો માણુસ તેમને મળવા માગતો હતો.

કાયાક્ષ અને આનાએ યહૂદાને અંદર તેડાવ્યો અને સાનહેદ્રિનના બાકીના સભ્યો સમક્ષ તેની જિલટતપાસ કરી. યહૂદિયાના પેલા ઉચ્ચ સ્વભાવના વતનીએ જ્યારે ઈચ્છુને વેચવા માટે દરખાસ્ત કરી ત્યારે પોતાની લાગણી સહેલાઈથી વ્યક્ત ન કરનારા પેલા એ ધૂતં પુરોહિતો પણ ચમકી ગયા. આ તો તેમની ઉલઝન કે સમસ્યાનો ઉત્તર હતો અને જો બધું સમેસુતર પાર જિતરે તો પાસ્ખા પવં પહેલાં તેઓ ઈચ્છુનો કાંઠો કાઢી નાખી શકે. તેમણે કહ્યું કે, ‘જ્યારે કોઈ પાસે ન હોય ત્યારે એટલે રાતે ઈચ્છુની ધરપકડ થવી જેઈએ.’ આ પણ યહૂદાને માટે સરળ હતું, કારણું, તે જણુંતો હતો કે તેના ચુરુ કાં તો ઐથાનીમાં હોય અથવા તો જૈતુન પહાડ પર હોય, તેથી યાત્રાળુણો જિધતા હોય ત્યારે મંહિરના સિપાહીએને ઈચ્છુ પાસે લઈ જવાનું તેણે વચ્ચન આપ્યું.

“આ માહિતી માટે તમે મને શું આપશો ?” યહૂદાએ પૂછ્યું.

લુચ્યા પુરોહિતોએ એકખીલ સામે દર્શિ કરી અને પોતે શું આપશો તે જણાવ્યું. માનવનુંતિના મુક્તિદાતા માટે, ઈશ્વરપુત્ર માટે, ચાંદીના ત્રીસ સિક્કા ! રાજાએના રાજની એક ગુલામની હોય તેવી કિમત !

આ રીતે વિશ્વાસધાતીએ સિક્કા લીધા અને ગણ્ણી જોયા.

“ખરોખર,” તેણે માથું હલાવીને કહ્યું. “કું તમને ખરોખર આપીશ.”

વરિષ્ઠ સભાના સભ્યોએ વિનેતાની અદ્યથી એકખીજ સામે જેણું. પણ યહૃદા અધકારમાં લગ્ન ગયો ને જેમની આંખો સામે આંખ મિલાવવાની તે કઢી પણ હિંમત કરી શકવાનો ન હતો તેમની પાસે જવા તેણું પગ ઉપાડ્યા.

કાળી કરવાં રાત

બીજે દિવસે એટલે ખુખવારે ઈચ્છુ ગેળાંથી દૂર રહ્યા. તે જાહેરમાં દેખાયા નહિ. આવનાર અગ્નિપરીક્ષા માટે તૈયાર થવા તે પોતાના ભિન્નો સાથે રહેવા માગતા હતા. પોતાના શિષ્યોને હિંમત અને ખળ આપવા તેમણે પોતાથી અનતું ઘણું જ કર્યું. હવે શું અનવાનું હતું અને ગણુતરીના કલાકોમાં જ તેઓ પોતાના ચુકુ અને સ્વામીનો ત્યાગ કરવાના હતા તેની તેઓમાંના ડોઈને ખણું સમજ હોય તેવું દેખાતું ન હતું. ડોઈ પણ કટોકટી પહેલાં હ મેશ કરતા તેમ ઈચ્છુ એકલા પ્રાર્થના કરવા ગયા.

દરમ્યાન તેમના શત્રુઓ યદુશાલેમાં કામગીરીમાં રોકાયેલા હતા. વરિષ્ઠ સભાના આગેવાનો, કાચાડી અને આનન્દ ઈચ્છુનું કાસળ કાઠવાની પોતાની યોજનામાં રોમની મદદ લેવા માટે હૃતનિશ્ચય હતા. તેમને એ અગ્નિયત્વની હકીકતોની પણ જાણું હતી. ગાલીલના રાખ હેરોએ આનિતપાસનો મહેલ ગાલીલ સરોવરને કિનારે તિષેરિયસમાં હતો. તે અત્યારે યદુશાલેમ આવ્યો હતો. તેથાયે વિશેષ મહત્વની વાત તો એ હતી કે હ મેશની જેમ પાસ્યા પવને સમયે રોમન ગવર્નર પેંટિયુસ પિલાત પણ કાંઈસારિયાથી શહેરમાં આવ્યો હતો. પિલાત કંઈ સમર્થ રાજ્યપાલ નહોતો અને રોમન હોવાથી તે પોતાના અધિકારક્ષેત્રમાં રહેતા યહુદીઓને ધિક્કારતો હતો. સહેજમાં

ઉષ્ણકોરાઈ જય એવા યાત્રાળુઓથી શહેર ધમ્બધમતું હોય ત્યારે, એટલે ખાસ કરીને પાસ્ખા પર્વના સમય દરમ્યાન પોતાની હાજરીથી રેમની શાહી સત્તાનું પ્રદર્શન કરવું એ તેની ઇરજ છે એમ તેને લાગતું હતું. સાન્હેદ્રિનાના લુચ્યા સભ્યોને ખાતરી હતી કે તેઓ પિલાતનો ઉપયોગ કરી શકશે અને તેઓ સાચા હતા.

એખમીર રોટલીનું પર્વ - પાસ્ખા પર્વ - ઈજિતાની યુલામી-માંથી મણેલ મુક્તિના સંભારણા તરીકે ત્યારે ઊજવાતું અને આને પણ યાદુદીઓ દ્વારા ઊજવાય છે. તેની ઊજવણી એ એક ગંભીર જવાખદારી હતી. યુરુવાર એ પર્વનો પ્રથમ દિવસ હતો.

પાસ્ખા પર્વના લોજન અંગે તેમના યુરુએ શી યોજના વિચારી છે તે અંગે શિષ્યો વિચાર કરતા હતા તેથી યુરુવારે સવારે તેમણે ઈસુને પૂછ્યું. તેમને સીધો ઉત્તર આપવાને અદલે તેમણે પોતાના સૌથી વિશ્વાસુ સાથીઓ એવા પીતર અને યોહાનને વિચિત્ર કે અસામાન્ય સૂચનાઓ આપી. ઈસુએ પોતાની વ્યવસ્થા ગોઠવી કાઢી હતી તે સ્પષ્ટ હતું, પરંતુ સાંજ સુધી તે તેમનું મિલનસ્થાન છુપું રાખવા માગતા હતા. યાદુદી ઈસ્કારિયોતના મનમાં ચાલતા કણા વિચારો તે જણુતા હતા અને એ પણ જણુતા હતા કે તેમને મુખ્ય પુરોહિતો તરફથી નેભમ હતું. તેમ છતાં, કશા પણ અંતરાય વિના પોતાના શિષ્યો સાથે પર્વના ઊજવણી કરવા તે દફનિશ્ચયી હતા.

તેથી તેમણે પીતર ને યોહાનને વિગતવાર તૈયારી કરવાનું સાંચ્યું અને માત્ર તેમને જ સૂચનાઓ આપી. તેમણે તેમને યદ્દું શાલેમમાં જવાનું કરું અને માથા પર પાણીનો ઘડો લઈને જતા એક માણુસને શાધવાનું સૂચય્યું. પૂર્વના દેશોમાં પાણી ભરવાનું એક ખીઓનાનું ગણ્યાય છે તેથી માથા પર ઘડો ઊંચાને જતા પુરુષનું દશ્ય અસામાન્ય લેખાય તેથી તેને શાધવામાં કશી મુશ્કેલી પડે તેમ ન હતું.

ઈસુએ કહ્યું, “તેની પાછળ પાછળ જણે અને જ્યારે તે ઘરમાં દાખલ થાય ત્યારે ઘરના માલિકને કહેણે કે ગુરુજી પુણ્યાને છે કે ‘જ્યાં મારા શિષ્યો સાથે મારે પાસખાનું ભોજન દેવાનું છે છે તે મારી ઓરડી કચાં છે?’ તે તમને મેડા ઉપર સંજવીને તૈયાર કરેલો એક મોટા ખંડ ખતાવશે. ત્યાં તૈયારી કરનોં.”

અધી વ્યવસ્થા અગાઉથી ગોઠવવામાં આવી હતી. જેકે યેદ્ધાલેમ એક વિશાળ ને ગીય વસ્તીવાળું શહેર હતું, છતાં તેમાં ધણ્યા ફૂવા ન હતા. પાણીનો ધડો લઈ જનાર માણુસની શાખ પીતર ને યોહાન માટે મુશ્કેલ ન હતી. જે ઘરમાં તેમને લઈ જવામાં આવ્યા તેનો માલિક ઈસુ વિશ્વાસ મૂકી શકે તેવો માણુસ હતો. એકઢા મળવાના સ્થળનું રહસ્ય એવી રીતે સચવાયું કે બીજોએ સાથે યહુદી ધર્મકારિયાત ત્યાં પહોંચ્યો ત્યાં સુધી એ સ્થળ કચાં છે તેની તેને પણ ખખર પડી નહિ.

પીતર અને યોહાનને શી શી તૈયારીએ કરવાની છે તેની અધી ખખર હતી. ઓરડામાં નાનાં નાનાં મેજ અથવી નાળના આકારમાં ગોઠવવામાં આવ્યાં હતાં. દરેક મેજની પાછળ ખંડણાની એઠંક હતી, જેથી મહેમાનો તેના ઉપર પોતાનો ડાબો હાથ મૂકી શકે અને જમણ્યા હાથથી જમી શકે. પ્રાચીન ધર્મવિધિએ મુજબ ખાસ પ્રકારનો ઓરાક તૈયાર કરવાનો હતો – બેખમાર રોટ્લી, પ્રમાણુમાં કડવાં લાગે તેવાં એક પ્રકારનાં પાંડાં, દ્રાક્ષાસવ ને વાટેલાં ફળ, બદામ ને અખરોટ તથા સરકો લેળવીને બનાવેલી એક વિશ્વિષ વાનગી. ધજિપતના માલિકાની ગુલામીમાં તેમના પૂર્વનેએ પાઢેલ ઈયાની સ્મૃતિરિપે આ ખાસ વાનગી ઈયાના આકારની બનાવવામાં આવતી. એક પવાલું, પાણીનો મોટા ધડો અને પગ ધોવા માટે ઝમાલ. આ એ જણુને પાસખા પવ માટે ઓડખાંપણ વગર વેટાનું લવારું પણ ખરીદયું પડ્યું અને તેને મંદિરની વેદી પર અલિ તરીકે ચડાવવું પડ્યું.

જૈતુન પહાડ પર પાણ ઇરતાં પહેલાં પીતર અને યોહાને અધી તૈયારી પૂરી કરી અને અધું બરોખર છે તેવી ઈસુને ખખર આપી.

તે સાંજે ઈસુ અધાને નિર્ધારિત સ્થળે લઈ ગયા. ધરની ખાડારની દીવાલ પર અંધારેલાં પગથિયાં ચડીને તેઓ મેડા ઉપર ગયા. વિશ્વાસધાતી યહૂદાની જોળા ચાંદીના ત્રીસ સિક્કાથી લારે હતી પરંતુ તેની થેલીમાં શું હતું તેની કદી પણ ડોઈને ખખર પડવાની ન હતી.

બારે શિષ્યોમાં યોડીક તંગદિલી હતી. બીજુ ડોઈ રાતે નહિ પરંતુ આ રાતે તેમનામાં સૌથી માટે ડોણું ગણ્યા અને ખાણાના મેજ ઉપર માનલયું સ્થાન ડોને ભણે તે અંગે તેઓ માંદોમાંફે અધડવા લાગ્યા. ચુરુલ પાસે ડોણું બેસે? સૌથી છેલ્લાં સ્થાન ડોનું? સૌથી ચુવાન હોય તેનું કે સૌથી શ્રીમંત હોય તેનું? યોહાન તા માનીતો હતો. પીતરને સૌથી મુશ્કેલ હોય તેવી આમગીરી સેંપાતી, તેથી ઈસુની સૌથી પાસે બેસવાનો હડ તેનો કેમ ન ગણ્યા? તેઓ મેડા પર લઈ જતાં પગથિયાં ચડતા હતા ત્યારે આનો જ વિવાદ ચાલતો હતો. હજુ પણ માત્ર ઈસુ અને યહૂદા છસ્કારિયોત જ જાણુતા હતા કે સાથે જમવાનો આ તેમનો છેલ્લો પ્રસંગ હતો. ઈસુ શું વિચારતા હતા? તે અધાને લગભગ ત્રણું વર્ષથી ઓળખતા હતા અને તેઓ પોતાની ક્ષુલ્લક ઈચ્છાએ અને દુનિયાનાં ધોરણું ભૂલી જય તે માટે હંમેશ પ્રયત્ન કરતા હતા. જે દુનિયાએ તેમને નકાર કરી દીધે હતો તે દુનિયાની પરિલાપા કે વ્યવહાર મુજબના સત્તા અને સ્થાનના વિચારા હજુ પણ શિષ્યોના મનમાં અન્યરથાને હતા. પોતાને અનુસરવું એટલે શું તેની સમજ હજુ પણ તેમને આપવાની હતી.

બીજના ચન્દ્ર નેવા આકારના મેજ ઉપર ઈસુ બેડા. યોહાન તેમને જમણું હાથે ને યહૂદા છસ્કારિયોત તેમને ડાઢે હાથે બેડા. પીતર પણ તેમની નજીક હતો. હવે ડોઈ દલીલ કરતું ન હતું.

બોજનની પ્રારંભિક વિધિઓ કશી પણ ઘટના વિના પૂરી થઈ. હવે હાથપગ ધોવાનો વિધિ આવ્યો. પછી ઈસુ જીભા થયા, પોતાનો ઉપરનો જફલો ઉતાર્યો ને પોતાની કમરે ઇમાલ વીંટાળ્યો. શિષ્યો આશ્રયેંમાં દૂધી જઈ તાકી રહ્યા. પગ ધોવાનું કામ સામાન્ય રીતે ડેઈ ચુલામ કે હાજર રહેલાઓમાં વયમાં સૌથી નાની વ્યક્તિ દ્વારા જ કરાતું. ઈસુની નમેતા અને પ્રેમના આ પદાર્થપાઠ્યી હજ થોડી જ પગો પહેલાં બોજનના મેજ પર માનલયું સ્થાન ઢોને મળે તે માટે અધડતા શિષ્યો શરમિદા બની ગયા.

ઈસુએ કૂંડામાં પાણી લયું અને દરેકના પગ આગળ ધૂંટણે પડીને તેમના થાકેલા ને ધૂળવાળા પગ તે ધોવા લાગ્યા ને પોતાની કમરે વીંટાળેલા અંગુઠા વડે લૂછવા લાગ્યા. ઈસુ જ્યારે યહૃદાના પગ આગળ ધૂંટણે પડ્યા હશે અને કશી પણ ટીકા વગર સ્નેહનું આ અપ્રતિમ કાર્ય કર્યું હશે ત્યારે તેના મનમાં ડેવા વિચારો બિલરાચા હશે? શું ઈસુ હજ પણ આશા રાખતા હશે કે યહૃદા પોતાના વિચારો બદલે? પરંતુ ઈસુ પીતર પાસે આવ્યા ત્યાં સુધી ડેઈ શહેરોની આપદે થઈ નહિ.

ઈશ્વરપુત્ર એવા પોતાના ગુરુ આટલા નીચા નમે તે પીતર સહન કરી શક્યો નહિ.

પીતરે કહ્યું, “હું કહી મારા પગ આપને ધોવા દઈશ નહિ.”

ઈસુએ જવાબ આપ્યો, “હું ને કરું છું તે તું હમણાં સમજતો નથી, પણ પછી સમજશે. જો હું તારા પગ ન ધોઉં તો તારે ને મારે કશો સંબંધ નથી.”

“તો પ્રલુબ, મારા હાથ અને માથું પણ છુંઓ.”

“જેણે સ્નાન કર્યું છે તેણે કંઈ ધોવાની જરૂર નથી,” ઈસુએ કહ્યું. “માત્ર તારા પગ જ ગંદા છે. તમે પણ શુદ્ધ જ છો, જોકે બધા નહિ.” ઈસુ યહૃદા વિશે વિચારતા હતા. તેઓમાંનો એક દુગાબાજ હતો તેનો આ પ્રથમ ધશારો હતો.

ખંડાના પગ ધોયા પછી ઈસુ પોતાની બેઠક પર જઈ એઠા.
 “મેં તમને શું કહ્યું તેની સમજ પડી છે તમે મને શું અને
 પ્રલુબ કહે છો, અને તે થોડ્ય જ છે; કારણ, હું તે જ છું. એટલે
 પ્રલુબ અને શું હોવા છતાં મેં તમારા પગ ધોયા તેમ તમારે પણ
 એકખીજના પગ ધોયા જોઈએ. ડોઈ નોકર પોતાના શેડ કરતાં
 માટો નથી. હવે તમે આ સત્ય જાણો છો, તેથી તેને અમલમાં મંડો.”

લોજન તો ચાલતું હતું, પરંતુ હવે આરે શિષ્યો માટે સ્વાભાવિક
 વર્તન કરતું મુશ્કેલ અની ગંધ હતું. ઈસુ ભારે તંગદિલી અનુભવતા
 હતા તે સ્પષ્ટ દેખાતું હતું. શિષ્યો હજુ પોતા વિશે શરમ અનુભવતા
 હતા ત્યાં ઈસુએ ફરી મૌનનો લંગ કર્યો.

“હું તમને સાચે જ કહું છું, તમારામાંતો એક મને દરો
 દરો.”

તંગદિલી હઠી ગઈ. હવે આરે એકખીજ સામે ભાગતાસ અને
 ગલ્ભરાટ્થી બેખાફળ અની જોઈ રહ્યા.

“શું તે હું છું?” તેઓએ પૂછ્યું.
 “પ્રલુબ શું તે હું છું?”

યહૃદા પણ બીજાએ સાથે જોડાઈ ગયો. ઈશ્વરનિંદકને સહજ
 અવી નિર્બન્જનતાથી ઈસુ સામે જોઈ તેણે પૂછ્યું, “શું તે હું છું?”

જ્યારે બૂમાખૂમ શામી ગઈ ત્યારે પીતરે ઈસુની અડોઅડ
 બેઠેલા યોહાનને ધરારો કરી પૂછ્યું કે “તેઓ ડોના વિશે કહે છે
 તે અંગે પૂછી જે.” નિંદગી અચાવીને નાસી ધૂટવાની યહૃદાને
 તક આપવાનો ઈસુએ નિણર્ય કર્યો. તેના મેં ઉપર તેણે કરેલો
 અપરાધ જણ્ણાવવાને બદલે તેમની પાસે જ બેઠેલા એકલો યહૃદા
 જ સાંભળી શકે તેટલા ધીમા અવાજે તેમણે યોહાનને કહ્યું, “નેને
 હું ડોળિયો બોળોને આપીશ તે જ.”

સવારમાં પીતર ને યોહાને અખરોટ, બદામ ને બીજે સુડો
 મંદે વાટીને જે પ્રવાહી વાનગી અનાવી હતી તેમાં એખમીર

રોટલીનો એક દુકડો ઈસુએ બોજ્યો. આ કાર્યમાં ધ્યાન ખેંચે તેવું કશું હતું. એ તો વિધિનો એક ભાગ હતો. બીજાઓને પણ વારા પ્રમાણે ડેણિયો મળવાનો હતો. યોજાનને સમજવામાં થાડીક મિનિયો લાગી પણ ત્યાં સુધી વિશ્વાસધાતીને રોકવામાં ધંણો વિલંબ થઈ ચૂક્યો હતો.

યહૂદા સમજ ગયો કે તેણું જેનો વિશ્વાસધાત કર્યો છે, તેને તો એ વાતની ખખર પડી જ ગઈ છે. ઈસુ તરફ એક નજર નાખવાથી પણ એ સમજઈ જય એમ હતું. ઈસુએ એના તરફ રોટલીનો દુકડો લંબાયો ત્યારે એની આંખો લય અને ધિક્કારથી ચમકી જિઢી. તેણું રોટલીનો દુકડો લીધ્યો. “વહેલો થા, અને તારી યોજના મુજબ કર,” ઈસુએ બીજું ડોઈ સાંખળે નહિ એવા ધીમા અવાને તેને કહ્યું.

યહૂદાએ કશો ઉત્તર ન આપ્યો. તે તરત જ અંધાર વેરી રાતમાં ઘણાર ચાદ્યા ગયો.

બીજ ડોઈને ખાસ કંઈ શાંકા આપી નહિ. તેમણે ધાર્યું કે યહૂદા પાસે હંમેશાં નાણું રહેતાં, તેથી ઈસુએ તેને ડોઈ કામ માટે અંધાર મોકલ્યો હશે. ‘તમારામાંનો એક મને પરસ્વવાધીન કરશે.’ એવા શુરૂજના નિશ્ચયાત્મક કથનથી તેણો એટલા અધા વ્યથિત થયા હતા અને મુંજાઈ ગયા હતા કે તેણો યહૂદાના ચાદ્યા જવા અંગે કશું પણ ધ્યાન આપી શક્યા નહિ.

લોજનો વિધિ હવે લગભગ પૂરો થઈ ગયો હતો, તેથી ઈસુએ વધુ મોકળાશ અનુભવીને તેમની સાથે વાત કરી. તે જાણુતા હતા કે વિશ્વાસધાતી હવે પોતાના કામમાં ઝડપ કરશે અને હજુ તેમને ધાર્યું કરવાનું બાકી હતું. હજુ સુધી પોતાની સાથે રહેલા અગિયાર ગૂંગ્ખાઈ ગયેલા દુઃખી માણસોને સાંત્વન આપવાનો તેમણે પ્રયત્ન કર્યો. જેકે તેણો જાણુતા નહોતા પણ આ તો તેમને કહેવાયેલા ઈસુના અંતિમ શરીરો હતા.

ઈસુએ કહ્યું, “હું તમારી સાથે લાંબો સમય રહેવાનો નથી. હવે માનવપુત્રનો મહિમા પ્રગટ થયો છે ને તેના દ્વારા ઈશ્વરનો મહિમા પ્રગટ થાય છે. જ્યાં હું જાઉં છું, ત્યાં તમે આવી શકતા નથી. હું તમને એક નવી આજા આપું છું. મેં નેમ તમારા પર પ્રેમ રાખ્યો છે તેમ જ તમારે એકખીલ પર રાખવાનો છે. જે તમે એકખીલ પર પ્રેમ રાખશો તો સૌ બણુશો કે તમે મારા શિષ્યા છો.”

આ સાંભળાને સિમોન પીતર તરત જ જિભો થઈ ગયો અને તણું પૂછ્યું, “પ્રભુ આપ કચાં જાઓ છો?”

ઈસુએ ઉત્તર આપ્યો, “હું જચાં જાઉં છું ત્યાં તું હમણું આવી શકતો નથી, પરંતુ પાછળથી તું આવશે.”

હવે તેઓએ પ્રાચીન વિધિ લગભગ પૂરો કર્યો હતો. પાસ્ખાના ભોજન પછી રોટલીના જે દુકડા વધ્યા હોય તેમને લાંગી નાખ્યાની દ્રાક્ષાસવના પ્યાલા સાથે માંહોમાંહે વહેંચી લેવા આવે રિવાજ હતો.

આ પ્રસંગે ઈસુએ જૂના રિવાજમાં વપરાતા શહેરો કરતાં જુદા જ શહેરો વાપર્યો. તેમણું રોટલી લીધી, ઈશ્વરની સ્તુતિ કરી અને પોતાના શિષ્યાને તે આપતાં કહ્યું, “આ રોટલી લે અને ખાયો. તે મારું શરીર છે.”

પછી ઈસુએ પ્યાલો લીધા ઈશ્વરનો આભાર માન્યો અને કહ્યું, “લો, માંહોમાંહે વહેંચો. ઈશ્વરના નવા કરાર પર મહોર ભારનાંનું આ મારું લોધી છે. પાયોની ક્ષમા માટે તે ઘણુંને સારુ વહેવડાવવામાં આવે છે.”

આમ ઈસુએ પ્રાચીન યહૃદી પાસ્ખા પર્વના ભોજનને પ્રભુ-ભોજનમાં ફેરવી નાખ્યું. તે દિવસથી આજ સુધી સર્વ સ્થળે પ્રિસ્તીશ્રી તેમના આ અંતિમ શહેરના પ્યાલનમાં તે પ્રસંગની યાદગીરીમાં તે સંસ્કાર જરૂર છે. “મારી યાદગીરી તરીકે એ કરનો.”

ઈસુએ રોટલીને અને પ્યાલાને આશિષ આપ્યા પછી અને નેમને તે લવિષ્ય(નું પોતાનું કાર્ય) સોંપવાના હતા તેમની સાથે તેમાં સહભાગી થયા પછી તેમણે દિવાસાના શબ્દો ઉચ્ચાર્યા. ને એક રીતે તો તેમનાં વિદ્યાધવચનો હતાં. આ શબ્દો હંદ્રયસ્પરશી છતાં આશાથી સલસર હતા.

ઈસુએ તેઓને કહ્યું, “તમારાં હંદ્રયોને અસ્વસ્થ ને શાકાતુર થવા ન હો. ઈશ્વર પર વિશ્વાસ રાખો ને મારા પર પણ વિશ્વાસ રાખો. મારા પિતાના ભવનમાં ધણ્ણા ખંડ છે, અને હું તમારે માટે જગ્યા તૈયાર કરવાને જરૂર હું. ને એમ ન હોત તો મેં તમને તે પણ જગ્યાવ્યું હોત. હું જર્ઝિશ અને જગ્યા તૈયાર કરીને પાછો આવીશ, અને તમને મારી સાથે લઈ જર્ઝિશ, નેથી જ્યાં હું હોઉં ત્યાં તમે પણ હો. હું જ્યાં જરૂર હું તે સ્થળે જવાનો માર્ગ તમે જાણ્યો છો.”

આ વાત ન સમજુ શકનારાઓમાં થોમા કંઈ એકલો ન હતો. છતાં તે પહેલો એલ્યો :

“પ્રભુ, આપ કચાં જઈ રહ્યા છો એ અમે જાણુતા નથી તો પછી ત્યાં પહેંચવાના માર્ગ વિશે અમને ડેવી રીતે ખાંચ હોય ?”

ઈસુએ ઉત્તર આપ્યો, “માર્ગ, સત્ય ને જીવન હું હું. મારા સિવાય પિતા પાસે જવાનો બીજો ડાઈ માર્ગ નથી.”

ક્રિલિપે કહ્યું, “પ્રભુ, અમને પિતાનાં દર્શન કરાવો એટલે ખસ !”

ઈસુએ કહ્યું, “ક્રિલિપ, હું ધણ્ણા સમયથી તમારી સાથે હું, છતાં તું મને એણખતો નથી ? નેણે મને જેયા છે તેણે પિતાને જેયા છે. હું પિતામાં હું અને પિતા મારામાં છે એમ શું તું માનતો નથી ? ને વચ્ચેનો મેં તમને કહ્યાં છે તે મારા પોતા તરફથી કહેતો નથી. મારામાં વસતા પિતા પોતાનાં કાર્યો કયેં જય છે.”

યદ્દશાલેમ શહેરમાં ને તેની આસપાસના વિસ્તારોમાં દરેક ચહેરી કુંભ પાર્ખા પવની તૈયારીમાં રૂઘેલું હતું. જ્યારે આ ખડકમાં અગિયાર માણુસો જેમનો તેમના પોતાના પસંદ કરેલા બોડોએ નકાર કર્યા હતો તેવા ઈશ્વરપુત્રને સાંભળતા હતા. તેમનું શિક્ષણ કેવું કાન્નિતકારી છે અને જે રાજ્ય વિશે તે હંમેશાં કહેતા હતા તેની સ્થાપનામાં તેઓ કેવો ભાગ ભજવવાના છે તે હજુ તેઓ સમજ શક્યા નહોતા. તેઓ હજુ ભણુત્તા ન હતા કે તેઓ નવા જ માણુસો અની જશ અને થોડા જ સમયમાં જે શખ્સે ઈસુ કહેતા હતા તે સાચા ઠરવાના છે.

ઈસુએ કહ્યું, “જે તમે મારા ઉપર ગ્રેમ રાખતા હશો તો તમે મારી આર્થાયો પાળશો. હું પિતાને વિનંતી કરીથ અને તે હંમેશાને માટે તમારી સાથે રહેવા ખીને સહાયક એટલે સત્યનો આત્મા મોકલી આપશે. દુનિયા તેને સ્વીકારી શક્તિ નથી, કારણું, તે તેને નથી જોઈ શક્તિ કે નથી ઓળખી શક્તિ. પરંતુ તમે તેને ઓળખો છો. તે તમારી સાથે જ છે અને તમારા હૃદયમાં વસે છે. હું તમને અનાથ કે અટ્ટલા મુક્ષીથ નહિં, હું તમારી પાસે પાછો આવીશ.”

“થોડી વાર પછી દુનિયા મને જોશે નહિં, પણ તમે મને જોશો. હું જીવું છું માટે તમે પણ જીવશો.

“હજુ તો હું તમારી સાથે છું ત્યારે જ આ વયનો મેં તમને કહ્યાં છે. સહાયક એટલે કે પવિત્ર આત્મા, જેને પિતા મારે નામે મોકલશો, તે તમને બધું સમજવશો. અને મેં તમને જે કહ્યું તેની ચાદ દેવડાવશો.

“હું તમને શાંતિ આપતો જાઉં છું. મારી પોતાની શાંતિ હું તમને આપું છું. ચિત્તા કરશો નહિં તેમ જ હિંમત પણ હારશો નહિં. મેં તમને કહ્યું છે કે હું જાઉં છું પરંતુ હું તમારી પાસે પાછો આવીશ. જે તમને સાચે જ મારા પર ગ્રેમ હોથ તો હું

પિતા પાસે જઉં છું તેથી તમને આનંદ થવો જોઈએ; કારણું
પિતા મારા કરતાં મોટા છે. એ બધું બને તે પહેલાં મેં તમને કહી.
દીધું છે, જેથી એ બને ત્યારે તમે તે માની શકો.”

પછી ઈચ્છાએ વધુ જાણીતી વસ્તુઓ તરફ ધ્યાન ચેંચ્યું.

“હું સાચો દ્રાક્ષનો વેલો છું અને મારા પિતા માળા
છે. તમે ડાળાએ છો. જે મારામાં વસે છે અને જેનામાં હું વસું
છું, તે જ પુષ્કળ ઇન આપી શકે છે, કારણું મારાથી અલગ રહીને
તમે કશું જ કરી શકતા નથી.”

પછી ફરી એક વાર તેમણે પોતાની અંતિમ ગંભીર આજા
આપી :

તેમણે કહ્યું : “જેમ મેં તમારા પર પ્રેમ રાખ્યો છે તેમ તમે
એકખીલ ઉપર પ્રેમ રાખ્યો. માણુસ પોતાના ભિત્ર માટે જીવ આપ્ત
હોતે જ શ્રેષ્ઠ પ્રેમ છે. મારી આજા પ્રમાણે વર્તો તો તમે મારા ભિત્રો
છો. હવેથી હું તમને દાસ કહેતો નથી. કારણું શેડ શું કરે છે તેની
નોકરને ખખર હોતી નથી. હું તો તમને ભિત્રો જ કહું છું કારણું,
પિતા પાસેથી જે કંઈ મેં સાંભળ્યું છે તે તમને જણાવી દીધું છે.
તમે મને પસંદ કર્યો નથી, પણ મેં તમને પસંદ કર્યો છે. તેથી,
તમે જાણો અને કાયમ ટકે તેવાં ઇન આપો. એટલે તમે મારે
નામે પિતા પાસે જે કંઈ માગશો તે તમને મળશો. હું તમને આ
આજા આપું છું : એકખીલ પર પ્રેમ રાખ્યો.”

ધણું મોડું થયું હતું. સમય ઓછા હતો. ઈચ્છા જણુતા હતા.
ડે પોતાના ભિત્રો હોવાને કારણે તેમને સત્તામણી વેઠવી પડશે. જ્યારે
શિખ્યાએ તેમને જણાવ્યું ડે તે ઈશ્વર પાસેથી આવ્યા છે તેની
તેમને ખાતરી થઈ છે ત્યારે ઈચ્છાએ હુઃખ સાથે તેમને જણાવ્યું ડે
“એવો સમય આવી ચૂક્યો છે જ્યારે મને એકલો છાડીને તમે
પોતપોતાને ઠેકાણે વિખેરાઈ જશો.” પછી તેમના શરમિદા અને.

હુંખિત ચહેરા સામે સ્નેહપૂર્વક બોઈને ઈચ્છાએ કહ્યું : “આ વાત
મેં તમને એટલા માટે હથી કે નેથી મારા સાંનિધ્યમાં તમને શાંતિ
મળે. દુનિયામાં તો તમારે હુંખ વેઠવાનું છે. પણ હિંમત હારશે
નહિ, જગત પર મેં વિજય મેળવ્યો છે.”

ઇશ્વરને અપીત થઈ જવાની ઈચ્છાએ કરેલી મહાન પ્રાર્થના
સાથે શિષ્યોની હિંમત પછી આવી.

આકાશ તરફ દશિ કરી ઈચ્છાએ કહ્યું, “હે પિતા ! સમય આવી
ચુક્યો છે. આપના પુત્રને મહિમાવાન કરો, નેથી પુત્ર આપને
મહિમાવાન કરો. ને કાર્ય આપે મને સોંપ્યું હતું તે મેં પૂરું કર્યું
છે. હવે હું આપની પાસે આવું છું : ”

છેવટની ઘડીએ પણ તેમની પ્રાર્થના માત્ર પોતાને માટે નહિ,
પરંતુ તેમના ભિત્રો માટે અને તેમના દારા આવવનારા દિવસોમાં
અને વર્ષોમાં જેણો વિશ્વાસ કરે તેમને માટે પણ હતી.

પ્રેમપૂર્વક ઈચ્છાએ અગિયારને ઇશ્વરની સંભળમાં સોંપ્યા.

પછી પોતાની સાથે વિશ્વાસધાત થવાની ઘડી આવી પહોંચી છે
તેથું જાણીને ઈચ્છ શિષ્યોને રત્નિમાં દોરી ગયા.

એ રૂપમાં પ્રાણી હુદા કરીની હુદા કરીની હુદા કરીની હુદા — એ હુદા
એ હુદા
હુદા હુદા હુદા હુદા હુદા હુદા હુદા હુદા હુદા હુદા હુદા હુદા

એ હુદા ૧૧
હુદા હુદા

ધરણકડ

ઈચુ પોતાના શિષ્યો સાથે રાતે બધાર નીકળ્યા. ધણું મોડું
અચું હતું છતાં તેઓ કાળજીપૂર્વક આગળ વધ્યા. ય્ય્ય્યદા શો ભાગ
લઘવવાનો છે તે વિશે હજુ તેઓ સ્પષ્ટ નહોતા. છતાં તેઓ જાણુતા
હતા કે હવામાં વિશ્વાસધાતની ગંધ હતી. ઈચુને યદૃશાલેમમાં મિત્રો
કરતાં દુઃમનો વધારે હતા.

શહેરમાં થઈને ઈચુ શિષ્યોને કિદ્રોન નાળાની ખીણું તરફ લઈ
ગયા અને પછી જૈતુન પવર્તના નીચા ઢોળાવ પર થઈને તેઓ
ક્રોટથી વેરાયેલા ગેથેસેમાને નામના નાના બાગમાં ગયા. આપણે
બાગ કહીએ છી તેવા એ બાગ નહોતો, તેમાં તો ઓલિવ કે
જૈતુન વૃક્ષોનું જુંડ હતું અને વચ્ચમાં જૈતુનમાંથી રસ કાઢવાનો
સંગ્રહ હતો. ઈચુ આ સ્થળથી પરિચિત હતા અને મનન માટેના
ઓકાન્ત સ્થાન તરીકે ધણી વાર તેનો ઉપયોગ કરતા હતા.
ય્ય્ય્યદાને પણ તેની ખખર હતી. વડા ખુરાખ્ખિત માસે દ્વીપી જતાં
પહેલાં શું ય્ય્યદાએ ઈચુ ત્યા જ જય છે તેની સંતાઈને આતરી
કરી લીધી હશે?

રસ્તામાં ઈચુએ બીજી એક કરુણ લાવિષ્યવાણી ભાખી. આ
તો હુનિયા પરના તેમના સૌથી દારુણ હુંસની રાત હતી. વિશ્વાસ-
ધાતને ખોયો નિષ્ણય કરતો તેમણે જેયો હતો. પોતાની સામે શું

પડેલું છે — પોતાને શું વેઠવાનું છે — તે ઈસુ જણુતા હતા. તે એ પણ જણુતા હતા કે થોડા જ કલાકિમાં તેમના મિત્રો તેમનો ત્યાગ કરીને નાસી છુટવાના હતા. થોડા જ સમયમાં આવી પડનારા પોતાના મૃત્યુ વિશે ફરી એક વાર તેમને ચેતવણી આપવાનું ઈસુને યોગ્ય લાગ્યું.

ઈસુએ કહ્યું, “આજ રાતે તમે બધા મને છાડીને નાસી જશો. શાખમાં લઘું છે કે ‘હું વેટાંપાલકને મારી નાભીશ એટલે બધાં વેટાં વિરવિષેર થઈ જશો.’ પણ મને સળવન કરવામાં આવશે ત્યારે હું તમારી પહેલાં ગાલીલમાં જઈશ.”

તે પોતાના પુનરુત્થાન વિશે કહેતા હતા, પરંતુ તેઓ તે ખૂરેપૂરું સમજી શક્યા નહિ. તેઓ બધા તેમનો ત્યાગ કરશે એ ઈસુના સુચનનો પીતરે તત્કાળ વિરોધ કર્યો.

પીતરે કહ્યું, “ભલે બધાનો આપના ઉપરનો વિશ્વાસ ડગી જય, મારો વિશ્વાસ કઢી ડગશે નહિ.”

ઈસુએ કહ્યું, “આજ રાતે કૂકડો બોલે તે પહેલાં તું ત્રણ વાર મારો ધનકાર કરીશ.”

પીતર તો ઈસુનો ચુસ્ત અનુયાયી ને નિષ્ઠાવાન શિષ્ય હતો. આવું બની શકે તે તે કેવી રીતે માને ?

પીતરે કહ્યું, “ભલે મારો તમારી સાથે મરવું પડે તો પણ હું તમને આળખતો નથી એવું કઢી જ નહિ કહું;” બધા જ શિષ્યોએ એ પ્રમાણે કહ્યું પરંતુ ઈસુએ કશો ઉત્તર આપ્યો નહિ.

જ્યારે તેઓ નેતુન વૃક્ષોની ઘટામાં આવ્યો ત્યારે પીતર, ચાર્દૂઘ ને ચોડાન સિવાયના ખાકીના શિષ્યોને ત્યાં રોકીવા માટે ઈસુએ જણ્ણાંયું. ત્યારે પછી પોતાના રૂપાંતરના સાક્ષી બનેલા પેલા ત્રણ પંચદ કરાયલા શિષ્યોને લઈ તે વનરાન્જિમાં ગયા. ત્યાં ઈસુએ તેઓને કહ્યું, “મારા હદ્યમાં પારાવાર શાડ છે, જણે પ્રાણું નીકળા

જશે તેવું ૬૬ છે. તમે અહીં રહીને મારી સાથે જગતા રહો.”
પછી તે થોડે આગળ ગયા અને ઘૂંઠણે પડ્યા.

યોહાન ખાપિતસ્તે ખાપિતસ્મા આપ્યું ત્યારથી ઈચ્છુ પોતાના
માટે જે નિર્માણ થયું છે તે જાણુતા હતા. છેલ્લા થોડા સમયથી
પોતાના શત્રુઓની વધતી જતી શત્રુવટ વિશે તે વધુ સભાન બન્યા
હતા. હવે તેમણે એકલાએ જે અનિપરીક્ષામાંથી પસાર થવાનું
હતું તેની પ્રયંડતાનો તેમને સ્પષ્ટ ખ્યાલ આવ્યો. આજે રાત્રે
સૌથી વિકટ કસોટી હતી; તે જાણુતા હતા કે તેમને માત્ર અતિ
પીડાકારક મૃત્યુનો જ નહિ પરંતુ માનસંગ ડે નામોશી — અને જે
કામ કરવા તે આવ્યા હતા તેની મિત્રો અને શત્રુઓની દાખિલાં
દ્વારાતી નિષ્ણિતા —નો સામનો કરવાનો હતો.

તેમણે વેદના સાથે કહ્યું, “હે મારા પિતા ! જે શક્ત હોય
તો આ ખાલે મારાથી દૂર રાખો ! તેમ છતાં મારી નહિ, તમારી
જ ધરણા પૂર્ણ થાઓ.”

બાંગી પડવાની હુદે તે કચારે પણ પહેંચ્યા નહોતા. રણમાં
આળાસ દિવસ દરમ્યાન જે કસોટી થઈ હતી તેના કરતાં આ વધુ
આકરી કસોટી હતી, એટલે કે સેતાન તેમને પોતાની હૈવી શક્તિનો
ઉપયોગ કરી વેદના અને મૃત્યુમાંથી પોતાને ઉગારી લેવા ગાડે
લલચાવતો હતો. આ એકાકી લડાઈ લડવાની તીવ્ર વ્યથા અને
તાણ એટલાં ભારે હતાં કે તેમનો પરસ્પરો લોહીનાં મોટાં ટીપાં
ન્યો. અનીને તેમના મોં પરથી ટપકવા લાગ્યો.

ઘૂંઠણે પરથી જિલ્લા થઈને તે પોતાના નણ શિષ્યો પાસે
ગયા. તે નણ જિંધતા હતા.

તેમણે પીતરને કહ્યું, “શું તમે એક કલાક પણ મારી
સાથે જગતા રહી શકતા નથી ? જગતા રહો અને ગ્રાથના કરો

કે નેથી કસોટી આવે ત્યારે તમે તેમાંથી પાર બિતરો. આત્મા તો તૈયાર છે, પણ દેહ હુએણ છે !”

તેમને લાગેલા સખત થાડ અને નિરાશાને ઈચ્છુ જણુતા હતા તેથી અત્યારે પણ તેમણે શિષ્યોને કંઈ કહ્યું નહિ. તેમણે ફરીથી જઈને એના એ જ શબ્દોમાં પ્રાર્થના કરી. પછી તેઓ પાછા આવ્યા તો શિષ્યોને જાબતા જોયા. તેમણે વીજી વાર જઈને પહેલાંના જ શબ્દોમાં પ્રાર્થના કરી. પરંતુ હવે તેમણે વિજય પ્રાપ્ત કરી લિધ્યા હતા.

જ્યારે તેમણે ભાર દઈને શિષ્યોને જગતા રહેવા અને પ્રાર્થના કરવા માટે જણાવ્યું હતું. ત્યારે આ વિશ્વાસુ સાથીએ કેમ નિષ્ઠળ ગયા ? ઈચ્છુ જેખમમાં હતા એ તેઓ જણુતા હતા. તેમની પાસે ટકી રહેવાની શક્તિ ન હતી તેથી તેઓ નણ વાર નિષ્ઠળ ગયા. અનેલા બનાવેએ તેમના અસ્વસ્થતા વધારી દીધી હતી.

ત્યાં તો અદ્યાનક બંધું બદલાઈ ગયું. ઈચ્છુ વીજી વાર તેમની પાસે ગયા ને તેમને જગાડ્યા. ઈચ્છુના એ શબ્દો તેઓ જિંદગીભર ભૂલી શક્યા નહિ.

તેમણે કહ્યું, “હજુયે જાંદો છો ? જુઓ ઘડી ભરાઈ ચૂક્યો છે. માનવપુત્રને પાપીએના હાથમાં સેંપી દેવામાં આવે છે. ભાડા. આપણે જઈએ. મને પડાવતાર આવી પહોંચ્યો છે !”

હજી તો ઈચ્છુ જોલતા હતા અને તેઓ આળસ ભરડીને જોલા થતા હતા ત્યાં પાસે આવતા ટોળાનો ગણુગળ્યાટ તેમને સંભળાયો અને નીચેના પવ્રતના ઢોળાવ પર તેમણે મશાલો જોઈ. એ ટોળામાં ડોઈ રેમન સેનિડો ન હતા, પરંતુ વરિચ સલાયે મોઢલેલા તેમના નોકરો અને માદિરના થોડાક સિપાઈએ હતા.

જેવો યહુદા તેમને બગીચાના પ્રવેશદાર પાસે દોરી લાવ્યો કે તરત જ આડે શિષ્યો વૃક્ષોની ઘટામાં ગંધેલા તેમના યુરૂજ અને નણ સાથીએ પાસે દોરી ગયા.

ટેળું આગળ આવ્યું પરંતુ જ્યારે તેમણે વૃક્ષો નીચે જાલેલા બાર માણુસોને જેથા ત્યારે તેઓ થોબી ગયા. યહૂદાએ પોતાનું કામ સારી રીતે પાર પાડ્યું હતું. આ માણુસો અહીં એકલા હતા અને જેમણે કદાચ ઈસુની ધરપકડનો વિરોધ કર્યો હોત તેઓ અત્યારે ટેકરીએ પરની ખુલ્લી છાવણીઓમાં કે યરશાલેમમાં ભાંધતા હતા. મુખ્ય પુરોહિતોએ આગ્રહ રાખ્યો હતો કે ઈસુની ધરપકડ થાય ત્યારે બાતમી દેનાર સાથે હોવો જોઈએ. અંતિમ જવાખદારી ઉંડાવવા માટે તે વિચિત્ર કહેવાય તેવી નામરજી દેખાડો હતો.

તેથી ટેળાનો આગેવાન યહૂદા તરફ ઝર્યો અને બારમાંથી ડોની ધરપકડ કરવાની છે તે પૂછવા લાગ્યો. સાન્હેદ્રિન કે વરિષ્ઠ સભાના ધણ્ણા નોકરો ઈસુને ઢીઠે ઓળખતા હતા પણ અંધારામાં બીજીઓમાંથી તેમને તારવી કાઢવાની મુશ્કેલી હતી. કશો ગુંચવાડો કે ભૂલ ન થાય તે માટે ઈસુને ઓળખાવવાનો માન્યામાં ન આવે તેવો શરમજનક માગ યહૂદાએ પસંદ કર્યો.

“કે માણુસને હું ચુંખન કરું તે જ તે માણુસ હશે. તેને પકડી લેને.” પછી તે ઈસુ પાસે ગયો ને તેમને ચુંખન કર્યું. ઈસુએ કહ્યું, “યહૂદા, શું તું માનવપુત્રને ચુંખન કરીને પકડાવી હો છો?”

યહૂદા ઈસુની આંખો સામે જોઈ શક્યો નહિ. તે ધીમેથા ટેળામાં ભળી ગયો, કે હો શાંત થઈ ગયું હતું.

સાહી છતાં ગૌરવભરી રીતે ઈસુએ એક ઊગલું આગળ ભયું. તેમણે પૂછ્યું, “તમે ડાને શાધ્યા છો?” કશી બડાઈ નહિ. નાસી છૂટવાનો ડાઈ પ્રયત્ન નહિ. જેઓ તેમની ધરપકડ કરવા આવ્યા હતા તેઓ તો આશ્રય્યકિત થઈ ગયા. તેમણે કહી પણ આવી પરિસ્થિતિનો સામનો કર્યો ન હતો અને ક્ષણુભર તો શું કરવું તેની તેઓને સૂક્ષ્મ પડી નહિ.

એક અપવાદ સિવાય બધા શિષ્યો એટલા બધા આશ્રમાં ને ગલરાટમાં પડી ગયો હતા કે યહુદાએ પોતાની જત પર નામોશી વહેરી ત્યારે પણ પાસે જિલા રણા સિવાય કંઈ પણ કરવાને તેઓ શક્તિમાન ન હતા. પણ જ્યારે મંદિરના રક્ષકોએ હોડી જઈને રાજ્યોના રાજ ઉપર હાથ નાખ્યા ત્યારે પીતર તે સહન કરી શક્યો નહિ. તેણે પોતાના જભલામાં તલવાર છુપાવી રાખી હતી, હવે તે પોતાના ચુરુના બચાવમાં આગળ વધ્યો ને સુખ્ય પુરોહિતના એક નોકર માદખ્યસને જમણો કાન તેણે કાપી નાખ્યો. ટોળામાંના ખીજ આગળ ધર્શયા એટલે ઈચ્છુએ પીતરને તલવાર મ્યાન કરવાનું કહ્યું. તેમણે માદખ્યસના કાનને સ્પર્શ કર્યો અને તે જ ક્ષણે તેને ધા રુઝાઈ ગયો. પછી તેઓ ઈચ્છુને વેરી વળ્યા.

ઈચ્છુએ કહ્યું, “જણે હું કાઈ ચોરડાકુ હોઈ તેમ તમે તલવાર ને લાગીએ લઈને મને પકડવા આવ્યા છો ? હું તો દરરોજ મંદિરમાં જેસતો હતો ને ઉપરેશ આપતો હતો. છતાં તમે ત્યારે મારી ધરપકડ કરી નહિ.”

આને તેમની પાસે કોઈ ઉત્તર ન હતો, તેથી તેઓ ઈચ્છુને લઈ ગયા. પછી કાયમ જેને માટે તેમને શરમ અનુભવવી પડી સે કામ શિષ્યોએ કર્યું — તેઓ ઈચ્છુને છાડીને નાસી ગયા.

આમ ઈચ્છુએ ભાગ્યનું હતું તેમ તેમના દુઃખનો તેમને ચર્ચાલેમનમાં લઈ ગયા. તેમને પકડનારા તેમનાં હંડયોનાં અભ્યંતરોમાં હજ પણ તેમનાથી થોડા ભીતા હતા. તેમના દિલ્લિપાતથી જ તેમનાં મહેણાંટોણાં બંધ થઈ જતાં, અને થોડી જ પણો પહેલાં માદખ્યસના કાનને સાંજે કરવાનો ચ્યાત્કાર તેમણે જેયો હતો. એ વિશે કશી તકરાર ઉઠાવી શકાય તેમ નહોંતું અને તેઓમાંના ધણા જિંદગીપણ્યં તુ મૃત્યુ પહેલાં ઈચ્છુએ કરેલો એ છેલ્દો ચ્યાત્કાર ભૂલવાના નહોતા..

હવે જણે કે અંધકારનાં બળો વિજયી અન્યાં હોય તેથું દેખાયું. કશા પણ ગૌરવ કે ન્યાય વિના હલકી ને અશિષ્ટ ઉતાવળથી ઈચ્છુના

હુસ્તમનો તેમના મૃત્યુ પ્રતિ તેમને ધસડી ગયા. તેમની સુખદાયક જીવનપદ્ધતિને હુદ્ધમચ્યાવી મૂકનાર આ અસાધારણ પથગંભર પ્રત્યે તેમને માત્ર તિરસ્કાર અને દ્રોષની લાગણી હતી. આ પ્રબોધક કદાચ આમજનતાને પોતાની વિરુદ્ધ ઉશ્કેરી મૂકશે તેવો તેમને ડર હતો. તેનો તો સવેળા અંત જ લાવવો જોઈએ. સાનહેદ્રિન નામે ઓળખાતી યહુદી વરિષ્ઠ સભાને મૃત્યુદંડ લેવાની સત્તા ન હોવાથી ઈચ્છુને જલદીમાં જલદી રોમનોને હવાલે કરવાની તેમની યોજના હતી.

ઈચ્છુને તેઓ મુખ્ય પુરોહિત કાયાક્ષાના સસરા આચા પાસે લઈ ગયા. જેકે નાસી જવાની પોતાની ડાઈ ઘરછા નથી એ ઈચ્છુએ સ્પષ્ટ રીતે જણ્ણાંયું હતું તોથે તેમણે ઈચ્છુને મજબૂત દોરડાથી બાંધ્યા.

“શાખવાણી સાચી પડવી જોઈએ,” ઈચ્છુએ કહ્યું હતું. ધરપકડ પછી ઈચ્છુની આ પ્રથમ — મુશ્કેટાડ બંધાવાની — શારીરિક યાતના હતી.

પરોઠ સુધી વરિષ્ઠ સભા મળી શકે તેમ નહોતું તેથી આનન્દાનું ધર જૈતુન પવર્તની નજદીક હોવાથી સહુ પેહેલાં ઈચ્છુને ત્યાં લઈ જવામાં આવ્યા. આનાને ઈચ્છુ સાથે ફૂર વ્યવહાર ન કરવાનું ડાઈ કારણ ન હતું. તે તો એક ધરડો માણુસ હતો. તેણે એક વાર વડા પુરોહિતનો હોદ્દો લોગવ્યો હતો. હજુ પણ તેનો પ્રભાવ ધણ્ણું હતો. ચક્ષાલેમ આવતા યાત્રાળુએ પાસેથી ગેરકાયદે નાણાં પડવીને તે ધણ્ણું ધનવાન પણ બન્યો હતો. એક વાર ઈચ્છુએ મંદિરને લુંટારા-આના અડું તરીકે ઓળખાંયું હતું તે આનન્દ સહેલાઈથી ભૂલી શકે તેમ ન હતું. જેકે આ ડેઢી સાથે કામ પાડવા માટે તેની પાસે ડાઈ યોગ્ય અધિકાર ન હતો.

પોતાના જ શહેરાથી ઈચ્છુ દોપિત સાબિત થાય તે માટે આનાએ થોડાક સાથીદારો સાક્ષીએ તરીકે રાખ્યા હતા. પરંતુ

આ લુચ્યો માણુસ કંઈ ઈસુના શાંત ને ગૌરવપૂર્ણ ઉત્તરોની ખરોખરી કરી શકે તેમ નહોંનું. પરોઢ ક્ષાટવાની પહેલી નિશાની સાથે ઈસુને બાંધાને પોતાના જમાઈ ને સાનહેદ્રિનના પ્રમુખ કાચાકા પાસે મોકલી હેવા જ્ઞિવાય અન્ના પાસે ખીંને ડોઈ માર્ગ ન હતો.

આનના જ્યારે ઈસુની પૂછપરછ કરતો હતો ત્યારે તેમને છોડીને નાસી જવાની પોતાની કાથરતાને કારણે શરમ અનુભવતા તેમના એ શિશ્યો હિંમત એકઠી કરીને તેમની પાછળ યરશાલેમમાં આવ્યા હતા. તેઓમાંના એક પીતર હતો ને ખીંને યોહાન. આ બંને માણુસો કંઈ બહુ પાછળ નહોંતા, પરંતુ ઈસુને પકડવા આવેલાં ધાડાંની પાછળ તેઓ આનનાના ઘર સુધી આવી ગયા હતા. ખીંન ડોઈ કરતાં યોહાન યરશાલેમનો વધારે જાણીતો હતો. તેના કુદું ખી-જનો શહેરના ઉપલા વગ્ના લોડાને માછલી વેચવા અહીં આવતા હતા. તેથી જ્યારે તેઓ આનનાને વેર પહેંચ્યા ત્યારે નોકરો તેને એણખતા હોવાથી કશાયે મુસ્કેલી વિના યોહાનને પ્રવેશ મળી ગયો. પોતે જેમનો ત્યાગ કર્યો હતો તે શુરૂજ પર શું વીતતું હશે તેની લાગણીથી લજીજત થતો ને નામોશી અનુભવતો પીતર બહાર ઊભો રહ્યો.

જૂની એણખાણુ હોવાથી યોહાને એક દાસીને પીતરને અંદર આવવા હેવા વિનંતી કરી. ગાલીલના લોડા જેવાં વસ્તો પહેરેલા પીતરને જેઈને પેલી દાસીએ કહ્યું, “તું પણ નાજારેથના ઈસુનો શિષ્ય લાગે છે ?” પીતરે ગલરાઈ જઈને છન્કાર કરતાં કહ્યું, “તું શું કહે છે ? મને કંઈ સમજાતું નથી,” અને તે ચોકની વચ્ચે તાપણું સંગગાવીને બેડેલા લોડા ભેગો એસી ગયો. તે દરમ્યાન ઈસુની વધુ નળુક જવાના પ્રયત્ન કરતો યોહાન ત્યાંથી ખસી ગયો હતો. ઈસુને પકડવા ગયેલા લોડાથી બિભરાતો ચોક તેમના અનુયાયો માટે જેખમકારક હતો. જડપથી બનેલા બનાવોથી મુંઝાઈ ગયેલો અને હંદયસાં નિર્ભળતા અનુભવતો પીતર યોળામાં છુપાવાનો

પ્રયત્ન કરતો હતો. સખત ઠંડી લાગતી હોવાથી તે તાપણુની વધુમાં વધુ નજીક જવાનો પ્રયત્ન કરવા લાગ્યો. ને દાસીએ તેને અંદર દાખલ થવા હીથો હતો તે પીતરના છન્કારથી મૂંજવણુમાં પડી હતી. પીતરને જરા વિચિત્ર રીતે વર્તતો જોઈ તેની જિજાસા વધુ સતેજ ખની હતી. તાપણુની આસપાસ એકેલા લોડામાં થઈને તે આગળ ગઈ અને પીતર તરફ આંગળા કરીને ભીજાએને કહેવા લાગી :

“આ માણુસને જુઓ. એ પણ એ લોડામાંનો જ છે. તું જવાબ કેમ આપતો નથી?”

પીતરે ભાંચું જેયું અને તેઓ તેના ઉત્તરની વાટ જેતા હતા એટલે ગણુગણુટ શાંત થઈ ગયો.

“ના ભાઈ, હું નથી. તું શું કહે છે તેની મને ખખર નથી. મને એકલો છોડા.”

કોઈક હસ્યું. “નકાર કરવાનો કોઈ અર્થ નથી. તું પણ ગાલીલનો જ છો.”

પછી એક માણુસ પોતાની ડાણુથી ભીજાએને ખસેડીને આગળ આવ્યો. તે પીતરની પાસે આવી ધારીધારીને તેને જેવા લાગ્યો. એક કલાક પહેલાં બગીચામાં જેનો કાન પીતરે કાપી નાખ્યો હતો તે માદખસનો એ સગો થતો હતો. તેણું પીતરને કહ્યું, “શું મેં તેને એની સાથે બગીચામાં જેયો નથી?”

હવે પીતર પોતાની બીક સિવાય બીજું વધુ ભૂલી ગયો. ઈચ્છને મળ્યો તે પહેલાં તે જેવા તોછડો ને નિષ્ઠુર માછીમાર હતો તેવા બની ગયો. તે સમ ખાવા લાગ્યો ને કાપરનાહૂમના અંદરગાહ પર કરતો હતો તેવી રીતે સોગંદ પર સોગંદ ખાઈને તેણું કહ્યું,

“હું એ માણુસ - ઈચ્છને એળખતો જ નથી.”

આ નકાર પછી થાડીક સેકંડો શાંતિ છવાઈ ગઈ, ને પૂર્વના આકાશમાં પરોઢનાં ઝૂટતાં પ્રથમ કિરણોમાં પીતરે ઝૂકડાનો અવાજ ભીજું વાર સાંભળ્યો. એ ક્ષણે જ જ્યારે ગુરુની સાથે કેદખાનામાં

ને મૃત્યુ સુધી જવાનું તેણે વચ્ચે વચ્ચે આપ્યું હતું ત્યારે ગુરુજીએ કહેલા
શબ્દો મહાત્માસ સાથે તેને યાદ આવ્યા. “પીતર, હું તને કહું છું
કે ઝૂકડો એ વાર બાલે તે પહેલાં ‘હું તેમને એળખતો નથી’ એવું
હું નથું વાર કહીશ.”

હવે હક્કિકતમાં તેમ અન્યું હતું. કાયરતાથી ને નિર્બન્ધતાથી
આણીને સમયે તેણે ઈચ્છાનો ધનકાર કર્યો હતો.

ત્યાં જ તેણે જેયું તો હવે ભીજાએને તેનામાં રસ રહ્યો ન
હતો. તેઓ સળગતી મશાલો સાથે ચોકમાં થઈને ઈચ્છાને મુખ્ય
પુરોહિત કાયાક્ષા ને સાનહેદ્રિન પાસે લઈ જતા કેટલાક માણુસો તરફ
વળી વળાને જેતા હતા.

પીતરે માથું ભિંચું કર્યું અને જેમનો પોતે ત્યાગ કર્યો હતો
તે મિત્ર સામે દર્શિ કરી. તેમના હાથ અંધાયેલા હતા, તેમનો અભ્યો
ખરડાયેલો હતો ને તેમના કિંચા મેં ઉપર ફિટકાના સોળ ભિંચા હતા.
ઈચ્છાએ પીતરને જેણો. તે અન્યારે કેટલી વેદનામાંથી પસાર થતો
હતો તે ઈચ્છા જણુતા હતા અને જિંદગીભર ભૂલી ન શકાય તેવી
પ્રેમ ને અન્યને સમજનારી દર્શિથી તેમણે પીતર સામે જેયું.

પીતરને ક્ષમા આપવામાં આવી હતી — પણ તે પોતાની જતને
માઝ કરી શકયો નહિ. તે બહાર ગયો ને તેણે હૈયાક્ષાટ રુદ્ધન કર્યું.

मृत्युदंड

शुक्रवारनी वहेली सवारे उतावणथी बेलाववामां आवेली सान्हेद्रिन सबा समक्ष ने कायाक्षा समक्ष ईसुने २७४ करवामां आव्या. आ आपोये घटले शरमजनक शरस नेवा होतो. ईसुने मृत्युदंडनी सज्ज इरमाववा माटे कारण्या शाधी काढवाना वरिष्ठ सलाना प्रथत्नो छवामां आचका भरवा नेवा साप्ति थया. काणग्गपूर्वक आगणथी तैयार करीने लाववामां आवेला ‘साक्षीओ’ पण मांडिमांडे संभत थई शक्ता न होता. शेमन कायदा नीये वडा पुरेहितने ईसुनी धरपकड करवानो अधिकार होतो, परंतु तेमने शुनेगार डराववानी तेने सत्ता न होती. ज्वन लई लेवानो डे मृत्युदंड आपवानो अधिकार तेनी पासे न होतो. ज्यां सुधी तेमना धार्मिक अधिकारे साथे दप्लक्षणी न थाय त्यां सुधी आ लुच्या ने श्रीमंत माणुसोने शेमन सत्ता सामे डोई विरोध न होतो. आवा माणुसो पासे ईसुने लई ज्वामां आव्या होता. ईसुनो घटले न्यायी रीते आले तेवो क्षेत्रे दंल पण करवानी डोईने ज्वर देखाती न होती. कशी अदालती तपास नहि, अचावना डोई साक्षीओ नहि, अरे, ईसुने पक्षे बाले तेवो डोई माणुस पण नहि! पिलात पासे ईसुने मोक्षवामां भद्दरूप बने तेवा अनावटी पुरावा जिला करवा माटे तेमण्ये शक्य तेटली उतावण करी. मृत्युदंड आपवानो अधिकार मात्र शेमन गवन्हर पासे होतो.

મંદિરનાં મડાનોના એક ભાગથ્રય એક ન્યાયખંડમાં વરિષ્ઠ સભા મળી હતી. કેન્દ્રસ્થાને અધ્યક્ષ હતા, ને સભ્યો અધ્ય વર્તુળાકારમાં તેમની બંને બાજુઓ બેઠા હતા. એક રાને ઈચ્છુ પાસે આવેલા નિકોદેમસ પણ એક સભ્ય તરીકે બેઠા હતા. બંધાવેલા હાથોવાળા ઈચ્છુ પોતાના દુઃખનો સામે મેં રાખીને રક્ષકોની વચ્ચમાં ભિલા હતા. તે જાણુતા હતા કે આ કહેવાતી ન્યાય અદાલત પાસે ડોઈ સાચો અધિકાર ન હતો અને કાયાક્ષાના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપવા ડોઈ તેમના પર દખાણુ કરી શકે તેમ ન હતું. ટાળી ન શકાય તેવા અનિવાર્ય અંતની તેમને જાણુ હતી ને શાંત ગૌરવ સાથે તેમણે તેમના શત્રુઓનો સામનો કર્યો. તેથી તેઓ વધુ ઝોંઘે ભરાયા.

કાયાક્ષાને એકસાથે ડોઈમાં ફરિયાદ દાખલ કરનાર વક્તીલ ને ન્યાયાધીશ બંનેનો ભાગ ભજવવાનો હતો. તેમણે ઈચ્છુને તેમના શિક્ષણ ને શિષ્યો વિશે પૂછપરછ શરૂ કરી. ઈચ્છુએ ઉત્તરમાં કહ્યું કે, “હું અધારાંની સામે જહેરમાં બોલ્યો છું. હું હુંમેશાં સભાગૃહો અને મંદિરમાં ઉપદેશ કરતો આવ્યો છું. શ્રીપી રીતે મેં કશું કહ્યું નથી. તો પછી મને શું કામ પૂછો છો? મારા શ્રોતાઓને જ પૂછોને?” આ તો એક ગળે ભિતરે તેવી ખુદ્ધિગમ્ય વિનંતી હતી મણુ તેનો સૃષ્ટિકાર કરાયો નહિ. પાસે જિસેલા એક રક્ષકે વડા પુરોહિત સાથે આવી રીતે વાત કરવા અદલ ઈચ્છુને લખાડક મારી.

ઈચ્છુએ કહ્યું : “ને મેં કંઈ બાદું કહ્યું હોય તો સાબિત કરી બતાવ, પણ ને હું સાચું બોલ્યો હોઉં તો તું શા માટે મને મારે છો?”

આનો ડોઈની પાસે ઉત્તર નહેતો. ઈચ્છુ સામે મોતની સજને પાત્ર ઠરે તેવા પુરાવા હતા તેવી પિલાતને ભાતરી કરાવી શકાય એ આશામાં કાયાક્ષાએ સાક્ષીઓને બોલાવ્યા. તેમને ઉતાવળથી ભેગા કરવામાં આવ્યા હતા ને શું કહેવું તે સમજવવામાં આવ્યું હતું. પણ

તેઓ પરસ્પરવિરોધી વાતો કરતા લાગ્યા તેથી ઈચ્છા હોય તો મણિએ ઈચ્છુને કંઈ કહેવાની જરૂર પડી નહિ. તેમનું સંયમી અને ગૌરવભયું મૌન તો સાક્ષીઓની બોંધાટભરી દ્વારાને વધુ વાહિયાત પુરવાર કરતું હતું; તેથી કાયાક્ષા અને વરિષ્ઠ સભાના સભ્યો ધીરજ ખુમાવવા લાગ્યા. તેમણે ધાંધલિયા સાક્ષીઓને વિદ્યાય કરી દીધા અને પછી જેમને દેખીતી રીતે ૧૨ ૨૫૪ સુદ્યનાઓ અપાઈ હતી તેવા એ સાક્ષીઓને બોલાવ્યા. તેમણે કહ્યું, “આ માણસ એવું કહેતો હતો કે ‘હું ઈશ્વરનું મંદિર તોડી પાડવા અને નણ દિવસમાં ફરી બાંધવા સમર્થ છું’” (ઇચ્છુએ આ હેરાદે બંધાવેલા મંદિર વિશે નહિ પરંતુ પોતાના મૃત્યુ અને પુનરૂત્થાન વિશે કહ્યું હતું. પણ એ લોકો એવું સમજ્યા હતા.) કાયાક્ષાને તે વખતે ઈચ્છુના આ શર્દો વિશે જણાવવામાં આવ્યું હતું અને તેથી આ બે છેલ્લા સાક્ષીઓ કાયાક્ષાની સુદ્યના પ્રમાણે કહેતા હતા કે ઈચ્છુનો આવો હાસ્યાસ્પદ દાવો તેમણે જલે સાંભળ્યો હતો.

સાનહેદ્રિના સભ્યોમાં ઉદ્કેરાટ ફેલાઈ ગયો ને તેઓ માંદોમાંદે ગળુગળ્યાટ કરવા લાગ્યા. કેદી આનો પ્રતિકાર કરશે અને વિરોધમાં ખૂમો પાડશે તેવી આશામાં કાયાક્ષા ઝુરશી પરથી જિભો થઈ ગયો. શા માટે કેદી ભય કે કોણ ડોઈ પણ ભાવ દેખાડતો ન હતો?

ઇચ્છુ પોતા પર આરોપ મૂકનાર સામે જોઈ રહ્યા. કાયાક્ષાએ ઈચ્છુને આ આરોપ અંગે તેમને શું કહેવાનું છે તે પૂછ્યું. ઇચ્છુએ કશું કહ્યું નહિ.

વડા પુરોાહિતે પૂછ્યું, “આ માણસો તારા ઉપર ને આદ્યેપો મૂકે છે તેનો તારી પાસે શા જવાબ છે?”

ઇચ્છુનું મૌન તેમને તિરસ્કાર જોવું લાગું અને અચ્યાનક કાયાક્ષાને લાગ્યું કે આ હાસ્યાસ્પદ કાર્યવાહીમાં કદોકદી સર્જાઈ ચૂકી છે. જોકે કેદી પોતાની સ્વતંત્રતા માટે લડવા કંઈ આતુર દેખાતો ન હતો, પરંતુ તેનામાં એવું કંઈક હતું ને કાયાક્ષાને સંભળતું નહોતું અને તેથી તે ઐચેની અનુભવતો હતો. શું

ખરેખર મસીહ હોવાના અને સાંજ કરવાના તથા મૃત્યુમાંથી સળવન કરવાના તેના ચ્યામતકારો વિશેના અહેવાલોમાં કંઈ વજૂદ છે ? નેટલી જડપથી ઈચ્છાને મૃત્યુદંડ આપવા માટે પિલાત પર દ્યાણુ કરી શકાય તેટલી તે ખંધા માટે વધુ સારી વાત હતી. તેણે ક્રીથી પેલી અવિરણ આંખો સામે જેયું અને કેદી જતે પોતાને દ્વાપિત ઠરાવે તેવું કંઈક તેની પાસે કરાવવાનો પ્રયત્ન કર્યો.

“જીવંત ઈશ્વરના ચોગંદ દઈને હું તને પૂછું છું કે શું તું મસીહ છે ? ઈશ્વરપુત્ર છે ?”

આ ગંભીર શબ્દોએ ઈચ્છાને વાસ્તવિક રીતે પ્રતિજ્ઞાપૂર્વક કંઈક કહેવા માટે મજબૂર કરી દીધા. તેમણે હવે ક્ષણું માટે પણ આનાકાની કરી નહિ.

ઈચ્છાએ કહ્યું, “હું છું” અને જૂના કરારના દાનિયેલના પુસ્તકમાં કહેવાયેલ એક ભવિષ્યવાણીનો પડવો પાડતા કેટલાક શબ્દો તેમાં ઉમેર્યા. “તમે માનવપુત્રને સર્વશક્તિમાન ઈશ્વરની જમણી બાજુએ એઠેલો અને આકાશનાં વાદળો ઉપર આરંદ થઈને આવતો જોશો.”

કાચાકણની યુક્તિ સરેરળ નીવડી હતી. કેદીએ પોતે પોતાને ગુનેગાર ઠરાવ્યો હતો. જેકે તેઓ કદાચ વધુ મજબૂત ડેસ જિસો કરી શકાય હોત પણ વડ પુરોહિતને તે અંગે શંકા હતી. તે અંદરખાતે ખુશ થયો હતો પરંતુ સભ્યો પ્રતિ ઝરતાં પહેલાં તેણે ડ્વાઈ ગયા હોવાનો દેખાવ કર્યો. તેણે પોતાનાં કપડાં શાડીને કહ્યું, “એણું ઈશ્વરનિદા કરી છે. હવે આપણું વધારે સાક્ષીની શી જરૂર છે ? પોતાના શબ્દો વડે તેણે પોતાને અપરાધી ઠરાવ્યો છે. તમારો શો અભિપ્રાય છે ?”

આમ ઝારસ પૂરું થયું. તેઓ જણુતા હતા કે પિલાતને ઈશ્વરનિદાના આરોપમાં રસ નહિ પડે. પણ ઈચ્છાએ પોતે મસીહ હોવાનું કણૂલ કર્યું હતું અને આવા દાવાએ કરનારા તરફથી રોમને ભૂતકાળમાં કડવા અનુભવો થયા હતા. તેના અનુયાયીઓને શું બન્યું

છે તેની સમજ પડે અને તેઓ શહેરમાં તોક્ષાન મચાવે તે પહેલાં તેને તાત્કાલિક પિલાત પાસે લઈ જવો એ આવસ્થણ ને ડાપણુચુક્તા હતું. હવે તેમના નિષ્ઠાય વિશે કશી શાંકા કે આનાકાની ન હતાં. ગાલીલનો આ દંબી વર્ષોથી મુશ્કેલીઓ સર્જતો હતો. તેણે મરવું જ જોઈએ, તે મરવા માટે જ યોગ્ય હતો એવો તેમણે નિષ્ઠાય કર્યો, અને જોકે તેમને મૃત્યુદંડનો અમલ કરવાનો અધિકાર ન હતો છતાં તેઓએ તેને મૃત્યુદંડની સંજ ફરમાવી હીધી.

ત્યાં જિબેલા ઘણા પોતાની જત ઉપરનો કાબૂ જોઈ એડા. શિસ્તવિષેણાં દોળાં જેમ કરે છે તેમ પોતે ને સમજી શકતા નહેતા તેના ડરથી રક્ષકો ને સાનહેદ્રિનાના સેવકો બેદ્ધામ રીતે વર્તવા લાગ્યા. મોટી ભૂમે પાડીને તેઓ હજુ પણ દોરડાથી બંધાયેલા નિર્દોષ ઈસુ પર તૂટી પડ્યા. ડેટલાક તેમના મેં પર થૂંકયા. તેમનું મેં કપડા વડે ઢાંકી દઈતે તેઓએ તેમને ધક્કે કર્યાય્યા. તેમને સુઝા મારી તેમની મરણરી કરતા તેઓ પૂછવા લાગ્યા, “તું મસીહ છે તો ડાણે તને માયું તે કહે.”

કાયાડા અને તેની વરિષ્ઠ સભાના સહ્યોએ ચ.। બધું બનતું જેયું તે પછી કેદીને પિલાત પાસે લઈ જવામાં આવે તેવા હુકમો આપીને તેઓ પોતાની ગોઠવણી પાકી કરવા ગયા.

શહેરના સામાન્ય યુહુદી લોડોને ઈસુ સાથે કેવો વર્તાવ કરવામાં આવ્યો હતો તેની મોડે સુધી ખખર ન પડી અને જ્યારે તેમણે જાણ્યું ત્યારે તેઓ કશી પણ મદદ કરવાની સ્થિતિમાં ન હતા. ઝડપથી કામ પતાવી દેવું એ જ સાનહેદ્રિનાની યોજના હતી અને લોડો હજુ ધરેમાંથી બહાર આવે તે પહેલાં ઈસુને પિલાત પાસે લઈ જવામાં આવ્યા. ઝડપ અને ચુપ્તતા તેમના કાવતરા માટે ધણાં મહત્વનાં હતાં.

ઈસુ પર કામ ચાલતું હતું અને ખીજ શિષ્યો ડરના માર્યા છુપાઈ ગયા હતા ત્યારે દગાબાજ યુહુદાની શરી હાલત હતી ? ધરપકડ

પછી સાનહેદ્રિને તેને સ્પષ્ટ રીતે જણાવી હોધું કે હવે તેઓને તેને જરા પણ ખ્યાલ નહોંતો. આથી તેના અલિમાનને મોટો કેટકો પડ્યો હતો. પોતે ધાર્યા હતા તેવા ઈચ્છા લડાયક મર્સીહ નહોંતા અને સાથી શિષ્યોની તેને ઈધર્યા આવતી હતી તેમ છતાં બીજા ખધા માણુસો કરતાં ઈચ્છ કોઈ જુહી જ માટીના માનવી હતા. વિશ્વાસ-ધાતની પળ પણ પણ તેમણે યહૃદાને ‘મિન’ કહીને સંભેદ્યો હતો. પોતે કેવું મહાપાપ કર્યું છે તે હવે યહૃદાને સમજની લાગ્યું.

સાનહેદ્રિના સભાખંડની ખધાર બીજેલા બીજાએ સાથે યહૃદાએ પણ ન્યાયચુકદ્વારા સાંભળ્યો હતો. ને રોમન ગવર્નર આ ચુકાને ખડાલ રાખે તો ઈચ્છાએ કેવા પ્રકારના મોતનો સામનો કરવો પડે તેની તેને ખખર હતી. યહૃદા તો સદ્ગાનો ખળવાયેર હતો. રાજકીય કેદીએ સાથે રોમનો વર્તાવ કેવા હતો તે યહૃદા જાણુંતો હતો અને તેણે ધણા રાજકીય ગુનેગારોને રસ્તાની બાજુએ ભિલા કરવામાં આવેલો વધુસ્તંભો ઉપર રિયાઈ રિખાઈને મરતા જ્ઞેયા હતા. હવે ને માણુસ ઈશ્વરપુત્ર હોવાનો દાવા કરતો હતો, ને માણુસને નણ નણ વર્ષ ચુંધી તે અનુસર્યો હતો તે માણુસ સાથે તેઓ એવી જ કૂર રીતે વર્તવાના હતા.

તેથી યહૃદા પસ્તાયો. થોડા જ કલાક પહેલાં ને મુખ્ય પુરાહિતોએ તેને નાણું ચુકવ્યાં હતાં તેઓમાંના કેટલાડની પાસે તે દોરી ગયો.

તેણે કહ્યું, “એક નિર્દોષને દગાથી મોતને સ્વાધીન કરીને મેં માટું પાપ કર્યું છે.”

તે લોકોએ કહ્યું, “તેમાં અમારે શું કે તારું પાપ તારે માથે !” યહૃદામાં દેખાતો વિવેકખુદ્ધિનો ઉન્માદ્યુક્ત પુરાવો તેમને માટ ગૂંચવણુંપ હતો. એ માણુસે ને કંઈ કર્યું હતું તેનું તેને નાણુમાં યોગ્ય વળતર ચુકવાયું હતું. તેણે પોતે એ કામ પતાવવાનું માથે લીધું હતું. હવે આ ધાંધક શા માટે ? તેમણે પાસે બીજેલા

માંદિરના રક્ષકોને બોલાવ્યા ને આ ધમાલિયા ને મુશ્કેલી ભબી કરતા માણુસને ખહાર હાંકી કાઢવાનો હુકમ કર્યો. યહુદીએ પોતાના થેલામાંથી પેલા ચાંદીના તીસ સિંજા કાઢચા અને આ તિરસ્કાર દર્શાવતા પુરોહિતોના પગ આગળની આરસની ફરસખંધી ઉપર ઈંકી દીધા અને પછી તે પરોઢના અજવાળાથી પ્રકાશિત શેરીઓમાં દોડી ગયો. હવે જીવનાનો કશો અથ્ર નહોતો. તે શહેર ખહાર આવેલા એક એતર સુધી દોડીને ગયો. ઈસુ જાણી ગયા હતા કે તે વિશ્વાસધાત કરવાનો છે અને છતાં પોતાને મિત્ર કણ્ણો હતો એના કુખ્યદ ભાન સાથે તેણું ગળે ફાંસો ખાઈને આત્મહત્યા કરી.

દરમ્યાન ઈસુને યહુદીયાના રોમન ગવનરના મુખ્ય લસ્કરી મથડે લઈ જવામાં આવ્યા હતા. આ પોતિયસ પિલાત ગમી જય તેવા માણુસ નહોતો. તે છ વર્ષથી ગવનર તરીકે હતો, છતાં કાયાક્ષ જેવા થોડાક જેમને તેણું જાંચા હોકા આપ્યા હતા તેમને ખાદ કરતાં ખાડીના બધા તેને ઘિંઝારતા. તે રોમમાં પણ ખહુ માનીતો ન હતો. રોમન સાન્નાટ લિયેરિયસ સીઝર તેને એકથી વધુ વાર ડપ્કો આપ્યો હતો. હવે વધુ ડપ્કો વેઠવાની તેના તૈથારી નહોતી. તે જ કારણું પાસ્ખા પવ દરમ્યાન યરશાલેમમાં કશું તોકાન ન થાય તે જેવા તે આતુર હતો.

ગવનરનું મુખ્ય મથક પ્રેટારિયમ નામે ચોળખાતું. યહુદીઓના એક વિશ્વિત કાયદાને કારણું પાસ્ખા પવ દરમ્યાન અપવિત્ર થઈ ન જવાય તે માટે વરિષ્ઠ સભાના સભ્યો પ્રેટારિયમમાં દાખલ થવા તૈથાર ન હતા. આથી પિલાતને ચીડ ચડી. આને અથ્ર એ થાય કે તેને ચોકમાં આવવું પડે ને ત્યાં કેસ ચલાવવો પડે. વહેલી સવારમાં મુક્કડમો ચલાવવા રહે તેને યહુદી આગેવાનો પાસે ખહાર આવવું પડે એ વિચારથી પણ યુસ્સે તે ભરાયો હતો. આમ છતાં, તે રોમન નાયાયઅદાલતનો પ્રમુખ હતો અને તેથી સભાનું કામ વ્યવરિથત રીતે ચાલ્યું. ઈસુ ઉપર તહેલત મુક્કનારા ઉપરાંત મુખ્ય પુરોહિતોએ

ધરાદાપૂર્વક બોલાવેલા ને પઠાવીને પોપટ બનાવેલા લોડાનું ટેળું
પણ ચોકમાં હતું. મંદિરમાં ઈસુનો ઉપદેશ સાંભળ્યો હોય તેવા ડોઈ
ત્યાં ન હતા, જેઓને ઈસુએ સાખ કર્યા હોય કે દુઃખમાં સાંત્વન
આયું હોય તેવા ડોઈ ત્યાં ન હતા, જેમને ઈસુએ ઈશ્વરના રાજ્યની
જાંપણી કરાવી હતી તેવા સીધાસાદા, સામાન્ય માણુસો પણ ત્યાં ન
હતા. ઈસુના અચાવ પક્ષે જિલ્લા રહે એવા ડોઈ ત્યાં નહોતા. યહૂદા
અને ઈસુના ખીજ દુઃખમનોએ ડેવી કામગીરી અન્નવી હતી અને
અંધકારના કલાડોમાં શું શું અન્યું હતું તે પણ તેઓ જાણતા
ન હતા.

પિલાતે ઈસુ વિશે થોડું સાંભળ્યું હતું. હવે તે દોરડાથી
અંધાઈને, શરીર પર ઉઝરડાએ સાથે પિલાતની સામે જિલ્લા હતા.
- શાંત છતાં રાખને શાખે તેવા ગૌરવપૂર્વક.

નેડે પિલાત ડેઢિથી પ્રલાવિત થયો, છતાં તેને તરત સમજાઈ
ગયું કે ખીજ પર હુક્મત ચલાવવાની ડાની શક્તિ વધારે છે તે
અંગે મુખ્ય પુરોહિતો સામે તેને બાળ ચેલવાની હતી. તે એ પણ
જાણતો હતો કે ને પુરોહિતોની છચ્છા મુજબ નહિ થાય તો તેઓ
તેને માટે ભારે મુસ્કેલી સર્જણે.

સાનહેદ્રિનના સભ્યો ન્યાય માટે ડેઢિને તેની પાસે લઈ અવ્યા
હતા તેથી રોમન કાયદા મુજબ તેઓ ફરિયાદી હતા. પિલાતે
હંમેશના રિવાજ મુજબ તેમનો ડેસ રજૂ કરવા ને ડેઢી સામે તેમને
કચા ચોક્કસ આરોપો મૂકવાના હતા તે સ્પષ્ટ રીતે કહેવા
જણાવ્યું.

સત્તાધીશા હજી પણ ઈશ્વરપુત્ર સામે ડોઈ ચોક્કસ પગલાં
ભરવાની છેવટની જવાબદારી ઉડાવવા માટે આનાકાની કરતા હતા.
તેમનો ઉત્તર ઉડાઉ અને તોછો હતો.

તેઓએ ઉત્તર આપ્યો, “ને તણે થને કર્યો ન હોત તો
અમે તેને તમારી પાસે લાવ્યા ન હોત.”

પિલાતે તેમને કહ્યું, “તો તમે જ એને દર્ઢીઓને તમારા શાખ પ્રમાણે તમો નથાય કરો.” આનાથી ઈચ્છુ પરવાપ મૂકનારને એવું કહેવાની ફરજ પડી કે, “કાઈને મૃત્યુદંડહેવાની અમને (શેમન કાયદા અનુસાર) પરવાનગી નથી.” ઇરી એક લાર પિલાતે કાઈ ચોક્સ વારોપ મૂક્યા માટે તેમને કહ્યું.

પિલાત આ સવાલથી સવાલાવિકરીતે ચિંડાયો અને તેણે ડેહિને આદ્ય દેવરાબું કેવું “તારા દેશના સુખ્ય પુરોહિતોએ જ તને મારા હાથમાં સેંચ્યો છે. તે શું કબું છે?”

મારી ઈચ્છાએ કહ્યું, “મારું રાજ્ય આ હુનિયાનું નથી, જો તેમ હોત તો મારા સેવકાએ મને યદ્વારાઓના ખાથમાં પડતો અટકાવવા લડાઈ કરી હોત. મણું આરું રાજ્ય અહીંનું નથી.”

ઈસુએ કહ્યું, “તમે કહો છો કે હું રાજ છું. સત્યની સાક્ષી પૂરવા માટે હું આ દુનિયામાં આવ્યો છું જે સત્યના પક્ષનો છે તે મારી વાત સાંભળે છે.”

પિલાતે પૂછ્યું, “સત્ય શું છે ?” પણ ઈસુએ ઉત્તર આપ્યો નહિ.

પિલાત મૂંઝાયો. આ માણુસનાં ગૌરવ અને હિંમત તેની સમજની મર્યાદાની બધાર હતાં. તે મૃત્યુની સન્મુખ જિલ્લો હતો અને છતાં ભયનું કશ્યું ચિહ્ન તેનામાં દેખાતું નહોતું. તે શેરમ પ્રત્યે દ્રોહ કરે છે (પોતે રાજ છે તેમ કહીને) તેવા તેના અસાધારણ દ્વારામાં પણ કશ્યું વજૂદવાળું નહોતું. તે પ્રામાણિક લાગતો હતો અને ડાઈ ગુનેગાર તો ચોક્કસ ન જ હતો.

કૃપટી પુરોહિતોથી પિલાત થાકી ગયો હતો, તેથી તે પાછો ગયો અને તેણે જહેર કશ્યું કે “મને આ માણુસ સંજપાત્ર હોય એવું કશ્યું દેખાતું નથી.” તેનો અર્થ એવો હતો કે જેકે ઈસુ મસીહ હોવાનો દાવો કરતા હતા છતાં પિલાતને ખાતરી થઈ હતી કે તે શેરમ સામે બંડ ઉડાવવા માગતા ન હતા. અને આ આરોપ ઉપર વધુ ભાર સુકાય તેવી તેની છંઢા ન હતી.

આ સ્વર્યનથી પુરોહિતો ક્રોધે લરાયા ને તેમણે આનો વિરોધ કરવા પોતાના અનુયાધીઓને ઉશ્કેરવાનું શરૂ કર્યું.

“તે તેના ઉપરેશ દ્વારા બધે સ્થળે દોડિને ઉશ્કેર છે.” તેઓએ બૂમ પાડીને કહ્યું.

લોકો બૂમા પાડીને તહોમતો મુક્તા હતા છતાં ઈસુ અવિચલિત જિલ્લા હતા. પિલાતે તેમને પૂછ્યું, “આ લોકો તારી સામે ડેવા આદ્યોપો કરે છે તે તું સાંભળતો નથી ?” પણ ઈસુ ઉત્તરમાં અક્ષરેય એલાયા નહિ. પરંતુ ગાલીલના ઉલ્કેખથી પિલાતને એક વિચાર એવ્યો. કદાચ હજુ તે ઈસુને મૃત્યુદંડ દેવાનું ટાળો શકે. ગાલીલ

પ્રાંત યોહાન બાપિતસ્તની હત્યા કરવનાર હેરોદ આનિતપાસની હુક્મત નીચે હતો ને હેરોદ આ વખતે યક્ષશાલેમમાં જ હતો. કેદી ગાલીલનો હતો અને તેનો ઉપદેશ ને માંદાંઓને સાંજ કરવાના ચ્યમતકારો ગાલીલમાં જ બન્યા હતા, તેથી તેની પૂછપરછ કરવાની તકથી હેરોદને આનંદ થશે. પિલાતને લાગ્યું કે એ શક્ય હતું કે હેરોદ ઈસુ સાથે ડેવો વર્તાવ કરવો તેનો કંઈ રસ્તો શોધી કાઢશે. હજુ પણ તે ઈસુને મૃત્યુની સંજ ફરમાવવા તૈયાર નહોતો.

તેથી તેણું ઈસુને ચોક્કાપહેરા નીચે હેરોદ પાસે મોકલી આવ્યા અને તેમના ઉપર આરોપ મૂકનારા કેટલાક પણ સાથે ગયા.

હેરોદને લાંબા સમયથી ઈસુ વિશે કુતુહલ હતું. હવે આ જીવાનને જેવાની અને તેની પાસે ડોઈ ચ્યમતકારો કરાવવાની તક હતી. હેરોદ દુષ્પ અને લુચ્યો માણુસ હતો. ઈસુએ એક વાર તેને ‘પેલા શિયાળ’ તરીકે ઓળખાવ્યો હતો. તેણું કેદી સામેના આરોપો સાંભળ્યા અને તરત જ નક્કી કરી નાખ્યું કે રોમન સભાટ સામે બંડ ઉડાવવાના આરોપમાં તે પડશે જ નહિ. રાજદ્રોહ એ તો પિલાતના અધિકારક્ષેત્રની વાત હતી. તેણું ઈસુને પોતાની સામે જિલ્લા રહેલા જેથા કે તરત જ તેને યોહાન બાપિતસ્ત યાદ આવ્યા. તેને લાગ્યું કે આ માણુસ એના જીવનના એ શરમજનક પ્રકરણ વિશે બધું જ જણુતો હતો અને વાસ્તવમાં ઈસુ જણુતા પણ હતા. હેરોદ ઈસુને ડોઈ ચ્યમતકાર હેખાડવા માટે કણ્ણું. ઈસુ ન કણ્ણું જોદ્યા કે ન કણ્ણું તેમણે કણ્ણું. તેમના મૌનથી હેરોદને કોધ આવ્યો. દરમ્યાન જે સુખ્ય પુરોહિતો અને શાસ્ત્રીઓ કેદી સાથે આવ્યા હતા ને જેમને હૃકિતમાં ન્યાયમાં કંઈ ૨૮ નહોતો તેઓ બૂમબરાડ પાડી ઈસુ ઉપર આરોપો મૂકવા લાગ્યા. તેમના આક્ષેપો ને હેરોદની ઉદ્ધતાઈ છતાં ઈસુએ ડોઈ ઉત્તર આપ્યો નહિ. છેવટે હેરોદ મિનજ ગુમાવ્યો ને પોતાના અફ્સરો સાથે ઈસુને અપમાનિત કરવાનું શર કણ્ણું.

હેરાદ ડેકડી કરતાં કહ્યું, “તે મોતાને અહુદીઓના રાજુ કહેવડાને છે. તેને રાજ્યની વસ્તુ પહેરાવો ને પિલાત પાસે પાણો મોકલી આપો.”

એક માણુસ હસ્યો ને ઈચ્છુના ખલા પર જાણુદિયા રંગને એક જૂનો અભિનો જોરથી આઢાડચો ને પછી તેઓ ઈચ્છુને પ્રયોગિસ્થમ તરફ પાણો લઈ ગયા.

ઈચ્છુ હેરાદ પાસે હતા ત્યારે ખીંચ શાસ્ત્રીઓ ને ફરાશીઓ લોકટોળાંની લાગેણી ઉશકેરવાનું કામ કરતા હતા. જ્યારે પિલાતે જેથું કે હેરાદ તેને મદ્દરદ્દ્ય બન્યો નથી. ત્યારે તે બેચેન બન્યો. પરિસ્થિતિ હવે કાખું બધાર જતી હતી, તે બલકાદાર અભિનામાં સજજન એવો ડેઢી લખ્ય દેખાતો હતો ને શાંત હતો.

પાસ્યા પવ્ય ઉપર લોડા છંચ્છે તે ડેઢીને છોડી દ્વારાના એક સામાન્ય રિવાજ હતો અને આ વખતે પિલાત પાસે બારાબાસ નીમે ડેઢી હતો. રોમ સામે એક નાનું બંડ જગાવવા માટે ને એક માણુસની ઝૂરતાથી હત્યા કરવા માટે આ બળવાખાર માણુસની ધરપકડ કરવામાં આવી હતી. બંડણાર હોવાથી તે લોડા તેના પર પ્રેમ રાખતા હતા. પિલાત સમજી ગયો હતો કે સુખ્ય પુરોહિતો ઈચ્છુનું કાસળ કાઢી નાખવા આહતા હતા; કારણ તેઓ ઈચ્છુથી ઉરતા હતા અને તેને એ પણ અખર હતી કે સામાન્ય લોડાને ફરાશીઓ પ્રયે કશી સદ્ગલ્ભાવ નહોતો.

તેથી કાચાણાની જેમ ન્યાથચુકાદો આપવાની જવાબદારીમાંથી છઠકી જવા માટે તેણે બુમરાણ મચાવતાં ટોળાને જણાવ્યું કે તે તેઓ માટે એક ડેઢીને સુકત કરશે.

“તમારે માટે અહુદીઓના રાજુને છોડી સુકં એલું તમે ખંચ્છો છો?” આંદોલાંડ રાજુને સુખ્ય પુરોહિતોએ આ વાર્તા વિચારી લીધી હતી અને તેમણે શો ઉત્તર આપવો તે ટોળાને સમજવી દીખ્યું હતું હુક્કે નિઃશ્વાસ.

સુખ્ય પુરોહિતોએ આ વાર્તા વિચારી લીધી હતી અને તેમણે શો ઉત્તર આપવો તે ટોળાને સમજવી દીખ્યું હતું હુક્કે નિઃશ્વાસ.

“બારાખાસને છાડી ભૂડો. અમને બારાખાસ આપો,” ટેળાં
ખૂબ પાડી જિઠચાં.

“તો પછી તમે જેને યહુદીઓનો રાજ કહો છો અનું મારે
શું કરવું?” પિલાતે ફરીથી તેઓને પૂછ્યું અને જવાખમાં તિર-
સ્કારની કિકિયારીઓ સંભળાઈ.

“અને કૂસે યડાવો. ને અમારે માટે બારાખાસને છાડી હો.”
પોતાના ન્યાયના આસન ઉપરથી પિલાતે ઈચ્છુ સામે ને તેમની
પાછળ જિલેલાં ટેળાં સામે જેયું. રોમન તરીકે બધા સદ્ગુણો કરતાં
હિંમતની તે વધુ પ્રશંસા કરતો હતો અને આ ડેઢીમાં લારોલાર
હિંમત હતી. પછી તેણે પોતાના હાથ નીચેના સશ્વત્ત્વ સૈનિકો સામે
જેયું ને આ ખૂબખરાડા પાડતાં ટેળાંને ચોકમાંથી હંકી કાઢવા
સૈનિકોને આજા આપવાની તેને મનોમન ઈચ્છા થઈ આવી. તે
અનિર્ણયિકતાની સ્થિતિમાં થોબ્યો હતો ત્યાં એક ગુલામ તેની પત્ની
પ્રાચ્યકુલાનો સંદેશ લઈ આવ્યો.

“એ ન્યાયી માણુસને તુ કંઈ સજ કરીશ નહિં; કારણ,
ગઈ રાત્રે સ્વખનમાં તેને લીધે મને ધણું દુઃખ થયું છે.”

પિલાતે ફરી પ્રયત્ન કર્યો. “પણ એ માણુસે શા શુનો કર્યો
છે? મોતાની સજ થાય તેવું તેનામાં મને કશું દેખાતું નથી.”

ચોકમાં ફરી વાર ટેળાંનો ભયંકર પોકાર ગાજ રહ્યો. “અને
કૂસે જડો! કૂસે જડો! તમે અને કૂસે જડો!”

પિલાતે માણુસનું વાસણું મંગાવ્યું ને ઘણાંતાં દેખતાં તેણું
પોતાના હાથ ધોઈ નાખ્યા ને કહ્યું, “આ નિર્દીષ માણુસના ખૂનને
માટે હું જવાખદાર નથી. તમારું પાપ તમારે માથે.”

આ એક યહુદી રિવાજ હતો ને લોકો એ તરત જ સમજુ
ગયા. તેમણે ખૂબ પાડીને કહ્યું, “અનું લોહી અમારે અને અમારાં
સંતાનોને માથે!”

પછી રોમન સૈનિકો ઈચ્છુને રોમન ગવર્નરના મહેલમાં લઈ ગયા ને ત્યાં તેમને ડારડા માર્યા. છેલ્લા ચોવીસ કલાકમાં ઈચ્છુએ ધણી યાતના વેઠી હતી. આખી રાત તે ઊંઘ્યા નહેતા ને તેમણે અસંખ્ય માનસિક ને સાંવેણિક વેદના વેઠી હતી. પોતે પસંદ કરેલા એક શિષ્યે તેમની સાથે દગ્ધાભાળ કરી હતી; ખીંચ એક તેમને ઓળખતા હોવાનો પણ છન્નકાર કર્યો હતો અને બાકીના તેમનો ત્યાગ કરીને નાસી ગયા હતા. પોતાની ડોમના લોકોના લયંકર અનાદર અને તિરસ્કાર તેમણે વેઠચા હતા. આનનાથી કાયાક્રા પાસે અને કાયાક્રાથી પિલાત પાસે તેમને ધસડીને લઈ જવામાં આવ્યા હતા. રમ્ભ માણુવા કે તમાશો જોવા માટે ચમત્કાર કરવાનો ઈચ્છુ પાસે આગછ રાખીને હેરોદે તેમને અપમાનિત કર્યા હતા. છેલ્લા થોડા કલાક્રાથી તો એક ઉદ્કેરાઈ ગયેલા ચિત્તભ્રમિત યોળાના પોતાના મૃત્યુની માગણી કરતા બૂમખરાડા ને નિંદા તે વેઠા હતા.

આ બધું સહન કર્યા પછી હવે ડોરડાની સજ માટે તેમને સિપાઈએને સોંપવામાં આવ્યા. ચાખુકના ફટકાની આ રોમન સજમાં ફટલાક ફેદીએ ભરી જતા. પોતાનાં ધ્યેયો હાંસલ કરવાના સાધન તરીકે ઈચ્છુએ હંમેશાં હિસાને વજન્ય ગણી હતી. હવે તેમનાં વચ્ચે ઉતારી નાખવામાં આવ્યાં. તેમને એક થાંબલા સાથે બાંધવામાં આવ્યા અને ધાતુ જાંલ ચામડાની લાંખી પડીયાવાળા ડોરડાથી તેમને કૂર રીતે ફટકારવામાં આવ્યા. છતાં પણ તેમણે કશી ફરિયાદ કરી નહિ.

હેરોદે આપેલો જાંખુડિયો જલ્બો રક્તનીતરતી ઈચ્છુની પીઠ ઉપર એઢાડતી વખતે કડોર સૈનિકોને વધુ ધિંગામસ્તી કરવાનું કરણું મળી આવ્યું. એક સૈનિક દેવતા પેટાવવા માટે વપરાતાં જંગલી જાંખરાંની કાંટાવાળી ડાળાએ લઈ આવ્યો. તેમણે તેને વત્રુણાકારમાં ગૂંથી અને રાજમુગટની હાસ્યાસ્પદ નકલ તરીકે હેકડી ઉડાવવાના હેતુથી ઈચ્છુને માથે નેર કરીને કાંટાનો મુગટ

પહેરવી દીધો. ભીજ એક ઈચ્છુના હાથમાં ખરુની સોટી જણે કે રાજદંડ હોય તેમ મૂકી દીધી.

ત્યાં પોતે અવિજ્ય ભાગ્યું હતું તેમ જ તે જિબા હતાઃ રાજચોના રાજ, લોહી નીગળતી સ્થિતિમાં, અનેક સોળ પડેલી હાલતમાં, ઉપહાસપાત્ર ઘનીને, એકલાઅટૂલા જિબા હતા. ડેકડી ઉડાવતા સૈનિકો તેમની આગળ ઘૂંઠણે પડ્યા ને સંસ્કારહીન કે અશ્લીલ ઠુંમશકરી કરતા ખ્રોણ પારીને કહેવા લાગ્યા, “યહૂદીઓના રાજને ઘણી અમ્મા!” અને હાંસી ઉડાવતાં તેમના ઉપર થુંક્યા.

પછી તેઓ ઈચ્છુને પિલાત પાસે પાણ લઈ ગયા. પિલાત ઈચ્છુ પર આરોપ મૂકનારા તરફ કર્યો ને કહ્યું, “જુઓ આ માણુસ !”

કરી વાર સુધ્ય પુરોહિતો અને તેમના ખાંધિયાઓ ખૂમ પાડી જિડ્યા : “એને કૂસે જડો ! એને કૂસે જડો !” પિલાતે લયંકર કટાક્ષ કરી વળતો ઉત્તર આપ્યો, “તમે જ એને લઈ જઈને કૂસે જડાવો, મને તો એનામાં ડેઝ દોષ દેખાતો નથી.”

હવે રોમન સૂધો થાડો ગભરાયો હતો. તે સાનહેદ્રિનના આગેવાનો અરોખરીની કરવામાં થાડો હીલો પડતો હતો. તેઓ તેની નથળાઈ પારખી ગયા ને તેમણે કહ્યું, “અમારા એક કાયદા પ્રમાણે તેને મોતની સંજ થવી જોઈએ, કારણ તેણે ઈશ્વરપુત્ર હેવાનો દાવો કર્યો છે.”

ઈશ્વરપુત્ર ! પિલાત વહેમી હતો. પોતાની પતનીનું સ્વપ્ન અને તેણે આપેલી ચેતવણી યાદ કરીને પરિસ્થિતિને સમાલવાનો તેણે આખરી પ્રયત્ન કર્યો. તેણે ઈચ્છુને રાજભવનના ન્યાયખંડમાં લઈ જવાનો હુકમ કર્યો, જ્યાં તેમના ઉપર આરોપ મૂકનારા તેમને જોઈ શકે નહિ. તેણે ઈચ્છુને પૂછ્યું, “તું ડાણ છે ને તું કચાંનો છે ?” ઈચ્છુએ કશો ઉત્તર આપ્યો નહિ. પિલાત ઈચ્છુની કશી પણ ઇરિયાદ ન કરનારી હિંમત જોઈને વધુ ચિડાયો અને થોડા ગભરાટમાં તેણે પૂછ્યું, “તું કેમ જોલતો નથી ? શું તને ખખર નથી

‘ક તુને કૂસે બ્રહ્મવિવાની અને તને મુક્તા કરી દેવાની મને સત્તા છે?’

ઇચ્છાએ ઉત્તરમાં કહ્યું, “તમને ઈશ્વરસ્વામૃતરક્ષિથી જોગી છો, તો આ સિવાયની ડાઈચ સત્તા તમને મારા હું ઉપર નથી. અને રત્નમારા હાથમાં કોઈપણ નારાણ વિદ્ધુ દ્વારા બિલાસિત છે?” તેથી ગુરુજીની પ્રાર્થના પ્રાર્થના દ્વારા દીકરણ પિલાતે, એ સાંબળ્યું. ત્યારે તે ઈચ્છાને છોડી આફુવા વિદ્ધુ આતુર અને બેદી મણું અનુભૂતિઓ આચે તેમના છેદલાખથિયારનો ઉપયોગ કરી અમૃત પાડીને કહ્યું, “નોંધો તેમે તૈનિ છોડી મુક્ષણો તે ફિતમે હરોમનું સત્ત્રાટના મિત્ર મથ્યા નો ડોઈ રાન્ન હોવાનો નિદાવો! કરેયાછે તું સપ્રાટનો વિરોધી છોડું” કેવા જગ્યા નાન્યામિ નિદ્ધુર ગાંધીજીની જીવનાની માર્ગની મનુષ્યાદી પ્રાર્થના છે!

તે ઈસુને ખરીને યહુદીઓની લાખામાં જિગજથાં નિયમે એળ્યાતા
મુખ્યરે હજડેલા માર્ગની ઉપર્યુક્તાયાસત્તા ઉપરાએટા. નાનાં રિશી
માન પિલાતે બહુદીઓનો કાણું હતું “જુઓ, હતમારો રાજુ !” નાનાં
શ્રીમાર આથી તેઓ ભૂમાધારી જિંદચૂંનું “અને મારી જનાયે !” એને
મારી નાયે ! તેને કૃસેંગ કરી દેં !” હંડલન માં કાંઈ નિયમ નિય
પિલાતે પૂછ્યું, “શું હું તમારા રાજને કુસે જડાવું ?” નિય
મિન મુખ્ય પુરોહિતોએ જવાબ આપ્યો, “રોગિન સંત્રાસ સિવાય
અમારે કોઈ રાજ નથીનું” નિય કરી રીતની નિયમ નિયમ નિય
કા તેથી પિલાતે ઈસુને કુસે જડવા સ્વારે તેઓને સોંપ્યો દીધાન
નિય નાનાંનું માનીનું કરી નાનાં નિય નિય નિય નિય
નિય કરી ન છ નાનાં કરું “કૃષ્ણ કરું નિય નિય. તીન કા કરું
નાનાં નિય નિય નિય નિય. તીન કરું નિય નિય નિય નિય
નિય નિય નિય નિય નિય નિય નિય નિય નિય નિય નિય

મનુષાદ લ ત્રિય ન મનુષ મનુષ જીવની જીવનાં મનુષાદાંથી નાથ
મનુષ એ કૃત કૃતીના ગ્રામાણાં માનીનું ન હતું મેં હું મનુષ
માટે મનુષની માનીની માનુષ કૃત છુટે હુંમાણ મનુષાણાં
ગ્રામાણ કૃતું 'માનુષ મનુષિદ્વાન' કૃતે મનુષાણાં નાનાની નાના
મનુષ નાનીના, કૃતી હું. મેં એ મનુષ નાનીની નાનાની નાનાની
નાનાની હુંદું ન ડિલ, હુંની નાનીની નાનાની નાનાની નાનાની ૧૩
નીઓનું મનુષ કોણાં. ઈ મનુષ નાનાની નાનાની નાનાની નાનાની

કૃતારીહણ

મનુષાણ નાનાની નાનાની મનુષિદ્વાન' : ત્રિય હુંમાણ

એક વાર ઈચ્છાને દેખાંતદંની સભ થઈ પણી સભનો હઅમણ
ચાટકાનવા ચાટે કશું કારણું ન હતું. પાણુંખા પર્વની ઉજવણી શુદ્ધવારે
સાંચે લગભગ શર થઈ જતી, તેથી સુખ્ય પુરોઢિતો. ઉતાવળમાં હુતા,
શનિવારે એટલે કે વિઆમવારના ગંભીર દિવસે હોઈ કામ થઈ શકે
તહિ. હોઈ ચુંગારને દેખાંતદં આપી શકાય તહિ. અને શુદ્ધવારે
સૂર્યાસ્ત સમયે જયારે વિઆમવાર શર થાય તે પહેલાં ઈસે જડાયા
છોથ તેઓનાં થરીરા પણ કુસ પરથી ઉતારી લેવાતાં આવા ધાર્મિક
રિવાજે માટે રૈમનોને કશોન રસ નહેઠોતા. ઈસે જડવાનું કામ એ તો
હેનિક કેરળના એક લાગ્રાપ હતું. એ કંઈ બહુ ગમે તેવું કામ ન
હતું અને તે દિવસે ને સૈનિકો પ્રેરાયિમભાં કેરળ પર હતા તેઓ
સુધેનો હાપ આકૃતા થાય તે પહેલાં આ વિદ્યિત વ્યક્તિને કુસે
જડવાનું કામ મુકું કરી દેવા આતુર હતા. જડાની ન કિસે માણિની
હજી પણ ઈચ્છ કશો વિરોધ કરતા ન હતા. સૈનિકો તેમને
ગવનરના મહેલના ચોકમાં લઈ ગયા, સૈનિકોના અધિકારીના દિવભાં
થાડી દસ્તા પ્રગટી ને તેણે ઈચ્છના ઉગ્રરઙ્ગવાળા ને લેાદીલેખાણ થરીર
ઉપરથી જાંખુડિયો ઝફ્લો ઉતરાવી લેવડાવ્યો ને તેમનાં વર્ણો પાછાં
પહેરાવ્યાં. હોઈ માણિની પાણીના માણિની કૃતે નિ

અપરાધી ઠરેલા ચુંગાર પાસે વધુસ્તાંલની જગ્યા સુધી પોતાનો

કૂસ જીયકાવવાનો સામાન્ય રિવાજ હતો અને તે સાથે ને પ્રકારનો ગુનો તેણે કર્યો હોથ તે અંગેના લખાણવાળું પાટિયું પણ કૂસ ઉપર લટકાવવામાં આવતું. ઈચ્છુ હજી પણ સુખાના મહેલના ચોકમાં હતા ત્યાં પિલાતે ‘નાઝારેથનો ઈચ્છુ, યહુદીઓનો રાજ’ એવું લખાણ લખેલી તર્ફી તૈયાર કરવાનો હુકમ કર્યો. તેણે હિંખુ, લેટિન અને શ્રીક એ ત્રણ ભાષામાં લખાણ તૈયાર કરાવ્યું, નેથી તે દારુણ દિવસે કૂસ પાસે થઈને પસાર થનારા તે વાંચી શકે. જ્યારે મુખ્ય પુરોહિતોએ આ હુકમ સાંભળ્યો. ત્યારે તેમણે વિશેષ દર્શાવ્યો.

તેમણે કહ્યું : “‘યહુદીઓનો રાજ’ એમ ન લખતાં આ માણસે કહ્યું કે ‘હું યહુદીઓનો રાજ છુ’ એવું લખા.”

પણ હવે આ કાર્યવાહીથી પિલાત પૂરેપૂરો થાક્ષા ગયો હતો. ઈચ્છુને મોતની સભમાંથી છુટકારો આપવાનો હુકમ તેની નખળાઈ તરીકે રોમમાં રજૂ થશે તેવા લયથી તેણે એક નિર્દ્દિષ્ટ માણસને મૃત્યુદંડની સબ્જ ફરમાવી હતી. તે એ છેલ્દા એ કલાક કદી પણ ભૂલી શકશે નહિ, અને ને માણસને તેણે આ શરમજનક મૃત્યુદંડને હવાલે કર્યો હતો તેની હિંમત પણ તે કચારે પણ વીસરી શકશે નહિ તેથી તેણે કંકાઈથી કહ્યું, “મે ને લઘુ” તે લઘુ “ અને તે ચોકમાંથી ચાલ્યો ગયો.

કાળા લાકડાના એ (આડા-ભિલા) પાટડા એકખીન ઉપર જરીને અનાવાયેલા વજનદાર કૂસ ત્યાં લાવવામાં આવ્યો. શરીરમાં લઈ જવાતા પહેલાં ઈચ્છુને તે જીયકાવવાનો હુકમ ફરમાવવામાં આવ્યો. દેહાંતદંનું સૂધળ શહેરની ખડાર ને લગભગ ઉત્તરના દરવાજની પાસે હતું. તે એક નાની ખડકાળ ટેકરી હતી. તેનો આકાર જાપરી નેવા હતો, તે પરથી શ્રીકમાં તેને ‘ગલગથા’ અને લેટિનમાં ‘કાલવરી’ એવું નામ મળ્યું હતું.

હવે ઈચ્છુ વિશેના સમાચાર આપા શહેરમાં ઇલાઈ ગયા હતા. મુખ્ય પુરોહિતોનું કાવતરું સંકળ થયું હતું પરંતુ ‘તેને કૂસે જરો’

એવી ખૂમે પાડનારા લઘુમતીમાં હતા. પોતાની અંતિમ મુસાફરી દરમયાન ઈચ્છુ છેક જ સાથીએ વિનાના ન હતા અને તેમની પાછળ પાછળ કાલવરી સુધી ગયેલાં ટોળાંએઓ તેમના પ્રત્યે થાડી દયા પણ દર્શાવી. પરંતુ શહેરમાંના મોટા લાગના લોડા ઉદાસીન ડે બેપરવા હતા. તેઓ રબના મિનજમાં હતા અને તે સમયના રેમન શાસનમાં થતા આવા જહેર મૃત્યુદંડોથી લોડાને કમકમાટી થતી ન હતી. લેક્ટનનંથી જિતરતી કદ્દાના એક અધિકારીના હાથ નીચેના થોડાક સૈનિકને આ મૃત્યુદંડની સંજને અમલ કરવાનો હતો અને પિલાતને અંગત રીતે જવાબદાર સુખેદારની આગેવાની નીચે ઈચ્છુનો આ અંતિમ પ્રવાસ આગળ વધ્યો.

સરધસ નીકખું ત્યારે સૂર્ય તપતો હતો. યદ્યશાલેમની શેરીએ સાંકડી હતી અને ટોળાંએમાંથી રસ્તો કાઢવાનું ને ઈચ્છુને ડોઈ છોડવી ન જય તે જોવાનું કામ રેમન રક્ષકાનું હતું. ઈચ્છુ આ છેદલી મુસાફરીએ નીકખ્યા ત્યારે તેમનો ડોઈ શિષ્ય ત્યાં ફરક્યો નહોતો. ભારે યાતના, યોરાક ને નિદ્રાનો અભાવ અને ડારડાનો જે ભયંકર માર તેમણે વેઠચો હતો તેને કારણે દુર્ઘણ બની ગયેલા ઈચ્છુ વજનદાર કૂસ જીયકીને ખાહુ આગળ જઈ શક્યા નહિ. તે હજુ તો શહેરની શેરીએમાં જ હતા ત્યાં તેમની શક્તિ ખૂટી ગઈ ને તે કૂસના બોન હેઠળ મૂર્છા ખાઈને પડી ગયા. જયારે અંક્ષસરે સરધસને થોભાવી દીખું ત્યારે સૈનિકો શાપ દેવા લાગ્યા. જિજાસુ ટોળાંએમાં ધક્કામુક્કી શર થઈ ને ભારે અમ કરીને જિલ્લા થવા મથામણ કરતા ડેઢી તરફ સહાનુભૂતિપૂર્ણ દશ્ચિપાત કરતા એક શ્યામવર્ણના મજબૂત માણુસને લોડાની પહેલી હરોળમાં આવેલો અંક્ષસરે જોયો. આ આંક્ષિકન યાત્રાનું સીરેનીમાંથી યદ્યશાલેમ આવ્યો હતો. તેનું નામ સિમેન હતું. અંક્ષસરે ઈચ્છુનો ભારે કૂસ જીયકવા માટે સિમેનને હુકમ કર્યો.

ઈચ્છુની સાથે એ લુંટારાએને પણ કૂસે જડવાના હતા, એકને

તેમની જમણી તરફે ને ખીજને તેમની ડાખી તરફે. આ મિથે પણ
 સરદસમાં તેમની સાથે હતા. પરંતુ ઈચ્છની પાછળ લોડાનું એક
 મોટું ટોળું હતું, કેમં ઈચ્છને માટે રડતિકકળાં વિષુઃ રખીએ
 પણ હતી. હવે બેન્દનદાર કૂસના લારમાંથી મુક્તાથવાને લાઘુ ઈચ્છા
 તે ખીચોને પોતાને માટે નહિં પરંતુ તેમની પોતાને માટે અને
 તેમનાં સંતોમાને માટે રડવાનું હશ્યું. ઇરી બ્વાર તેમણે યડશાલેમના
 વિતારણનું લખિયા લાગ્યું. ડોરાં ડાંડ માદ્દા પ્રાર્થના ફિલોફાઈ
 સરદસ હવે શહેર છાડીને આપરીના આક્ષોરની દેખાતી નાની
 ટકરીના ખરબન્ધિયડ ઢોળાવો પરિઓ પ્રદેશ્યું. દેહાંતદિની સંજ
 જેવા માટે શહેરમાંથી ઉમેશાં ડેટલાક તમાશાશોખીન લોડા આવતા
 અને યાતના બેગવતા અપરાધીઓના ચિત્કારોથી અને એ બિહામણાં
 દશ્યોથી હું તેમનાં મન ઉપર અસર થતી નહિં. કૂસ પર જડાવવાની
 કૂર સુન્નનો અમલ થતો જેવા સાનહેદ્રિતના ડેટલાક સભ્યો પણ ત્યાં
 આવ્યા હતા. ઈચ્છના થોડાક મિત્રાં પણ ત્યાં ડાખર હતા, ડેટલાક
 ચોવા પણ હતી. જેમને આથે ઈચ્છના સોટા ઉપકાર હતા. એની
 નાની ગણ્યા થાંબલા રોમ્પી દેવામાં આવ્યા તે મની પાસે જરૂર થ્યું
 કેદીઓનાં વચ્ચે ઉત્તારી દેવામાં આવ્યા. રિવાજ મુજબ દેહાંતદિની
 સંજનો અમલ હઠની સેનિકાને તે વચ્ચે આપી દેવાયાં. પોતાના
 ખલા ઉપર કેવળનદાર કૂસો તેઓ જિંદ્ગી લાગ્યા. હતા તેમના
 ઉપર જરૂરીખા સુઈ જવા. માટે કેદીઓને હુકમ આપવામાં આવ્યા. એની
 ઈચ્છને કૂસે જરૂર પિલેલાં. સૌનિકાએ તેમને દ્વારા જિમિશ્રિત
 પ્રાક્ષાસન પીવા. માટે આપવાની તૈથારી બેતાવી. ભારી નાખવામાં
 આવનાર વિદ્યકિતને અર્વદ્યેલાન બનાવવા. માટે ને દેહના હળવી
 અનાવવા માટે આપીણું આપવાનો યદૂદી રિવાજ હતો. પરંતુ
 ઈચ્છાએ આ પીણું ચાખતાં ને તેનો હેતુ સેમજીતાં તે પીવાની ની
 પાડી. પોતાની યાતના જરૂરે હળવી કરે તેવું કશું પણ પગદું ભરવા
 કે સૌયારા નહોતા. જેથે માંની અગાઉની રાતે આકરી કસોટી

ઉપર તેમણે વિજય મેળવ્યો હતો. હવે તે પીછેથી કરવા માગતા
નહોતા.

લગભગ નવ વારથા હતા. ઈચ્છુના જરા પણ પ્રતિકાર ન કરતા
હાથની ખુલ્લી હથેળાએમાં રોમન સૈનિકોએ લોખંડના આણીદાર
ઝીલા ઢોકચા ને તેમને કૂસે ઉપર જડી દીધા ત્યારે માંદ્રિરના સુવર્ણ
શિખર ઉપર આકાશમાં બીંચે ચેલા સૂર્યનાં ડિરણું પરાવર્તિત
થતાં હતાં. ઈચ્છુ લયંકર થાતના લોગવતા હતા ત્યારે તેમને કૂસે
જડનારાએએ તેમના કૂસને તેની ઉપર લટકતા માનવેદેહ સાથે જીલા
કરવામાં આવેલા થાંબલા ઉપર લટકાવી દીધા. પછી ઈચ્છુના પગને
ત્રાંસા વાળાને એક મોટા લાંબા ઝીલા વડે તેમને લાકડામાં જડી
દેવામાં આવ્યા. માનવી શખદોમાં વણ્ણવી ન શકાય તેવી વેદનામાં
રાજીએના રાજ હાથમાં ને પગેમાં ઝીલા મારેલી સ્થિતિમાં
વધસ્તાલ ઉપર લટકી રહ્યા. તેમના માથા ઉપર હજુથે પેલો કાંઠાનો
મુગઠ હતો. તેની ઉપર પિલાતે લખાવેદું લખાણું હતું. કૂસ નીચે
ઈચ્છુના ઉપરથી નીચે સુધી ગુંથેલા સાંધા બગરના જફલા માટે
તેમને કૂસે જડનાર થાર રોમન સૈનિક પાસા ફેંટતા હતા. આ
સમયે જ્યારે ઈચ્છુએ કદાચ પ્રિતા વિશે વિશાળું હોતા તો પણ
તેમને માફ કરી શકાત. તે ક્ષણું ઈચ્છુ પ્રેતાનાં છેલ્લાં ઉચ્ચારણોમાં
પ્રથમ વાક્ય બોલ્યા. અસંખ્ય વેદના લોગવતા છતાં તેમણે પ્રાર્થના
કરતાં કહ્યું, “હું પ્રિતા, આ લોડેને ક્ષમા કરો ! પોતે શું કરે છે
તે તેઓ જાણતા નથી.”

તેમની અંને આજુએ એ કૂસ જીલા કરાયા હતો, જે તેમના
ઉપર આ હૂર સુત્યુની રોમન સંજ લોગવતા એ લુંટારાએ. પણ
ભારે વેદના લોગવતા હતા. એ કંઈ માનવી સુખાવતિ દુષ્ટતા
કચારે અખાર આવે છે ને તે દિવસે પણ તેણું જ અન્યાં. ઈચ્છુના
કૂસ પાસે સુખથી પુરોહિતો અને શાસ્ત્રીએ ચડાવીને આણુલા લોડેનું

ઓલા હતા. ઈચ્છની વેદના પ્રત્યક્ષ નિહાળાને મળ લુંટવા આવેલા ક્રેટલાકે તેમની હાંસી ઉડાડવાનું શરૂ કર્યું.

“તું તો મંદિર તાડી પાડીને ફક્ત વણ દિવસમાં જ ફરી આવવાનું કહેતો હતો ને ! જે તું ઈશ્વર હોય તો કૂસ પરથી નાચે જિતરી આવ !”

મુખ્ય પુરોહિતો અને શાસ્ત્રીએ પણ આ મહેણુંટોણુંમાં જેડાયા. “તેણું ખીજાયાને બચાવ્યા પણ તે પોતાને બચાવી શકતો નથી ! જે તે ઈજરાયલનો રાજ હોય તો અત્યારે તે કૂસ પરથી નાચે જિતરી આવે તો અમે તે જેઈને તેના પર વિશ્વાસ કરીએ. એને તો ઈશ્વર પર વિશ્વાસ હતો. હવે જે ઈશ્વરને એની ચિંતા હોય તો તે તેને બચાવે. એ કહેતો હતો તે કે, હું તો ઈશ્વરપુત્ર હું !”

ઈચ્છની બંને બાજુ પર લટકાવાયેલા ને શાપ એકતા લુંટારા-ઓએ આ મહેણુંટોણું સાંભળ્યાં. અસંઘ વેદના ભોગવતા હોવા જતાં એ એ કઠોર માણુસો પણ ઈચ્છની ઠઢામશકરીમાં જેડાયા.

“જે તું સાચે જ મસીહ હોય તો તારે અમને તથા તારી જતને બચાવવા જોઈએ. તું આપણી આ યાતના કેમ અટકાવતો નથી ? કંઈક કર. અમને બચાવ !”

મહેણુંટોણું મારતા લોકોની સમક્ષ કૂસ ઉપર ધીમે ધીમે મૃત્યુ તરફ ધસડાતા આ નર્ણેનાં ઉધાડાં અને વેદનાથી તરફડતાં શરીરો ઉપર સૂર્યનાં જનાં જનાં કિરણું રેખાતાં હતાં. તેમનાં શરીરો પરથી વેદના મિશ્રિત પરસેવાના રેખા જિતરતા હતા. તેમનાં મેં સુકાઈ જતાં હતાં. બંને લુંટારાઓમાંના એકે વચ્ચેના કૂસ પર લટકાવાયેલા માણુસ પ્રત્યેના પોતાના સાથીદારની ધૂરકાટલરી નિંદા સાંભળા ને તે ક્ષણભર પોતાની પીડા વીસરી ગયો. જેણું પોતાને ઈશ્વરપુત્ર કહ્યો હતો અને ભારે વ્યથા વેઠતાં પોતાને વધસ્ત મે જડાવનારા

માટે કૃમાની પ્રાર્થના કરી હતી તેને જોવા તેણે તેના તરફ પોતાનું મેં સહેજ ફેરફારું. શા માટે તેઓ તેને મારી નાખતા હતા? તેણે પોતાને યહુદીઓના રાજ તરીકે ઓળખાવ્યો હતો માટે?

અચાનક તેને સમજયું કે આ રાજમાં ખીજાયો કરતાં તદ્દન જુદું એવું કશુંક હતું. તેણે તો ફરિયાદનો કે ઠપકાનો એક શબ્દ ઉચ્ચાર્યો નહોતો અને તેણે પેલા દુઃખશામક કદુરસ મિશ્રિત દ્રાક્ષાસવ પીવાનો છન્કાર કર્યો હતો, તેથી સ્વાભાવિક રીતે જ તેની વેદના ખીજ એ કરતાં વધુ ભયંકર હતી. તેનો સાથીદાર તો ફરિયા શાપ એકવા લાગ્યો હતો અને તે ક્ષાણે આશ્રયમાં પડેલા પેલા ચોરે ઈશ્વરના રાજ્યનાં પ્રથમ દર્શન કર્યા.

તેણે પેલા ખીજ શુનેગારને ધમકાવતાં કહ્યું, “શાંતિ રાખ. શું તેને ઈશ્વરનો પણ ડર નથી? આપણે ત્રણે એક જ પ્રકારની સંજ ભોગવીએ છીએ, છતાં આપણી સંજ તો વાજખી છે. આપણે જે કદું તેનું ઘટતું ફળ ભોગવીએ છીએ. પણ એ માણુસે તો કશું એદું કદું નથી.”

આટહું બોલવામાં તેને ભારે કષ્ટ પડ્યું હતું. વેદનાના પારાવારમાં જાણે તે તરફડતો હતો અને મૃત્યુના મહાત્માસમાં તે ઈસુ તરફ ઇઝો અને ડોઈ ગભરાઈ ગયેલા બાળકની જેમ મંદ સ્વરે બોલ્યો, “ઇસુ, આપ રાજ તરીકે આવો ત્યારે મને સંભારનો.”

આવા વિશ્વાસથી ઈસુ હંમેશાં પ્રભાવિત થતા. ધાણી વાર કદ્દી ધાયું ન હોય તેવાં માણુસોમાં આવા વિશ્વાસનાં દર્શન થતાં. પૃથ્વી પરના પોતાના આ છેલ્લા કલાકોમાં તેણે મૃત્યુની આણી પર આવેલા પેલા ચોરને ખ્રિસ્ત રાજનો ઉત્તર મળ્યો.

“હું તેને ખાતરીથી કંઠું છું કે આજે તું મારી સાથે સ્વર્ગ-લોકમાં હોઈશ.”

તેમણે એટલા અધિકારપૂર્વક અને એટલી ખાતરીપૂર્વક એ

શબ્દો ઉચ્ચાર્યાં કે મુહાપીડાં અનુભવતો ને છેલ્ખી ધરીએ। પણ આત્માપુરુષને કરતો ચોર તેમના શબ્દોમાં સુધૂરું શક્તાં રાખી રહ્યો.

સ્થેરું હળવેથી આકાશમાં સરકતો હતો. જોપરી જેવા આકારની ટકરી ઉપરના પથરો ને ખડકો ગરમીમાં ચમકતા હતા. નિદા કરતા લુંટારાના શાપું હવે ધીમે ધીમે નિસાસામાં તે કણુસવામાં પરિવત્તન પામતો હતા. પસ્તાવો કરનાર લુંટારાને ક્ષમાનું અને મૃત્યુ પછીના જીવનનું વચ્ચેન ઓપવામાં આવ્યું હતું. હવે તે ડાઈ વિલક્ષ્ણ રીતે સહૃત અનુભવતો હતો. ત્રણે કૂસ તરફ નજર પણ હેંકાં વિના ગેલા રેમન સેનિકો માંથેમાંહે ગપ્પાં મારતા હતા અને સેનિકો ધણી વાર કરે છે તેમ આવા દૂરના પ્રદેશમાં શા માટે તેમને મોકલાયા છે તે વિશે. ચર્ચાં કરતાં હતા. હવે કૂસે ચડાવાયેલા ત્રણેમાંથી ડાઈ કશી ધમોલ કરતું ન હતું, તૈથી ટાળાં પણ કંદાખ્યાં હતાં. ગરમી સંખત હતી અને ડેટલાક દરશક હવે શહેર તરફ પાછા ઝરવા લાગ્યા. ટકરીના તણાયેલો તેસવાર થઈને જિલેલા સુખેદારે ત્રણે ખ્યાયો અને એક પુરુષની અનેલી નાની ટાળીને આવતી નેઈ. “તેમના ખંડેરવેશ પરથી તે જાણી ગુયો હું તે ગાલીલનાં છે. અને તેને લાગ્યું કુંદાય તેઓએ પેલા વિનિન ઈસુના મિત્રો હશે. પેલા અજાયા માણણુસે તેઓએ વધુનું જાંક કર્યા શકે હું તે કાંગે રોમસા સુખેદારું મૂળયું અને અંસરે તરફ જિંદા પાડી. ક્રિયા કર્યા હું માન હું કે”

૬૧૦ તેનાણ. ખ્યાયો તે ઈસુની માર્ગ અરિયેમ, તેની અહેન ભરિયમ અને ભરિયમ માંદાલેણી હતી. મેળાસાથેના માણણુસું યોહાંનું હતો. જારે ઈસુએ તેઓને સ્તરાં જિલેલાં જોયાસ્ત્યારે માતાના હંદ્યવિદારકું શોકથી તેમનું હૈયું પ્રણું ભરાઈ આવ્યું. નિર્માણ પ્રાર્મદ પ્રાર્મદ જાંના

“તેમણું પોતાનાં બાને કહ્યું, ‘છાઈ, જુઓ તમારા દીકરા.’” ને યોહાનને કહ્યું, “જે તારાં મા.” ત્યારથી તે શિષ્યો ઈસુની માન પોતાને ત્યાં રાખ્યા. ક્રિયા હોય કર્યું કર્યું માન હુંમાન

ઈસુની ફૂસ ઉપરની આ ત્રીજી વાણી હતી અને ત્રણે વાર તે પોતાને વિશે નહિ પરંતુ ખીલયો. વિશે જ વિચારતા હતા. બ્યોરને સમયે યોહાન ત્રણે સ્વીએને ત્યાંથી લઈ ગયા. છેલ્લા ત્રણે કલાકથી અસંઘ વેદનાથી રિબાતા. ઈસુ ફૂસ પર લટકતા હતા, પણીના ત્રણ કલાકમાં તે ને વેઠવાના હતા તેવી મર્મલેદક યાતના તેમણે કચારે પણ વેઠી ન હતી. કુતૂહલવશ એક્ડું થયેલું રખુંઓનું યેળું ત્યાંથી વીખરાવા લાગ્યું ને ગરમાથી કંઠાંગલા સૈનિકો બગાસાં ખાવા લાગ્યા; એવામાં કશુંક ધાણું વિચિત્ર બન્યું. એક્ડમ આખા પ્રદેશ ઉપર અંધકાર છવાઈ ગયો. કાદાચ ડાઈ રેતીનો વંદોળ આવ્યો હોય કે સૂર્યાંહણ થયું હોય, પરંતુ ત્રણે કલાક સુધી સૂર્યપ્રકાશ દેખાયો. જ નહિ અને તેથી મંદિરના સૌનેરી ધૂમમણો અત્યંત જાંખા પડી ગયા ને આકાશ નીચે ટેકરી ઉપર દેખાતા ત્રણે ફૂસ ઉપર જાણે કશું આવરણું આવી ગયું. કારણું ગમે તે હોય પરંતુ અંધકાર કાંઈ અકસ્માતથી આવ્યો ન હતો. નેમને બચાવવા માટે તે આવ્યા હતા તેઓ. જ ઈશ્વરપુત્ર પર જુલસ શુભરતા હતા ને તેમને મારી નાખતા હતા. દુનિયાના અંધારા ઈતિહાસમાં એ સૌથી કરાદ અંધકારમય કલાકો હતા. ઈસુના જીવનના પણ તે સૌથી અંધારા કલાકો હતા. કારણું તેમની વેદના માત્ર શારીરિક જ નહોતી. આપણે કચારે પણ ન સમજ શકીએ તેવી મનની અને આત્માની વેદના તેઓ સહન કરતા હતા.

અચાનક આવી પડેલા આ અંધકારથી વહેમાઈને શામ દેતા રક્ષકો પોતાની જગ્યાએ જિલ્લા જિલ્લા આશા રાખતા હતા કે તેમનાં માથાં ઉપરના ફૂસો ઉપર લટકેલા પેલા ત્રણે સવેળા મૃત્યુ પામે તો સાંદું થાયા. સુફેદાર પણ ત્યાં જ જિલ્લો હતો. ઈસુના ડેટલાક મિત્રો અને શત્રુઓ પણ ત્યાં હતા. બ્યોરના આશરે ત્રણે વાગ્યા હતા ત્યારે દુનિયાએ કચારેય ન સાંભળી હોય તેવી નિરાશા અને તીવ્ર માનસિક

-શારીરિક વેદનાની ખૂમ તેમણે ઈસુને મુખે સાંભળી :

“મારા ઈશ્વર, મારા ઈશ્વર, તમે મને કેમ ત્યજ હીધો છે?”
 ઈસુ કુસ ઉપર કંઈ પોતાનાં પાપની કિમત ચૂકવતા ન હતા.
 તેમણે આપણાં બધાંનાં પાપને કચડી નાએ તેવો લાર કે જોણે
 ઉદ્ઘાટ્યો અને તે ક્ષાળે તેમના ઈશ્વર પિતાની હાજરીને જાળે કે ભૂંસી
 નાએ તેવી જુદાઈનો અનુભવ થયો. તેવો અનુભવ ઈસુને કચારે પણ
 થયો ન હતો અને જે ઈસુએ આપણા ઉદ્ઘારને માટે દુઃખ ને મૃત્યુ
 વેઠાં ન હોત તો તે જ આકરી કિમત આપણે બધાંએ પણ
 ચૂકવવી પડી હોત.

જે ભાગમાં ઈસુ જોલતા હતા તે ન સમજયા છતાં તેમના
 અવાજમાં રહેલી તીવ્ર વેદના પારખીને એક સૈનિક શુષ્ક દ્વારા બાબુદી
 તેમની સામે જીવે જેયું.

ઈસુ ફરિથી જોદ્યા, જેકે આ વખતે તેમનો અવાજ તહેન
 મંદ હતો.

“મને તરસ લાગી છે.”

કંઈક લજનનો ભાવ અનુભવીને પેલો સૈનિક જભો થયો
 અને ખાટો દ્રાક્ષરસ ભરેલી એક બરણીમાં એક વાદળ જોળા તેને
 અરુએ વીંટળા ઈસુને ચૂસવા માટે તેમના સુકાઈ ગયેલા હોઠ
 પાસે ધરી.

હવે અંત તહેન નજીક હતો.

ઈસુએ ફરી કહ્યું, “સંપૂર્ણ થયું” હુનિયા ઉપરનું તેમનું કાયં
 પૂરું થયું હતું તેનો એ વિજયી ઉદ્ગાર હતો. પછી વિશ્વાસ અને
 આજ્ઞાપાલન સાથે તેમણે ઉમેરૂં, “પિતા, હું મારો આત્મા તમારા
 હાથમાં સોંપું છું.”

આથું નમાવીને તેમણે પ્રાણુ છોડચો. ત્રસ્ત દેહ હજ પણ
 કુસ પર શાંત લટકતો હતો.

તે જ ક્ષણે ધરતીકંપ થયો અને પરમપવિત્ર સ્થાનની આગળનો મંદિરનો પડ્ઢો ઉપરથી નીચે સુધી ચિરાઈ ગયો. સૈનિકોએ વહેમા દશ્ઠિ પોતાના સ્થાનની સ્થાનની સામે જોયું. પરંતુ સ્થાનની આશ્રયનક રીતે વત્થો.

કુલસ ઉપરની ખણું અજ્ઞાત નહિ તેવી આકૃતિ સામે આંખો માંડી તેણે કહ્યું, “સાચે જ, તે ઈશ્વરપુત્ર હતો.”

કાલ ઉપર મહોર

ઈચુ મૃત્યુ પામ્યા ત્યારે કાલવરી ઉપર ધાણું ઓળાં
માણુસો હતાં. જેઓ હજુ ત્યાં થોભ્યાં હતાં તેઓમાં તિરસ્કારને
અદલે દ્યાનો ભાવ વિશેષ હતો. પરંતુ જે ખીએએ ગાલીલમાંના
ઈચુના પ્રવાસો દરમ્યાન તેમને જોઈતી વસ્તુએ પૂરી પાડી હતી
તેઓએ ઈચુને છોડીને જતા રહેવાનો ઈન્કાર કર્યો હતો. તેઓમાં
મરિયમ માંદાલેણુ, બીજુ મરિયમ ને સાલોમી પણ હતી. ઈચુ વિશે
જે અન્યું તે સાંભળીને ગાલીલના ટેટલાક યાત્રાળુએ સહાનુભૂતિથી
પ્રેરાઈને આવ્યા હતા. તેમણે તો ધાયું હતું કે ગાલીલના પ્રણેધકનો
અંત આવી ગયો.

સૈનિકો ક્ષુદ્રધ હતા. સુખેદાર જણુંતો હતો કે યહુદીઓને
જરૂર કરતાં વધારે અસ્વસ્થ બનાવવાની પિલાતની ઘણ્ણા ન હતી.
તે એ પણ જણુંતો હતો કે બીજે દિવસ પાસ્ખા પવના વિશ્રામ-
વારનો (શનિવારનો) દિવસ હેવાથી મુખ્ય પુરોહિતોએ આગ્રહ રાખ્યો
હતો કે કૂસે યડાવાયેલા ત્રણે માણુસોના મૃતદેહોને સૂર્યાસ્ત પહેલાં
કૂસ પરથી ઉતારી લેવામાં આવે. ઈચુ તો મૃત્યુ પામ્યા હતા, પરંતુ
પેલા એ હજુ વેદનામાં કણુસત્તા હતા. તેથી સુખેદારે, દ્યા અને
અધીરાઈભિશ્ચિત ભાવથી પ્રેરાઈને તેમને મારી નાખવાનો હુકમ
કર્યો. આ વખતે અસંખ્ય રિખામણીનો અંત આણુનાર કોઈ પણ કૃત્ય

દ્વાબાવલયું કહી શકાય. સૈનિકાએ ભારે હૃથોડાથી બંને લુંટારાના પગ તોડી નાખ્યા, પણ જ્યારે તેઓ ઈચ્છુ પાસે આવ્યા ત્યારે તેમને માલૂમ પડ્યું કે તે તો મરી ગયા છે તેથી તેમણે તેમના પગ ભાંયા નહિ. બરોઝર ખાતરી કરવા માટે એક સૈનિક ઈચ્છુના પડખામાં (અતીની બાજુમાં) ભાલો માર્યા કે તરત જ ઉધાડા ઘામાંથી લેણી તથા માણ્યી વલાં.

નાજારેથના ઈચ્છુને તેમણે ભાનેલો અંત જેવા માટે યદ્દાલેમથી ખીજ બે માણુસો આવ્યા હતા. તેઓ માંને એક નિકાદેમસ હતો. ઈચ્છુના સેવાકાર્યની શરૂઆતમાં તે ઈચ્છુની સાથે રાત્રે ચર્ચા કરવા આવ્યો હતો. તે સાનહેદ્રિન સભાનો સભ્ય હતો. તે શંકાશીલ ને નખળો માણુસ હતો. તેનામાં પોતાની સ્થિર નિષ્ઠા વ્યક્ત કરવાની હિંમતનો અભાવ હતો અને તેથી તે ઈચ્છુ પ્રત્યેનો પોતાનો વિશ્વાસ જાહેર કરતાં ગલરાતો હતો. તેમ છતાં ઈચ્છુ સાથે તે રાતે થયેલી ચર્ચા તે હૃથોરે પણ ભૂલી શક્યો નહોતો. ઈચ્છુને મૃત્યુદંડ દેવાના સાનહેદ્રિનના નિર્ણયથી તે શરમિંદગી અનુભવતો હતો.

કાલવરી આવેલો તેનો સાથીદાર પણ વરિષ્ઠ સભાનો સભ્ય હતો. પરંતુ તે પરોઢની સભામાં હાજર ન હતો. આ માણુસનું નામ ચૂસાઈ (સમરણ) હતું અને તે યહુદિયા તથા સમારિયા વચ્ચેની સરહદ પર આવેલા આરીમથાઈ નામના શહેરનો વતની હતો. તે સારે માણુસ હતો અને ઈશ્વરના રાજ્ય વિશેના ઈચ્છુના શિક્ષણથી ખૂબ પ્રભાવિત થયો હતો. ડાઈ પણ રીતે તેણું શોધી કાઢ્યું હતું કે નિકાદેમસ પણ ઈચ્છુ પ્રત્યે સહાનુભૂતિ રાખ્યાર હતો અને બંને માણુસો મૃત્યુદંડની ટેકરી સાથે જ ચડચા. તેઓ માનતા હતા કે ઈચ્છુ જ સાચા હતા અને તેમના ધાર્મિક આગેવાનો જોટા હતા, પરંતુ અત્યાર સુધી બંનેમાંથી એક પણ માણુસે આ સત્યનો જહેરમાં સ્વીકાર કરવાની હિંમત કરી ન હતી.

બંને માણુસો જાણુતા હતા કે જે ઈચ્છુનો મૃતહેડ સુર્યાસ્ત

સુધી છૂસ પર રહેશે (તે સમયે યહુદી વિશ્વામિવારનો આરંભ થતો હતો) તો તે ઝૂતરાઓના લક્ષ તરીકે છોડી દેવામાં આવશે અથવા શહેરના કોટની બંડાર સણગતા કચરાના ગેહેના નામે ઓળખાતા ટગલામાં ફેંકી દેવામાં આવશે. ચૂસકે પાસે કાલવરીની તદ્દન નજુકમાં એક તૈથાર વણુવાપરી કણર હતી. આ તો હકીકતમાં ખડકમાં કોતરી કાઠવામાં આવેલી ચુંબક હતી. તેના પ્રવેશદ્વારને ટાંકી દેવા ત્યારે એક શિલા પણ તૈથાર રાખવામાં આવી હતી. આરીમથાઈનો ચૂસકે એક ધનવાન માણુસ હતો અને એક ખાનગી ખગીયામાં તેણે પોતાને તથા પોતાના કુટુંબને માટે કણર તૈથાર કરાવી હતી.

ઈચુ મૃત્યુ પામ્યા છે તેવું આ બંનેઓ જેથું કે તરત જ તેઓ ઉતાવળથી ચદ્દશાલેમ પાણી કર્યાં. સમય થાડો હતો અને જે ઈચુના મૃતહેઠને સંન્માનપૂર્વક અને સંપૂર્ણ યહુદી વિધિ અનુસાર દ્વંદ્વ કરવાનો હોય તો ધણું કામ કરવાનું બાકી હતું. નિર્કાદેમસ યહુદીઓના દ્વંદ્વવિધિ અનુસાર શખને સુવાસિત રાખવા માટે આશરે ચોત્રીસ કિલો જોળ અને અગરુનું મિશ્રણ અને સુગંધી મસાલા લગાડેલું શણુનું કાપડ અન્નરમાંથી ખરીદી લાવ્યો.

તે દરમ્યાન ચૂસકેને ધણી મુશ્કેલીનો સામનો કરવો પડ્યો. તે સીધો પિલાત પાસે ગયો અને તેણે ઈચુના શખને ઉતારવાની પરવાનગી માર્ગી. ચૂસકે પ્રત્યે ગવર્નરને માન હતું, પરંતુ આ “યહુદીઓનો રાન્ઝ” જેણે તેના અંતરાત્માને ખૂબ ક્ષુભ્ય કર્યો હતો અને તેને પોતાને ધણી મુશ્કેલીમાં મૂકી દીધો હતો તેના વિશે છેલ્દો શબ્દ કચારે સંભળાશે તેની જ વિમાસણુમાં તે હતો. દિવસ દરમ્યાન ઈચુ અંગે તેની પતની ગ્રેડચુલાએ તેને ધણી માહિતી આપી હતી. હકીકતમાં, તો પિલાત જણ્યો ત્યાં સુધી ઈચુ વિશેનો અંતિમ શબ્દ તેણે કચારેય સાંભળ્યો નહિ, અર્થાત મૃત્યુ સુધી તે ઈચુ વિશે સાંભળતો જ રહ્યો.

જ્યારે ચૂસેહું ઈચ્છુના મૃતદેહની ભાગણી કરી ત્યારે ઈચ્છુ આટલી અડપથી મૃત્યુ પામ્યા હશે એ પિલાતે માન્યું નહિ. તેણે સ્થેદારને કાલવરીથી ખોલાવવા ભાણુસ મોકલ્યો. સ્થેદાર આવ્યો એટલે ઈચ્છુ ખરેખર મૃત્યુ પામ્યા છે કે ડેમ તે અંગે પૂછ્યું. જ્યારે સ્થેદારે અધિકારપૂર્વક ઈચ્છુના મૃત્યુની વાત જણાવી ત્યારે જ પિલાતે ચૂસેહની ઈચ્છાનું શણ લઈ જવાની ભાગણી મંજૂર કરી.

જ્યારે ચૂસેહું કાલવરી પહેંચ્યો ત્યારે નિકોદેમસ સાથે ઈચ્છુની મા મરિયમ, યાકૂબ ને ચૂસેહની મા મરિયમ, ને મગદલાની મરિયમ પણ ત્યાં હાજર હતાં. સૈનિકોએ વિલાપ કરનારા માટે કૂસને જમીન પર ઉતાર્યો અને ખોપરી આકારની ટેકરી ઉપર ઈચ્છુ પર પ્રેમ રાખુનાર ખ્લીએ અને એ વગદાર યદ્વારાએ ઈચ્છુને માટેના પોતાના પ્રેમના ઝળસુવર્ષપ અમ ઉઠાવ્યો. તેમણે કૂર ભીલા કાઢી નાખ્યાં, કૂસ પરથી ઈચ્છાનું શરીર ઉપાડી લીધું અને તેને સુવર્ષ કર્યું. તેમણે કાંટાને સુગટ ફેંકી દીધ્યો અને પછી જખમોની નિશાની-વાળું શરીર શણુના કાપડમાં વીંટાયું અને શણુના પાટાએ વચ્ચે સુગંધી દ્રવ્યો છાંટચાં. વિશ્વામવાર પૂરો થયા પછી રિવાજ મુજબ તેઓ મૃતદેહને મસાલા લગાડવા આવશે, પરંતુ હવે શક્ય તે અધું જ કરવામાં આવ્યું હતું.

તેઓ પહેલાં કહી ન વપરાઈ હોય તેવી કબરમાં મૃતદેહને લઈ ગયા અને સંપૂર્ણ આદરસહિત તેને અંદર મૂક્યો. ખ્લીએ પણ ત્યાં ગઈ, શણની ગોડવણી તેમણે ધ્યાનપૂર્વક નેઈ અને પેલી શિલાને તેના ર્થાનમાં ગણડાવીને કબરનું પ્રવેશદાર બંધ કરતા પેલા એ ભાણુસોને ધ્યાનપૂર્વક નિહાજ્યા. પછી તેઓએ વેર જઈને સુગંધી દ્રવ્યો અને અતરે તેથાર કર્યાં. શનિવારે પાસુખપર્વનો વિશ્વામવાર હતો. તે દિવસે યદ્વારાએ કંઈ કામ કરવાની શ્રદ્ધા નહોતી, તેથી રવિવારની સવાર સુધી તેઓ ભીજું કંઈ વિશેષ કરી શકે તેમ નહોતા.

શહેરમાં જુપાઈ રહેલા બધા શિષ્યો નિરાશ ને દુઃખી હતા. જરાયે સંધર્થ કે લડાઈ કર્યા વિના જે મિત્ર અને યુરુને તેમણે ત્યાજી દીધા હતા તેમને એક સામાન્ય પ્રેરણારની જેમ જુલસ શુભરીને મોતને હવાલે કરવામાં આવ્યા હતા ને તેથી પ્રથ્વી પરના રાજયના સ્વપ્તને ભાંગીને ભુંકો થઈ ગયો હતો. ગુરુની બધી સુંદર વાતો, જેમાંની ટેટલીક તેમને માટે પણ સમજવી સુશ્કેલ હતી, તેનો અંતે તો હવે કરો જ અર્થ રહ્યો ન હતો. જેક તેઓ કહી તેમને વીસરી શક્રો નહિં, પરંતુ હવે એવું દેખાતું હતું કે તેમને પોતાના જૂના મર્યાદીમારીના કે જ્કાત ઉધરાવવાના કે એવા વ્યક્તિયોમાં ને અન્ય રોજિંદાં કાર્યોમાં પડી જાવું પડશે.

જ્યારે પાસખા પવર્ણનો ચંદ્ર જીવ્યા અને શાંત શહેરની શેરીએ ને માફાનો સ્થાન ને સુવર્ણ ભાતમાં હેરવાઈ ગયાં. ત્યારે પાસખા પવર્ણ જીજવનારા લોકિમાંથી બહુ થોડા પિલાતે જેમને ‘યુદ્ધીઓના રાજ’ તરીકે એળાખાવ્યા હતા. તેમને કિશો વિચાર કરતા હતા. તેમની સાથે કૂસે જડાયેલા પેલા એ લુંટારાની જેમ તે પણ સૃત્યુ પામ્યા હતા.

તે દરમાન કાખાંશ, આના ને તેમના મિત્રોએ સાંભળ્યું હતું કે આરીમથાઈના યુસફે ઈચ્છુના શબ્દને પોતાની આનગી કણરમાં મૂક્યું હતું. આ વાતથી તેઓ બહુ યુશ થયા નહિં. કારણ, તેઓ ચાલાક હોવાથી જાણુતા હતા કે આ સમાચાર ટૂંક સમયસાં જ શહેરમાં હેલાઈ જશે ને ગાલીલના લોકો ડોઈક અફવાએ પણ લહેતી મૂકે. તેમની તો એવી જ ઘણ્ણા હતી કે ઈચ્છુને — યુનેગારને ચોંચ એવા મોતને બેટનારને — હુતારા ને ઈધરનિંદ્ક તરીકે જ યાદ કરવામાં આવે. જી લોકો જણે કે સમાજમાં મોટી વગ ધરાવતા યુસફે પોતાની કખર ઈચ્છુના મૃતહેના દ્વારા માટે આપી હતી તો તેઓમાંના ડેટલાકને ચોક્કસ યાદ આવે કે ઈચ્છુએ એક કરતાં વધુ વાર નોંધ દિવસે પોતે મૃત્યુમાંથી સજીવન થશે તેવું કહ્યું હતું. જેમ જેમ આ

શક્યતા અંગે સુખ્ય પુરોહિતો વિચાર કરવા લાગ્યા તેમ તેમ તે વાત તેમને વધારે ને વધારે અણુગમતી થવા ભાંડી ને તેઓ ફરી એક વાર પિલાત પાસે દોડી ગયા. ફરી એક વાર પેલા કમનસીબ માણુસને ખાતરી થઈ કે નાઝરેથના ઈચ્છુ સહેલાઈથી લુલાઈ જવાના ન હતા.

તેમણે કહ્યું, “સાહેય, અમને યાદ છે કે એ ઠગ જીવતો હતો ત્યારે એમ કહેતો હતો કે, ‘ત્રણુ દિવસ પછી હું પાછો જીવતો થઈશ,’ એટલે આપ એવો હુકમ આપો કે ત્રણુ દિવસ સુધી કંપર ઉપર પૂરો જાપો રાખવામાં આવે. નહિ તો કદાચ તેના શિષ્યો તેના શખની ચોરી કરી જય અને લોડાને જહેર કરે કે તે ફરી સળવન થયો છે. એમ થશે તો આ છેલ્લી ઠગાઈ પહેલાંની ઠગાઈ કરતાં પણ વધું ખરાય હોય.”

પિલાતે તેમને કહ્યું, “સૈનિકને ચોક્કાપહેરો રાખવા લઈ જાઓ ને જઈને તમારાથી ઘની શકે તેવો જાપો રાખો.”

આથી તે લોડાએ જઈને શિક્ષા ઉપર મહોર મારી અને પહેરો ગોઠવી દીધો.

પરંતુ આ બધી સાવચેતી છતાં ઈસ્ટરની સવાર પહેલાંની રાત્રિએ મારો ધરતીકંપ થયો. વીજળાના જેવા ઝળહળાટ ધરાવતો અને બરફ જેવાં સફેદ વલ્લ પહેરદો એક દૂત દેખાયો. તેણું કંપરના પ્રેરણદ્વાર ઉપરની પેલી શિલા ગઢાવી દીધી અને પોતે તેના ઉપર બોઠો. આ જેઈને ચોક્કાપહેરો ખૂબ ગભરાઈ ગયા અને મૃતપ્રાય જેવા થઈ ગયા.

જ્યારે તેઓ સ્વસ્થ થયા ત્યારે ગલરાટમાં તેઓ શહેર તરફ નાંદા ને જે કંઈ તેમણું જેયું હતું તે બધું સુખ્ય પુરોહિતોને જણાવી કીધું. કાયાક્ષ ને અન્ય આગેવાનો હવે એક જ વાતનો વિચાર

કરી શકે તેમ હતા. આ કઠોર માણસોનું કાર્ય તેમના ચારિયને અનુષ્પાણ હતું. તેમણે ચોકીદારોને ધણી મોટી લાંઘ આપી અને તેમને એવી વાત ફેલાવવાનું જણાવ્યું છે, “અમે ઊંઘતા હતા તે દરમિયાન ઈચ્છના શિખ્યો રાતે આવીને તેના શખને ઉઠાવી ગયા છે.”

“અને જે ગવનરને આ વાતની જાણ થશે તો અમે તેમને સમજવિશું ને તમને કશી આંચ આવવા દઈશું નહિ.”

“અને જે ગવનરને આ વાતની જાણ થશે તો અમે તેમને સમજવિશું ને તમને કશી આંચ આવવા દઈશું નહિ.”

“અને જે ગવનરને આ વાતની જાણ થશે તો અમે તેમને સમજવિશું ને તમને કશી આંચ આવવા દઈશું નહિ.”

“અને જે ગવનરને આ વાતની જાણ થશે તો અમે તેમને સમજવિશું ને તમને કશી આંચ આવવા દઈશું નહિ.”

રાજનો વિજય

જ્યારે ચોકીદારો હુતને નિહાળાને નાસી ગયા ત્યારે તે અદ્ભુત
રવિવારની સવારે ભાગદ્વાની મરિયમ ને બીજી કેટલીક ખીંચો
યરથાલેમથી કણ્ણરે જવા નીકળો. વિશ્રામવાર (શનિવાર) પૂરો
થયો હતો અને શબ્દને લગાડવાના ભસ્તાલા માટે સુગંધી દ્રવ્યો
તથા અતાર તેઓ સાથે લાવ્યાં હતાં. તેમની સાથે ડાઈ પુરુષો ન
હતા. આથી તેઓ “આપણે માટે કણ્ણરના પ્રવેશદ્વાર પરની મોટી
શિલા ડાણુ ખસેડશે ?” તે અંગે એકખીજને પૂછતી હતી.

જ્યારે તેઓ શહેરના ઉત્તરના દરવાને થઈને પેલા ખડકાળ
માર્ગે આગળ વધી ત્યારે સૂર્ય તેની પૂર્ણ અવ્યતાથી પ્રકાશતો હતો.
આવું મહિમાવાન પરાઠ તેમણે કદી નિહાળ્યું નહેતું. સૂર્યનાં
કિરણોમાં રાત્રિનું ધૂમમસ અદશ્ય થઈ ગયું હતું અને ઈચ્છુ જ્યાં
સુત્યુને બેટચા હતા તે એકરી ઉપર પોતાની આંખો ન માંડતાં તેઓ
પોતાના પગ પાસેનાં વાસંતી કૂલોને જેવા લાગી.

संपूर्ण ने गौरवलया स्थाय प्रकाशमां तेओ उतावणथी २.ली-
अने ज्यारे तेओ इपर पासेना नाना भागमां पहेंची त्यारे तेओ
आश्यमां दूधी गई. तेमणे तो धारुं हुंड के खेली प्रयंड शिला-
युक्ताना मुख उपर ज मुकायेली हो, पछु तेने तो एक आजुओ
भसेडी नाखवामां आवी हती. क्षणुभर तो तेओने थयुं हुंड ईसुना

કોઈ શિષ્યો તેમની પહેલાં ત્યાં પહેંચ્યા હશે. તેઓ વધુ નજીક ગઈ ને કબરમાં જુઓ છે તો અચાનક જળહળતાં વચ્ચો પહેરેલા એ માણુસો તેમની પાસે પ્રગટ થયા. તેઓ ગભરાટને કારણે એકે શખ્ષ એલી શકી નહિ. પછી એક દૂતે કહ્યું :

“ડરશો નહિ. હું જાણું છું કે તમે ક્રૂસે જડાવાયેલા ઈચ્છાને શાખે છો. પણ તે અહીં નથી. તેઓ પાછા સળવન થયા છે. તે પોઢચા હતા તે સ્થળ જુઓ. જલહા જઈને પીતર અને તેના મિત્રાને કહે કે તે તમારી પહેલાં ગાલીલમાં ગયા છે. તેમના વચ્ચન પ્રમાણે ત્યાં તમને તેમનાં દર્શન થશે.”

આ સમાચાર મળ્યા ત્યારે અગિયારે શિષ્યો સાથે હતા. હાંશીતી સ્વીઅઓએ આવીને ચોતે ને જેયું હતું અને સાંભળ્યું હતું તેની આશ્રયજનક કે માની ન શકાય તેવી વાત કહી. તેમણે પીતર માટેનો ખાસ સંદેશો પણ જણાવ્યો. શારખોડ થઈ રહ્યો, પરંતુ શહાતમાં તો પુરુષોને સ્વીઅાની વાતમાં પૂરેપૂરી વિશ્વાસ ન પડ્યો.

પરંતુ મરિયમ માગદાલેણુના શખ્દો પીતર અને યોહાનનાં હૈયાં સૌંસરવા જીતરી ગયા અને તેમણે જોતે તપાસ કરવાનો નિષ્ણય કર્યો.

“તેઓએ પ્રભુને કબરમાંથી બંધાર કાઢી લીધા છે અને તેમને કચાં મૂક્યા છે તેની અમને ખખર નથી.”

તેથી યોહાન ને પીતર શહેરમાંથી દોડતા ત્યાં જવા નીકળ્યા. તેઓ એટલા બધા ઉત્તેજિત થઈ ગયા હતા અને એટલી જડપથી દોડચા કે રસ્તામાં એક પણ શખ્દ એલી શકચા નહિ. પીતર કરતાં યોહાન વયમાં નાનો હોવાથી પીતર કરતાં જડપથી આગળ નીકળી ગયો અને જન્યારે તે કબરે પહેંચ્યો. ત્યારે એકદમ તેણે જેયું કે મરિયમના શખ્દો સાચા હતા. મોટી શિલા ગભડાવી દેવામાં આવી હતી અને કબરના પ્રવેશદ્વાર પર તેનો પડછાયો પડતો હતો. યોહાને નીચા તમીને અંદર જેયું શુફ્ફારે સાંજે ને પથરની એટલી

ઉપર મૃતદેહ મૂકવામાં આવ્યો હતો ત્યાં માત્ર શાણુનાં કપડાં પડેલાં હતાં. પણ તે અંદર ન ગયો. તેણું પોતાના મિત્રની વાટ જોઈ.

ખાસ ચડી ગયેલા પીતર પાસે શબ્દો ન હતા. પરંતુ પેલી શિલા અને અભયધીમાં પડી ગયેલા યોહાનના ચહેરા પર એક દાષ્ટિપાત કરીને તે એકદમ નીચો નમીને કબરની અંદર ગયો. જેવાં તેણું ઈસુના શરીરને વીંટળવામાં આવેલાં શાણુનાં કપડાં જોયાં કે તરત તેને સમજાઈ ગયું કે કંઈક અસાધારણ બન્યું છે. જેણું કે શરીર હજુ પણ તેમના પદ્મમાં હોય તેવી સ્થિતિમાં શાણુનાં કપડાં પડેલાં હતાં. ઈસુના માથા ઉપર જે ઝમાલ યાંધવામાં આવ્યો હતો. તે શાણુનાં કપડાં સાથે પડેલો ન હતો. પણ એક બાજુએ વાળાને જુદો મૂકેલો હતો.

જેણું પહેલાં કબરમાં નજર નાખી હતી તે યોહાનને કબરનાં વચ્ચો જે અદ્ભુત વાત કહેતાં હતાં તે સમજાઈ ન હતી. પીતરને તે સમજાઈ હતી અને તે વચ્ચો સામે તાકેઠો જિલો હતો ત્યાં પ્રવેશદારમાં થઈને યોહાન અંદર આવ્યો ને તેની પાસે જિલો રહ્યો.

તે જ ક્ષણે યોહાને વિશ્વાસ કર્યો. વીજળીના અધકારાની જેમ ક્ષણાંધ્રમાં તેને સમજાઈ ગયું કે જે વીંટળયેલાં વચ્ચો દૂર કરીને ડાઈ શર્ફને ઉઠાવી ગયું હોય તો શાણુનાં કપડાં કાં તો વાળાને મૂક્યાં હોય કે તે વાંકાંચૂકાં પડ્યાં હોય. શરીરને ડાઈ માનવી હાથોએ રૂપર્થ કર્યો નહોતો. કપડાં ત્યાં (અંદર શરીર હોય એવી) એકસરખી સ્થિતિમાં પડ્યાં હતાં, કારણ, શરીર તેમાંથી બંધાર નીકળી ગયું હતું. શાણુના પદ્માંથી વર્ચ્યે સ્ત્રીઓએ મૂકેલાં સુગંધી દ્રવ્યો પણ ત્યાં જેમનાં તેમ પડેલાં હતાં.

અખસ્ત સળવત થયા છે!

નાંઝારેથના ઈસુ, તેમના સ્વામી, શિક્ષક અને મિત્ર સાચે જ ઈશ્વરપુત્ર હતા. અને તેમણું ભવિષ્ય લાગ્યું. હતું તેમ સૂત્યુનાં અંધનોને તેમણું તોડી નાખ્યાં હતાં. આ કેવી રીતે અન્યું તે વિશે

હવે યોહાનને વિશેષ વિચારવાનું ન હતું. હવે તેણે જાણ્યું હતું, જેણે હતું ને વિશ્વાસ કર્યા હતો. જેકે પછી તે તેને પૂરા અર્થમાં સમજવાનો હતો.

ખ્રિસ્ત, સાચે જ, મૃત્યુમાંથી સળવન થયા હતા.

તેથી આ આશ્રયચક્તિ કરી દેનારા સમાચાર સાથે તે ઝડપથી ચક્ષાલેમ પાછા કર્યા. ઈચ્છુએ પોતાની મા મરિયમની જવાખદારી યોહાનને સેંપી હતી, તેમને તો આ ખાસ સમાચાર તાત્કાલિક જણાવવાની યોહાનની ઈચ્છા હતી. તે નાના બગીચાની અંદર જિગેલાં વૃક્ષોની છાયામાં રડતી એક ખ્લાને એમાંથી એક જણે જેઈ નહિ. મરિયમ માંજાલેણુ તેમની પાછળ પાછળ કબરે આવી હતી. તે હજી પણ મૂંઝવણુમાં ને દુઃખમાં હતી. કબર આગળ ને દર્શન તેમને થયાં હતાં તેનાથી તો તેના ભયમાં ને ત્રાસમાં વધારો થયો હતો. તેની સાઢી સમજ પ્રમાણે પ્રશ્ન ગૂંઘવાયેલો ન હતો. તેણે ઈચ્છુને જેયા હતા. તેમણે તેના જીવનમાં પરિવર્તન આણી તેને પાપમાંથી બચાવી હતી, તે જ ઈચ્છુ શુદ્ધવારે એક સામાન્ય શુને-ગારની નેમ ફૂસ પર મૃત્યુ પામ્યા હતા. તે દિવસની સાંજે તેનામાં હતો તેટલો પ્રેમ દર્શાવી તેણે મૃતદેહની સંભાળ લીધી હતી, તેણે શર્ખને કબરમાં મુકાવવામાં મદદ કરી હતી ને તેને બંધ કરવા માટે શિલાને કબરના પ્રવેશદ્વાર પર મુકાતી જતે નિહાળી હતી. હવે તે માત્ર ઈચ્છુના મૃત શરીર માટે જ કંઈ કરી શકે તેમ હતી. પરંતુ શરીર ત્યાં ન હતું. ક્રાઈ તેને ઉકાવી ગયું હતું. ‘મૃત્યુમાંથી સળવન થવાની’ દૂતની વાતનું તેને જાંખું સમરણ હતું, પરંતુ તેની તેના ઉપર ખાસ અસર પડી નહોતી અને એ સ્પષ્ટ હતું કે ખીંજ શિજ્યાએ તેની વાત પર વિશ્વાસ કર્યા ન હતો.

યહૂદી રિવાજ પ્રમાણે ને ક્ષમતી શરીરની સંભાળ લેવાની, તેને ચુગંધી દ્રવ્યો લગાડી માન આપવાની તેની ઈચ્છા હતી તેને તેમના શત્રુઓ એવા મુખ્ય પુરોહિતો કે પિલાતના સૈનિકો ચોરી

ગયા હતા. તેથી તે વિલાપ કરતી હતી.

જ્યારે પેલા એ જણ દેખાતા અંધે થયા ત્યારે તેની હિંમત પાછી આવી. તે કબરના પ્રવેશદાર પાસે ગઈ અને અંદર જેયું તેણે જેયું તા ઈસુનું શબ્દ જ્યાં મૂકવામાં આવ્યું હતું ત્યાં સહેદ વચ્ચો પહેરેલા એ દૂત બેઠેલા હતા. એક ઓશિકે ને ખીને પાંગતે એડેલો હતો.

તેમણે તેને પૂછ્યું, “અહેન, તું કેમ રડે છે?” તેણે પીતર ને ચોંધાને આપ્યો હતો તે જ ઉત્તર આપ્યો, “તેમો મારા પ્રભુને લઈ ગયા છે ને તેમને કચાં મૂકવા છે તેની જને ખખર નથી.”

હજુ તેને પુનરુત્થાનનો વિચાર આપ્યો ન હતો. હજુ પણ તે તો સૃત શરીરને સુગંધી દ્રવ્યો લગાડવા અંગે જ વિચારતી હતી. દુટોનું દર્શન જાંખું થઈ ગયું અથવા કબરની બહારના વાસંતી સૂર્યપ્રકાશમાં ડોઈ શક્તિ તેને એંચી ગઈ. વિલાપ કરવાથી સૂજ ગયેલી ને જાંખું જેલી આંપો સાથે તેણે એક માણુસની આકૃતિ પાસે જ જિલેલી જેઠ.

કબરના જાંખા અંધારામાંથી બહાર આવ્યા પછી સૂર્યનો જવલાંત પ્રકાશ આંજ નાખે તેવો હતો. પરંતુ એવું પણ કંઈક હતું ને એ ધન્ય પળે તે સમજી શકી નહિ.

અનજયાએ પૂછ્યું, “અહેન, તું કેમ રડે છે? તું કોને શાધે છે?”

બિચારી મરિયમ! તેણે ધાયું કે વાત કરનાર આરીમથાઈના ચુસેકે મોકલેલ માળા છે. તેથી તેણે કહ્યું, “સાહેખ, જો તમે એમને લઈ ગયા હો તો તેમને કચાં મૂકવા છે તે મને કહો એટલે હું તેમને લઈ જઈશ.”

હમણું જ સળવન થયેલા પ્રભુ ઈસુએ માત્ર કહ્યું, “મરિયમ!”

માત્ર એક જ માણુસ આવી રીતે તેને બાલાવતા હતા, અને અતિ આનંદના ઉદ્દેકમાં તેણે તેમને સાણંગ પ્રણામ કરીને કહ્યું, „રાખ્યોની!” (ચુરુજ !)

હા, એ સત્ય હતું. તે મરેલામાંથી સળવન થયા હતા. પોતે કેમ તરત તેમને એળખી શકી નહિ તેની મુંઝવણું અનુભવતાં ભરિયમે ગુરુજી સામે જેણું. હા, એક રીતે તો કેમને તે એળખતી હતી તે ખ્રિસ્ત જ હતા. શરીર તો એ જ હતું, પરંતુ તેમનાં દેખાવ, વ્યક્તિત્વ અને ઉપસ્થિતિ વિશે શંક્ષેપમાં વણ્ણિશી ન શકાય તેવું સૌંદર્ય ને ભવ્યતા હતાં.

ઈસુએ મૃહુતાથી કહ્યું, “મને વળગીશ નહિ, કારણું, હજ હું પિતા પાસે પાછા ગયો નથી. પણ મારા ભાઈએ પાસે જ અને તેઓને કહે કે હું મારા પિતા ને તમારા પિતા, મારા ઈશ્વર અને તમારા ઈશ્વર પાસે ઉપર જઈ રહ્યો છું.”

ભરિયમાંદાલેણું શિષ્યોની પાસે જઈને સમાચાર આપ્યા કે, “મને પ્રભુનાં દર્શન થયાં છે ને તેમણે મને આ આપ્યતો કહી છે.”

શુભ શુક્રવારથી ઈસ્ટરના રવિવાર શુધીના વણું દિવસો દરમયાન ને બનાવો અન્યા તે ખ્રિસ્તી ધર્મનું હાઈ કે રહેસ્ય છે. નવો કરાર (ઇશ્વર માણુસને આપેલ વચ્ચેન કે કરાર) સ્પષ્ટ રીતે જણાવે છે. કે ઈસુ - ઈશ્વરપુત્ર - માત્ર આ દુનિયા ઉપર આવીને માણુસો માધ્યે રહ્યા નહીં હતા. તેમણે આપણું માટે યાતનાઓ વેડી, મુત્યુ પાસ્યા ને ઇરી સળવન થયા. તેમણે ઈશ્વર અને માણુસ વચ્ચેને સમાધાન કરીએયું, ને તે તેમના પર વિશ્વાસ રાખ્યાનાર ફરેક માટે ક્ષમાને નવું જીવન લાવ્યા.

તમે ધણું ખ્રિસ્તી સદ્ગુણો સાથે સારા પુરુષ કે કી થઈ શકો પરંતુ આ મૂળભૂત સત્યો હંદ્યથી સુધીકારો નહિયાં સુધી પોતાને ખ્રિસ્તી કહેવરાવી શકો નહિ. ઈસ્ટર એ કાંઈ પરીક્થા નથી, તે સત્ય છે. (૧૩૨)

અસ્ત રાજ !

તે જ દિવસે અપોર પછી કિલયોપાસ અને ઈચ્છુનો ખાંને
એક અનુધાયી યદ્દશાલેમથી આશરે દસ કિલોમીટર દૂર આવેલા
એમ્ભૌસ નામના પોતાના ગામ જતા હતા. હજુ પણ શિષ્યો તે
દિવસે બનેલા બનાવો વિશે ચર્ચા કરતા હતા. ત્યારે જ તેઓ તેમને
યદ્દશાલેમમાં મૂક્ખાને ઘેર જવા નીકળ્યા. ચાલતાં ચાલતાં તેઓએ
ચર્ચા ચાલુ રાખી અને લંબાણુ ચર્ચાને અંતે તેઓ એક જ દુઃખદ
હકીકત પર પાછા આવતા હતા કે તેમના પ્રિય સ્વામી મૃત્યુ પામ્યા
હતા. તેમનું શબ્દ ચોરાઈ ગયું હોય એ શક્યતા જરૂર હતી. અને
નેકે માગદાની મરિયમ ને યોહાન પાસે આશ્રમજનક વાતો હતી,
પરંતુ એ વાતો હકીકતમાં માની શક્યતા તેવી ન હતી. સિમેન
પીતરના મનમાં પણ કશુંક હતું. પરંતુ તેઓ નેમ નેમ ચર્ચામાં
ઓડા જિતરતા હતા તેમ તેમ વધુ ને વધુ ગુંચવાતા હતા.

તેઓ ધીમે પગલે ચાલતા હતા. ત્યાં તેમણે નેયું કે ડાઈ
અન્જયો માણસ તેમની પાછળ આવી રહ્યો છે. એ તો ઈચ્છુ પોતે
હતા પરંતુ મરિયમ માગદાલેણુંની નેમ તેઓ પણ ઈચ્છુને ઓળખી
શક્યા નહિ.

પેલો અન્જયો પ્રવાસી તેમની સાથે થઈ ગયો. અને એકખીજને

શુભેચ્છાભર્યાં અભિવાદન કર્યાં પછી પેલા અનાણ્યાએ તેમને પૂછ્યું
કે તેમના ચહેરા ઉદાસ કેમ છે અને તેઓ શાની વાત કરે છે.
કિલયોપાસે સ્વાભાવિક રીતે જ વિચાર્યું હતું કે યક્ષાલેમમાંના
અને તેની આસપાસના લોડાએ પાર્ખા પવં દરમ્યાન નાઓરેથના
ઈચુના હૂસારોહણ વિશે સાંભળ્યું હશે.

તેણું કહ્યું, “યક્ષાલેમમાં રહેવા છતાં, છેલ્લા થોડાક દિવસથી
ત્યાં બનેલા બનાવો વિશે શું તમે કંઈ જ જાણુતા નથી ?”

“ક્યા બનાવો ?” અનાણ્યાએ શાંતિથી પૂછ્યું.

તેના અવાજમાં જરૂર સહાનુભૂતિ દેખાઈ હશે તેથી કિલયોપાસે
નાઓરેથના ઈચુ વિશે કહેવા માંડ્યું: “તે ઈશ્વરની અને સૌ લોડાની
દાષ્ટમાં ઓક પ્રથમ પ્રયગંઘર હતા, પણ અમારા સુખ્ય પુરાહિતોએ
તેમને મોતની સજી કરાવી હૂસે ચડાવી હીધા.

અમારામાંના ધણાને વિશ્વાસ હતો કે તે ધર્મરાચલના સુક્રિતદાતા
થશે. તે જણે પોતે મસીહ હોય તેમ ઉપદેશ આપતા હતા પણ હવે
તો તેમના મૃત્યુને ત્રણ દિવસ થવા આવ્યા છે.”

આ વખતે તેના સાથીદારે તેને ડાણી મારીને ચેતવણી આપી
કે તે જોખમ જિલ્લાં કરે તેવી વાતો કરી રહ્યો છે અને અનાણ્યાએ
હજુ પોતાની ડાઈ ઓળખાણ આપી નથી.

છતાં કિલયોપાસે વાત કાલુ રાખતાં કહ્યું કે “અમારામાંની
કુટ્ટીક ખીચ્યા કબરે ગઈ હતી અને ત્યાં શબ્દ જોયું નહિ. તેમણે
પાછા આવીને કહ્યું કે તેમને દેવદૂતોનાં દર્શન થયાં છે, જોમણે કહ્યું
છે કે ઈચુ જીવતા છે એટલે અમારામાંના કુટ્ટાક કબરે ગયા પણ
તેમને ઈચુનાં દર્શન થયાં નહિ.”

અનાણ્યાએ તેમને કહ્યું કે “પ્રયગંઘરોએ ને ને કહ્યું છે તે
સમજવામાં તમારી અક્ષલ કેમ કામ કરતી નથી ? અગાઉથી
ભવિષ્ય ભાખવામાં આવ્યું હતું કે ખિસ્તે પોતાના મહિમામાં પ્રવેશે
તે પહેલાં એ બધું સહન કરવું તેમને માટે જરૂરી હતું.”

હવે સર્વ પશ્ચિમાકાશની ક્ષિતિજમાં ઢળતો હતો, પણ પેલા અન્નએયાએ ધર્મશાસ્કે ખિસ્ત વિશે ક્રે ને શરીરવું હતું તેની સમજૂતી આપી તે સાંભળવામાં પેલા એ સમયનું ભાન પણ ભૂલી ગયા અને કચારે ગામ આવી ગયું તેની પણ તેમને ખખર રહી નહિ. ગામ આવ્યું ત્યારે ઈસુએ જણે કે પોતાને આગળ જવાનું હોથ તેવા દેખાવ કર્યો, પણ હવે મોકું થયું હોવાથી કિંદ્યોપાસે તેમની સાથે જ રહેવાનો અને જમવાનો આગડ કર્યો. અન્નએયાએ સંમતિ આપી તેથી ત્રણે ધરમાં સાદું ભોજન લેવા સાથે બેઠા.

પછી ઈસુએ પોતાના હાથમાં રોટલી લીધી, ઈશ્વરની સ્તુતિ કરીને ભાગી અને તેના દુકડા ઘંનેને આપ્યા. જેવી રીતે તેમણે માત્ર ચાર દિવસ પહેલાં છેલ્લા ભોજન વખતે ઈશ્વરની સ્તુતિ કરીને રોટલીના દુકડા શિંયોને આપ્યા હતા તેવું જ ઈસુએ કર્યું. તે જ ક્ષણે તેમની આંખ જિધડી ગઈ અને અન્નએયાને તેમણે ઓળખી કાઢયા. ‘ઈસુ !’ એવી આનંદ ને આશ્ર્યભરી ભૂમ પાડીને તેના તરફ તેમણે પોતાના હાથ લંબાવ્યા. પરંતુ તરત જ તે તેમની દર્શિમાંથી અદશ્ય થઈ ગયા. તેમનાં હૃદય અચંપો અને આશા, આનંદ ને સળવન થયેલા પ્રભુને પોતે સદેહ જેયા છે તેની ખાતરીથી ભરાઈ ગયાં. તેમને લાગ્યું કે મરિયમ માગદાલેણું પ્રભુનાં દર્શન કર્યાની વાત ન માનીને તેમણે તે ખીને અન્યાય કર્યો હતો.

ઉતાવળે ઉતાવળે જમાને તેઓ ઝડપથી ચરશાલેમ પાછા ગયા. તેઓ ત્યાં પહેંચ્યા ત્યારે દસ શિંયો ત્યાં હાજર હતા - માત્ર થોમા જેરખાજર હતો. થાક્યા હોવા છતાં ઉત્કટ આનંદથી છુલકાતા તેમણે પેલા મહાન સમાચાર જણાવ્યા. તેઓ વાત પૂરી કરે તે પહેલાં ઉતેજિત થયેલા દસ શિંયો તેમને વીંટળાઈ વજ્યા હતા.

તેમણે પણ ભૂમ પાડીને કહ્યું, “પ્રભુ મૃત્યુમાંથી સળવન થયા

છ. તેમણે સિમાનને દર્શન દીવં છે. તેમણે કહેલી બધી વાત સાચી હી છે. તેમણે પોતાનું વચ્ચે પાણું છે.”

કિલયાપાસ અને તેના સાથીદારે આનંદસહિત જણાવ્યું, “અમે પણ તેમનાં દર્શન કર્યાં છે. તે અમારી સાથે આવ્યા. તે અમારી સાથે ઘેર આવ્યા ને જરૂરવા પણ એડા. અમે પહેલાં રસ્તામાં તો તેમને ઓળખી શક્યા નહિ, પરંતુ તેમણે સ્તુતિ કરીને રોટલી ભાંગી ત્યારે તે જ ક્ષણે અમે તેમને ઓળખી કાઢ્યા. પરંતુ અમે કંઈ કહીએ તે પહેલાં તે અંતર્ધારન થઈ ગયા. એક ક્ષણે તે અમારી સાથે હતા, બીજી ક્ષણે અદર્શય થઈ ગયા.”

કિલયાપાસે પોતાની વાત પૂરી કરી ત્યારે દીવં સમય શાંતિ છવાઈ રહી, અને માં ઝડાને શાસ દેવાના આશ્રમના ઉદ્ગાર સાથે જ તેના ભાંગ થયો. તેમના ખંડનાં ખારણું હજુથે બંધ હતાં, ત્યાં જ જેમ સાંજના વાળુના સમયે સાથે હતા તેમ જ ઈસુ પોતે જ તેમની વચ્ચે પ્રગટ થયા. તેઓ બધાએ તરત જ તેમને ઓળખી કાઢ્યા, પણ તેઓ ચોંકી જાડ્યા ને ગલરાઈ ગયા તે પોતાની આંખો પર પણ વિશ્વાસ મૂકી શક્યા નહિ.

ઈસુએ કહ્યું, “તમે આટલા બધા ગલરાએ છો શા માટે ? મારા હાથ અને પગ જુએ અને જાળ્યા કે એ તો હું પોતે છું. મને રૂપશરીન ખાતરી હરો કે ભૂતને મારા જેવાં હાડકાં કે માંસ હેતાં નથી.”

તેમણે તેઓને પોતાના વીધાયેલા હાથ અને પગ બતાવ્યા. જેક તેઓ હવે આશ્રમ ને આનંદમાં ગરડાવ થઈ ગયા હતા, છતાં હજુ પૂરો વિશ્વાસ કરવાની હિંમત કરી શકતા નહેતા.

ઈસુએ કહ્યું, “તમારી પાસે કંઈ ખાવાનું છે ?” તેમણે ઈસુને શહેરી માછલીનો એક ટુકડો આપ્યો. તેમના દેખતાં ઈસુએ તે

ખાધો. એ કંઈ ભૂતપ્રેત નહોતા પરંતુ સાચેસાચ ઈચ્છુ પોતે હતા તેનો એ નજીર પુરાવો હતો. હવે તેઓ સાંભળવા માટે સ્વર્ણથ થયા એટલે ઈચ્છુએ ફરીથી તેઓને કહ્યું, “તમને શાંતિ થાઓ. જેમ પિતાએ મને મોક્ષદ્વારા છે તે જ પ્રમાણે હું તમને મોક્ષદું છું.” આટલું કહીને ઈચ્છુએ શિષ્યો પર શ્વાસ ઝૂંક્યો ને કહ્યું, “તમને પવિત્ર આત્મા પ્રાપ્ત થાઓ. જે તમે માણુસોનાં પાપોની ક્ષમા આપશો તો તે માફ થશો, તમે જે ડેઢિનાં પાપ માફ નહિ કરો તો તે પાપની માઝી નહિ મળે.”

આ ક્ષણથી પ્રેષિતો બદલાયેલા માણુસો અની ગયા. તેમનામાં એક મહાન પરિવર્તન આવી ગયું. સળવન થયેલા ખ્રિસ્તનાં દર્શન જેવો આ પણ એક તેની રીતે મહાન ચ્યામતકાર જ હતો.

જેથેસેમાનેના બનાવ પહેલાં બારમાંના ડેટલાક હતાશ થઈ ગયા હતા. બીજીએ યુરુના શિક્ષણુને સમજવામાં મુશ્કેલી અનુભવતા હતા. એક વિશ્વાસધાતીએ આત્મહત્યા કરી હતી. બીજીએનો વિશ્વાસ એટલો નખળો પડી ગયો હતો કે ઈચ્છુની ધરપકડ પછી તેઓ વિઘેરાઈ જઈને નાસી શ્રદ્ધા હતા. તેમના દુઃખનોના લયને કારણે એ બીજું ને અગ્રભિત માણુસો એક સ્થળે સંતાઈ રહેતા હતા.

ઈસ્ટરના દિવસે પણ તેમને શાંકાએ આવી હતી. પીતર, થોડાન ને માંદલાની ભરિયમે ને વાતો કહી હતી તે પર તેઓ વિશ્વાસ મૂકી શક્યા ન હતા. જેને તેઓ આતુરતાથી જેની રાહ જેવાતી હતી તેવા મસીહ ને ઈશ્વરપુત્ર તરીકે એક વાર માનતા હતા તેનામાંથી તેમણે અદ્ધ ગુમાવી હતી. જ્યારે તે કૂસ પર મૃત્યુ પામ્યા ત્યારે તેમનો વિશ્વાસ પણ મૃત્યુ પામ્યો. પૂરેપૂરી સલામતી લાગે ત્યાં સુધી તેઓ થોમ્યા હતા. પછી પોતપોતાને ધંધે લાગી જવાના હતા.

પરંતુ હવે જ્યારે તેઓએ ઈચ્છુને પ્રત્યક્ષ જેથા ત્યારે બધું જ બદલાઈ ગયું. તેમનાં જીવનમાં એક જઘરજસ્ત પરિવર્તન

આવ્યું; જે કષ્ટરમાંથી સળવન થયેલા ઈચ્છાએ તેમને દર્શન આપીને તેમની સાથે સહેલે વાત કરી ન હોત અને પુનરૂત્થાન એ જે ઐતિહાસિક સત્ય ન હોત તો શિષ્યોમાં આવેલા ભણન પરિવર્તનને અન્ય કોઈ રીતે સમજાવી શકત નહિ.

તેમણે વાસ્તવમાં ઈચ્છાનાં દર્શન કર્યાં હતાં અને પછી પેનિંગ્-ડ્રાસ્ટ એટલે કે પાસ્ખા પવના ભીજ દિવસ પછીના પચાસમાં દિવસે પવિત્ર આહ્માની ઈચ્છાના વચન પ્રમાણેની લેટ પ્રાપ્ત કરી હતી તેથી તેઓને ડર સમૃદ્ધિ ચાલ્યો ગયો હતો. થોડાંક જ અઠવાડિયામાં તેઓ એક એવી વિભાગી નિર્ણયિકતા કે ખાતરી સાથે પોતાના સંદેશો આપવાના હતા કે જેનાથી હુનિયા અદલાઈ જવાની હતી. સતામણી, જેરજુલમ ને રિબામણી ને મૃત્યુનો પણ હસ્તે મુખે સામનો કરવાની હિંમત તેમને પ્રાપ્ત થઈ. તેમણે ઈશ્વરના રાજ્યને એટલે શુલ સંદેશનો પ્રચાર કર્યા અને સળવન થયેલા સ્વામી માર્ટેને તેમનો પ્રેમ જાહેર કરતાં મૃત્યુને લેટચા.

જ્યારે ભીજ શિષ્યોએ પુનરૂત્થાન પામેલા ખિસ્તના પ્રથમ વાર દર્શન કર્યાં ત્યારે થોમા ત્યાં હાજર નહોતો. જ્યારે તે આવ્યો ને ભીજાઓએ શું અન્યું હતું તેની વાત કરી ત્યારે તેણે તેમની વાત માની નહિ. થોમા એવી પ્રકૃતિનો હતો. જે જુએ નહિ તે માને નહિ, જેકે તે સંપૂર્ણ નિરીક્ષાવાન હતો. જ્યારે ઈચ્છ લાજરસની કષ્ટરે બેથાનીમાં જતા હતા ત્યારે બાર શિષ્યોમાં સૌ પ્રથમ તેણે શુરુને કારણે મૃત્યુનો સામનો કરવાની તૈયારી બતાવી હતી.

પરંતુ તેની અગ્નાઉના ને તેની પછીના ધણા માણુસોની જેમ તે પણ ખાતરી કરવા માગતો હતો અને તેથી જ્યારે ભીજાઓએ સળવન થયેલા ખિસ્તને જોયાની વાત કરી ત્યારે તેણે કહ્યું, “જ્યાં સુધી હું તેમના હાથે ખીલાનાં ચિહ્ન જેહું નહિ અને ખીલાની જગ્યામાં મારી આંગળી મૂકું નહિ તેમ જ તેમની છાતીના પડખામાં મારૈ હથ મૂકું નહિ ત્યાં સુધી હું કહી માનવાનો નથી.”

આઠ દિવસ પછી શિષ્યો કરી વાર ઉપલી મેડીમાં લેગા મળ્યા હતા. બારણાં હેમેશની જેમ વાસેલાં હતાં. થોમા પણ હાજર હતો, અને ત્યાં જ તેમને અચાનક સમજયું કે ઈસ્ટ પણ ત્યાં જ હતા. તેમની સલામ પણ પહેલાંના જેવી જ હતી. “તમને શાંતિ થાઓ,” અને પછી તરત જ તેમણે થોમાને સંઘોધન કર્યું:

“તારી આંગળી અહીં મૂક અને મારા હાથ જો, તારો હાથ લંઘાવીને મારા પડખામાં મૂક. અવિશ્વાસ ન રાખ, પણ વિશ્વાસ કર.”

થોમાએ પોતાના સ્વામી પ્રત્યે જાત એક જ દિન ફેંકો ને નમ્રતાથી કહ્યું, “એ મારા પ્રભુ ને મારા ઈશ્વર !”

ઈસ્ટનું થોમાના ચહેરા ઉપર એક નવી સમજની ગૌરવયુક્ત સભાનતા નિહાળી.

ઈસ્ટનું, “મને જેણો છે એટલે તું વિશ્વાસ કરે છે. મને જોયા વગર જેણો મારામાં વિશ્વાસ રાજે છે તેણોને ધન્યવાદ ધરે છે.”

ઈસ્ટર પછીના ચાળીસ દિવસ સુધી ઈસ્ટનું પોતાના શિષ્યો વરચે આવવાનું ને જવાનું ચાલુ રાખ્યું. તેમણે ધરી વાર દર્શન દીધાં અને શિષ્યોએ ડારડાથી થયેલા જ્ઞભમોની નિશાનીએ ધરાવતું ને કુસારોહણું વખતે વેઠેલા ખીલા ને ભાલાથી બીધાયેલું તેમનું ખરેખરું ભૌતિક શરીર જેયું. પરંતુ યહુદીએના રાજ એવા નાજારેથના ઈસ્ટ અને સળુખન થયેલા પ્રભુ એવા ખિસ્ત રાજ વરચે મોટી લિનનતા હતી. પુનરુત્થાન પામ્યા પછી તેમનું માનવીય શરીર સ્થળ અને કાળનાં દુન્યવી બંધનોથી બંધાયેલું નહોતું. અગાઉથી કશીયે જણુ કર્યા વિના તે તેમના ભિત્રો પાસે અચાનક આવતા ને અચાનક જ અદશ્ય થઈ જતા. તેમને ડાઈ દુન્યવી ધર નહોતું, કારણ, તેમને એવા ડાઈ ધરની જરૂર નહોતી.

થોમાએ તેના વિશ્વાસની ખાતરીપૂર્વક કણૂલાત આપી તે પછી અગિયાર માણુસો અરદશાલેમ છાડી ગયા. માસ્ખા પૂર્વને પુરું થે

લગભગ એક સપ્તાહ વીતથું હતું અને તેના અનુયાયીઓને બાદ કરે તો યદ્વારાના રાજ તરીકે ઓળખાવાયેલા નાઓરેથના ઈચ્છાનું નામ લગભગ ભુલાઈ ગયું હતું. જેકે પિલાત તેમે કચારે પણ ભૂલી શકવાનો ન હતો અને કાયાક્ષા તથા આનનાને તેમના પુનરુત્થાનની અફવાએ અંગે જણું હતી. અગિયાર શિષ્યો અને તેમના ગાલીલના મિત્રો શહેરમાં તેમના ધરમાં નહોતા. ઈચ્છાએ તેમને ગાલીલમાં ભળવાનું જણાવ્યું હતું તે વાત તેમને બાદ હતી.

ગાલીલ સરોવરનો કિનારો તેમણે છોડયો તે પછી તો એટલા બધા બનાવો બન્યા હતા કે ગાલીલનો સરોવરકિનારો તેમને જણે અન્યાંયો લાગતો હતો. પરંતુ ધરે પાછા આવવાથી તેઓ રાહત અનુભવતા હતા અને સ્વર્ય ઝૂબે ત્યારે સરોવરનાં મોનંતું પવનમાં થતું હલનયલન તેમની આંખોને શાતા આપતું હતું.

“હું તો માછલાં પકડવા જઉં છું.” પીતરે પોતાની રૂક્ષ રીતે કહ્યું અને ભીજાઓ તેની સાથે જવા સંમત થયા. હોડી પાણીમાં ઉતારવામાં આવી અને આખી રાત તેમણે મહેનત કરી પણ કશી સફેનતા મળી નહિ. તોક્ષાનની પેલી રાતે ડેવી રીતે ઈચ્છ મોનં ઉપર ચાલીને તેમની પાસે આવ્યા હતા તે વિશે તેઓએ વાત કરી. પરોઢિયે તેઓ પાઠ કિનારે આવ્યા ત્યારે ત્યાં તેમણે એક માણુસને જિલેલો જેયો. એ તો ઈચ્છ હતા — પણ તેઓ તેમને ઓળખી શક્યા નહિ. તેમણે પૂછ્યું કે, “જુવાનો, શું તમે એક પણ માછલી પકડી શક્યા નથી ?” તેમણે જવાય આપ્યો, “ના.”

પછી પેલા અન્યાંયા પુરુષે તેમને હોડીની જમણી બાજુએ બળ નાખવા માટે કહ્યું, અને તેમણે તે પ્રમાણે કહ્યું “ત્યારે એટલી બધી માછલી પકડાઈ કે તેઓ પોતાની જળો મછવામાં એંચી શક્યા નહિ. ઈચ્છાને સમજવામાં ચોહાન બધામાં કાયમ પહેલો જ રહેતા, તેણે પીતર તરફ વિજ્યો રીતે કહ્યું, “એ પ્રલુબુ છે !”

માછલાંથી ભરાઈ ગયેલી જળ એંચવાની મથામણુમાં પડેલા
પીતરે કપડાં કાઢી નાખ્યાં હતાં, પરંતુ ‘એ પ્રભુ છે’ એમ સાંભળોને
તરત જ તેણે પોતાનો માછીમારનો ઝક્ઝો ચડાવી લીધો અને જવો
ભૂતકાળમાં હતો તેવો જ હજુ પણ ઉતાવળિયો હોવાથી તરત જ
સરોવરમાં ફૂફી પડ્યો, અને નેમ તેમ કરી કિનારે પહેંચી ગયો.
ખીન્યાએ પરિશ્રમ કરી જગો હેડીમાં એંચી લીધી અને તેએ
કિનારે પહેંચ્યા. તેમણે ત્યાં જેણું તો લીસા ગોળ પથ્થરો પર પવનથી
કિનારે ધસડાઈ આવેલાં લાકડાંનું તાપણું સળગતું હતું. અન્યાએ
ત્યાં જ બિલો હતો. પીતરે તેમને જગો ઉતારવામાં મદદ કરી. તેમણે
ગણ્યી તો ખરોખર ૧૫૦ માછલીએ હતી ! સળગતા ડોલસા પર
માછલી અને રોટલી હતાં. અન્યાએ પોતાની સાથે સવારનો
નાસ્તો કરવા તેમને આમંત્રણ આપ્યું. હવે બધાને સમજણું કે એ
તો સળવન થયેલા પ્રભુ હતા અને તેમણે ફરીથી ગાલીલમાં તેમને
મળવાનું પોતાનું વચ્ચેન પાળ્યું હતું. પરંતુ કાલવરીના પ્રસંગ પહેલાં
જે હિંમત ને છૂટથી તેએ તેમની સાથે વાત કરી શકતા તેવી રીતે
વાત કરવાની ડોઈની પણ હિંમત ચાલી નહિ. તેથી તેમણે ઈચ્છાએ
ભાંગલી રોટલી લીધી અને મૂંગા મૂંગા ખાવા લાગ્યા. જ્યારે સાદો
નાસ્તો પૂરો થયો ત્યારે ઈચ્છાએ પીતર સાથે સીધી વાત કરી, જે કે
તેમાં બાકીના બધા માટે શીખવાનું હતું.

ઈચ્છાએ કહ્યું, “‘પીતર, શું તું આ બધા કરતાં મારા ઉપર
વધુ પ્રેમ રાખે છે ?’”

પીતરે કહ્યું, “હા, પ્રભુ, આપ જણ્ણું છો કે હું આપના પર
પ્રેમ રાખું છું.”

“તો મારાં વેઠાંને ચરાવ.”

ખીજ વાર ઈચ્છાએ તેને પૂછ્યું : “પીતર, શું તું મારા ઉપર
પ્રેમ રાખે છે ?”

ઈરી પીતરે કહું, “હા, પ્રભુ, આપ જણો છો કે હું આપના ઉપર પ્રેમ રાખું છું.”

ઈસુએ કહું, “તો મારાં વેઠાની સંભાળ રાખ.”

પણ જ્યારે ઈસુએ તોળ વાર પૂછ્યું, “શું તું મારા ઉપર પ્રેમ રાખે છે?” ત્યારે પીતર હુલાયો. માત્ર થોડા જ દિવસો પહેલાં તેણું ઈસુને જરા પણ એળાખવાનો છન્કાર કર્યો હતો તેની જણો કે ચાદ દેવરાવવામાં આવી હતી. તે કામથી હજી પણ તે શરમ અનુભવતો હતો.

પીતર કહું, “પ્રભુ, આપ બધું જણો છો. આપ જણો છો કે હું આપના ઉપર પ્રેમ રાખું છું.”

ઈસુએ તેને કહું, “મારાં વેઠાને ચરાવ.”

ઈસુએ ઘણી વાર પોતાને ભલા ભરવાડની ઉપમા આપી હતી. અને પોતાના લોકોને વેટાં તરીકે એળાખાંબ્યા હતા. હવે જેએ તેમના પર વિશ્વાસ કરતા હતા અને તેમના અનુયાયીએ અન્યા હતા તેમની ઈસુએ જેવી સંભાળ રાખી હતી તેવી સંભાળ વેવાનું કામ પીતર અને ખીજાએનું હતું. પીતર અને ખીજ શિષ્યાને હવે ખીજ તક આપવામાં આવતી હતી અને આ વખતે તેઓ નિષ્ઠળ જવાના ન હતા.

ઈન્દ્ર સાથેનો તેમનો સંબંધ બદલાઈ ગયો હતો. ઈસુને તેઓ જ્યારે પ્રથમ મંબ્યા અને ગાલીલમાં તેમને અનુસર્યા ત્યારે તેઓ તેમની સાથે સન્માનપૂર્વક વર્ત્તા હતા અને તેમને પોતાના શુરુ અને સાથી તરીકે સૃથીકારતા હતા. ઈસુની સાથેના છેલ્લા દિવસો દરમ્યાન તેમને સમજાઈ ગયું હતું કે તે ઈશ્વરપુત્ર હતા. તેમણે તેમનો મહિમા નિહાજ્યા હતો અને હવે તેમને માટે જીવન બદલાઈ ગયું હતું. વેદના અને શાકાનું સ્થાન આનંદ અને વિશ્વાસ લીધું હતું.

ઈસ્ટરના ચાલીસ દિવસો પછી અંતિમ વિદ્યાયનો સમય આવ્યો. તેમના મહાન કાર્ય માટે પસંદગી અને તાલીમ પામેલા પેલા અગિયાર માણુસોને ઈચ્છુ યર્થાલેમથી થાડે દૂર આવેલા જૈતુનના પહાડ ઉપર ઢેરી ગયા. માણુસોનો એ નાનો સમૂહ ટેકરી ઉપર તેમની સાથે ભિન્ન હતો ત્યારે ઈચ્છુએ તેમને પોતાની છેલ્લી સૂચનાઓ આપી. તેમને ક્ષમાનો અને નવા જીવનનો સંદેશ આપી દુનિયામાં ફેલાવવાનો હતો. તેમને નવા શિષ્યો બનાવવાના હતા અને તેમને પણ ઈચ્છુએ આપેલ આજાએ પાળવાનું શીખવવાનું હતું. પછી ઈચ્છુએ પોતાના હાથ ભિંચા કર્યા અને તેમને આશીર્વાદ આપ્યા. તે આશીર્વાદ આપ્તા હતા ત્યાં જ ઈચ્છુ તેમની પાસેથી વિદ્યાય થયા. અને તેમને સ્વર્ગમાં લઈ લેવામાં આવ્યા.

જ્યારે તેઓ પોતાના કામનો આરંભ કરવા ટેકરી ભિતરીને યર્થાલેમ તરફ પાછા જતા હતા ત્યારે તેમનાં ફંદય આનંદથી છલકાતાં હતાં.

તેઓ ઈચ્છુનું વચ્ચે કઢી પણ ભૂલ્યા નહિ :

“યાદ રાખો, દુનિયાના અંત સુધી હું સદા તમારી સાથે છું.”

6BGR2

